

Karel Makoň

Ú L O H Y

Výklad úloh z evangelíí

1975

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu, včetně gramatických!

Obsah

Úvod ke spisu "Úlohy".....	_1 str.	2
Uzdravení dvou slepců.....	_1 str.	3
Postavení služebníka.....	_1 str.	12
Problém obecného vzkříšení.....	_1 str.	25
Jak zacházet s chybami.....	_1 str.	39
Neuved' nás v pokušení.....	_2 str.	11
Kdo chce za mnou přijít.....	_2 str.	15
Podobenství o zasetém semenu.....	_2 str.	26
Varování před kvasem farizeů.....	_2 str.	38
Největší přikázání.....	_3 str.	1
Podobenství o marnotratném synu.....	_3 str.	26
Spojovací metody.....	_3 str.	47
Závěr.....	_3 str.	57

Úvod ke spisu Úlohy

Spisem "Cesta vědomí" jsem uzavřel serii vysvětlení, podle kterých, jak soudím, je možno z kterékoliv pozice a postavení začít přetvářet svůj život tak, aby se stal mostem do vědomě žitého věčného života už zde na zemi.

Všichni, kdo četli zmíněnou serii spisů, říkají, že všemu, co jsem napsal, dobře rozumějí, ale z nich ti málokterí, kdo nejen porozuměli, ale zároveň chtějí poznání praktikovat, mají celou řadu výhrad proti tomu, co jsem napsal. Jedny výhrady jsou rázu dogmatického. Víra těmto dogmatikům předepisuje věřit jinak. Ti nechtě najdou útěchu ve své víře. Jiní mají výhrady rázu filosofického. Ty bude poučovat tvrdě každé utrpení, které jim jejich filosofie včas nevysvětlí. A konečně jsou výhrady rázu metodického. Je sice tolik metod, kolik je lidí, avšak právě proto nebylo napsáno nikdy dost návodů. Lze jich použít analogicky a tím je do nekonečna pozměňovat.

V úzkém kruhu přátel rozpracováváme v krátkých intervalech časových úlohy, z nichž se snažíme použít především Ježíšova příkladu a lépe porozumět jeho pobídce: "Následuj mě!" Po provedené diskusi budu si zaznamenávat řešení, ke kterému jsme dospěli. Zde jsou některá z nich. Nebude se v nich odpovídat na otázku dříve v našich besedách převažující - jaký smysl má život - nýbrž spíše na otázku - jaký život má smysl.

Mám za to, že i naši další přátelé, zpříznění podobným způsobem myšlení, najdou v těchto záznamech látku k přemýšlení a k přehodnocení vlastních cest tak, aby se staly dokonalejšími.

V Plzni dne 25. října 1974

Uzdravení dvou slepců

Výklad citátu z Matouše IX.27-31, který zní takto: "Když šel Ježíš odtamtud dál, šli za ním dva slepci a křičeli: "Smiluj se nad námi, Synu Davidův!" A když přišel do domu, přistoupili tu slepci k němu. Ježíš jim řekl: "Věříte, že to mohu učinit?" Odpověděli mu: "Ano, Pane." Tu se dotkl jejich očí a řekl: "Podle vaší víry se vám staň." A otevřely se jim oči. Ježíš jim pohrozil: "Ne aby se to někdo dověděl." Oni však šli a rozhlásili to po celé krajině."

(Poznámka k tomuto a dalším citátům: pokud budou citována čtyři evangelia, bude použit překlad "Čtyři Evangelia". Nový překlad je biblickým dílem Ekumenické rady církví v ČSSR, Praha 1973.)

Kdybychom si vysvětlili Ježíšovy zázraky jako školu víry, vystihli bychom smysl těchto jeho neobvyklých činů. Zůstaneme tedy dnes jen u tohoto smyslu zázraku a nahlédneme pomocí něho do školy víry, kterou poskytoval Ježíš svému okolí i nám.

Máme-li správně pochopit Ježíšovy zázraky, musíme si v první řadě uvědomit, ve kterém období svého života je dělal. Zaznamenány jsou jen ty zázraky, které činil po křtu v Jordánu, tedy v době, kdy už nečinil svou vůli, nýbrž vůli svého Otce.

Vysvětlili jsme si už dříve, že činit vůli Otce znamená kromě jiného sám nic nečinít, leda vytvořit podmínky k tomu, aby se bez zábran mohla projevit síla věčného života, pronikavost věčné existence a vřelost věčné lásky. Vysvětlili jsme si také dvojí funkci obecné lásky, jak ji hlásal Kristus, funkci spojovací a rozpojovací. Navážeme teď na tyto znalosti, jak jsou obsaženy ve spisu "Cesta vědomí", II. část.

Také v citované události Ježíš jasně ukazuje podmínky, za nichž je víra tak účinná, že způsobuje něco, co nám připadá být zázrakem, a co zatím jako zázrak je podáváno.

Pod symbolem slepců (chromých, hluchých, mrtvých), na nichž Ježíš provádí své zázraky, lze celkem bez potíží spatřovat neduhy, jak duchovní tak i hmotné povahy.

A zde začíná návaznost obsažená v této závěrečné události. Dva slepci sledují Ježíše na jeho pouti krajem a vcházejí za ním do domu.

Víra zpočátku nepřináší žádný přímý účinek kromě toho, který zde je naznačen. I když zůstáváme slepí, tj. chybí nám rozumové, smyslově zprostředkované pochopení našich kroků na cestě do věčnosti, máme přece jen tolik náznaků o tom, jak máme následovat Krista, že můžeme jeho kroky napodobovat, že můžeme jít za ním až do domu, tj. až tam, kde přestáváme být jaksi ohraničení zdmi naší osobnosti. Víra nás totiž může přivést k pochopení, že jsme chrámem Božím, a duch Boží v nás přebývá, jak se vyjádřil sv. Pavel. O tom můžeme vírou získat dostatečně jasnou představu.

Jakmile jsme dospěli až do této hloubky víry (a mnozí křesťané si toto poznání přibližují pojídáním těla Páně), nastává nejprůhodnější okamžik k tomu, abychom se zbavili slepoty,

abychom nemuseli zůstat jen u víry, že Kristus je schopen nám vrátit zrak. Ježíš nám tímto zázrakem prozrazuje, jak můžeme prohlédnout dříve, než odejdeme ze světa. V tomto příkladu ukazuje, že víra, která má neodvratně následek "zázrak uzdravení", musí mít podobně jako je tomu u obecné lásky, dvě složky:

1. **Naléhavost.** Podle Ježíšova návodu "Tlucte a bude vám otevřeno", naléhavost, s jakou si přejeme prohlédnout, sama postačuje k tomu, aby nám byla otevřena cesta k dalšímu vývoji. Slepci od narození, jakými všichni jsme, nemohou mít představu o tom, jak se vidí a co vidění s sebou všechno přináší, ani jak vypadají věci. To je podstatný průvodní jev víry a podstatná vlastnost slepoty od narození. Přece však slepý musí vědět, co chce a za tím musí jít ke Kristu, nemůže-li a nechce-li to získat vlastními silami. Takového druhu je pravá naléhavost pocházející z víry. Slepci jdou za Ježíšem zapomínajíce přitom na vše ostatní. Uvědomili si, že jsou slepí a že jim jedině Ježíš může pomoci od jejich slepoty. Záleží jim na jediném: aby přestali být slepí.

Víra nám nedokáže předložit a zpřístupnit předmět víry, nedovede nám ukázat a dokázat stav, do kterého se chceme dostat. Stačí však, že dokáže velmi účinně odporovat dosavadnímu stavu, ze kterého chceme uniknout. Víra nás dokonaleji než cokoliv jiného dovede rozpojiti se stavem, ve kterém žijeme a ze kterého bychom těžko zatoužili odejít, nebýt právě jí. Člověk na cestě do věčnosti musí umět odejít od všeho, co ho s věčností nespojovalo. Tím se sice ještě nespojuje s tím, co ho vede do věčnosti, ale umožňuje mu to, aby do ní odstartoval. Nebylo by ani rozumné i přát si někam přejít, kdybychom zároveň neuznali, že musíme napřed odněkud odejít. Víra v nás dokáže vzbudit nepřekonatelnou touhu odejít z toho stavu, ve kterém se nacházíme a tím nás uvolňuje pro věčný život. Symbolicky je přání najít věčný život naléhavým přáním slepců, aby prohlédli. Takové přání do té míry naléhavé, že odsouvá stranou jiná přání, umožňuje slepcům vejít za Ježíšem do domu. Jsme slepí v domě, který sice není náš, jako nemáme své tělo považovat za své, ale je přechodně od narození až k smrti, sídlem nesmrtelného základu nás samých, Ježíše Krista. Každé živé tělo je oživováno svým nesmrtelným základem, a jen pokud je máme k dispozici, potud se můžeme setkat s Kristem. Není již potom rozhodující, zda si při takovém setkání uvědomujeme, kde k němu došlo. Těžko bychom mohli ukázat na některou část těla, kde k němu došlo, dokonce bychom těžko mohli říci, zda k němu došlo vůbec v těle (viz Pavlova slova: "Nevím, zda v těle nebo mimo

ně.") Je rozhodující jen následek takového setkání - prohlédnutí (rozhodující pro klasifikaci). Avšak naléhavost, se kterou slepci útočili na Ježíše, není ničím více než rozpojovací složkou víry. Dává nám dokonale zapomenout na všechny dřívější tužby, ať byly jakéhokoliv druhu a jakkoliv silné. Pomocí víry je však třeba splnit ještě druhou podmínkou, za níž dochází k zázraku:

2. Odevzdanost. Je nejvýš poučné, na jakou míru, způsob a kvalitu odevzdanosti Ježíš ukazuje právě v tomto případě vyléčení dvou slepců nebo jaká odevzdanost odpovídá opravdové víře. konkrétní povaha odevzdanosti obou slepců je symbolicky popsána jejich sledováním Ježíše, jejich vstupem do cizího domu a posléze jejich jednáním a smýšlením těsně před zázrakem. Má-li nám být tento způsob odevzdanosti zřejmější, srovnajme si jejich počínání s jednáním setníka, který šel za Ježíšem, aby si u něho vyprosil uzdravení služebníka. Setník ani nežadá, aby Ježíš vstoupil do jeho domu, protože je přesvědčen, že stačí, aby Ježíš řekl slovo, aby jeho služebník byl uzdraven. Ježíš pochválil tak velkou víru, avšak tím zároveň schválil způsob odevzdanosti, kterou má víra přinést. Není náhodné, že Ježíš vstupoval do vlastního domu, do vlastního hrobu jen toho, kdo již umřel. Naznačuje se tu dost jasně, kdy a kde působí Ježíšova moc. Tomuto symbolu vstupu Ježíše do domu nebo do hrobu někoho odpovídá i přistoupení Ježíše k lůžku mrtvého nebo do domu ochrnulého. Zkrátka, tam kde člověk nemůže jít za Ježíšem, Ježíš jde za člověkem. Někdo však nemůže přijít za Ježíšem ne proto, že je mrtev, nýbrž proto, že není mrtev, nýbrž raduje se v hospodě nebo na svatbě nebo na hostině. I za těmito lidmi Ježíš přichází. Tam však již neukazuje příklad víry, nýbrž příklad své lásky neboť přišel léčit nemocné a ne jen věřící nemocné. Obecnost jeho působení odpovídá obecnosti jeho lásky, která má dva znaky - rozpojovací a spojovací - a obdobným znakům pravé víry. Zůstaňme jen u víry a zvoleného příkladu.

Sledujme podrobně jednání slepců jako v symbolech podaný návod pro naši cestu víry. Slepci dříve žili odděleni svou slepotou od ostatních lidí a ovšem i od Ježíše. Naše vlastnosti (dva slepci) jsou slepé v tom smyslu, že nás uchovávají v pocitu oddělenosti jak od ostatních lidí a světa, tak i od věčného života (Ježíše). Na druhé straně tento pocit oddělenosti nám umožňuje si přát, abychom nebyli odděleni. A tu nám Ježíš pomáhá příkladem dvou slepců, jak si máme počínat, abychom nezůstali u pouhého přání, které by samo o sobě bylo nesplnitelné, kdyby zůstalo pouhým snem, pouhou představou o tom, co se stane a jaké to bude mít následky. Přání musí být korunováno, dovršeno

odevzdaností. Představa, kterou si ve své víře, neopírající se o zkušenost, můžeme učinit o budoucím stavu, k němuž míříme, nikdy neodpovídá skutečnosti, kterou potom opravdu zakoušíme, až víra dojde svého naplnění, až je vyslyšena a splněna. Představa o stavu, kterého chceme dosáhnout, může být zcela chybná a přesto není překážkou na naší cestě. Ve středověku si křesťané mysleli, že nebe, peklo, ráj, jsou místa a nikoliv stavy, a přesto dosahovali, pomocí víry ve věčnou blaženost na nějakém místě v nebi, stavu nebe, pokud jejich touha po nebi byla tak silná, že je odpoutala od ostatních tužeb a umožnila jim, aby se odevzdali onomu věčnému životu nebo symbolu tohoto věčného života, Ježíši Kristu tak, že jejich odevzdanost byla silnější než vše, čemu se mohli oddat.

Příklad: oddá-li s někdo pití alkoholu tou měrou, že zapomene, kolik snese organismus, může umřít otravou alkoholem. V tomto případě odevzdal svůj život své vášni, alkoholu. Jestliže člověk obdobným způsobem zatouží po věčném životě, je ochoten vložit svůj život do něho bez ohledu na to, co mu zbude z dosavadního života. V příkladě dvou slepců je jasně ukázáno, jaké požadavky je nutno přitom splnit. Šli za Ježíšem (za věčným životem), přestože nezačali ještě ani trochu vidět, nebo právě proto, že zatím vůbec neviděli. Šli ne proto, že poznávali, viděli, nýbrž proto, že věřili v Ježíšovu moc. Netroufali si Ježíše oslovit dříve, než vešel do domu. Tím je jasně naznačeno, jaký druh přání má odpovídat způsobu navázání styku s věčným životem. Víra dovoluje, přát si pro sebe nebe. Zůstaňme u tohoto případu, který je jedním z mnohých, ale je nejběžnější. Ono "pro sebe" berme v tom nejširším slova smyslu, tedy také pro toho, koho považujeme za svého, pro příbuzné, pro známé nebo za situaci týkající se jen nás samých. Přání takového druhu je dovoleno, protože odpovídá úrovni nevědění, nevidění, zchromnutí toho, kdo si přeje. Považuje se totiž za bytost oddělenou od ostatního a za bližšího tomu, co může jakýmkoliv způsobem vlastnit. Jakmile však člověk po vyslyšeném přání pro sebe se spokojí s tímto splněním nebo žádá splnění dalšího přání pro sebe, ustrne na cestě víry a jeho víra nadále upadá. Ježíš na tuto okolnost upozorňuje např. připomínkou, že vyléčil deset malomocných, ale jen jeden z nich se k němu vrátil, aby mu projevil svou vděčnost. Zázrak má vést člověka k opravdovému následování Krista. I když bude možná třeba zázraky opakovat, nemá mít v dalším postupu zázrak povahu zázraku pro sebe, nýbrž zázraku pro jiné nebo pro věčnost, tj. z lásky k bližnímu nebo z lásky k Bohu.

Proto Ježíš má své učedníky k tomu, aby sami šli dělat zázraky a křtili. Musí-li přesto učinit zázrak pro ně, protože se např. obávají zkázy, jako se stalo na rozbouřeném jezeře, pokárá je za to velmi přísně. Kdežto zázrak zázračného rybolovu nekoná na přání učedníků, nýbrž z vlastní iniciativy. Naopak vystavuje učedníky zkoušce dokonalé opuštěnosti v tom nejhorším slova smyslu, když se dává potupně popravít.

Zkouška opuštěností je nedílnou součástí cesty víry a je jemně již naznačena v právě rozebíraném zázraku o uzdravení dvou slepců. Opuštěnosti na této cestě je zapotřebí proto, že vírou - pro nevědomost - člověk se nedokáže sám odpoutat od žádného z nově nabytých kvalitativně vyšších - nikoliv však nejvyšších - stavů, aby mohl jít dále jinak než tím, že se mu upře trvalé zažívání těchto stavů.

Zbývá nám říci, proč je opuštěnost nedílnou a nepostradatelnou a ničím nenahraditelnou součástí cesty víry. Ježíš to prozrazuje hned v události o dvou slepých a potom mnohokrát jinde.

Ježíš žádá od slepců vyznání víry, místo aby rovnou udělal zázrak. Ježíš také říká, že v Nazaretě nemůže dělat zázraky, protože tam lidé na něho nevěří. Ježíšovy zázraky jsou závislé na víře lidí, aspoň ten druh zázraků, kterými se naznačují podmínky, které je nutno splnit na cestě víry. Tuto serii zázraků snadno poznáme, protože se při nich Ježíš ptá buď zdali člověk, na němž má být zázrak proveden, v Ježíšovu moc věří, nebo co chce, aby Ježíš učinil. Pak vysvětluje, že víra onoho člověka ho uzdravila.

Lehko pochopíme, že Ježíš zde manipuluje s myšlenkovým proudem člověka, že za něho dělá něco, co by on sám neučinil, nebo nedovedl učinit. Nás pak svým počínáním učí, co očekává od nás a co sám vkládá do zázraku, např. do zázraku prohlédnutí, do zázraku poznání, co nebylo navozováno postupně, nýbrž novými prostředky, najednou, bez rozumové námahy, a s vyřazením přemýšlení. Krátce by se dalo říci, že Ježíš vyřadil veškerý pohyb z toho, koho měl zázračně vyléčit.

Vysvětleme si slova "vyřadit pohyb". Duševní pohyb, např. přemýšlení, pohyb ve smyslech způsobený vnímáním všeho druhu, někdy ve spojení s tělesným pohybem v živé hmotě člověka, od pohybu v buňce až po samostatný činný pohyb srdce, to vše dohromady umožňuje mít lidské vědomí a lidské možnosti lidsky se normálně vyžívat, avšak nic více. Veškerý tento pohyb dokázal Ježíš zastavit pokud v něho člověk uvěřil. Uvěřivší nepřemýšlel, jak to Ježíš učiní, aby např. začal vidět. Kdyby byl

přemýšlel, byl by znemožnil zázrak právě tak jako kdyby měl obavy, že se zázrak nepovede. Jiným způsobem se dá říci, že zázrak se může dostavit jen v okamžiku úplné opuštěnosti člověka. Člověk, který např. nevidí, a ještě k tomu přistoupí jeho chvilková neschopnost myslet, rezignace něco sám dokázat, takový člověk je opuštěn sám sebou, svým lidským projevem člověka. To je nejdokonalejší opuštěnost, pokud nevypadne vědomí jako takové, nýbrž je jen zbaveno veškeré konkrétní naplně. U takového člověka víra sama už není vyjádřena žádnou myšlenkovou konkrétní formulací, nýbrž jen tichým ustáním všech duševních schopností. Za takových okolností může nastat setkání s věčným, stejným způsobem nerozloženým vědomím. Rovné s rovným se sejde, protože obojí se nachází na stejné úrovni, na úrovni čistého vědomí.

Proč se z této úrovně mohou dít zázraky? Protože je to úroveň, ze které vychází veškerá tvůrčí činnost, veškerý růst. Ježíš tento stav klidu ukazuje ve všech jeho stupních až k uložení do hrobu a pobytém v něm.

Tyto **symbols** klidu, ze kterého se rodí nový věčný život nebo aspoň některý jeho přívlástek, např. schopnost vidět, Ježíš shrnul slovem i činem v "pokoj", kterým zapůsobil na učedníky po svém zmrtvýchvstání. Klid semena, i když je to z fyzického hlediska klid relativní, je symbolem stavu, ze kterého jedině může narůst nová rostlina. Ze stavu neklidu nemůže narůst. Dokud do semene proudí život mateřské rostliny, není toto schopno vydat nový život.

Ježíš zcela jednoduchými prostředky vnáší pokoj do mysli a vědomí slepců a pak již nechá působit Otce, čisté vědomí, základ existence, aby se v ní zrodil nový život.

Jaký návod je tu pro nás připraven? Sami, z vlastní iniciativy a schopnosti, nemůžeme prohlédnout. Žádná ze schopností, které máme k dispozici, není vhodná pro tento zázrak. Jedině dokonalé opuštění sama sebe, za splnění podmínky naléhavosti a odevzdanosti, nás činí schopné prohlédnout.

Jak se však můžeme odevzdat Ježíši, když ho nejen nevidíme, jako ho neviděli slepci, ale když ho ani nevnímáme ostatními smysly, jako ho vnímali slepci? Kdyby se byl nestal zázrak uzdravení služebníka, který nikdy Ježíše neviděl a místo něho přišel k Ježíši v Kafarnau jeho pán, setník, nemohli bychom vůbec pochopit, kterak se může stát, když Ježíš nežije mezi námi na naší úrovni vědomí, aby došlo k podobným zázrakům?

Pokud naše víra je tak slabá, že nám dostačuje jen k tomu, abychom činili prohlášení o své odevzdanosti, nemůže nastat zázrak naší proměny. My se musíme dopracovat takové síly víry, že dokážeme opustit toho, kdo nám slouží, abychom ho vložili do rukou Ježíšových. Jinými slovy: učinit bezvýhradné rozhodnutí, aby on rozhodl o životě služebníka. Vidíte tuhle obdobu? Setník představuje tutéž lidskou mysl a tutéž lidskou vůli, jež se projevily u slepců tehdy, když ze své mysli a svou vůlí odevzdali své tělo Ježíšovi, aby je uzdravil.

Víra v sobě neobsahuje žádnou jinou pořádnou jistotu než jistotu těla, se kterým se člověk mylně ztotožňuje a pro které je ochoten vše učinit. Ježíš vychází z této skutečnosti a z žádné jiné. Jen proto dělá zázraky ve prospěch lidského těla. Člověk si tedy především přeje mít zdravé tělo. Ani mu nenapadne, že když si to může vůbec přát, že je vlastně někým jiným než tělem. Ježíš na to jednou upozorňuje Petra ve chvíli, kdy Petr prohlašuje svou víru v božský původ Ježíše. Praví mu, že tuto pravdu mu nezjevilo tělo, nýbrž duch. Naopak jindy nazývá svého učedníka Satanem, kdy vychází z chybného názoru, že tělesnost je hlavní podstatou člověka. Přesto však nezasvěceným lidem nemá za zlé, že si přejí, aby léčil jejich těla a nikoliv duše, nebo že si vůbec nedokáží přát nic tak silně a všemi svými silami, jako prospěch pro tělo. Reálně vychází z této skutečnosti a tím dokazuje, že toto východisko víry považuje za správné a vlastně za jediné možné. Víra nemá jasno o ničem jiném než o realitě pozemského života a pro ni je člověk ochoten uvěřit i v pomoc Ježíšovu. Nezapomínejme, že středem zájmu, až do uskutečnění zázraku uzdravení, zůstává tělo a jeho stav, nikoliv Ježíš. Vždyť z deseti malomocných, které uzdravil, jen jeden se vrátil, aby mu poděkoval. Všech ostatních devět prozradilo, že měli zájem jen o své tělo. A ani u toho jednoho nemůžeme předpokládat, že se vrátil proto, aby následoval Ježíše. A ten si neřádá od věřícího nic jiného, než aby z nejvyšší nouze zaměřil všechnu svou touhu po uzdravení na Ježíše. Víra nestaví na vědění, nýbrž na nevědění, ale ne na jakémkoliv nevědění, nýbrž jen na takovém, které za určitých okolností, které jsou vždy znovu a znovu vysvětlovány okolnostmi před zázrakem (smutek nad ztrátou milovaného, který zaplaší všechny ostatní city a myšlenky, rozhodující vůle se uzdravit, která zastíní všechna ostatní chtění apod.) sjednotí člověk se všemi jeho duševními mohutnostmi v jednom směru, za jedním cílem. Jedině v takovém případě může Ježíš učinit zázrak a to je pro nás velmi poučné. Ježíš ještě dotazem ("Věříš ve mně?" nebo "Co si přeješ, abych učinil?") jaksí dovršuje, dotahuje toto sjednocení lidské osobnosti tak, aby bez vědomí člověka duch

a tělo aspoň na chvíli vytvořily jednotu. Nesmí nám uniknout, že na této jednotě, působené chtěním, mu velmi záleželo. Bez ní by nedokázal učinit běžný zázrak na tzv. živém těle. Kdybychom si nebyli vědomi toho, že tento stav mysli je bezpodmínečně nutný a nic více, abychom se dokázali odevzdat Ježíšovi, zmařili bychom provedení zázraku i samotnému Ježíši. Samozřejmě, že kdo je schopen si celou svou bytostí přát uzdravení ze své nevědomosti, musí splnit tentýž požadavek. Nezáleží-li mu na tom, zda je vědomý či nikoliv. Jeho víra mu nic nepomůže, zůstane nevědomý. Podmínka naléhavosti je splněna jen tehdy, má-li naléhavost jasný obsah, který dokáže sjednotit vůli celého člověka. Taková naléhavost potom velmi snadno vede k opravdové odevzdanosti. Odevzdanost je pouhým vyvrcholením naléhavosti, není stálým jejím průvodním jevem. Kdyby tomu bylo jinak, zrušila by se naléhavost (symbolicky slepci by nedošli za Ježíšem a tím by nedošlo k uzdravení). Odevzdanost však nemusí proto nastoupit jen jednou, nýbrž vždycky, když se přiblížíme k Ježíši. Jak to poznáme, když ho nevidíme ani necítíme? Když si nemůžeme více přát to, co sjednocuje naši bytost. To je moment, kdy jsme se správně disponovali k tomu, aby Ježíš mohl učinit zázrak.

Stačí napodobovat situaci slepců a jiných nemocných, na nichž byl proveden zázrak. Odevzdali se někomu, koho vůbec neviděli, ani ho neznali. Odevzdali se moci, se kterou se setkala moc jejich vůle se uzdravit. Jedině moc s mocí se může setkat a toto setkání probíhá samočinně, jestliže moc podřízená konečně uzná svou sounáležitost s mocí vedoucí, nadřízenou. Jako se bez nejmenšího odporu vlévá potok do řeky a řeka do moře, tak musí umět člověk vystavit sebe vůli Boží. Bez kroucení a vytáček. Otočí-li se člověk jen jednou, je pro tu chvíli ztracen a musí akt odevzdanosti opakovat znovu bez otočení. Člověk ve chvíli odevzdanosti musí jít za Ježíšem, nesmí si uvědomovat nějaké jiné zbytkové potřeby. Proto Ježíš nedovolil tomu, kdo jej chtěl následovat, ani pochovat svého otce. Ve chvíli pravé odevzdanosti má pro nás zůstat všechno mrtvé a ani o to mrtvé se nesmíme starat. To znamená, že nesmí existovat ani kontrolní myšlenka, zda-li je to opravdu mrtvé a zdali s mrtvým není třeba ještě něco učinit. V takovém případě dokonalé odevzdanosti nám pomůže živá mozková kůra, která se sebou váže veškerou paměť. Živé mozkové kůry je nutně zapotřebí, ale v tomto případě k ničemu jinému, než aby nám zajistila tuto vazbu. A tak se mrtvý (živá mozková kůra) postará o mrtvé (o výhradní ztotožnění s tělem), odpadne pocit tělesnosti a my se konečně můžeme stát

vědoucími, vidícími pravdu, skutečnost, že jsme věčnými bytostmi. Vidět je zde užito jako symbolu pro poznání.

Závěrem lze říci, že cesta víry má jednu velkou přednost před všemi jinými cestami a zároveň jednu velkou nevýhodu, pomíneme-li ostatní menší výhody a nevýhody.

Předností cesty víry je, že je určena pro všechny nemocné. To znamená, že po ní může jít i člověk, který zatím nedokáže milovat ani Krista, ani věčnost, nýbrž jen sebe.

Slepí nešli za Ježíšem z lásky k němu, nýbrž jen proto, že si přáli být uzdraveni. Splní-li člověk podmínky naléhavosti a odevzdanosti, je zázračně uzdraven. Ještě jednou opakují: nezáleží na tom, že se člověk dokázal odevzdat tomu, v koho věří jen proto, že se má tolik rád a že mu na sobě tolik záleží. Kdo potom sleduje nejvznešenější cíle, kdo hledá věčný život z lásky k Bohu, splní-li jmenované podmínky, otevřou se mu dveře do věčnosti. Zatím nic více.

Největší nevýhodou cesty víry je, že si člověk pro svou nevědomost nedokáže hned tak vydobývat hodnoty trvalejšího charakteru. Jen postupně zaměňuje nižší cíle za vyšší, chybí mu však nadále přehled o tom, co bude následovat a na jaké výši se nachází. Kdyby tomu tak nebylo, přestaly by pro něho platit výše jmenované přednosti cesty víry. Proto se v evangeliích názorně ukazuje, jak učedníci šli na osobním vedení Ježíšem (obecně řečeno: věřící se z nevědomosti chce držet dosaženého stupně poznání), ale nic jim to nebylo platné, nemohli si je podržet, protože je Ježíš učil nevlastnit a přecházet tak stále na vyšší pojetí cesty.

Postavení služebníka

Ježíš pravil: "Řekne snad někdo z vás svému služebníku, který se vrátil z pole, kde oral a pásl: "Pojď si hned sednout ke stolu?" Neřekne mu spíše: "Připrav mi něco k jídlu a přistroj se k obsluze, dokud se nenajím a nenapiji. Pak budeš jíst a pít ty?" Děkuje snad svému služebníku za to, že udělal, co mu bylo přikázáno? Tak i vy, když činíte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: "Jsme jen služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit."

Luk XVII,7-10

Srovnal jsem si tento překlad s řeckou předlohou ve spisu "Das neue Testament griechisch und deutsch", Stuttgart 1904,

str.201-202 a zjistil jsem, že nynější překlad je bezdůvodně pozměněn, v posledním verši 10 má znít: "Tak i vy, až učiníte vše, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme služebníci **neužiteční**, co jsme měli vykonat, vykonali jsme."

Překladaelé v Ekumenické radě církví zkrátka nepochopili, proč je tu zmínka o **neužitečných** služebnících, když podle jejich názoru stačí říci "pouzí služebníci". Nám by však právě toto slovo při výkladu chybělo, a proto zůstaneme u původního řeckého znění s neužitečnými služebníky. Překladatel by si neměl dovolit vynechat některé slovo, jehož význam v kontextu mu uniká. Takový překlad je nezodpovědný a může způsobit, že na neporozumění překladatelovo se napojí chybný a okleštěný výklad a pochopení čtenářů.

Zase neprovedu všestranný výklad na všech úrovních a po všech stránkách, jednak proto, že mi jde o to, abych vystihl aspoň symbolicky psaný návod pro činnost mimo modlitbu a při ní, aby obojí bylo správnou službou Bohu, jednak proto, že bych musel napsat celou knihu, abych tento citát vyložil po zmíněných stránkách. Budu se snažit v tomto i v dalších vystihnout především aspoň návodný smysl podobenství a událostí, protože právě ten byl dosud velmi málo pochopen. Jde mi tedy o doplňky k dosavadním výkladům, a zase jen o takové doplňky, které se mi zdají být mnohdy důležitější než celý ostatní výklad. Dále se budu snažit o úplnost doplňku ve výtčeném směru.

Považuji jen ten výklad za hodný důvěry, který ať je veden na kterékoliv úrovni, nevyhýbá se ani slovu textu, a nepotřebuje ani jedno slovo textu pozměnit nebo nechat nevysvětlené. Při dodržování této zásady tvoří všechny prvky textu organický celek, v němž nic sobě neodporuje a v němž jsou navíc zřetelné vazby na výklad na jiné úrovni.

A nyní k vlastnímu výkladu. V těchto verších se mluví o dvou druzích lidské činnosti, které jsou symbolicky označeny jako

- a) práce na poli hospodáře
- b) práce v domě hospodáře

Tato pasáž je organickým doplňkem především podobenství o hřivnách.

Tím, že Ježíš postavil vedle sebe tyto dva druhy činnosti, pomohl nám velmi pádným způsobem zdůvodnit si správně postavení člověka ve světě, ve světské činnosti, a ve vnitřní modlitbě, pokud si člověk přeje celým životem, oběma

jmenovanými stránkami, jak modlitbou, tak prací, budovat most k tomu, aby se směl najít v hospodářově domě.

Činnost na poli, kde služebník oře nebo pase, je správně symbolicky vysvětlená činnost ve službě Bohu, věčnosti, tj. prováděná tak, aby nás přibližovala k Bohu - hospodáři - aby nás opravňovala po práci prováděné s pocitem oddělenosti od Boha ke vstupu do hospodářova domu. Ježíš tu vlastně říká: zaujímáme-li při činnosti tohoto druhu postoj služebníka božího, nic nestojí v cestě tomu, abychom při každém jejím splnění nevešli do vědomého spojení s Bohem.

Z podobenství vyplývá, že jen ten, kdo s veškerou svou činností zachází jako se službou Bohu, může vejít do hospodářova domu. Ptáte se možná, jak může činnost, kterou vám přikazují různí lidé nebo která vyplývá z vašeho stavu a povinností vůči rodině a společnosti, považovat za službu Bohu. Na tuto otázku právě zde dává Ježíš přesnou a návodnou odpověď. Jenže ji podává na velmi vznešené úrovni lidského života, na které učinil člověk předsevzetí celým životem beze zbytku sloužit Bohu nebo podřídit celý svůj život věčnému cíli života a také se snaží toto předsevzetí plnit. Ti, kteří toto předsevzetí ani neučinili a tedy je ani nemohou plnit, čili nejsou na poli, na kterém vědomě pracují pro hospodáře, nacházejí se v situaci mnohem složitější, než jaká je líčena, a proto ji nemohou rozebírat. Ježíš zde mluví jen k těm, kteří si přejí za jediný život přejít do věčného života a jsou ochotni plnit návod, který vyplývá z tohoto Ježíšova podobenství. Jejich situace je o to snazší, že když žijí v pocitu oddělenosti od věčného života (od Boha), především hledají království Boží, a proto jim je vše ostatní přidáváno. Kdo nehledají především věčný život, ti se z tohoto požehnání (že by jim bylo všechno přidáváno) nemohou těšit, protože je nemají.

Na úrovni rozboru zde symbolicky naznačených duševních stavů a volních záměrů vyplývá z Ježíšových slov toto poučení: pole, které se nachází mimo hospodářův dům, je stav mysli, který je spojen s pocitem oddělenosti od věčného života a ovšem od všech ostatních vědomí jiných lidí. Je to individuální lidské vědomí ve svém bdělém stavu, což symbolicky vyplývá z okolností, uvedených Ježíšem, že totiž služebník sám oře a pase sám. A teď si musíme dát dobře pozor, abychom svým výkladem nezůstali stát na poloviční cestě, abychom se nespokojili předčasně s dosaženým řešením. Je třeba vysvětlit slova - oře nebo pase - a zároveň okolnosti: je přítom ve službě, nachází se mimo dům hospodáře, po této práci se vrátí do jeho domu, ví o tom, že se vrátí a že nebude peskovan, avšak též, že kdyby konal jen tuto

práci, že by byl služebníkem neužitečným, neboť by konal jen povinnost. Po takové práci by neměl právo se najíst v hospodářově domě. Celá činnost, konaná s pocitem oddělenosti, má mít nejen povahu služby k Bohu, ale i obsahem má být orbou božího pole nebo pasení božího dobytka. Přeložme si tyto dva výkony do konkrétní činnosti. Především nepředpokládejme, že si Ježíš náhodně vybral symboly orby a pastvy. Věděl dobře, že si právě tyto symboly dokážeme nejsnáze převést do **symbolického** vlastního konání. Přál si, abychom pochopili, že náš život, ať chceme či nechceme, je prožíváním symbolů, jakýsi zvláštní druh hry nebo dokonce sportovního výkonu. Stává se nám ovšem zcela běžně, že zapomínáme, oč vlastně jde. To je způsobeno zaujetím do hry, které je správné, ale nemělo by být spojeno s nevědomostí o tom, pro koho, z koho a proč hrajeme. Vysvětlíme si to napřed na orání. Dříve však si všimněme velmi důležitého slůvka "**nebo**", které tu rovněž není náhodně vsunuto. Je tu vážný důvod k tomu, aby se toto slovo "nebo", změnilo za pouhé "**a**". Kdybychom se snažili současně dělat ve světě všechno, co se dá, a ne jedno nebo druhé, zničili bychom své tělo, vyčerpali anebo při nejmenším zneklidňovali bychom svou mysl, neboť bychom pořád bojovali se svým svědomím, že jsme neudělali všechno, a že jsme pořád pozadu za svými povinnostmi. Nepodceňujte toto "nebo" a dělejte podle tohoto návodu vždycky jen to, co pro tu chvíli je nezbytné učinit, ale dělejte to lépe, než kdybyste hospodařili buď jen pro sebe, nebo pro bližního. Milujte např. navíc bližního láskou k Bohu, jestliže bližní není vaší lásky hoden nebo kdybyste ho nedokázali milovat k vůli němu. Tímto způsobem prudce sblížíte práci mimo dům hospodářův s prací v jeho domě. Obecně se dá říci, že kvalita práce na poli se zvyšuje především láskou.

Je-li pole, které máme zorat, naše tělo a duše, tj. souhrn všech duševních procesů probíhajících v těle, pak si dovedeme představit, co si Ježíš představoval pod oráním takového pole. Orání je příprava pole na setbu. Abychom mohli zasít do své mysli stále lepší, k věčnému cíli vedoucí myšlenky a předsevzetí, je třeba svou mysl připravit. Ježíš to radí, jak a to hned třemi způsoby:

1) nepřivlastňovat si sebe, ani své tělo, ani svou duši - pole patří hospodáři.

2) tedy též nepracovat pro sebe aspoň v tom smyslu, že užitek z pole bude patřit hospodáři.

3) nepracovat pro nikoho jiného než pro věčnost.

Zastavme se napřed u toho třetího bodu, protože jeho nepochopení už v křesťanství způsobilo mnoho potíží.

Křesťané sice nikdy nemohli popřít, že Ježíš označil lásku k Bohu jako první ze všech nejdůležitější zásadu křesťanského života, ale prakticky si s ní vůbec nevěděli rady, nebo ji řešili odchodem ze světa do klášterů a do ústraní. Ježíš si však přál, aby služebník zůstal přes den na poli, nikoliv v ústraní, kde by se mohl pokoušet milovat Boha jen v duši, na modlitbách apod. Troufám si říci, že takový způsob praktikování první zásady Ježíšovy o lásce, vůbec neodpovídá duchu jeho učení. V téže zásadě se totiž praví, že máme milovat bližního jako sebe.

Jak to máme učinit, když od něho utečeme a když nechápeme, jak od nás Ježíš výslovně požadoval - cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili - že milovat bližního je nejjistější cesta k lásce k Bohu. ("Jak můžete milovat Boha, kterého nevidíte, když nemilujete bližního, kterého vidíte.") Ve středověku si to zvláště uvědomovali bekyně a begardi.

Požadavek zůstat na poli a tam sloužit Bohu, je požadavek jednoho ze dvou způsobů služby, a to způsobu služby mimo hospodářův dům. Bez této služby je nepředstavitelné, že by se vůbec mohlo dojít ke druhému způsobu, ke službě hospodářů uvnitř hospodářova domu. To nevyplývá jen z tohoto úseku Písma. Ježíš požadoval praktikování těchto dvou součástí cesty k němu do všech důsledků, a proto mohl říci: "Kdo se neosvědčí v malém, neosvědčí se ani ve velkém." Přál si, aby se na přímé cestě k Bohu každý osvědčoval i v malém, na každém kroku, aby jeho cesta měla komplexní charakter, a zajisté i v tom smyslu, že se život neoklestí a nezbaví jeho podstatné části, symbolicky jeho práce na poli. Aby zdůraznil tuto zásadu, udává v podobenstvích typu "hospodaření s hřivnami", že hospodář rozdává úkoly a potom se vzdaluje od služebníků, ať už jde o dělníky na vinici nebo o služebníky. Přichází až k rozuzlení situace. Ve všech podobenstvích tohoto typu se řeší jedno a totéž: na chování na poli - ve světě - bez vědomého spojení s Bohem, závisí výsledek, vědomé spojení s Bohem. Bez existence východiska nelze dojít ani k cíli. Bylo by nepochopitelné, proč Ježíš vyhrožuje krutými tresty za maličkosti, jako např. za to, že někdo pojmenuje svého bližního bláznem, kdyby nešlo především o vypracování soustavy bez mezer způsobu života na poli. Kdo se neosvědčí v tomto způsobu života, nemůže si dělat nejmenší naději, že bude přijat do života věčného. I z tohoto právě rozebíraného úseku Písma je velmi jasně patrné, že práce na poli nebyla nějakou jednorázovou činností, nýbrž že se služebník vracel každý den z pole do

hospodářova domu, a že tedy i vědomé spojení s Bohem se má dovršovat během života na světě, nikoliv až po smrti. Ze všech Ježíšových podobenství vyplývá, že se nemá odkládat ani návrat do Otcova domu na dobu posmrtnou, byla by to stejná chyba jako nepracovat na poli.

Můžeme tuto část výkladu uzavřít takto: je-li práce pro bližního, a to je součást práce na poli, práci pro Boha, pak je třeba pro bližního pracovat co nejdokonaleji. Máme-li milovat bližního stejnou měrou jako sebe, je práce pro sebe na stejné úrovni jako práce pro bližního, ale mají-li mít obě ničím nenahraditelný charakter práce pro hospodáře, mají být obě zdůvodněny láskou k Bohu, a ta má mít podobu co nejkonkrétnější. Při ní já a bližní jsme prostředky, jimiž se za daných podmínek (práci na poli) může tato láska provádět. Jen po té stránce to smí být práce pro sebe. Ježíš tuto stránku definoval slovy: "Hoden je dělník mzdy své." Zájem o mzdu však nemůže být středem našeho zájmu, pak by to byla práce pro sebe.

Po tomto výkladu se symboly orby a pastvy dostávají do nového světla. Ještě se k nim jednou vrátíme.

Ježíš nám dále symbolicky naznačuje, že pole je hospodářovo, čili že na něm není nic služebnickovo, ať už je to pole samo nebo jeho plody a všechno, s čím služebník oře. Není ovšem jeho ani dobytek, který pase. Všechno mu je dáno jen k dispozici, aby mohl provádět úkon orby a pasení. Také tyto úkoly mu neurčil nikdo jiný než hospodář, i když je možné, že služebník už věděl ze zkušenosti a z poučení jiných, co má dělat na jaře, na podzim, kde má pást atd.

Převedme všechny tyto údaje do jiné symboliky, kterou je postavení člověka ve světě. Chtěl bych nyní jen jediný ústupek z vašeho hodnocení vaší lidské situace: vaše situace a možnosti ve světě jsou dány **obecně** stavem vývoje člověka, z toho pak vyplývajícím technickým a vědeckým pokrokem, a **individuálně** osobním rozvojem vaší osobnosti, vašimi zvyky, povahovými vlastnostmi, stářím a zdravím a z toho vyplývajícím postavením v lidské společnosti, z toho vyplývajících vztahy k ostatním lidem a k prostředí, ve kterém žijete. Chtěl bych, abyste stejnou měrou brali ohled jak na obecné, tak i na individuální postavení ve světě. Přestanete-li se vymlouvat na poměry a okolnosti nebo sebe jimi omlouvat, nebo na ně svalovat své viny, velice si upravíte cestu do věčnosti, neboť se záhy naučíte těmito poměry vládnout do takové míry, aby vám byly jen k vývojovému prospěchu.

Není třeba dále rozvádět, že právní, politický a společenský řád a obecně uznávané zvyklosti jsou symbolem obecného rozvoje na určitém území, právě tak jako konkrétní poměry v rodině a mezi přáteli jsou symbolem individuálního nebo skupinového rozvoje vztahů mezi lidmi.

S větším či menším ohledem na tyto obecné a individuální podmínky našeho života se rozhodujeme **vlastní vůlí**, co učiníme a co nikoliv. Samozřejmě naše rozhodování je určeno předpokládanými účinky našich činů. Tato vlastní vůle je to jediné, co má služebník vlastního na poli. I když bychom mohli mluvit zase obdobně o odvozenosti vlastní vůle ze znalosti poměrů, v širším měřítku z rozvoje lidského vědomí atd., přece jen klíčem, jak k rozvoji časoprostoru, tak i za ním, zůstává lidská vůle.

Ježíš ukazuje na dva **správné** způsoby použití vlastní vůle: na poli, ve stavu oddělenosti od hospodáře, služebník chce splnit hospodářovu vůli a proto ji plní, v domě hospodářově svou vůli přímo podřizuje vůli hospodářově a jedná i proti vlastní vůli.

Konkrétně: za pocitu oddělenosti (na poli) ve kterém žijeme, nezbyvá nám nic jiného než se podřizovat vlastní vůli, vybavené vědomostmi o tom, co máme činit. Podle těchto vědomostí máme jednat rozumně, neboť je to jediné světlo, které máme k dispozici.

Rozebírané podobenství nám však nemůže přímo říci, co se za takového způsobu plnění vůle boží stává. Říká jen, a to nám stačí, že služebník je oprávněn vstoupit po práci na poli do hospodářova domu. Kdykoliv po práci na poli může vstoupit do hospodářova domu. Jedná-li, jak jsme si řekli, stává se mu, že čím dále častěji "má po práci", i když jeho okolí ho vidí intenzivně pracovat. Má po práci na poli, tj. po práci za pocitu oddělenosti od hospodáře, a čeká ho jiná práce, lépe řečeno práce za jiných okolností, ve stavu vědomého spojení s hospodářem tam, kde jiní jsou na poli a kde i jej vnímají jako odděleného od hospodáře. Tato **práce na věčnosti** nemá konce, protože jak bychom si mohli vysvětlit kdybychom zde, v rámci tohoto vysvětlení, na to měli místo, tato práce neměla začátku. Jenom jsme dosud ve stavu pocitu oddělenosti neměli možnost se přesvědčit o tom, že jsme nikdy nic nekonali pro nikoho jiného než pro věčnost, a to i tehdy, kdy lidé neexistovali a když už existovat nebudou, celým svým učitelským obdobím potvrzuje, že práce na věčnosti, o které musel říci, že je to práce pro věčnost, pro Otce, aby mu bylo rozuměno, že už to ani v nejmenším není práce především pro věčnost. Chtěl na nás dokonce, abychom mu nevěřili, kdyby byl dělal něco pro sebe. Čím dokonaleji se plní tato podmínka, tím dochází k

dokonalejšímu vědomému spojení s věčným životem. Jedním z následků takového spojení je, že je člověku všechno ostatní přidáno. Symbolicky: služebník se mohl najíst, jakmile obsloužil hospodáře, z téhož jídla, z téhož pramene jako hospodář.

Dříve, než si vysvětlíme podmínky činnosti na věčnosti, je třeba říci aspoň toto: člověk bez vědomého spojení s věčným životem (práce na poli) může maximálně pracovat pro **věčnost**. Jakmile však prošel tím, co je v Písmě označeno narozením v Betlémě, už nestačí chtít pracovat pro věčnost, nýbrž už musí pro ni pracovat, aby se dostal do Jordánu. To znamená, že v tom období už také dosahuje chvilkového vstupu do Otcova domu. Po křtu v Jordánu Ježíš Kristus už nejen pracoval pro věčnost, nýbrž i na věčnosti. Prozradil to tím, že řekl, že je dříve než Abraham. Proto měl také právo radit, jak se disponovat k takové činnosti. Potvrdil, že to nebylo jeho privilegiem, nýbrž i jeho učedníci, cokoliv spojí na zemi, spojí i na věčnosti, a cokoliv rozpojí na zemi, rozdělí i na věčnosti.

Činnost na poli je sice nepostradatelnou přípravou pro činnost v hospodářově domě, avšak nemá povahu bezprostřední blízké a nejbližší přípravy k vlastní činnosti v domě. Ježíš, podobně jako v podobenství o marnotratném synu, nechává napřed člověka dojít do domu hospodářova, Otcova. Rozumějte dobře: jde-li z pole do domu, přestal už pracovat pro věčnost a činí přípravu k tomu, aby pracoval na věčnosti. Nemělo by nás mást, že činnost v domě, která nemá povahu působení v času a prostoru, líčí Ježíš jako činnost časoprostorovou. Je to podobenství, nikoliv přímý fakt, který by byl slovy nevystižitelný. Musí se tedy vyjádřit jen nepřímým podobenstvím. Hlavním symbolem je tu čas a prostor: služebník napřed jde z pole, vchází do hospodářova domu, ustrojí se k přípravě jídla pro hospodáře, nechá ho najíst, nabude tím právo sám se najíst a napít. Také tyto jednotlivé činnosti jsou obdobnými symboly s oráním a s pasením.

Pod orbou a pasením si můžeme bez újmy na jasnosti představovat činnost v čase a prostoru, souhrn všeho, co **prostřednictvím** činnosti pro sebe a pro bližního činíme pro věčný život. Na této činnosti je symbolické především to, že ve skutečnosti, ať jsme si toho vědomi či nikoliv, pracujeme pro věčnost a jsme schopni jen obdobně sloužit sobě a bližnímu. Ten však, kdo dokáže "po" (časový symbol) této činnosti přejít do přímé činnosti na věčnosti, začne pozorovat, že i v této činnosti na poli není činný on, nýbrž hospodář a nakonec dospěje do takového stadia činnosti v domě i na poli, že "napřed" (zase jen časový symbol) je činný hospodář a "pak" teprve služebník, čili

služebník se stane vědomým vykonavatelem vůle hospodářovy a později nejen jím, nýbrž začne v jeho vědomí probíhat něco, co sv. Pavel výstižně symbolicky označil slovy: "Živ jsem již ne já, ale živ je ve mně Kristus."

Ježíš naznačil rozlišováním práce na poli od práce v domě, jaký rozklad věčnosti nastává při jejím působení v čase a v prostoru, nemohl však v témže podobenství naznačit všechno, co s tímto rozkladem souvisí. O tom se však dozvíme v jiných podobenstvích a nejdokonaleji v podobenství jím prožitého života jako vítěze a zároveň bojovníka bojujícího za vítězství. Můžeme sledovat Ježíše např. jak si vybírá učedníky a zároveň slyšet jeho slova, že si učedníky nevybíral, nýbrž že mu je určil Otec. A podobně činí mnoho věcí jiných a zároveň je nečiní, protože je nachází připraveny a ví, že jsou připraveny. Dokáže učinit mnohem více než kdokoliv, kdo jedná z pozice oddělenosti, protože nejedná sám, nýbrž vždycky s Otcem, ale nejen s ním, ale se všemi, kdo jsou zapojeni, ať pozitivně nebo negativně, do jeho hry lásky.

Jidáš např. odporuje vůli Ježíše, ale nakonec jí podléhá, když od Ježíše přijímá při poslední večeři čestné první sousto. A tak ani na smrt se Ježíš nemusel sám vydat, nýbrž byl zrazen a vydán. Ježíš např. se ptá slepců, zdali věří, že může učinit zázrak a jakmile se dovídá, že oni mu věří, jedná pomocí jejich víry, jako by vůbec nejednal, takže jinde při takové příležitosti může říci: "Víra tvá tě uzdravila." Tedy nikoliv on.

Proč se tak dlouho zdržuji u té nečinnosti, která umožňuje jakoukoliv činnost? Protože chci aspoň trochu přiblížit "činnost" v hospodářově domě, která se spíše podobá nečinnosti než činnosti. To nemůže být patrné ze samotného rozebíraného úryvku evangelia, je to však obsaženo v duchu celého Ježíšova počínání, které máme následovat, napodobovat, a proto nám musí tolik záležet na tom, abychom poznávali jeho podstatu. Jakým způsobem je počínání v domě hospodářově nic neděláním? Dokud pracujeme na poli, i když je to pole hospodářovo, pracujeme přece jen proto, abychom získali nějaká práva u hospodáře. Když však vejdemo do jeho domu, nesmíme ani v nejmenším hledat svá práva. Služebník si nesměl po práci na poli ani odpočinout, ani se najíst, což by byla práce pro sebe, nýbrž musel se opásat (tak zní všechny starší překlady), a ne kvůli sobě, nýbrž kvůli hospodáři, a připravit mu jídlo. Pak teprve, až se hospodář najedl, na jeho pokyn, ne z vlastní vůle, směl se najíst a napít. Co tedy dělal v hospodářově domě? Jenom podrobil svou vůli jeho vůli a učinil vše, co z tohoto podrobení vyplývalo.

Hospodář si přál, aby se opásal, aby mu dal najíst a napít, tedy to učinil. Hospodář si přál, aby se potom najedl a napil, i učinil to. Byl aktivní jen z vůle hospodářovy, ale byl ve skutečnosti pasivní, trpně vykonával, co od něho hospodář chtěl.

A nyní si převedeme všechny ty symboly trpného jednání do konkrétních úkonů.

Ježíš zde líčí okolnosti, za nichž zákonitě dochází k tzv. velkému zázraku, jakým je např. "odpuštění hříchů" nebo "pojedění hospodáře a služebníka". Jednou z hlavních podmínek tohoto zázraku je, že k němu může dojít jen u "služebníka užitečného" a ne "neužitečného". (Symboly vkládám do uvozovek, aby je nikdo nebral doslovně).

Užitečný služebník nepřichází do hospodářova domu, aby posloužil sobě, nýbrž aby posloužil hospodáři obdobně, jako mu sloužil na poli. V právě probíraném podobenství jsou jednotlivé prvky rozloženy do časového sledu také proto, že jejich umělým rozkladem do časové následnosti se dá plně využít symbolu času ke zdůraznění toho, co je nejpřednější, nikoliv ovšem, co má nastat napřed a co potom. Tímto rozluštěním jsme vymanili celý obraz z časoprostoru, kam byl uměle vložen Ježíšem, aby se aspoň po určité stránce stal pochopitelným.

U Ježíše obecně platí, že zázraky vysvětlují podobenství a podobenství vysvětlují zázraky. Ježíš nás učí, aniž to vyslovuje, nýbrž "jen" ukazuje, že jakákoliv událost je podobenství a jakékoliv podobenství je událost ve vnitřním slova smyslu. Proto hříšná myšlenka je už hříchem, stejným hříchem, jako by se provedla činem. Viz Ježíšovo horské kázání.

Nyní k jednotlivým částem symbolické práce v hospodářově domě: celá práce začíná po sérii vlastních rozhodování při práci na poli (posledním rozhodnutím z vlastní vůle: vstoupit do hospodářova domu). Pak už nenásleduje rozhodnutí z vlastní vůle, nýbrž z vůle hospodáře, respektive pak už by každé rozhodnutí z vlastní vůle znehodnocovalo práci služebníka, činilo by z něho služebníka neužitečného. Ovšem z úryvku vyčtete, že ten služebník je neužitečný, který nic jiného nedělá, než že koná svou povinnost.

Dělá-li však někdo něco z povinnosti, dělá to z vlastní vůle, nutí se k tomu svou vůlí. To si může dovolit na poli, ale v domě hospodářově musí svou vůlí podrobovat hospodářově vůli, jinak není užitečný v tom smyslu, jak si to hospodář přeje, nedojde k láskyplnému spojení služebníka s hospodářem, zatím aspoň na úrovni společného jídla a pití.

Symbolem vstupu služebníka do hospodářova domu nás Ježíš zřetelně nabádá k tomu, abychom se denně po práci, od níž si **zatím** nemůžeme slibovat přímé spojení s věčností, s Bohem, rozhodli k takovému počínání, od kterého bychom si slibovali přímé vědomé spojení s věčností.

Symbolicky: hospodáře nemůžeme nechat hladovět. Tento hlad hospodáře je jeho láska k nám, která je větší než naše k němu a má také jiné znaky než naše (má znaky obecné lásky, jak o ní bylo pojednáno v CV II.) Hladovění hospodáře láskou je způsobeno tím, že mu bráníme svou vůlí, aby nám mohl svou lásku projevit.

Tedy "vstoupit do hospodářova domu" musí být krajním denním případem projevu vlastní vůle člověka. Kdyby tento projev vlastní vůle nezavršoval každou práci na poli, nenásledovalo by za prací na poli nic, co by bylo cestou do věčnosti, a byla by to cesta zpět k sobě, vznikala by nerovnováha mezi činností na poli - mezi nepřímým následováním Krista - a mezi činností pro sebe. Začali bychom sedět na dvou židlích a rušili bychom účinnost práce na poli, chci říci: její spojovací účinek.

"Činnost na poli" je obdobná s "činností v hospodářově domě". Proto si mohl Ježíš dovolit přirovnávat království boží k věcem a procesům, se kterými se setkáváme zde na zemi v času a prostoru. Orání zde odpovídá přepásání služebníka v domě hospodáře, vždyť připravovat půdu je připravovat svou lidskou podstatu tak, aby se mohlo do ní zasít vědomí o věčné podstatě (semeno). Opásání služebníka je pak zase obdobné oblečení svatebního roucha před hostinou. Bez tohoto (svatebního roucha) přestrojení byl i pozvaný vyloučen z hostiny. Opásání služebníka a jeho smysl vysvětlil Ježíš svým počínáním před tím, než začal mýt nohy svých učedníků. Těchto podobenství s orbou je ovšem v evangeliích více, např. vylití vonné masti na Ježíše atd. Kdybychom si vyložili všechny tyto podobnosti, dospěli bychom k velmi poučným závěrům.

Pasení dobytka na poli je obdobné jídlu hospodáře v jeho domě. Zvláště tuto stránku Ježíš bohatě dokumentoval svou přítomností na různých hostinách v různých domech, kde byl hostem. Nejdokonaleji je tato okolnost vysvětlena na jeho pobytu v domě sester Marie a Marty. Se symbolickým vysvětlováním tohoto typu začíná už při prvním svém zázraku v Káni Galilejské. Zase i z této řady podobenství by mohl vzniknout poučný traktát, který by prozradil do podrobností, jak si máme počínat, je-li naším hostem věčný život.

Právě rozebírané podobenství má pro nás zvlášť velkou důležitost, protože líčí harmonickou jednotu mezi "prací na poli" (prací pro věčnost) a mezi "činností v domě hospodáře" (prací na věčnosti). Napovídá se nám tu velmi důtklivě (neboť Ježíš zde klade řečnickou otázku: "Řekne snad někdo z vás?" a čeká jasnou odpověď: "Nikdo to neřekne"), že ve vnitřní modlitbě, která má u něho jednoznačný spojovací smysl, se musí člověk chovat obdobně v zevním životě mimo čas modlitby, tj. jako na poli pracoval služebník **především** nejen z povinnosti a nikoliv **především** po sebe, tak v domě už nesmí vůbec pracovat pro sebe (proto zde mluvím o období, nikoliv o stejnosti). To je patrné z toho, že slouží hospodáři bez ohledu na to, zda mu potom hospodář řekne, až se nají: "Jez a pij". Tohle opravdu nesmí předpokládat a na podkladě tohoto předpokladu nesmí přistupovat ke službě hospodáři v jeho domě. Kdyby předpokládal, že dostane najíst, nebo se chtěl dokonce najíst dříve než hospodář či zároveň s ním přistupoval by ke své modlitbě bez pochopení toho, o co v ní jde. Musí se do té míry zapřít (opásat), že zapomene na sebe, že už nebude jednat jen především pro sebe, nýbrž jen k vůli hospodáři, jen pro něho. Proto mezi vstup do domu a jídlo hospodáře je vloženo jako nutné počínání "ustrojení se". Člověk na poli nemusí být tak ustrojen jako při vnitřní modlitbě. Ustrojením je zde míněno další uzpůsobení vůle. To se dá snadno pochopit z toho, že šat zůstává na povrchu, nezasahuje dovnitř. Ježíš nás tu učí, že máme rozeznávat dvojí vůli: vnější, a to je naše lidská tzv. vlastní vůle, a vnitřní, to je vůle boží. Jestliže se někdo ustrojí tak, že se přepáše, jak je velmi výstižně uvedeno ve starších překladech, pak se tu naznačuje, že má klást uzdu své vlastní vůli. A opravdu, kdyby tak neučinil, nemohl by následovat další rozvoj vztahů s věčností.

Mějte trpělivost! Projdeme si ještě jednou, jak s tou činností to vlastně je. Služebník chce vstoupit do domu hospodáře. Tady se musí užít vlastní vůle. Služebníkovi by však bylo milé, kdyby si mohl v hospodářově domě především odpočinout nebo posloužit sobě. Tomu musí zabránit, protože v hospodářově domě musí daleko intenzivněji pracovat pro hospodáře než mimo něj. Jeho činnost se však nevyznačuje jen dalším vystupňováním horlivosti v provádění úkolů, nýbrž novým znakem, novou kvalitou činnosti. A tuto novou kvalitu může zaručit jen "pohyb" na vyšší volní úrovni, ztotožněním se s vůlí hospodářovou, dokonalým zapomenutím na sebe, sebezáporem v tom nejvyšším slova smyslu. Toto zapomenutí na sebe se např. při vnitřní modlitbě projevuje ztrátou pocitu tělesnosti, že člověk o sobě, o svém těle a myslí neví. K tomu, kupodivu, nepotřebuje nic znát z indických jogických praktik.

Pouhé zaujetí pro věčný život, láska k němu mu odeberou vědomí o sobě, a tím také podstatně rozšíří jeho vědomí. Jako by se najednou vědomí vymanilo z úzké klece, z vězení a z krunýře. A tak zevní krunýř (opásání) přináší vnitřní svobodu, jejíž obsah Ježíš jedinečně vyjádřil tím, že služebník dává jíst a pít hospodáři. Přesto je nutno říci, že Ježíš zde nelíčí nejvyšší možný stav při vnitřní modlitbě, nýbrž jen nižší, obdobný stav onomu nejvyššímu, jímž není pouhé podávání jídla a pití pro hospodáře a pak vlastní pojedění, nýbrž trvalé vědomé pobývání s hospodářem, trvalé obrácení světél (viz CV II). Ještě doporučuji, abyste si celý tento symbolismus zopakovali na pozvaném bez svatebního roucha. Ustrojení musí být sice patřičné, aby pohoštěný mohl jíst s hostitelem, ale nemusí být takového druhu, aby s ním host mohl věčně zůstat. K tomu nestačí ustrojení vnější, nýbrž jen ustrojení vnitřní. O tom však v tomto přirovnání není zmínka, proto je vysvětlím jen okrajově.

Služebník dává hospodáři jíst a pít. Tu jsou v nejstručnějši zkratce předneseny hlavní podmínky odevzdanosti, které nutno splnit. Služebník přichází zajisté hladový z pole, a místo aby se najedl, musí dát najíst hospodáři. Zřejmě se zde myslí sebeobětování, které musí mít velmi konkrétní podobu. Má několik znaků, které jsou zde naznačeny s naprostou samozřejmostí. Služebník neodmlouvá, nebrání se, že přece sám má hlad také a že si zaslouží, aby se směl najíst. Má být tedy splněna aspoň jedna z podmínek vnitřního ustrojení: mlčení v tom nejdokonalejšim a nejvšestrannějšim smyslu slova. Proč by měl služebník prohlašovat, že má nebo že chce hospodáři dát najíst. Zná jeho vůli a každá jeho deklaráce by byla zbytečná, krajně nepatřičná. Opravdu musí jen dávat jíst a pít, nic více.

Dát najíst a napít hospodáři znamená dát příležitost věčnému životu, aby člověka mohl přesvědčit o tom, jak věčný život miluje lidský život. Člověk, dopřeje-li tuto možnost projevu věčnosti, sám se "potom" může najíst téhož pokrmu, který jedl "před tím" hospodář, čili dojde u něho k velké kvalitativní změně vědomí, člověku se dostane důkazu, že je věčnou bytostí. Jak vyplývá z minulého vysvětlení, příprava a předložení pokrmu probíhá za úplného zapomenutí na sebe. Nabízí se nám velice jasné a snadné řešení: pokrm a pití, které připravuje služebník pro hospodáře a pak mu je předkládá ke sněžení a k napití, není přece jím samým. Je to něco jiného než on, něco, co mu nepatří. Je to další proměna, další ustrojení, které už úzce souvisí s vnitřním ustrojením člověka, i když ještě není celým tímto vnitřním ustrojením, nýbrž představuje jen nejnutenější míru tohoto vnitřního

ustrojení, aby všechno probíhalo podle Ježíšových dispozic. Ježíš zde napovídá, že má-li dojít aspoň k najednutí služebníka v hospodářově domě, služebník musí skoncovat s předáváním něčeho nebo čehokoliv svého hospodáři, na rozdíl od toho, jak byl svou vůlí ustrojen na poli, kde mohl vložit vše, co mohl ze sebe do práce pro hospodáře, a kdyby to byl neučinil, nebyl by mohl provést tu práci. V hospodářově domě však už nesmí mít nic svého. Abychom to snáze pochopili, říká nám Ježíš jasně, že služebník je v domě hospodářově, kde je všechno hospodářovo, i jídlo, které služebník předkládá hospodáři, i služebník se všemi jeho schopnostmi. Naštěstí jsem už tohle několikrát vysvětlil hlavně při stanovení pojmu nevlastnění (UNK a jinde) a v souvislosti se stavem sv. Terezie z Avily (ve Výkladu evangelia sv. Jana a jinde), která nemohla vnitřně zemřít, dokud obětovala Bohu něco svého a nikoliv jen všechno jeho. V domě hospodářově se už neobětuje v obvyklém smyslu slova, neboť není co obětovat. Jakmile se provedl správně vstup, přepásání a mlčenlivé rozhodnutí sloužit, pak už se jen vrací, co jen omylem jsme považovali za své. Pak ovšem nelze už mluvit o obětování v původním slova smyslu, nýbrž spíše jen o nápravě věcí a myšlení.

Totéž jídlo a pití, které jí jak hospodář tak i služebník, představuje stejnorodé pojítko mezi člověkem a Bohem, a tím je věčná podstata našeho vědomí. A ta se projeví jako jistota, že jsme nesmrtelné bytosti.

Jak jste si jistě všimli, v Ježíšových podobenstvích, ať už jde o jeho celoživotní podobenství nebo o jednotlivé obrazy, jako je právě vyložený, nikde není podána forma a formální náplň, nýbrž jen duch, smysl učení. Tím se Ježíšovo učení liší od indických jog, a tím se stává také prvním učením na světě, kterého se mohou s úspěchem chopit všichni lidé, každý po svém a podle svých možností. Ježíš, byv dotázán, kde se budou v budoucnosti Židé modlit, odpověděl, že to nebude ani v jeruzalémském chrámu, ani kdekoli jinde, nýbrž v duchu a v pravdě. A tohoto ducha pravdy všude hlásal. V Otčenáši podal spíše řád hodnot, nikoliv slovní formu, na kterou jsme, bohužel, tuto vznešenou modlitbu zredukovali. Ježíšova podobenství se mohou stát majetkem všech druhů lidí, na všech stupních vývoje stojících. Majetkem zvláštního druhu, neboť osvobozuje od otroctví, pocházejícího z vlastnictví. Výklad Ježíšových podobenství lze provést na různých úrovních. V žádném případě není možno vykládat Ježíšova podobenství filosoficky, protože analogiím, které jsou v nich podány, se dá porozumět jen zkušeností a nikoliv přemýšlením.

Tato zkušenost je přístupna každému, kdo se dovede rozhodnout následovat Krista celým svým životem a především. Kdo neučiní toto rozhodnutí, nýbrž je ochoten jen o pravdách Ježíšových přemýšlet a různě je zvažovat, ten se ocitá na úrovni farizejů, kteří se dočkali nejrozhodnějšího odsouzení od Ježíše. Dokážeme-li však učinit rozhodnutí stát se služebníky Božími, podle kterého potom upravíme celý svůj život, otevře se nám cesta do věčnosti. Nestojí-li však na začátku této cesty pevné rozhodnutí zasvětit celý svůj život beze zbytku věčnému životu (Bohu), pak se musíme napřed k tomuto rozhodnutí dopracovat. Jinak budeme zbytečně spekulovat, jaké děláme chyby, že pořád jen na své cestě živoříme.

Problém obecného vzkříšení

Toho dne k němu přistoupili saduceové, kteří praví, že není vzkříšení a otázali se ho: "Mistře, Mojžíš řekl: zemře-li kdo bez potomka, má si vzít manželku po něm jeho bratr, a zplodí svému bratru potomstvo. U nás bylo sedm bratří. První se oženil a zemřel, a poněvadž neměl potomka, zanechal svou manželku bratru. Stejně tak druhý a třetí až do sedmého. Naposledy pak ze všech zemřela i ona žena. Kterému z těch sedmi bude ta žena patřit při vzkříšení? Vždyť všichni ji měli." Ježíš jim však odpověděl: "Mýlíte se, ježto neznáte ani Písma, ani Boží moc. Neboť při vzkříšení se ani nežení, ani nevdávají, nýbrž jsou jako boží andělé v nebi. O vzkříšení mrtvých pak jste nečetli, co vám řekl Bůh: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Izákův a Bůh Jakubův? On není Bůh mrtvých, ale živých." A zástupy, které mu naslouchaly, žasly nad jeho učením.

Mat XXII,23-33

Nad takovou odpovědí mohly zástupy právem žasnout. Horší je, že se nad ní žasne i po dvou tisíci letech, a že se buď spokojujeme s tímto úžasem, nebo z něho bez znalosti Písma, kterou měl Ježíš na mysli, vyvozujeme tak chybné závěry, jako saduceové.

Úžasem bychom se neměli spokojit, protože ten nestačí k následování Krista. Proto Ježíš, jak prozrazuje na několika místech, podával učedníkům bližší vysvětlení svých podobností, svých symbolických rčení.

Avšak ani sebe déle a sebe úporněji se zachovávající výklad, který nemusí být správný jen proto, že je tradiční, nemůže

nám bránit v tom, abychom se snažili dojít k novému, dokonalejšímu (neříkám dokonalému) výkladu. Jsou některé pasáže Písma, jejichž tradiční výklad je neudržitelný, protože pokrok v myšlení nám vůbec nedovoluje, abychom si tento výklad srovnali se stavem v té době zcela běžného poznání. Takový výklad ohrožuje a zviklává důvěru v celé Písmo. Takovým neudržitelným výkladem odpůrci Písma vyvracejí jeho správnost, i když jsou si třeba ve skrytu (pro sebe) vědomi toho, že Písmo neporazili, nýbrž jen jeho nedokonalý výklad. Tradiční výklad o obecném vzkříšení je dávno poražen, a proto i katolická církev potichu uznává zpopelnění, které donedávna odmítala, neboť věřila, že se vstane z mrtvých v těle, ve kterém se zde na světě žilo, i když nějak oslaveném. Dnes už toto středověké mínění nezastává, a proto dovolila kremaci. Dnes je naštěstí dovoleno předběhnout výklad všech církví, a kdybychom se nechopili této příležitosti a čekali, až církve v tomto i v jiných případech dospějí k pokrokovějšímu názoru, podkopávali bychom daleko více jejich autoritu než tím, že je v poznání předbíháme. Vždyť ony si naše výklady čtou, a nikdo je nenutí k tomu, aby přiznaly, odkud čerpaly nový výklad. A k tomu jim dáváme své požehnání. Vždyť to, co zde přednášíme, není výklad můj, nebo náš, nebo výklad některé skupiny lidí nebo některé církve, nýbrž jen výklad. Musíme umět i v tom následovat Krista, neboť ani on si nepřivlastňoval nic z toho, co činil, nebo o čem mluvil. Ať každý sám posoudí, odkud tento výklad pochází. Vždyť i Ježíše mnozí považovali za spolčeného s ďáblem, jiní za překrucovatele Písma nebo za blázna, a málokterí za božího posla.

Považuji za velkou vymoženost svého života, že jsem byl tak neznámý, že mě nikdo nemohl považovat ani za blázna, ani za zasvěcence. Co však zde píše, není výsledkem dlouholeté spekulace, to ať si uvědomí všichni, kdo po mně budou číst, nýbrž výsledkem "chvilí", která ani chvílí nebyla, neboť nemůže být ani chvílí to, co se dovídáme, vystoupíme-li z času a prostoru. A takových "chvilí" je od určité doby v mém životě tolik, kolik je otázek, které neumím, ale mám zodpovědět o věčném životě. A tu musím říci, že mám vážnou pochybnost o tom, že úctyhodní členové lateránského sněmu roku 1215 stanovili jako článek víry obecné těla vzkříšení nikoliv z vlastního poznání o tom, co je to být v těle vzkříšeným, nýbrž podle doslovné zevní podobnosti různých textů Bible, Nového i Starého zákona. Pak o nich ovšem platí stejné odsouzení, které Ježíš pronesl vůči saduceům, že neznali Písmo. Ježíš nepochyboval o tom, že saduceové znají každé písmeno, písmeno obsažené v Písmu, přesto však mohl

řící, že Písmo neznají. Řekl tím, že Písmo neprožili, v čemž byl důvod jejich neznalosti.

Ujišťuji vás, že se nechlubím schopností prožívat Písmo, protože jsem byl k tomuto prožití přiveden bez vlastní vůle a proti vlastní vůli, a tento stav se opakuje, kdykoliv stojím před nutností vyložit Písmo nikoliv podle svého názoru. Neslyším žádný hlas, nic a nikdo mi nenapovídá, avšak mohu směle prohlásit, že každý člověk, který se ocitl mimo čas a prostor (tzn. svým způsobem za hranicemi vesmíru), byť jen jedenkrát za život, **může se stát svědkem vědění**, které přesahuje rámec lidského postupného poznávání. Bylo třeba říci toto něco málo o prameni, ze kterého čerpám, abyste aspoň věděli, že jsem poznal a pochopil, co Sokrates myslel slovy: "Já vím, že nic nevím." Také já si nepřivlastňuji nic z toho, co zde vykládám, a kdo napadne toto vědění, nenapadne mě, nýbrž toto vědění samo, a je snadné je napadat z pozice postupného poznávání. Je to však štěkání psa na měsíc. Slovní přetlumočení tohoto vědění ovšem je mou lidskou záležitostí a nese v sobě všechny známky mé lidské nedokonalosti. Uznávám, že jsem špatným tlumočnickem toho, co jsem zvěděl beze slov.

Dále by bylo dobře, abych nepřipustil, aby někdo potřel příliš snadno zde vypsané vývody např. svědectvím tak výtečných a osvícených mužů jako byl třeba sv. Tomáš Akvinský (1225-1274), který potvrdil stanovisko lateránského sněmu ve své Summě (Summa Theologiae 1268-1273). Sv. Tomáš, bohužel, zažil zmíněné bezčasové vědění s obsahem teologickým teprve po napsání Summy (což později vysvětlím), a následkem toho ji chtěl spálit. Bylo mu v tom zabráněno, a jeho dílo se proti jeho vůli stalo základem katolické teologie až do dnešních dnů. To neznamená, že odsuzuji Summu, nýbrž jen, že si nesmírně vážím sv. Tomáše Akvinského, který pro některé nepřesnosti, o nichž dříve neměl tušení, byl ochoten spálit své celoživotní dílo. Byl si dobře vědom toho, že pravda, zamíchaná s nepravdou, se nedá oddělit, nemá-li být sama zničena.

(Poznámka: Nebylo by správné nedořící, proč jsme dnes obecně na tom lépe při výkladu Písma, než byl sv. Tomáš Akvinský. Možná, že jsem ve vás vzbudil klamný dojem, že sv. Tomáš byl méně osvícený, než jak můžeme být dnes my. Člověk nikdy nedokáže převést do slovního, časoprostorového myšlení všechno, co objevil ve věčné pravdě, kde je obsaženo všechno, nýbrž právě jen to, s čím tam vstoupil. Jen to se mu skrze vstup do věčné pravdy objeví v novém světle, co svými lidskými silami - u sv. Tomáše jimi byl jasný lidský rozum a cit - dovedl do krajnosti

a pak dokázal od toho odstoupit s dojmem, ba s jistotou, že více lidsky, ani za pomoci boží v tomto směru nemůže učinit. Sv. Tomáš se neodvažoval odporovat tradici, která se vyvinula v Církvi, jen ji po svém v Summě rozvinul. Teprve když dokončil v Summě, ze svého hlediska lidský nejvyšší možný rozvoj tradice, dokázal beze zbytku od tohoto rozvoje odstoupit a to mělo za následek, že dostal z věčnosti odpověď právě na tento svůj konkrétní lidský rozvoj myšlení, a to tak pádnou odpověď, že chtěl své celoživotní dílo spálit. Nedá se vyloučit, že zažil osvětlení v jiném směru už dříve (podobně jako sv. Pavel před svým obrácením u Damašku), ale nemohl, jako nikdo nemůže, je zažít dříve, než sám lidsky rozvine jemu odpovídající stránku poznání. Dnes rozvíjíme do krajnosti jinou lidskou stránku poznání a nebojíme se přitom, že překročíme tradiční přístupy k věcem. Proto se nám věčná pravda začíná jevit v novém světle. Nezavrhneme proto světlé stránky poznání středověkých světců a světic, i když např. s hrůzou zjišťujeme, že si vedle skvělých myšlenek zachovali předsudky, vyplývající z tehdejší tradice, které byli poslušni např. že peklo, nebe, ráj považovali za místa, nikoliv za stavy, že mluvili o věčném zavržení, kde jim tento symbol měl jen umožnit, aby zmnohonásobili naléhavost rozhodnutí atd.

Zmíněná "chvíle"(dočasný přechod vědomí do věčnosti) zanechá v lidském vědomí buď jen celkový dominující dojem, že člověk vstoupil do věčnosti, nebo - pokud těsně před ní překonal svůj vztah k pomíjejícímu životu, vzdal se ho - zanechá v něm představu o podstatě existence, a pokud překonal těsně před ní třeba lidskou lásku, jako absolutně nedostačující, získá vědění o podstatě lásky, a pokud před onou "chvílí" lidsky dovršil bádání o jakémkoliv vědeckém či technickém problému, které propojilo celou jeho bytost, a odstoupil od sebe celého, přináší mu ona "chvíle" příslušné poznání vědeckého či technického rázu apod. Středověcí světcí, kteří pronikali do věčného života, měli proti nám, kteří žijeme ve 20. století, tu velkou nevýhodu, že jim tradice vnucovala věčný život jako nepřekonatelné tajemství, takže oni před onou "chvílí! nikdy lidsky nerozvinuli vědění o věčném životě, nemohli potom o něm z oné chvíle načerpat sdělitelné poznatky. My zase máme proti nim tu nevýhodu, že se ocitáme před onou "chvílí" s převažující tradicí, která se formuje už od 19. století, že žádná věčnost, kromě věčnosti hmoty, neexistuje. (Konec poznámky).

Mějte strpení s mou mnohomluvností. Upravuji zatím jen cestu k výkladu. Ještě něco obecného o Ježíšově způsobu výkladu. Většinu svých nejhlubších výkladů provádí tak, že je

začíná na úrovni lidského způsobu chápání běžných lidí, tj. lidí bez jakýchkoliv duchovních zkušeností, a hned vedle klade výsledek nejhlubšího duchovního poznání, které přesahuje rámec běžných zkušeností, jaké lze nabýt časoprostorovým postupným vnímáním a seznamováním se s předmětem výkladu. Tím ovšem znemožňuje člověku, který neprošel příslušným mezistupněm poznání, aby pochopil jeho slova jinak, než přizemně lidsky, umožňuje mu však udělat si lidskou představu. Sám na to upozorňuje Nikodéma, ale drží se zásady: "Neházejte perly sviním," a této zásady se drží i za cenu, že bude odsouzen. Když např. vyhnal penězoměnce z jeruzalémského chrámu, Židé mu řekli: "Jakým znamením prokážeš, že to můžeš činit?" Ježíš jim odpověděl: "Zbořte tento chrám a ve třech dnech jej postavím." Tu řekli Židé: "Čtyřicetšest let byl tento chrám budován a ty jej postavíš ve třech dnech?" (Jan II, 18-20)

A kdyby sám Jan nedodal vysvětlení onoho středního článku, který chybí v Ježíšových výrociích, dodnes bychom neměli jasno o tom, jakým způsobem Ježíš učil. Jan vysvětluje střední článek poznání takto: "On však mluvil o chrámu svého těla. Když byl pak vzkříšen z mrtvých, rozpomenuli se služebníci, že to říkal a uvěřili Písmu i slovu, které Ježíš pověděl." (Jan II,21-22)

Ježíš jistě tak dobře věděl o své smrti jako o obviněních, která budou proti němu vznesena, aby mohl být k smrti odsouzen. A mezi těmito obviněními, jak se dovídáme z Matouše, kap. XXVI, verš 59-63, je toto: "Velekněží a celá rada hledali živé svědectví proti Ježíšovi, aby ho mohli odsoudit k smrti. Ale nenalezli, ačkoliv předstupovalo mnoho křivých svědků. Konečně přišli dva a vypovídali: "On řekl: Mohu zbořit chrám a ve třech dnech jej vystavět." Tu velekněz vstal a řekl: "Nic neodpovídáš na to, co tihle proti tobě svědčí?" Ale Ježíš mlčel. (Konec citátu)

Ani když šlo Ježíšovi o život, nevysvětlil, co prozradil Jan, a co zamlčuje se na mnoha místech Písma právě tak, jako na tomto, které si budeme vysvětlovat. Ježíš si byl jistě vědom toho, že lidé budou mít tendenci ve svých výkladech pokračovat na úrovni začátků jeho poučování a že se budou snažit úrovní začátků vysvětlovat konce, právě jako se stalo na lateránském sněmu. Takové výklady dnes ohrožují existenci víry v únosnost Ježíšova učení a v jeho srovnatelnost s pokrokem vědy. Ve skutečnosti však jeho učení je nejen ve shodě se všemi vskutku správnými poznatky vědy, ale i je předbíhá, takže všechny budoucí výtobytky vědy budou se moci potvrdit Ježíšem.

Oním vynechaným mezičlánkem v učení Ježíše Krista je vždycky proces poznání, kterým se došlo k závěru, jenž následuje. Tento proces Ježíš podrobně vysvětluje symbolikou svého života, takže nám není nic dlužen. Jen je třeba obojí dát dohromady. Tento mezičlánek s výslednicí, která je už obsažena v evangeliích.

Vykládal-li Ježíš např. mnoha podobenstvími království boží tak, aby si lidé učinili o něm aspoň lidskou představu, i když tato představa jen vzdáleně odpovídá zažitě skutečnosti, smířoval se s tím, že člověk, který přímo nezažil vstup do věčného života, nemůže nabýt o věčném životě nic více než vzdálenou představu, takže doslova platí Ježíšova slova "podobno jest" a nikoliv "rovno jest", nikoliv "stejně jest". Také v tomto výkladu o vzkříšení mluví Ježíš v podobenství, neboť vysvětluje, čím se liší lidský život od života na věčnosti, nad to je jedním znakem věčného života (že se tam lidé ani nežení, ani nev dávají), který je předmětem rozporu mezi ním a saducei, zaceluje mezeru mezi pomíjejícím a nepomíjejícím, právě tak jako v jiných podobenstvích vždy dalším jedním znakem věčného života, podobným pomíjejícímu životu, překlenuje propast mezi životem a smrtí. (Nevykládám zde symbol ženění a vdávání, protože by tento výklad vyžadoval delší pojednání, které by vybočovalo z rámce tohoto článku. (Rozdíl mezi tímto a jinými podobenstvími je jen v tom, že v nich hledá podobnost zde pak rozdíly. Obojí je správná metoda výkladu. Ježíšovi však nešlo jen o správný výklad, nýbrž i o možnost správně působit na lidi, tam kde mu to lidé dovolili a kde to bylo ve shodě s Otcovou vůlí. Jan o tom cituje Ježíšův výrok: "Amen, amen pravím vám, Syn nemůže sám od sebe činit nic, leč co vidí, že činí Otec. Co činí Otec, stejně činí i Syn jeho. Vždyť Otec miluje Syna a ukazuje mu všechno, co sám činí, a ukáže mu ještě větší skutky, takže užasnete. Jako totiž Otec **křísí** a probouzí k životu, tak i Syn probouzí k životu ty, které chce..... Kdo slyší mé slovo, a věří tomu, který mě poslal, má život věčný a nepodléhá soudu, ale přešel již ze smrti do života." (Jan V,19-21,24)

Zvláště významné jsou další verše: "Amen, amen pravím vám, přichází hodina, ano, už je tu, kdy mrtví uslyší hlas Syna božího, a když uslyší, budou žít..... Nedivte se tomu, neboť přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší jeho (Synův) hlas a vyjdou: ti, kdo činili dobře, vstanou k životu a ti, kdo činili zlé, vstanou k odsouzení. Sám od sebe nemohu činit nic. Jak je mi přikázáno, tak soudím, a můj soud je spravedlivý, neboť nehledám vůli svou, nýbrž vůli toho, který mě poslal." (Jan V,25,28-30)

Ještě jasněji mluví Ježíš podle svědectví sv. Petra, který pravděpodobně diktoval Markovo evangelium: Ježíš jim řekl:

"Amen, pravím vám, že někteří z těch, kteří tu stojí, neokusí smrti dokud nespatří příchod království božího v moci.(Mk IX,1)

Všichni, kdo poslouchali tehdy tato tvrzení, museli mít dojem, že konec světa je za dveřmi. A toho dojmu se dosud mnozí lidé nezbavují, stále očekávají konec světa a v každé generaci jej odkládají vždy o několik let do budoucna a pak přicházejí s novým tvrzením, že podle Písem, hlavně podle tajemného Zjevení sv. Jana (které je tajemné jen pro toho, kdo je doslovně vykládá), už musí nastat konec světa.

Ježíš - vůči sobě nemilosrdně - dovoloval, aby lidé jeho doby nabyli jen lidskou představu o posledním soudu a vzkříšení, nebo aspoň tu, i když podle jeho vnitřního vědění (podle vědění, které neprozrazoval slovně) tato představa, protože byla zasazena do času a prostoru, odpovídala jen podobně a dokonce jen vzdáleně podobně vnitřnímu poznání. Vůči lidem bylo toto počínání velmi milosrdné, protože lidé i bez vnitřního vývoje, který měl za sebou Ježíš, byli schopni nabýt představu o bezprostředním konci světa a obecném vzkříšení z mrtvých, a Ježíš si přál nade vše, aby tato představa měla v sobě prvek naléhavosti. Věděl dobře, že jakýmkoliv výkladem o věčném životě (tedy i tím, který zde provádím), nelze dokázat více než poskytnout představu v nejlepším případě velmi živou a naléhavou, o věčném životě a o potřebě vstoupit do věčného života. Proto řekl svým učedníkům, že během jeho osobního působení u nich nemůže způsobit, aby všemu porozuměli, ani aby mohli přijít tam, kam on jde, nýbrž že bude zapotřebí, aby se vzdálil a poslal Ducha sv., který jim poskytne plné pochopení.

Jak Ježíš dokazoval svým počínáním a výklady, na lidské představě, která má moc unést člověka až na samý okraj věčnosti, není nejdůležitější její přesnost po stránce věčnosti, nýbrž její vtíravost, která je účinná jen tehdy, když se projevuje jako vrcholná, ničím jiným nezapuditelná starost, která má jediný smysl, abychom dokázali především hledat království boží, jako člověk, který nemá pokoje, dokud se nezbaví své starosti. Vzpomeňte si, že Ježíš právě takovými podobenstvím vysvětloval hledání království božího.

Nebylo možno, aby Ježíš dokonaleji za daných okolností posloužil všem lidem a především těm, o nichž řekl: "Někteří z těchto, kteří zde stojí, neokusí smrti, dokud nespatří příchod království božího v moci."

Onen příchod pak líčil velmi konkrétně (Mk XIII,3-31), takže nikdo nemohl být na pochybách, že jde o události na této planetě

ještě za života Ježíšových současníků. Jako si chodil pro lidi tam, kde byli (třeba to bylo do hospod a na bujné oslavy), tak stejně důsledně pro tytéž lidi přinášel hodnoty, které se nevyskytují v čase a v prostoru, pomocí podobností, až doprostřed pomíjejícího života. Základním symbolem tohoto počínání je proměnění vody ve víno v Kani Galilejské. Smyslem jeho počínání bylo proměnit vodu, tok času a proměny v prostoru, na víno života, prýšticí z jeho vinného kmene, jímž je on sám.

Vyvrcholením veškeré té konkretizace přechodu do věčného života bylo Ježíšovo líčení posledního soudu (viz Mat XXV,31-46), který má být nejvyšším projevem moci, se kterou Syn boží přijde na konci světa. Kdybychom si tato a dříve jmenovaná líčení vykládali doslova, řekl by nám Ježíš, že **neznáme** Písmo, v tom smyslu, jak je neznali saduceové. Také sv. Jan nám pomáhá správně pochopit poslední soud, když praví ve své epištole: "Žádný, kdo se narodil z Boha, nedopouští se hříchu, neboť v něm zůstává jeho semeno. A nemůže hřešit, protože se zrodil z Boha." (I.Jan III,9) Rovněž ve Zjevení praví na závěr: "Tato slova jsou pravdivá. Pán Bůh prorockých duchů poslal svého anděla, aby jeho učedníkům ukázal, co se má **v brzkou** stát." (Zj XXII,6) Padají tedy všechny výklady, podle kterých se vždy znovu spatřují v probíhajících událostech příznaky o tom, že Zjevení mluví o přítomné nebo o právě nadcházející budoucnosti. Sv. Jan sám velmi radikálně a přesně rozřešil problém posledního soudu. Při znovuzrození z Boha nastává stav, ve kterém není možno už hřešit, čili symbolicky: zlí jsou už navždy zavrženi a dobří zůstávají navěky na pravici Boha, tj. dobro je v nás trvale živé (symbolicky u Boha) a činné (symbolicky po jeho pravici).

Tito znovuzrození jsou oni živí, kterých je Bůh, Otec Ježíšův, a to v tom smyslu, že jen ty vzkřísil (zplodil), a proto je jejich, kdežto o těch, kteří nejsou znovuzrození, nelze říci v tom smyslu to, že jsou živí a že jsou Otcovi. Ježíš tím velmi zřetelně napověděl, že vzkříšení neprobíhá pro všechny najednou, nýbrž už nastalo pro Abrahama, Izáka a Jakuba, nenastalo pro saduceje. Z jiných citovaných výroků (zvláště z Jana V,24 kdo přešel do života, nepodléhá soudu, a z Mat IX,1) - je patrné, že by bylo nerozumné čekat náhlý konec světa platný pro všechny lidi, neboť např. už za Ježíšova života někteří vstali **po konci světa** z mrtvých, a od té doby a před tím mnozí jiní. Nicméně i všemi těmi obrazy bylo velmi těžko podat "mrtvým" lidem jasný obrázek o tom, co je obecné vzkříšení, a že v každém případě, když k němu u někoho dochází, přestává probíhat čas a každý, kdo zažívá vzkříšení, o němž mluví Ježíš, potvrdí, že v nějakém čase nebyl

vzkříšen, nýbrž že si jen uvědomil, že je vzkříšen. Toto uvědomění se ovšem někdy událo v čase, ale jen potvrdilo slova sv. Pavla, že je pro nás na věčnosti připravena sláva, jakou si nedovedeme představit, a nikoliv, že si ji vytváříme, nýbrž jen dorůstáme do stavu, ve kterém si ji začneme uvědomovat. Toto uvědomění potvrzují slova Kristova, že u Boha **jsou** mnohé příbytky, a nikoliv, že teprve se staví. Platí slova Ježíšova, že nezná Písmo, kdo předpokládá, že se vzkříšením souvisejí stavy a události, které vznikají nebo zanikají, zatímco jde o stav věčný, bez začátku a bez konce, kdežto jeho ozvěna ve smyslech a našem odvozeném vědomí, která vzniká a zaniká, je jeden z následků v našem vědomí, nikoli jeho podstata. Protože je absolutně nemožné, aby pochopil bezčasový stav ten, kdo zažívá jen stavy začínající a končící, nemohli učedníci Ježíšovi učinit nic jiného, než že převáděli podobně jako Ježíš, při výkladu o věčném stavu vzkříšení do časového stavu zmrtvýchvstání věčný život, který se nám jeví jako vzkříšení, jakmile si jej začneme uvědomovat.

Ježíš znázornil postup až k probuzení se do vědomí o věčném životě symbolismem svého života. Tím umožnil věřícím, aby si učinili lidskou představu o tom, co mají prožít, jakmile překonají čas, tj. až se stanou vědomě věčnými.

Máme-li např. podle Ježíšova návodu představu o tom, že jsme marnotratnými dětmi, které se ocitly mimo otcovský dům, máme také představu o tom, jak se máme vrátit zpět domů (opustit jídlo s vepří, zatoužit po místě služebníka v Otcově domě. Je nám snad samozřejmé, že podobenství o místě - mimo dům - v domě - musíme zaměnit za skutečnosti: být služebníkem Otcovým - a tím se vrátit do Otcova domu. Ostatní bylo vystavěno v minulé úloze.) Obdobně je tomu se vzkříšením. Vzkříšený je ten, kdo se během pomíjícího lidského života dostal do Otcova domu, do věčného života (rozuměj svým vědomím) Ježíš ve svém podobenství (mám na mysli podobenství jeho celého života, nikoliv jednotlivá podobenství) nezapomíná na metodu, kterou se to může stát. Zatouží-li člověk se stát pouhým služebníkem Otcovým a pak se jím stane, zjistí, že u Otce stále je Synem, i když v době, kdy se cítil být oddělen od Otcova domu, o tom pochyboval.

Jen takto vzkříšených je Bůh Otcem, protože ostatní si toto otcovství boží neuvědomují, ani nejsou vzkříšeni k uvědomění, kterého se dostalo Ježíšovi v Jordánu, symbolicky vyjádřené slovy: "Tento je syn můj milý, v němž se mi zalíbilo."

Sv. Pavel rozpracoval Ježíšem navrženou metodu, jak se stát vědomě vzkříšeným do praktických rad, jejichž základem je

poučka: "Služte ochotně jako Pánu, a ne lidem!" (Ef VI,7) A právě u sv. Pavla jsme svědky toho, že zároveň rozvíjí jak časoprostorový symbolismus Ježíšův, tak i rady, kterými se člověk dostane za čas a prostor, do věčnosti, a tím sebe objeví vzkříšeným. Nelze stavět jedno proti druhému. Obojí má své oprávnění. První v tom smyslu, že si Pavel jde, jako Ježíš, pro člověka tam, kde je, do časoprostoru, a to tím způsobem, že mu věci nadčasové vykládá v symbolech času, aby si učinil lidskou představu o nich. Na tuto lidskou, možná přízemní představu, klade velký důraz, jako na ničím jiným nenahraditelný prostředek zaujetí lidské mysli. Kdežto své rady staví jak na osobním, vnitřním poznání, jehož středem bylo zažívání bezčasové skutečnosti, tak i na znalosti lidských možností, za nichž, za daných okolností, tyto rady lze následovat.

Z toho všeho je patrné, že je neudržitelný výklad Ježíšova soudu jako obecné vzkříšení pro všechny najednou někdy v čase při posledním soudu. Tímto obecným soudem Ježíš přibližuje lidem představu o výsledném stavu vývojového procesu duchovního vzestupu, který probíhá během individuálního lidského života, a proběhne-li, **vždy** skončí posledním soudem, při kterém se navždy křísí všechno dobré v člověku a navždy zatracuje vše zlé, neboť to splnilo svou úlohu vývojového prostředku. Sv. Jan (V,24) přímo cituje Ježíše, že nepodléhá soudu, kdo nalezne věčný život. Vylučuje tedy obecný soud. Zůstává však pravdivé každé Ježíšovo slovo. Duchovní vývoj člověka nemůže končit ničím jiným než soudem a vzkříšením, a v tomto smyslu poslední soud je obecně platný pro všechny a vzkříšení rovněž tak.

Tento výklad by měl být ještě doplněn vysvětlením funkce lidské představy, a o to se pokusím v rozboru slov Otčenáše: neuveď nás v pokušení.

Poznámka: ještě je třeba vysvětlit, zdali ona "chvilka", o níž byla řeč v souvislosti se sv. Tomášem Akvinským, je oním definitivním přechodem do věčného života. I na tuto otázku dává Ježíš odpověď symbolikou svého života. V této symbolice se setkáváme jednak s rozhodujícími okamžiky, které odpovídají "chvilcám", a jednak s poměrně setrvalými stavy. Obojí má svůj návodný význam a to nikoliv jedno menší a druhé větší. Vždycky však po rozhodujícím okamžiku (který je bezprostředně spojen s tím, co zde nazývám "chvilí") následuje poměrně setrvalý stav. Příklad: Ježíš činí rozhodnutí dát se pokřtít v Jordánu. Toto rozhodnutí má za následek "chvilku" - sestoupení Ducha sv. na Ježíše a jeho posvěcení pro učitelský stav, který pak trvá tři roky. Vždycky rozhodnutí (např. Panny Marie podvolit se vůli Boží)

zprostředkuje rozhodující kvalitativní skok (početí, těhotenství - porod, narození - mládí atd.), který přinese trvalý stav na vyšší úrovni. "Chvíle" tedy přinese (stav na vyšší úrovni) to, za čím se ubíral předcházející setrvalý stav a po něm rozhodnutí. "Chvíle", o níž byla řeč, není proto definitivním přechodem do věčného života, protože nenavazuje na setrvalý stav představy o věčném životě a následkem toho člověk do této "chvíle" nevnáší předpoklad pro vstup do věčného života. Proto Ježíš vzbuzoval v lidech představu blízkého konečného soudu a vzkříšení, aby lidé šli za tou představou. Věděl, že Židé si po staletí přáli, aby mezi ně přišel Mesiáš, a pouze nejasně si uvědomovali, co má činit. Proto musel objasnit, jaký je smysl jeho pobývání mezi lidmi, že je jím poslední soud a vzkříšení. Pravil, že každý, kdo v něj uvěří, vejde do věčného života. Rozuměj: každý, kdo nabude tak nutkavou představu, že se přiblížil konec světa a že nastane soud, bude schopen následovat Ježíše do věčného života. Ježíš nemohl radit nic nižšího, žádnou "chvíli" menšího dosahu. My však, kteří nemáme tak velkou víru, zažíváme "chvíle" menšího dosahu, i když z každé z nich si odnášíme velké požehnání. Zažíváme aspoň vzkříšení k novému lepšímu hodnocení života a připravujeme novým setrvalým stavem další "chvíli", další krok k lepšímu způsobu myšlení a života, ale nikoliv ještě k věčnému životu tak, jak si přál Ježíš, který chtěl, abychom činili rozhodnutí vždy komplexní na té úrovni, na které jsme. O tom jsme již mluvili v CV II.

Každá "chvíle" má vždy jeden následek, že se dá snáze opakovat než poprvé, a sled takových "chvil" se může stát přechodným stavem vedení, po němž následuje plnění Otcovy vůle bez volní námahy (symbolizované učitelskými třemi roky Ježíšova života). Po takovém dostatečně prožitém setrvalém stavu úplně samozřejmě dochází k jeho opuštění, (Symbolicky na kříži, ale také na nižším stupni, to bylo odřeknutí se P. Marie svého stavu, sv. Josefa svého řemesla pro sebe, Ježíšovy rodiny), ke smrti a ke vzkříšení a to bez soudu, dobrovolným sebeodsouzením. Povrchní pozorovatel Ježíšova života by ovšem řekl, že Ježíš byl odsouzen, ale bude-li číst Písmo pozorněji, zjistí, že se dal dobrovolně odsoudit, aby nám podal správný návod, jaké vnitřní přivolení máme učinit i my, chceme-li zažít obecné vzkříšení, tj. trvalé vědomé žití po pravici Syna na věčnosti.

Ježíš celým svým životem na zemi zpodobnil způsob, jakým mohou všichni lidé dospět ke vzkříšení. Nečinil u nikoho výjimky. Přišel tedy kázat obecné vzkříšení, vzkříšení všech a ne jen několika vyvolených, i když dobře věděl, že v každé chvíli života je

daleko více povolanych než vyvolanych. Nepochopíme-li však, že Abraham, Izák a Jakub už jsou vzkříšení, tedy živí, neznáme Písmo a nepochopíme ani, že Ježíš přišel, aby ukázal do všech podrobností, jak kdokoliv z nás může dospět k tomuto vzkříšení. A protože vždy někdo během svého života dosahuje tohoto vzkříšení, můžeme i my bez věštění říci s Kristem, že jsou mezi námi někteří, kteří zažijí poslední soud a vzkříšení, že tedy konec světa je za dveřmi.

Byl bych nerad, kdybyste si nevšimli, že Ježíš nabízí, právě jako nabízel, věčný život v pravém slova smyslu kdekomu, což nám vnuká myšlenku, že má patrně tak velkou moc, že může vzkřísit k věčnému životu (jak se praví v evangeliu sv. Jana) koho chce. V tom je významný prvek obecnosti vzkříšení. Pochopte, že láskyplný vztah Ježíšův k člověku spočívá právě v tom, že ho chce vzkřísit k věčnému životu, bude-li si to jen člověk opravdu přát. Ježíšovy nabídky si všimli sv. Augustin a sv. Terezie z Avily, a oba byli ještě za svého života vzkříšeni k věčnému životu. Protože oba napsali své životopisy, můžeme se od nich naučit, jakým způsobem přešli do věčného života bez soudu. V podstatě se dá říci, že proto bez soudu, že sami sebe postupně soudili, a vždy tak, že při každém takovém soudu nic si nenechávali pro sebe, o čem věděli, že to mají. Jejich duchovní vývoj končil a vrcholil tím, že zjistili, že nic nemají a přesto jsou proto cennější, než když měli.

Ještě bych však chtěl říci, že nejbezpečněji a nejdokonaleji vede ke vzkříšení přece jen soud Ježíšův, dáme-li Ježíši právo, aby nás soudil. Jedině tento soud má totiž tu sílu, že se v něm odsoudí beze zbytku a navždy všechno "zlé", co v nás je "zlým", a tím se odstraní z cesty všechno, co nám bránilo ve vstupu do věčného života. Pojem "zlého" je ovšem širší než pojem hříchu. Pojem "zlého" je vysvětlen v líčení posledního soudu, a je doporučitelné uvědomit si, jak co je "zlé", tak kdo má moc toto "zlé" zavrhnout.

Poslední soud, o němž se praví ve sv. Janu, že je to přechod do věčného života také bez soudu, má povahu sebeodsouzení v tom smyslu, že člověk bere na sebe hříchy a "zlé", které sám nezpůsobil (jak se s jedinečnou jemností vykládá v evangeliu sv. Matouše při líčení posledního soudu, a to o činnosti dobrých), nebo jak Ježíš poradil sv. Terezii z Avily, že si má vzít dobrovolně jeho kříž a jemu ho odevzdat. (Bylo by však velmi nezapné, kdybychom si mysleli, že by člověk mohl projít takovým soudem nějakým sebetrýzněním. Jím se prochází jen odhodlaností, přičemž člověk neví, kdy tato odhodlanost dojde

vyslyšení (odtud Ježíšův výrok, že nikdo neví ani den, ani hodinu, kdy se to stane). Člověk bere na sebe, co sám neprovedl jen proto a v tom smyslu, že přestává být oddělenou bytostí od ostatních a že se nedá jinak přejít do věčnosti, než když se kromě jiného překoná (odtud soud) pocit oddělenosti. S tímto pocitem je dále spojen pocit tělesnosti, pocit vlastní viny atd. Při tomto soudu tohle všechno odchází, ale má-li to odejít, je nutno napřed pocítit tíhu toho všeho (aby se vzbudil) a vydržet ji, neutéci před ní. A tato stránka soudu je velkou zatěžkavací zkouškou vlastní vůle, neboť i s tou se musíme při tomto soudu rozejít. Není vzkříšen, kdo si zachoval svou vlastní vůli.

Čím však vydržíme na tomto soudu, když se máme zříci vlastní vůle? Možná, že jste si nevšimli, že tato otázka už byla zodpovězena v předešlých úlohách. Zvláštní postavení má však zbavení pocitu viny (proto se o tom tolik mluví u soudu s Ježíšem, abychom pochopili, jak se s tímto pocitem viny zachází při posledním soudu). Ježíš naznačil i nutnost tohoto odpoutání od pomíjejícího, proto např. chromému v jednom případě odpustil napřed hříchy a řekl, že tím učinil více, než kdyby ho byl naučil chodit. I v jiných případech mu šlo o odpuštění hříchů a vin, jako třeba v případě, kdy Židé chtěli u studny kamenovat cizoložnou ženu, nebo když měli Ježíšovi za zlé, že se ujímá jiné ženy s podobnou špatnou pověstí apod. Odpuštění vin je také jedním z charakteristických znaků posledního soudu a vzkříšení a nedá se přímo vyčíst jen ze samotného líčení posledního soudu. Velký význam má např. líčení hrozných běd před započítím soudu, jejichž výčet přesně odpovídá vnitřním stavům před soudem (včetně varování "běda těhotným" atd., neboť takoví - píši měkké i - protože jde i o těhotenství, které není jen údělem žen - by neměli přivolovat k soudu), které jsou po jiné linii - po linii osobních zážitků jediného člověka, aby bylo, lépe rozumět pravidlům soudu, rozvedeny v Ježíšově utrpení před jeho ukřižováním, při něm a svým způsobem i po něm (odpočívání v hrobě). Teprve z toho všeho se dá pochopit, proč se lidé při vzkříšení ani nežení, ani nevdávají, a že tu jde o zástupný symbol.

Napadne vám možná otázka, proč Ježíš tak podrobně líčil poslední soud a vzkříšení, když je to záležitost tak nevyzpytatelná a nepředvídatelná. Celá nepředvídatelnost posledního soudu a vzkříšení spočívá v něčem opravdu nevyzpytatelném, ale nikoliv tajemném v pravém slova smyslu, a to v neznalosti, jakou má člověk sám o sobě, nebo ještě názorněji řečeno, v neznalosti, jakou má člověk o své sebelásce a o svém zakořeněném pocitu oddělenosti.

Člověk třeba míří vědomě k poslednímu soudu, když pochopil, o co jde a čeho se při něm musí zříci (a dá se to poměrně snadno pochopit ze soudu nad Ježíšem) avšak odchází od něho nerozsouzen a nevzkříšen jen proto, že sebe neznal do té míry, že při soudu nedokázal odevzdat všechno. Ježíš řekl, že zajisté nikdo nemůže dát více než svůj život, ale kdo z nás ví, co všechno tvoří komplex jeho života. Odevzdá život tak, jak o něm ví (a jen v tom případě může dojít k soudu a k vzkříšení) a přece, až vyjde ze soudu, i když zažil velká osvícení, zjišťuje, že není vzkříšen k věčnému životu, nýbrž že jen poznal další věci, které neodevzdal, a ani nemohl odevzdat, protože o nich nevěděl. (To je ta nevyzpytatelnost posledního soudu a vzkříšení). A tak proces soudu pokračuje. V této věci nám velmi posloužil svým vysvětlením sv. Pavel, když mluvil o nepřipravenosti těla, zatím co duch je připraven a o tom, že nyní v těle nemůžeme dokonale patřit na všechny věci věčné, jako při odtělenosti. Ovšem dlužno říci, že k této odtělenosti musí dojít za našeho života na zemi, ne po smrti. Ježíš nás však nenechává v beznaději, praví, že Otec zná tu hodinu posledního soudu, i když ji neznají ani andělé v nebi atd. Tady je vyjádřena jedna z nejhlubších pravd v Písmu. Člověk při jakémkoliv částečném vítězství i při takovém, o němž si dočasně myslí, že je konečné, zůstává závislý na Otci, a tím se vysvětluje podoba věčného života u Boha a s Bohem. Ježíš radil, že se nemá odpouštět jen sedmkrát, nýbrž sedmasedmdesátkrát, tím chtěl říci ustavičně, neboť byl svědkem "počinání" Otcova a podílníkem na věčném životě, který se dá nejlépe definovat jako plynulý proud odpuštění, plynulý proud lásky.

Obecně se dá o tomto stavu říci, že tam dochází k dokonalé záměně vztahů: místo vztahů individuálních, osobních, nastupují vztahy obecné, jak jsme si obdobně vysvětlili v CV II v pojednání o znacích obecné lásky. A to je důvod, proč se při vzkříšení lidé ani nežení, ani nevdávají, a proč symbol vdávání a ženění je jen symbolem zástupným, který by mohl být opakován o všech druzích vztahů. Nicméně bylo by chybné se domnívat, že tento odosobněný život je životem neosobním. Mezi těmito dvěma pojmy je velký rozdíl, který se obvykle špatně chápe.

Jak zacházet s chybami

Jednou jsme si také nepostavili v těchto úlohách úkol zlepšit výklad některé části Písma, nýbrž naučit se něčemu, co nám nikomu nejde: žít podle Ježíše, dát se jím vést v konkrétním životě, na každém kroku. Dokonalejší výklad kterékoliv části Písma může být přitom dobrým pomocníkem, ale nesmí se stát

samoúčelným. Nesmíme vykládat jen proto, abychom vyložili. Utopili bychom se v labyrintu dílčích výkladů.

Máme-li si odpovědět na otázku: jak zacházet s chybami, musíme zvolit správné východisko. Začali bychom chybně, kdybychom vycházeli z poznání vlastních chyb, protože je pravda, že nepovažujeme-li za chybu, co chybou ve skutečnosti je, nemůžeme s takovou nepoznanou chybou správně zacházet. Správná schopnost rozeznávací nám dlouho schází a Ježíš o tom dobře věděl, a proto tuto chybu v hodnocení neměl učedníkům za zlé. U nedospělého nelze jeho nedospělost považovat za chybu. Nedivme se potom, že Ježíš nás učil zacházet i s nepoznanými chybami. Jen jeho počínání může být správným východiskem. Vzpomeňte si, jak se Petr neznal, když o sobě tvrdil, že půjde za Ježíšem do žaláře a na smrt. Všimli jsme si už, že Ježíš tuto neznalost neměl za zlé, nýbrž ji jen popravil svou znalostí slovy: "Zapřeš mě."

To je první důležitá poučka, jak zacházet s chybami. Ježíš trpělivě opravuje nevědomosti každého, kdo ho následuje. Jistě nám neušlo, že když Ježíš opravil chybný názor Petřův slovy, nic to nepomohlo, Petr přece zapřel. Naše chyby nás však vedou do situací, ve kterých máme možnost prohlédnout. Nemyslete si, že Ježíš zrežíroval Petrovo zapření. Samy naše chyby nás unášejí do situací, které může předpovídat každý, kdo o té které chybě ví a zná její následky. Tak si přece počíná každý lékař při stanovení diagnózy u chorob, které si pacient způsobil chybným způsobem života. Také zpětně z nastalé choroby může někdy říci, v čem se pacient dopouštěl chyb. Řekne třeba: asi jste mnoho pil, kouřil, vedl nepřírozený, příliš sedavý život atd.

Lékař duší - Ježíš - nám podrobně svým životem vypráví, že zásadní, úplně všeobecnou chybou našeho života je, že jej zásadně končíme fyzickou smrtí, bez předchozího přechodu do věčného života. Je sice pravda, že všechno, co začíná, musí také skončit, ale velikou předností Ježíšova učení je, že z toho, co začalo a bude končit, lze vyvodit vědomí o něčem, co nezačalo a co nekončí, a s tímto vědomím spojit vědomí, které začalo a tím toto vědomí, které by pro svůj začátek jinak muselo také skončit, zachránit pro věčný život. To je obsahem Ježíšových podobenství o marnotratném synu, o ztracené ovci, kterou Pastýř bere na svá bedra, o skrytém pokladu atd. a to je také hlavní náplň Ježíšova učení. On také nabyl vědomí, které začalo při jeho narození na svět, ale přešel s ním už za života (při křtu v Jordánu) do vědomí božího. A z této zkušenosti velmi přesně definoval úkol, který staví před člověka: "Kdo hledá svůj život, ztrácí jej, kdo jej ztrácí, nalézá

jej." Ve hledání života začíná největší lidská chyba, přičemž platí, že kdyby člověk život nehledal, neudržel by se naživu, a když nepřestává hledat jen jej, ztratí jej, protože musí umřít tak jako tak.

Jakmile se ocitneme na zemi jako malé dítě, jsme-li zdraví, snažíme se ze všech sil udržet si život, a všichni nám v tom pomáhají. V tom ještě není chyba. Pak se snažíme rozvinout po všech stránkách svůj život a využít svých lidských schopností, nějak se v životě uplatnit. V tom také ještě není chyba. Zůstaneme-li však u tohoto rozvíjení, a začneme-li své schopnosti a svůj život považovat za jedině možný způsob vyžití, a jdeme-li jen za tímto vyžitím, vyžijeme se. Hledali jsme svůj život, a proto jsme jej ztratili. Až sem sahají obecné Ježíšovy rady o zacházení s chybami. Chce na nás, abychom včas poslechli jeho volání: "Pojďte za mnou", a on šel do věčného života. Ještě o slovíčku "včas". Zase napřed obecně: včas by bylo, kdyby člověk byl vychován k tomu, aby v okamžiku dospělosti mohl začít ze svého života dělat most do věčnosti, a to především, nikoliv jen také. Obecnou chybou naší společnosti je, že k tomuto smyslu života nikoho nevychovává. Proto u dospělého člověka za těchto okolností **včas** znamená ten okamžik, kdy se pocítil být zavolán, aby následoval Krista. Řeknete, že takové volání hned tak někdo neslyší, čili že by téměř nikdo nezačal stavět most do věčnosti na základě volání. (Samozřejmě voláním vůbec nemyslím slyšení hlasu, nýbrž silné nutkání jít za Kristem). Ve skutečnosti mnoho lidí slyší toto volání a poslouchají je na úrovni, na které se myšlenkově pohybují. To nám vysvětlil Ježíš při líčení posledního soudu. Spravedliví se divili, že dali Ježíšovi pít, když žíznil, najíst, když hladověl. Ale on jim řekl, že cokoliv učinili pro nejmenšího z jeho bratří, pro něho učinili. Kolik známe lidí, kteří by nedokázali žít jen pro sebe, začínaje matkou a konče sociálním pracovníkem. Ti všichni už poslechli Kristovo volání, i když o Kristu nikdy neslyšeli. Ježíš, jak vyplývá z líčení posledního soudu, považuje za základní lidskou chybu, když člověk žije bezohledně jen pro sebe, a to třeba v dost širokém slova smyslu. Ten totiž hledá svůj život a ten jej také ztratí. Je až podivné, že Syn člověka nevyčítá při posledním soudu hříchy, nýbrž chyby v počínání: "Hladověl jsem, a nedali jste mi najíst" atd. A závěrem jim praví: "Cokoliv jste neučinili jednomu z těchto nepatrných, ani mně jste neučinili." (Mat XXV,45)

To bylo třeba říci proto, abychom si uvědomili, že dopustit se chyb, které se dají obecně označit jako hledání svého, jen svého života, znamená se odsoudit k zatracení.

Vím, že někteří z vás rádi chytáte za slovo. Takoví namítnou: jednou jsi říkal, že poslední soud znamená definitivní rozdělení dobra od zla, odsouzení zla v člověku, a povýšení dobra na věčný život, a nyní tvrdíš, že při posledním soudu jde o rozdělení lidí na chybní a nechybní. Co je tedy správné? Ovšem že oddělení dobra od zla. Avšak rady Ježíšovy neplatí jen pro poslední soud. Tehdy už jich přece nebude zapotřebí. Jistě vám to napadlo. Platí pro každý okamžik našeho života, abychom nechybovali. Není správné vyznat se jen v tom, co se děje, při posledním soudu, nýbrž proč se tam to a to děje.

Je-li rozhodující pro vstup do věčného života celkové chování člověka vůči zevnímu světu, především vůči lidem (symbolicky "dali jste mi najíst", což bylo jednání vůči jinému člověku) a Ježíš je hodnotí jako jednání vůči sobě-Ježíši, jako jednání, které spojuje nebo rozpojuje s věčností, pak se tím lidská činnost vůbec dostává do jiného světla. Snaží-li se totiž křesťané jen o vymýcení hříchů a nanejvýš o jejich nahrazení ctnostmi, zůstávají trčet na poloviční cestě, ani zdaleka nesplňují podmínky pro to, aby při posledním soudu obstáli. Ve skutečnosti způsobují, jak vyplývá z dřívějšího výkladu, že vůbec u nich nedojde během života k poslednímu soudu, protože, je-li poslední soud opravdu jen a jen rozdělením dobra od zla u jednoho člověka, musí být na jedné straně převažující dobro typu "dali jste mi jíst" atd. a na druhé straně zlo typu "nedali jste mi najíst" atd., které jsme schopni navždy opustit, neboť jsme je beztak během svého života již opustili (symbolicky: nechtěli jsme je dělat). Jinak řečeno, nemůže se v okamžiku posledního soudu stát nic, než k čemu jsme dospěli během svého pozemského života.

(Poznámka: doufám, že se dalo z tohoto a z předešlého výkladu velmi snadno pochopit, proč Ježíš řekl, že někteří z tehdy jeho výkladu přítomných zažijí konec světa. Stalo se tak ne proto, že žili déle, než ti, kteří se ho nedočkali. nýbrž že nedělali chyby, kterých se dopouštěli ti, kteří svým vojem nedospěli ke konci všeho pomíjejícího.)

Řečeno obecně, měli bychom myslet a jednat tak, jako bychom bezprostředně stáli před posledním soudem.

(Další poznámka: už jsme si toho tolik řekli o symbolice Ježíšova života, že jste si jej jistě sami po mnohých důležitých stránkách doplnili, pokud jste o něm rozjímali. Ježíš záměrně mířil do svých třiceti let ke křtu v Jordánu - přičemž neztrácel ze zřetele nejvyšší cíl daleko za prostředkem, jímž byl Jordán - mířil tedy ustavičně k nějakému konci. I když pokud se týče Jordánu, to

nebyl vrchol a něco, co by se dalo nazvat posledním soudem, přece jen si musíme přiznat, že i křest v Jordánu byl soudem nad dosavadním způsobem života, nad všemi vztahy, které do té doby důsledně plnil. Po Jordánu se všemi prostředky připravoval k poslednímu soudu, symbolizovanému na kříži, a při něm zase opustil všechny vztahy, proti kterým se po celé tři roky nikdy neprovinil. To je tedy život, jaký nám doporučuje od prvních chvil vědomého následování Ježíše.)

Tento dojem, že tomu tak je, chtěl přece Ježíš vzbudit ve svých posluchačích, jak jsme si vysvětlili, a už jsme dříve měli příležitost říci si, že právě tím se lišíme od světců, že ti jednají tak, jako by se měli v příštím okamžiku rozloučit se životem vůbec (anebo aspoň jak vyplývalo z poslední poznámky, s dosavadním způsobem vztahů k lidem a ke světu, a být připraven dle vzoru Ježíše je zaměnit za nové vztahy). Jakým způsobem pociťoval Ježíš tuto naléhavost každého okamžiku, není patrné jen z toho, jak chtěl aby se každý okamžitě rozhodl pro následování, jakmile jej Ježíš vybídl, nýbrž z toho také, jak tvrdě odsuzoval každého, kdo jen třeba ošklivě nazve jiného člověka (viz Horské kázání). Taková přísnost by byla zcela nepochopitelná, kdyby tolik nezáleželo na každém našem hnutí, na každém okamžiku našeho života. Pak se ovšem ptáte, plným právem: "Je vůbec možné takhle žít?" Ovšem, že není. Ježíš by kladl zcela nesplnitelné podmínky, kdyby také nenabízel pomocnou ruku, jejíž pomoc symbolicky vyjadřuje slovy: "Následuj mne."

(O tom si promluvíme v jedné z následujících úloh. Už zde však je třeba říci, že následování Krista je už i to, když následujeme židovský národ, který dávno před Ježíšovým narozením toužil po Mesiáši. Jen je třeba umět včas odsoudit - a v tomto smyslu vždy jde o poslední soud nad tím, jakým způsobem jsme dosud mysleli a jak jsme dosud jednali, neboť se nikdy nechceme vrátit k minulosti, nýbrž jen z ní vycházet - co dosud dobře sloužilo, ale co už nemůže sloužit tak, aby to nezdržovalo nebo dokonce nezabraňovalo jít dál. Příklad toho: Židé i po narození Mesiáše čekali dále na Mesiáše, protože ten, který se u nich narodil, se jim nezdál být pravý. Proč asi? Protože měli své lidské představy o budoucím Mesiáši, kterých se nedovedli zříci, které nedovedli odsoudit).

My víme, že následování Krista se má dít dvojím způsobem:

a) tělesně následovat Ježíše

b) být ho poslušen, postupně se zbavovat jednání na vlastní pěst bez jeho schválení, až k úplnému opuštění vlastní vůle, ale

vždy ruku v ruce s narůstajícím uvědomováním si vůle boží. Tedy nepřestat jednat proto, že neznáme vůli boží, nýbrž dávat svému jednání vždy nový a dokonalejší obsah, a neustat v jeho pozměňování, až se stane spojovacím prostředkem. Dokud nemá naše jednání spojovací účinek (rozuměj: pokud nemá za následek vědomé spojení s věčným životem) nesmíme být s ním spokojeni.

Ad a) Vysvětleme si, co to znamená tělesně následovat Ježíše, když tu tělesně dávno není přítomen. Víím, že se mi dosud nepodařilo nikdy vysvětlit ani svým nejbližším přátelům tento velmi důležitý pojem. Velmi správně pochopi tělesné následování Krista právě sv. Pavel, který byl jediným z apoštolů Páně, jenž tělesně s Ježíšem nechodil. Základem jeho učení o této věci je epištola k Efezským, kap. VI, v. 7 Přečtěme si však celý příslušný odstavec: "Otroci, poslouchajte svých tělesných pánů s bázni a uctivostí v upřímnosti svého srdce jako Kristus, neslužte jen na oko jako ti, kdo se chtějí zalíbit lidem, nýbrž jako služebníci Kristovi, kteří ze srdce plní vůli Boží. Služte ochotně jako Pánu, a ne lidem, neboť víte, že každý, ať otrok či svobodný, učiní-li co dobrého, zase to dostane od Pána. A páni, jednejte s nimi stejně atd. (Ef VI,5-7)

Myslím, že dnes je tohle jedno z nejproskřivanějších míst z Písma. Jím se bojuje proti křesťanům a říká se, že učedníci Páně chtěli zvěčnit otrokářskou společnost, že křesťanství proto nezná sociálního pokroku. To však je křivda. Sv. Pavel jen vysvětloval, co je to jít tělesně za Kristem, který už fyzicky mezi námi není. Byl si zřejmě dobře vědom toho nejhlubšího smyslu Ježíšových slov "cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili." Musel také tato slova nějak umět vysvětlit těm, kterým se Kristus nezjevil před Damaškem, jako jemu. Snažil se vysvětlit, že cokoliv děláme, musíme to dělat jen pro Krista. Zároveň musel říci, že to neznámá něco ubrat z reálnosti našeho počínání, nýbrž naopak lépe sloužit bližnímu než dříve, pokud jsme to dělali jen pro něj. Chtěl rozpoutat na světě nejoprávněnější revoluci, chtěl způsobit obrat ve způsobu myšlení, obrat, jaký měl na mysli Ježíš. Byl si dobře vědom toho, že dokud nenastane obrat v myšlení, nenastane obrat v činech. Ježíš tento obrácený způsob myšlení rozpracovává každým krokem svého života a vrcholí jej smrtí na kříži, kde umírá namísto kohokoliv z nás, kdo chce nebo jen má umřít, aby vstal z mrtvých.

Uvedu teď smyšlený dialog mezi dvěma přáteli, ve kterém bude vystupovat přítel A jako člověk, který umí tělesně následovat Krista a přítel B, který se chce tomu naučit. Považuji formu otázek a odpovědí za jednu z nejlepších zasvěcovacích metod, pokud na jedné straně je zasvěcený.

(Poznámka: ideálně by měl vypadat tak, aby na straně odpovídajícího byla nejvyšší boží moudrost. O tom si promluvíme v některé pozdější úloze.)

Přál bych si, aby tento dialog vám aspoň částečně přiblížil způsob tělesného následování Krista. Křesťané od začátku věděli, že Ježíš od nich chce, aby ho tělesně následovali, avšak chybělo jim jednak porozumění symbolismu Ježíšova života (pak ovšem nemohli rozumět ani symbolice vlastního života), jednak znalost konkrétního řešení, když před sebou neměli tělesného Ježíše, aby ho mohli tělesně následovat. Největší dosavadní chybou bylo, že si lidé mysleli, že mají dělat totéž, co dělal Ježíš, včetně prožívání ukřižování. Proto už ve 12. století nejdůležitější a nejradikálnější z nich začali nosit na svém těle známky ukřižování, jako např. sv. František z Assisi. Mysleli si totiž, že musí být s Kristem také tělesně ukřižováni, a kupodivu Bůh jim toto právo přiřkl, jiní si stigmata a celé ukřižování vsugerovali. Ve skutečnosti však Ježíš svým životem poskytuje návod ke kterékoliv činnosti, chce na nás, abychom z jeho konkrétních činů odvodili vlastní komplexní následování, při kterém je především nutno všechno provádět v novém duchu pravdivě.

Vlastní smyšlený rozhovor. (V závorce nejnütnější komentář).

B: Přicházíš z takové dálky, zatímco bych spíše měl přijít za tebou, když tě potřebuji.

A: Nebylo by správné, abys jel ty za mnou, protože já jezdím takovým způsobem, že nikam nejedu, a pracuji tak, že nic nedělám, kdežto ty bys musel jet a třeba zanedbat jiné povinnosti.

B: Nebudeš mi vykládat, že mám před sebou nějakého tvého dvojníka, a že ty sedíš doma. Tys prostě přijel, a já jsem ti za to vděčen.

A: Já jsem nepřijel, a proto nemáš mi za co děkovat. Není to ideální stav, musím-li se přiznat, že některé věci ještě pořád dělám z vlastní vůle, přestože vím, že tam, kde nic nedělám z vlastní vůle, je to práce daleko dokonalejší. Takové povahy je můj příjezd k tobě. Navenek není zřejmé, že jsem nepřijel z vlastní vůle, avšak za účelem, za kterým bych si ani netroufal přijet z vlastní vůle. Kdybych se já rozhodoval a kdybych já toto prováděl, dopadlo by všechno hůře. Kdyby záleželo na mně, zdali mám být zde nebo doma, dal bych přednost tomu zůstat doma.

B: Začínám tomu trochu rozumět, ale řekni mi, jak začíná takový přechod z vlastní činnosti do toho, čemu říkáš nečinnost, a co by se podle mne mělo výstižněji nazvat konání vůle boží, jejímž jsi prostředníkem.

(B. se měl lépe vyjádřit, že ono nic nekonání je jistým druhem konání vůle boží. Toto vysvětlení je však tak jako tak nedostačující.)

A: Kdybych dokonale nic nečinil z vlastní vůle, nýbrž jen vykonával vůli boží, nenastával by přechod z vlastní činnosti do činnosti z příkazu božího. Tak jednal Ježíš po celou dobu své učitelské dráhy. Z takového počínání vyplývá taková moc, že Ježíš mohl křísit mrtvé, odpouštět hříchy a dělat cokoli, co chtěl Otec, a nemusel se přitom vůbec namáhat. Jen tak si vysvětlujeme, že Ježíšova námaha při uzdravení nevyléčitelně chorého nebyla žádná. Jen umožnil otci, aby skrze něho působil. Stejným způsobem nechal působit víru lidí, takže mohl říci: "Víra tvá tě uzdravila." A zase nic nečinil. Kdežto když člověk z vlastní vůle přechází do vůle boží, musí umět vůli člověka, který od něho něco chce, převést do vůle boží. Podaří-li se mu to, pak už nekoná ani vůli člověka, který od něho něco chce ani vůli svou. Po této rozhodující stránce pro každou činnost začíná být dokonale činným, jen zažívá na sobě moc boží. Těžko říci, že by toto zažívání byla nějaká činnost, přestalo by to být působení moci boží v tom rozsahu, v jakém tato moc působí při zázracích apod.

B: Promiň mi, nehrajme si se slovy! Já přece usuzuji správně, když předpokládám, žeš doma učinil nějaké přípravy na cestu, žeš odešel na nádraží, koupil si jízdenku, vstoupil do vlaku a dojel až sem. To je přece tvá činnost, jsem přece svědkem jejího účinku, že totiž tu jsi.

A: Nehraji si se slovy. Tvůj omyl spočívá v tom, že soudíš dle viditelné činnosti a nikoliv dle neviditelné vůle boží, která začala působit místo mne, jakmile tvá vůle přešla do vůle boží, a já jsem začal být svědkem toho, nic více než svědkem.

B: Nyní se dovídám, že jsem vlastně já způsobil, že začala působit vůle boží, která tě sem přivedla. Je tomu tak?

A: Není tomu tak. Kdybych byl tvou vůli neobětoval Bohu a s ní i svou vůli, nebyl by nastal přechod do vůle boží a do přímé činnosti Boží.

B: Takže přece jen vděčím tobě za to, žeš mou vůli převedl do vůle Boží.

A: Ani za to mi nemůžeš být vděčen, protože jsem zjistil dávno před tím, než jsem se dověděl o tvé vůli, abych přijel, že celou řadu věcí už nesmím vykonávat z vlastní vůle, protože jsou akce, při kterých, kdyby působila má vůle, probíhaly by jim odpovídající události na běžné lidské úrovni, ve stavu oddělenosti jak od lidí, tak od Boha.

B: Ano, přál jsem si, abys mi pomohl přiblížit se k Bohu.

A: Teď jsi vyslovil svůj zásadní omyl. Věděl jsem, že sis to přál, protože to není poprvé, co si to přeješ. Ale zde se dopouštíš dvojího omylu: za prvé chceš ode mne, abych ti pomohl přiblížit se k Bohu, avšak neuvědomuješ si, že žádný člověk ti nemůže poskytnout tuto pomoc. Taková pomoc pochází jedině od Boha.

(Kdyby tomu bylo jinak, nebyl by Ježíš varoval své učedníky: "Vy se nedávejte nazývat učiteli, neboť jen jeden je váš učitel, vy všichni jste pak bratři." Mat XXIII,8. Ptáte se, jak je to potom s duchovními učiteli např. v Indii. Pravý guru - jogický mistr - vám řekne: "Jestliže já mám kapacitu přibližně třiceti žáků, jimž mohu být učitelem, znamená to, že všechny ostatní musím odmítat." V indické joze tomu není tak jako v křesťanské mystice. Ani jeden mistr, např. nezasvětil Buddhu, ačkoliv tento velikán šel od jednoho k druhému. Všichni mu říkali, že nemohou, že nejsou schopni. Nevěřte proto indickým joginům působícím na Západě a slibujícím kdekomu nejvyšší zasvěcení. Jsou to šarlatáni. Indická joga je striktně individuální cesta. Není proto méněcenná, ani není hodnotnější než křesťanská mystika, ale stanoví jiné podmínky vývoje, které se mohou uplatnit podle osobnosti mistra - gurua - jen u několika lidí stejného typu vývojového jako je mistr.

Ježíš hlásal cestu až k nejvyšší metě pro všechny. Je to první pokus zkolektivizovat nebo zespolečenštit jogu, ne však v tom smyslu, aby se stala společenskou záležitostí, nýbrž aby sloužila celé společnosti. Indický jogin dělá dobře, když nevyjde ze svého ašramu, křesťanský mystik dělá dobře, když jde a hlásá Krista všem. Všimněte si dobře, co pravím. Neříkám, aby šel a hlásal mystiku všem, nýbrž aby šel a hlásal Krista všem. V tom je velký rozdíl, ale mám za to, že nikdo jiný nemá ani v křesťanství právo hlásat nauku svého mistra, jestliže neprožil totéž, co jeho mistr. A takové zkušenostní náboženství na Západě představuje jedině mystika, na Východě jedině joga, i když se jí třeba v Číně nebo v Japonsku říká jinak. I u nás na Západě vždy se našlo mnoho snílků o Kristu, kterým se nedá upřít velikost fantazie nebo fanatického zaujetí pro učitelský úřad - pravím úřad - nic však nenasvědčuje tomu, že se s Kristem setkali ve věčném, zde na

světě prožívaném životě nebo ve věčné pravdě či ve věčné lásce. Pak ovšem jste se hodně přeli o články víry a málo jste plnili službu všem, jak vám to doporučoval váš mistr. Uchází-li se u Vás na Západě někdo především o pomoc nějakého člověka na duchovní cestě, myslím o zasvěcení, pak okamžitě nastupují podmínky platné pro přijímání žáka mistrem, právě takové, jaké platí i v Indii a na celém světě. Dokonalý výběr žáka na základě poznání jeho typu a dokonalá poslušnost vůči mistru. Řekl jsem, že první podmínka se dá velmi těžko splnit, protože lidé jsou různého vývojového typu. Učitelství se musí potom omezit jen na vysvětlení cesty a to ještě není zasvěcení, nebo ne vlastní vedení, nýbrž vedení jen v určitém úseku cesty.

Druhou podmínku můžete klidně splnit vůči Kristu, neboť on pro vás tuto podmínku popsal podrobně, a nazval ji následováním. Doporučuji vám proto jen jediné, a tím si můžete být vzájemně velmi nápomocni: podněcujte se v následování Krista všemi prostředky a nepřeceňujte přitom prvek poučování. Daleko poučňější je prvek příkladu a vlastního prožití.)

Za druhé: Myslíš si, že si přeješ, aby ses přiblížil k Bohu, a nevíš, že vyslovuješ přání boží a ne své. Já však předpokládám, s naprostou samozřejmostí, že vyslovuješ přání boží, a proto se mi daří toto přání brát od Boha a právě tak je Bohu odevzdat. Tím jsem pomocí tohoto přání obětoval i tebe.

Jestliže pak pomocí toho všeho obětuji i sebe, může se stát, že nabudu jistoty o tom, že mám být u tebe. Nemusím se vůbec starat o to, co budu dělat po cestě k tobě, ani co budu dělat u tebe, co budu říkat atd.

B: Zdá se mi to všechno velmi složité, ale mám už aspoň představu o tom, jak přecházíš do vůle Boží. Pořád se však nemohu smířit s tvým tvrzením, žes nepřijel a nejednáš.

A: Protože máš špatnou představu o vůli Boží. Myslíš si, že je to něco velmi abstraktního, zatímco je to nejkonkrétnější ze všech konkrétních sil a mocí. Trnul bys hrůzou jako já, když jsem si ji poprvé uvědomil. Člověk má jedinou moc: moc uvolnit jí cestu ve větší míře než jak působí. Jakmile jí uvolní cestu, nejen že přestává chtít, ale ani nemůže hnout prstem. Všechno za něho dělá tato moc. Proto začíná být dokonale nečinný po celou dobu její akce.

(Konec smyšleného rozhovoru. Největším důkazem pro člověka o tom, že působí vůle Boží, je v tom, že je nečinný. On ví, že je nečinný, i když ostatní ho vidí jednat tak, jako jednají jiní lidé. On však ve skutečnosti jedná tak, jak si přeje Bůh a jak mu k tomu

dává sílu. Dokonalost této činnosti však nikdy neodpovídá dokonalosti boží vůle, nýbrž smyslu činnosti. Nadměrná dokonalost by např. nemusela být prospěšná. Tím se stává, že navenek se činnost boží jeví jako lidská, aspoň do určité míry.)

Přál jsem si, aby z vymyšleného rozhovoru vyplynul aspoň nějaký pojem, nějaká představa o tom, co je to tělesné následování Krista. Nejlepší z nejlepších křesťanů, kteří si přáli následovat Krista po všech stránkách, považovali za nutné ho následovat i tělesně, tj. fakticky prožít, co on prožil. Dnes bychom toto pochopení následování Krista nazvali naivním, podobně jako známe naivní malířské umění - a přitom uznáváme jeho cenu. Toto naivní pochopení tělesného následování Krista prodělalo různé vývojové fáze, až ve 12. století, jak jsme si už řekli, vyvrcholilo prvními stigmaty na těle sv. Františka z Assisi, po němž potom následovala řada stigmatizovaných, především v řádu františkánů. Nejnovějším zástupcem tohoto směru následování byl Pater Pio v Itálii (zemřel r.1968). My se dnes vracíme k výtečnému pochopení tělesného následování Krista, jak je chápal sv. Pavel: "Služte jako Pánu, a ne lidem." Nezáleží na tom, jakou činnost provádíme, nýbrž jen na tom, že nesloužíme lidem, kteří naši službu potřebují, nebo kteří nám rozkazují, abychom jim sloužili. Nepoznají, že jsme vůči nim nečinní. Tím méně poznají, že jakmile začneme konat vůli boží, jsme čím dále tím více nečinnější, protože nás vidí jednat dokonaleji a s menší námahou než před tím. Začíná v nás působit bez zábran, bez překážek z lidské strany, obrovská tvůrčí boží síla, která se jinak zastavuje na vývojové úrovni člověka. Avšak nejde tu jen o velikost síly, nýbrž i o velikost lásky a poznání, vždy podle potřeby a povahy činnosti, jejímž druhem poskytujeme těmto složkám věčného života právo se uplatnit.

Tělesné následování Krista pak stále více splývá s duševním a celoosobnostním následováním Krista. Výsledkem je vždy jakýsi druh nic nedělání, o kterém jedna z nejčinnějších křesťanských světic pravila: "Kristus kráčí mýma nohama, Kristus pracuje mýma rukama." Sv. Terezie mohla stejně dobře říci, že stejným způsobem řídí Kristus její mysl, city a všechno, co si uvědomujeme ze svého osobního působení.

Dokud nedospějeme do tohoto stavu, je nutné, abychom se dali poučit Ježíšem o tom, jak zacházet s lidskými chybami, a pak se podle tohoto pochopení zařídili. Zacházel s lidskými chybami úplně jinak než s lidskými hříchy. Hříchy odpouštěl nejen tam, kde člověk činil pokání a kde si člověk předsevzal, že se polepší, nýbrž i tam, kde chtěl dokázat boží moc, jako např. u chromého,

kterému napřed odpustil hříchy, aniž si to chromý přál, a teprve pak ho uzdravil.

S lidskými chybami zacházel především podle okolností, za kterých vznikaly. Plakal nad Jeruzalémem, do jehož zdí přišel hlásat spásu, ale neuspěl. Měl za zlé učedníkům, že ho budili, když spal uprostřed obrovské bouře na Genezaretském jezeře a tvrdě odsoudil jednání formálně ctnostných farizeů atd.

Nám jde o to, abychom dovedli dle Ježíšova vzoru své chyby napravit aspoň do té míry, aby nám nestály v cestě do věčnosti. A tu nám musí být zřejmé, že žádná lidská chyba neměla v očích Ježíšových tak velkou váhu, aby chybujícího odmítal dále poučovat. Víme, jaké vážné námitky měl proti chybám farizeů, jak je veřejně odsoudil, ale když ho pozvali, přišel k nim a velmi rád se s nimi podělil o svou moudrost. Z toho se dá pro náš individuální postup vyvodit, že žádná naše chyba není tak velká, abychom nemohli být poučeni a napravit se s výjimkou jedné, že se nechceme dát poučit a vést.

Je to obdoba zásady: "Všechny hříchy jsou odpustitelné, až na hřích proti Duchu svatému."

Dále vyplývá z Ježíšova učení, že napravovat jednu chybu po druhé je marná práce. Ježíš navrhuje vždy se rozhodnout komplexně pro nějakou vyšší úroveň jednání a myšlení. Ani jednou neradí napravit se napřed v něčem, a pak zase v dalším. Kuřáci s tím mají svou zkušenost přestat kouřit a nikoliv si ubírat po cigaretě.

Ježíš radí změnit smysl života vždy dle míry pochopení jeho smyslu. Učiníme-li např. rozhodnutí učinit všechno pro to, abychom našli věčný život, má být toto rozhodnutí realizováno přibíráním stále nových nebo dalších prostředků v té míře, jak se rozšiřuje naše znalost o životě. Také každé nové poznání musí být přibráno ke dosavadním poznávacím prvkům, abychom šli kupředu stále vším, co máme ve vědomí. Kdykoliv si ponecháme část výtěžků pro sebe, znemožníme si další rozvoj. Až po tuto mez jsme si už v minulosti všechno vysvětlili, avšak chybí nám podrobnější výklad o tom, co s chybami.

Ukažme si na jedné, třeba nepatrné chybě nebo na ukázce určitých chyb, jak s nimi obdobně se všemi máme zacházet. Týká se bodu b).

Ad b): Chceme být poslušni, chceme se ubírat vytčenou cestou, avšak nedokážeme to. Tohle "nedokážeme to" je konstatování správné a kdybychom proti této nedostatečnosti

postavili přehlížení neschopnosti, nikdy bychom nedosáhli toho, že bychom celí vyrazili do věčnosti, a už tato okolnost by stačila k tomu, abychom tam nikdy nedospěli. Chceme-li se soustředit bezvýhradně na svůj věčný cíl, zjišťujeme, že to nedokážeme, protože se v naší mysli (vědomí) objevují myšlenky, které nás ruší. (Obdobně nás ruší všechny ostatní chyby i mimo chvíli soustředění).

Toto je příklad chyby, o které víme, a které se upřímně snažíme zbavit. Kromě tohoto typu chyb existuje serie jiných chyb, kterých se neradi zbavujeme. Sem patří třeba kouření a pití alkoholu, které nám dělá dobře. Takže se třeba bez něho neobejdeme. Vraťme se však k chybě z první serie nechtěných chyb. Jsou daleko tíže překonatelné než chyby chtěné, ačkoliv se to nezdá pravděpodobné. Není-li v nich síla celé osobnosti, není v nich celá lidská osobnost propojena, a to je činí těžko překonatelné. Právě nechtěná povídavost mysli, naší paměti, která se nám plete do soustředění a ruší je, jest příkladem těžko překonatelné chyby při soustředění, řekněme při vnitřní modlitbě. Radí se obvykle trpělivě opouštět jednu nežádoucí myšlenku za druhou, nebo je nechat volně plynout až uhasnou. Tento způsob sice může nakonec vést k vyprázdnění mysli, ale prázdná mysl ještě není myslí, spojenou s věčností. Kromě toho je tu nebezpečí, které hrozí dle slov Ježíšových každému, kdo vyčistí svou komůrku, že tato čistota, vzniklá po vyhnání jednoho nečistého ducha, přiláká sedm jiných, daleko horších. Mysl musí mít směr, aby nebyla mrtvě prázdná: tím směrem je zaujetí, nikoliv směr ve smyslu pohybu. S vyprázdněním mysli zmíněným způsobem se obvykle dostavuje ztráta zaujetí. Pak je splněna podmínka prázdnoty, která je velmi důležitá, ale není splněna podmínka zaujatosti. Protože v křesťanské mystice se doporučovalo přecházet do prázdnoty přes modlitbu vzrůstajících citů (modlitbu afektivní), aby vzbuzený afekt (cit) zůstal i po vyprázdnění mysli. Považujme toto řešení v rámci dané úlohy za dostačující. V jiných tématech budeme mít příležitost se s ním vyrovnat lépe. Můžeme si to dovolit proto, že každý z nás má možnost se dostat k cíli přes překonání chtěných chyb.

Serii chtěných chyb se budeme věnovat podrobněji. Ježíš ukazuje, že tam je klíč k řešení, jak zacházet s chybami vůbec. Napřed si ozřejmíme ještě jednou, co jsou to chtěné chyby. Kuřák ví o síle, která mu velí, aby si zakouřil. Říká: "Já si musím zakouřit." Obdobně mluví nebo myslí každý člověk, jež přemáhá kterákoliv jiná vášeň od fanouškovské, přes badatelskou až po pohlavní. Obdobnou sílu má síla po životě. Přičítáme si ji volně k

váším. Je to také chtěná chyba, protože si přejeme neustále žít tam, kde se musí zemřít. Je to však síla, kterou se dá proniknout do opravdového věčného života, právě jako silou vášně. Obě jsou totiž tak naléhavé, že sjednocují celou lidskou bytost, a to je podmínka pro sjednocení se s věčností. Tam nelze odejít jen z části sama sebe. Musíme proto znát nějaký prostředek, který naši osobnost sjednotí, a pak ho použít k přechodu do věčnosti. Musí dojít potom už jen k obrácení této síly do věčnosti.

Ježíš po tři roky svého učitelského období života ukazoval, jak se obrací síla vášně nebo touha po životě (zdraví) do věčného života. Rozbor tohoto obrácení, jakož i dřívějších jeho obrácení (před narozením na svět, před křtem v Jordánu, po něm na poušti atd.) jsme si provedli dříve jinde, i když jen tak, jak potřebujeme teď při vysvětlení, jak zacházet s chybami. Nicméně doufám, že si v potřebném smyslu tato obrácení doplníte sami pomocí toho, co si vysvětlíme dnes. Kdo jste četli životopisy svatých, pokud byly psány bez přikrašlování, mohli jste se přesvědčit, že právě ti největší vášnivci, kteří se původně nedokázali ovládat, po obrácení vášní směrem k věčnému cíli, se stali největšími světci. Špatně poučení životopisci v takových případech píší o nevyzpytatelném výběru milosti nebo o vlivu síly modlitby jiných lidí, kteří se za ně modlili.

Pak např. se přičítá především zbožné matce sv. Augustina, že se tento zvrhlík obrátil, kdežto u sv. Františka z Assisi se životopisci utíkají o pomoc právě k nevyzpytatelné volbě milosti atd. Obojí vysvětlení jsou neuspokojující. Není náhodou, že Ježíš nabízel věčný život ženě pěti mužů nebo Maří Magdaleně a lidem hříšným, v hospodách a na celnicích, a měl mnohdy úspěch, i když jen nepřímý. Skrže Samaritánku, se kterou se viděl u studny, a které nabízel věčný život, obrátil mnohé Samaritány. V těchto lidech se mu podařilo vyprovokovat, co jsme si v minulé úloze nazvali "chvílí". Přestože "chvíle" nepředstavuje vrchol duchovního vývoje, přece jen je zdravým základem znovuzrození, které Ježíš hlásal. Už i s pomocí "chvíle se dá převádět (velmi nepřesně řečeno: ovládnout, přemoci) kterákoliv vášně, pokud je dostatečně silná, takže už i po prožití "chvíle" člověk pochopí, proč znovuzrozený nehřeší. Ne proto, že by se uměl ovládat, nýbrž že využívá své vášně k trvalému, nejen k chvilkovému převodu svého vědomí do věčnosti. Pak trvale spotřebovává své vášně pro soustavné přetékání mysli do věčnosti. Už "chvíle" ukazuje člověku, že nemusí být silákem, aby zvládl své vášně, nýbrž že i jeho největší slabost může být proměněna a posvěcena pouhým převodem na vědomý styk s věčným životem. Není náhodou, že

Ježíš dělal tolik zázraků, chtěl-li ukázat, jak se má využít nejslabšího, nejubožejšího okamžiku lidského života, zoufalství atd. k nabytí vyššího vědomí a schopnosti žít nově, lépe. Ovšem, pokud se týká zázraků, tam nešlo jen o změnu lidského života. Byla to také ukázka lásky a poučení o moci lásky a víry. Avšak pozastavuje-li se Ježíš nad tím, že uzdravil v jednom případě deset malomocných a jen jeden se vrátil, aby mu poděkoval, vysvětluje nám tím, jaký podíl na jeho zázracích měl moment obrácení. Tento poměr je dán poměrem 1:10, což není poměr zanedbatelný. Výklad v tomto směru by však byl obtížnější, spokojme se s vysvětlením, jak obrácení vášně způsobuje první styk s věčností, tedy "chvilku", a proč svatí byli "pokorní".

Už i ten, kdo prošel "chvilí", se přesvědčí o tom, že podstatou veškerého dění je samovolné dění, nikoliv konkrétní vůlí vyvolané dění. Už i ve "chvilí", která má ještě daleko do trvalého vědomého spojení s věčným, člověk ví, že postupné nabývání je odvozeno od bezčasového nenabývání, a že se mu nikdy nemůže vyrovnat nejen pro svou odvozenost, nýbrž i pro svůj dílčí charakter.

Nikdo se nebude chlubit, že mu klepe srdce z jeho vůle, protože ví, že mu tluče bez jeho přičinění pomocí vůle. Stane se pak člověku, jako se stávalo mnohým asketům, že léta marně bojovali svou vůlí a všemi silami, které měli k dispozici, proti svým vášním, čili jak oni říkali, proti pokušením všeho druhu, že najednou se z jejich největšího pokušení nečekaně, bez jejich nejmenšího přičinění, zrodí vědomí o věčném životě nějakého druhu jen proto, že se vzdali samovolně působící boží síle, kterou působil Ježíš. Najednou tu bylo vědomí o věčném životě. Tento obrat nemohli přičítat sobě, nýbrž nevyzpytatelně působící boží milosti. Po takové zkušenosti musí člověk být opravdově pokorný, musí se jím stát, protože zjistil, že ani nejlépe míněná jeho vlastní snaha nevedla k osvobození od pokušení, ale i vědění o něčem, co přesahuje rozumové možnosti pochopení. Zrodil-li se tento stav poznání z boje proti pokušení, má - převážně povahu síly pro překonání pokušení, a k té je poměrně málo přidáno ostatního vědění. O tomto osobním zbarvení poznání z věčného pramene jsme si už řekli dříve dost.

Ted' je jen třeba, abychom vyvodili důsledky z toho, že jsme pochopili symboliku Ježíšova života a uměli z ní vytěžit také vědění, o způsobu, jakým přecházíme bez překážek do oné "nevyzpytatelné" pomoci boží (jestliže jsme přešli do onoho stavu z touhy si dopomoci od pokušení apod.) nebo "nevyzpytatelného" vědění božího (jestliže jsme do onoho stavu přešli při marném,

všemi lidskými silami podnikaném snažení, řekli bychom s vášnivě probíhající snahou proniknout do vyššího vědění (nebo do "nevyzpytatelné" existence boží a konečně do "nevyzpytatelné" lásky boží.)

Poučme se znovu ze slov a jednání Ježíše. Samaritánce u studny říká o vodě věčného života: "Kdybys chtěla...dal bych ti pít..." Co bylo tedy třeba k tomu, aby jí Ježíš mohl předat vědomí o věčném životě? Aby zapoměla na všechno, co se svým životem navodila a nechala Ježíše volně působit. Zopakujme si totéž u Maří Magdalény. Nevydržela už žít se svými chybami a hříchy a složila je i se svým životem (to je důležité) k Ježíšovým nohám. Byla to mistrná ukázka toho, jak dovolujeme Ježíši nebo jakým způsobem máme dovolovat Ježíši, aby mohl působit bez zásahu lidské vůle, aby mohl člověka "omilostnit".

Člověk může se svou vášní v podstatě naložit dvojitým způsobem: podlehnout jí a vybít ji, vyhovět jí, nebo pomoci jí, v okamžiku, kdy ona různým způsobem naléhá nejvíce, sjednocen s ní nebo pomoci jí, přejít do vůle Boží. Všimněme si, že Maří Magdaléna při tomto přechodu neřekla ani slovo. I to je velmi poučné. Pouze jednala tak, že přestala absolutně jednat, právě tak jako že vědomě nejednáme, aby nám tlouklo srdce, a tím dovolujeme, aby se tato samovolná činnost stále rozvíjela.

Maří Magdaléna ukázala jeden z významných způsobů, jak začít následovat Krista. Jakmile svůj život složila k nohám Ježíšovým, složila tam také své vášně. Definitivně se s nimi přestala ztotožňovat. I když jí třeba potom přepadly, už věděla, že jsou cizopasníkem, s nímž si ví rady jedině Ježíš a ne ona, a už věděla, jak mu je vždy znovu a znovu odevzdat. Stačilo, aby si vzpomněla, jak se to stalo poprvé.

Ježíš ukazuje, že odevzdání velkých vášní, které se člověku jeví jako velký dluh, vede k většímu přilnutí odevzdávajícího k předpokládanému novému nositeli vášní, než předání malých vášní, protože jejich předávání není dost velkorysé a nepoutá na sebe celého člověka, nemá pak a nemůže mít vědomě spojovací efekt. Proto s malými chybami lze těžce dospět ke spojení, a domnívá-li se člověk, že chyby nemá, pak s nimi ani nemůže patřičně zacházet. Takovým způsobem se chybně hodnotili farizeové a byli Ježíšem tvrdě odsouzeni jako zbláznění, uvnitř plné umrlčích hnátů, hroby. I toto odsouzení je pro nás velmi instruktivní. Chvilu, kdy se dokážeme podobně nekompromisně odsoudit za své chyby, je chvíle vhodná k tomu, abychom se také dovedli prudce od svých chyb odvrátit a je odevzdat. Totéž platí o

neschopnosti něco vyřešit. To může být nejpožehnanější chvíle života, uznáme-li, že nám nezbývá nic jiného než problém odevzdat. Ovšem až po vyčerpání všech lidských možností. Tím problémem nemusí být jen nevědění, nýbrž i tvrdě doléhající nemoc, neštěstí, akutní nebezpečí života, přesně tak, jak Ježíš tyto momenty symbolicky naznačil svými zázraky.

Závěrečné rady pomocí dříve získaných poznatků:

Jakmile se člověk na něco více těší, než na věčný život, znemožňuje si vstup do věčného života.

Není však chybou, že se radujeme, nebo že se trápíme, ale chybou je, že se radujeme a trápíme sami. Momenty vrcholného štěstí nebo vrcholného utrpení jsou tu proto, abychom skrze ně daleko snáze vešli do království božího než z jiných méně intenzivně prožívaných stavů, které nepoutají celou naši osobnost. Chybou je, že si při nich nevzpomeneme, že patříme do Otcova domu. Stačila by taková vzpomínka, a naše štěstí nebo utrpení by přestalo patřit nám, za to by obrátily náš pohled směrem k Otcovu domu. Víím, že je to velmi těžké. Proto Ježíš radil začít aspoň s tím, abychom se radovali s radujícími a plakali s plačícími. To je totiž nedílná součást oné všestranné účasti na situacích a stavech slova: "Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili." Ježíš ve své učitelské fázi života ustavičně ukazoval svou účast na všem, čím tehdy lidé žili, čím se trápili, jak se radovali, aby nám dal najevo, jak ho máme následovat i ve svém životě. Jestliže bychom dovedli stejnou měrou se podílet na životě bližního jako na svém, splnili bychom požadavek: "Miluj bližního jako sebe" a dokonale bychom se disponovali k prožití "chvíle" nebo "chvil", ve kterých bychom si začli uvědomovat existenci Otcova domu a všechno, co s tím souvisí. "Chvíle" by nám začly osvěcovat cestu bez chyb. Kdyby tomu tak nebylo, byl by Ježíš lhal, když řekl, že jsou navždy spaseni, kdo mu dali napít, najíst atd.

21. 1. 1975

Neued' nás v pokušení

Chápu se znovu, nevím po kolikáté, výkladu této věty Otčenáše, protože s jejím důkladným objasněním vyřešíme mnoho jiných problémů, které se nedají odstranit odděleně od významu této věty.

Především si odpovězme na otázku: jak může pokoušet Bůh, když není zlý?

Jsme zvyklí na tvrzení, že ďábel, Satan, je pokušitel. Tak se také jeví po křtu v Jordánu na poušti. Pokušitelem tohoto druhu nikdy není Bůh.

Uvědomíme-li si však, že stvořitelem není Satan, nýbrž Bůh, pak si začneme také uvědomovat, že stav, ve kterém se nacházíme, je stav vývojový. Celé stvoření, jak se nám jeví, je růstem z něčeho do něčeho. Nepochopíme-li smysl tohoto růstu, můžeme být v pokušení považovat svůj nynější stav za vrcholný nebo za cílový. Tento druh pokušení není hříchem, ale je nehoráznou chybou. Dopouští se jí i ti lidé, kteří uznávají, že náš lidský život je prostředkem k přechodu do věčného života, ale rezignují na uskutečnění tohoto přechodu. Všichni ostatní se jí dopouštějí s naprostou samozřejmostí, a dalo by nám mnoho práce, kdybychom jim chtěli představit jejich způsob myšlení jako chybný.

Jak nás nemá uvádět v pokušení celý tvůrčí akt boží, když má vývojovou povahu, a my nevidíme dopředu, nýbrž jsme obdařeni jen pamětí, která míří dozadu. Víme tak trochu, jaký vývoj máme za sebou, neumíme však předvídat budoucí vývoj. Jsme proto v ustavičném pokušení považovat za svůj cíl zdokonalování lidského stavu, nebo podmínek v lidském stavu. K tomu přistupuje ještě jedna důležitá okolnost, že bez zlepšení podmínek lidského života bychom nebyli schopni vůbec přemýšlet o podmínkách věčného života. V žádném případě, i z mnoha jiných důvodů nemůžeme, považovat rozvoj lidské existence za chybný nebo nepotřebný. Právě naopak, musí být však prostředkem, ne cílem.

Ježíš svým příkladem ukázal, jak máme z podmínek rozvinutého života postupně narůstat do nových podmínek věčného života, a to systémem kroků, o nichž jsme si už hodně řekli.

Otčenáš začínáme: "Otče náš, jenž jsi na nebesích", pak se modlíme o všechno, co je třeba k plnému životu a co vytváří dobré podmínky pro přechod z pomíjejícího do věčného života. Kdo si promyslí celou tuto velkolepou koncepci podmínek pro hladký vstup do vědomě žitého věčného života, pozná, že při uskutečnění těchto podmínek mohou vznikat dva druhy pokušení:

Jedno, které na počátku vědomé cesty do věčnosti do jisté míry chrání před většími chybami,

druhé, které mu později dává zapomenout na vytčený cíl.

První pokušení spočívá v tom, že člověk, který ještě není schopen vidět celou cestu ve všech souvislostech, vyčlení svou cestu do věčnosti a všechno, co s ní souvisí (např. modlitbu, ctnostný život apod.) z ostatního kontextu života, především z tzv. neutrální činnosti (např. pracovní a jiné povinnosti, světské vztahy k lidem, pokud nevyžadují morálního přístupu apod. Z toho vzniká pokušení opustit všechno světské, co zdánlivě nesouvisí s duchovním cílem. Pokud k tomu člověk nemá příležitost nebo dosti rozhodnosti, sedí na dvou židlích, jedno miluje a druhé nenávidí, přesně podle slov Ježíšových o službě dvěma pánům. Tento vnitřní rozpor nese neblahé následky jak na cestě do věčnosti, tak i v poměru k lidem, práci atd. Má-li člověk výjimečnou příležitost odejít do ústraní, nedopadá lépe, protože nepochopil smysl celého života a dobrou jeho polovinu nerozvinul.

Z nerozvinutého života nemůže vzniknout velké poznání, nýbrž jednostranné, smíšené s neopodstatněnými předsudky proti lidsky žitému životu.

Obvykle se však stává něco jiného. Vytvoří se záhy podmínky k tomu, aby zvítězilo druhé pokušení, odstoupit od cesty do věčného života. Tento ústup nebývá snadný. Obvykle člověk přestává mít na svou cestu čas. Dovede sám před sebou jedinečně maskovat jak svůj debakl, tak ztrátu zájmu.

Oba dva druhy pokušení pocházejí ze základního faktu, že člověk je vybaven jak pro další rozvoj pozemského života, tak i pro vstup do věčného života (a existenci tohoto druhého si neuvědomuje) a pokušení pocházející od Boha spočívá v tom, že vlivem časoprostorového prostředí, do kterého je člověk zasazen, se vyvinou jediné ty jeho vlastnosti, které umožňují rozvoj v tomto prostředí, v němž je jeho pobyt dočasný. Vlivem toho se člověk ocitá v kleci času a prostoru, ve které zažívá ztrátu všeho, co nabyl a nic více. Ta klec je tak dokonale uzavřena, že si člověk vytvoří řád hodnot v kleci a podle nich žije a umírá. Buď mu ani nenapadne, že by něco mohlo být klecí, nebo, doví-li se o tom např. z učení Ježíše Krista, může se stát, že tomu tvrdě odporuje pomocí řádu hodnot v kleci, tedy pomocí určité, jemu přístupné fáze tvůrčího procesu božího, a tou se staví proti Bohu a jeho vládě.

Otčenáš představuje takový řád hodnot, který neohrožuje boží vládu, naopak ji pomáhá nastolit. Nesmí však v něm chybět ani poslední článek "Neuved' nás v pokušení", protože toto pokušení částí, o níž víme, bojovat proti celku, o němž nevíme,

bude vždycky hrozit každému hledajícímu. Kdyby člověk nebyl vybaven (tělem, smysly a lidskými vlastnostmi) tak, aby mohl rozvinout pomíjející život, nedospěl by nikdy ke stadiu vývoje, z něhož lze přejít do věčného života. Dospěje-li však člověk do tak velkého rozvoje pomíjejících lidských vlastností a schopností začnou se mu dařit pomíjející záležitosti, a on obvykle nikdy nepomyslí na nic jiného, než aby tento stav rozkvětu udržel. Toto pokušení pochází od Boha. Člověk je dokonce vybaven Satanem (vlastní já), který mu i na dosti vysokém stupni vývojovém vnuká myšlenku, aby si všechno co má k dispozici, ponechal pro sebe.

(Viz pokušení Ježíše na poušti. A to bylo opravdu poslední pokušení, kterému musel Ježíš tvrdě odolávat. Mělo ještě širší obsah. Ne náhodou mu odpovídá poslední věta v Otčenáši.)

Je-li překonáno i toto pokušení, nic nestojí v cestě vědomému, nepřerušovanému spojení s Bohem na tak dlouho, pokud se nedospěje ke kříži.

Řád hodnot, naznačený v Otčenáši, nevede dále než k překonání Satana na poušti po křtu v Jordánu. Ježíš naznačuje, že by mohlo nastat další pokušení, nevstoupit na kříž. O tom už se nemůžeme poučit v Otčenáši, protože tam se modlíme jen "přijď království tvé"... , tedy užíváme svou vůli, kdežto na kříži se Ježíš musel této vůli vzdát, a jedině tím dosáhl naplnění boží vůle. Pokušení, pocházející z lidství (z vývojového stadia tvůrčí činnosti boží), s nímž se ztotožňujeme, má své důsledky také na vyšších úrovních, na něž vystupujeme. Dostane-li se např. někdo přes svou lidskou existenci do věčného života (a to je pochopitelně vstup nejběžnější), zjistí, že existuje jen jediná existence - věčná - a má proto velmi pádné důkazy. Je pak v pokušení považovat např. hmotu, čas a prostor za neskutečné, za máju, klam. Nejpádnějším důkazem je mu skutečnost, že se v okamžiku spojení s věčným životem stává absolutně nezávislý na své hmotné existenci. (Je to obdobný klam, jakému podléháme nyní, že jsme nezávislí na věčné existenci). Tato nezávislost může být patrna i zevním pozorovatelům, že on totiž ztratí svou hmotnost po dobu spojení s věčným bytím. Jak se vypořádá s faktem, že po rozpojení začne být zase hmotný, to už je jiná věc. Obvykle pak tvrdí, že je sice hmotný, ale že tato existence není pravá, nýbrž klamná. Je zajímavé, že zprávy, které máme od nejvyšších mistrů jogy, obsahují zkušenost jinou.

Kdyby byl náš stav hmotného bytí neskutečný, bylo by bezpředmětné, aby vývojově nejvýše postavení mistři žili v odtěleném stavu v ustavičném propojení mezi věčným a

pomíjejícím životem. Ježíš uznává tuto zkušenost, protože sedí na pravici Boha otce, tj. je spojen jak s Otcem, tak také vykonává činnost (symbol pravice). Na pravici také posílá spasené, tj. určuje jim věčnou činnost, kterou my, bohužel, nejsme schopni vidět jinde než v času, prostoru a formou hmotného nebo myšlenkového pohybu, což je ovšem pouze činnost odvozená. Stejně bychom si mohli ukázat, jakému klamu podléhá ten, kdo do věčnosti přechází přes poznání. Považuje přemýšlivou, diskurzivní mysl za neskutečnou, a přejde-li do věčnosti přes lásku, začne považovat osobní lásku za neskutečnou. Všechna tato pokušení pocházejí od Boha, neboť jeho řízením se nacházíme ve vývojovém stadiu - lidství. Ježíš bojoval důsledně proti těmto omylům. Vzkřísil např. plačící matce syna, setníkovi služebníka atd. také proto, aby dokázal, že osobní láska je důležitým zdrojem umění (jakýmsi nutným tréninkem) milovat osobně. Rovněž tak posvětil i tu nejomezenější míru poznání, neboť mluvil k lidem, kteří měli uši a neslyšeli, měli oči a neviděli, a přesto jim kázal, protože i to minimum, co pochopili, bylo slibnou základnou pro pochopení nadosobní.

Toto všechno nás poučuje o tom, že vždy jsme v pokušení zůstat na úrovni, na které jsme se ocitli, že buď pro nepochopení, nebo z pohodlí a sebelásky si přejeme zachovat všechno, co považujeme za jedinou skutečnost, která nám vyhovuje. Tento způsob jednání a myšlení odporuje povaze veškerého stvoření, které je ustavičným růstem. Každé zastavení je přísně trestáno, nejmírněji tím, že tam, kde chceme zůstat, se vyžíváme a umíráme, obecně řečeno, že nám není dovoleno trvale vlastnit, ať už je to věc, osoba nebo stav.

Nechtěl jsem dát odpověď na víc než na otázku, které pokušení pochází od Boha a které od Satana. Jsem si však dobře vědom toho, že jsem dal podnět k dalším otázkám, např. o hraničním vlivu Satana, když Ježíš prozradil, že si své učedníky nevybral sám, tedy ani Jidáše si nevybral, nýbrž mu je vybral Otec.

Tyto a jiné problémy se dají odbýt tím, že rozumové chápání těchto problémů je zcela nedostačující. Je dobře, že nejsme odkázáni jen na ně. Mnohé věci se dají pochopit teprve tehdy, když se ocitneme nad nimi, když přestaneme být na nich závislí. tak je tomu také v té oblasti, ve které nejsme závislí na lineárním, postupném chápání rozumem. Je také součástí pokušení pocházejícího od Boha, že máme k dispozici jen rozum i tam, kde nás vrací do pozic, z nichž se chceme dostat. Tady někde je mez rozumu v tom smyslu, že tam, kde vrací, přestává být požehnáním od Boha a začíná být Satanem. Obdobně je třeba se dívat na

všechny ostatní tvůrčí prvky (čas, prostor, tělo atd.). Velmi instruktivní je příklad Jidášův. Je vyvolen Bohem za učedníka Páně, ale přestává jím být, když dává přednost své vůli a svým náhledům, přestože chodí s Ježíšem. Vrací se od Ježíše k sobě, tím na sebe bere rázem satanskou úlohu.

29. 1. 1975

Kdo chce za mnou přijít...

Pravil pak ke všem: "Kdo chce za mnou přijít, zapři sám sebe, každodenně ber svůj kříž a následuj mě!" (Luk IX,23)

Máme před sebou jeden z nejdůležitějších návodů k následování Krista. Vzhledem ke slovům, která po tomto návodu následují (následuj mě), mnoho lidí považuje tuto pobídku za platnou především pro tehdejší lidi. Ježíš však řekl, o svých slovech, že země a nebe pomínou, avšak jeho slova nepomínou, a nemáme důvodu, proč bychom si měli myslet, že jen některá z jeho slov nepomínou. Jsou však některá slova, která řekl jen užšímu okruhu lidí. Zde však stojí psáno: "Pravil pak ke všem." O některých jeho slovech bychom si mohli myslet, že jsou vhodná jen pro lidi na určité úrovni, zde však výslovně řekl: že tato slova řekl ke všem, kdo chtějí ("Kdo chce"). Upozornil tedy, že jde o návod obecně platný, ze kterého nemůže být nikdo vyňat. Vždyť i další slova, která následují po tomto návodu a zdůvodňují jej, mají obecný charakter.

Výrok "Kdo chce za mnou přijít", není obdobný s výrokem "Následuj mě!" Zatímco druhý je pobídkou, abychom Ježíše následovali, první je velkolepým slibem, že můžeme za ním přijít tam, kam on jde, tj. do stavu nebe, do vědomě žitého věčného života. Mluví o tom na jiném místě, kde učedníkům praví, že nyní za ním nemohou přijít, nýbrž že musejí počkat, až on bude ukřižován, vstane z mrtvých a pošle jim Ducha svatého.

Tohle všechno jsme si už vysvětlili a nebudeme si muset vysvětlovat znovu. Jen mi dovolu malou připomínku: Ježíš musí být ukřižován před námi. Pamatujte si, co jsme si řekli o sv. Terezii z Avily. Nemohla vnitřně zemřít, pokud nevěděla, že Ježíš za ni umřel, a znovu umírá právě tak, jako znovu umírá za kteréhokoliv z nás, abychom vůbec mohli vnitřně umřít a znovuzrodit se. To však předkládám jen k úvaze, protože mám pořád dojem, že jste příliš odděleni od Ježíšovy oběti a proto je vaše úloha nesplnitelná, nemůžete zemřít zrovna tak, jako nemohla zemřít sv. Terezie. Od vás už se nechce tolik, jako se chtělo od Ježíše. Proto

je vaším Spasitelem, že vy se můžete už jen k jeho oběti připojit, stačí, abyste se k ní připojili, nic více. Nemáte ji konat sami! Pamatujte si, že nemůžete za ním přijít, tam kde on je, dříve než on, nemůžete jít bez něho, nýbrž jen po něm a s ním. A to platí o kterékoliv fázi vaší cesty, o té nejvyšší právě jako o jejím začátku o tělesném následování Krista.

Na jiném místě tomu, kdo chce za ním přijít doporučuje, aby hledal především království boží opět jinde, v modlitbě Otčenáše, tomuto chtění a hledání v řádu hodnot přisuzuje první místo, neboť napřed a především se modlil "přijď království tvé", a teprve pak "buď vůle tvá", a posléze se máme podle tohoto návodu modlit za všechno ostatní. Vysvětluje tím, že při hledání království božího veškerou lidskou vůlí, nemá se člověk obávat, že nedbá vůle boží. Ježíš totiž ví, a proto tak radí, že takto projevená lidská vůle vždy odpovídá vůli boží, kdežto jiným směrem projevená lidská vůle může odporovat vůli boží.

Při výkladu jednotlivých Ježíšových výroků dbejme vždy na to, aby se tento výklad shodoval s celkovým duchem Ježíšova učení, aby mu v ničem neodporoval. Není-li s ním ve shodě, jde o chybný výklad, nikoliv o rozpory v Ježíšově učení. Ty tam nejsou.

Právě teď, při přechodu k výkladu druhé části Ježíšova výroku, tedy části "zapři sama sebe", je nutno srovnat tuto část s první: "Chce-li kdo za mnou přijíti". V této první části vykládaného výroku nás Ježíš podněcuje ke správnému použití vlastní vůle, kdežto v druhé části nás vede k sebezáporu, který ničím neomezuje, čili chce od nás, abychom se zřekli vlastní vůle. Bez takového zřeknutí by přece sebezápor nebyl úplný. Pochybných zdánlivých rozporů je v Ježíšově učení mnoho. Je však velmi užitečné, pochopíme-li, proč nejsou takové výroky vůbec rozporné.

Přejděme napřed k výkladu slov "zapři sama sebe". Především si musíme uvědomit, koho máme zapřít, kdo je tím já, které máme zapřít.

Ten, o kom říkáme "to jsem já", je kromě těla, s nímž se mylně ztotožňujeme, také a především ten, který v nás myslí, přemýšlí, stará se a hlavně ten, který jsa nadán smysly a rozumem, napřed dobývá si určitou pozici ve světě, jehož existenci považuje za jedinečně prokazatelnou nebo aspoň za nejskutečnější, a když se byl usadil a zabydlil ve světě, rozvinul lidské vlastnosti, začne opět na existenci ve světě a v těle. Může se stát, že jeho původně růstové zájmy degenerují na pouhé chtění, aby co nejdéle udržel toto provizorium. Přejde na zásadu: "Zdraví

především" a konečně na "aspoň trochu toho zdraví" až do úplné sešlosti věkem. Ježíš se o této snaze našeho já vyjádřil mnohem obecněji: "Kdo chce svůj život zachovat, ztratí jej." Tady se setkáváme s dalším "kdo chce", které čím dále tím více, jak postupně stárneme, stojí v opozici k onomu "kdo chce přijít za mnou". Dá se tedy říci, že jakmile člověk rozvinul dostatečně svůj život zde na zemi, začne mylně lpět na stavu rozvoje, který dosáhl a který je neudržitelný, místo aby dokonale zapřel tuto snahu a nahradil ji touhou po věčném životě. Obsah tohoto sebezáporu se dá snadno vymezit tím, co po smrti nebudeme moci dále činit (aspoň jak věříme). Patrně nebudeme moci přemýšlet, nebudeme moci se starat, nebudeme mít nic z toho, co jsme zde na světě nabyli, ať jsou to konkrétní vztahy k lidem nebo hmotné statky. Všechno v okamžiku smrti opustíme, čili, co opustíme v okamžiku smrti, to musíme dokázat mentálně opustit už teď, a to je obsahem sebezáporu. Důsledně je to však neproveditelné. Jak např. opustit každou konkrétní myšlenku, vyjádřenou slovní abstrakcí nebo každou touhu po něčem, která se objeví v mysli nebo každou představu, která je obsahem naší paměti?

Ježíš dává proto další radu: "Vezmi kříž svůj každý den", čímž radí, co máme vzít s sebou při následování Krista. Kdybychom kříž nevzali s sebou, nemohli bychom Krista následovat.

Vysvětleme si teď, co znamená "vzít svůj kříž každý den a následovat Krista".

Také braní kříže si musíme napřed definovat v celé jeho šíři, protože bývá chápáno velmi jednostranně nebo dokonce chybně. Nejlépe je vyjít z Ježíšova hodnocení lidského života. Připodobňuje život, jehož obsahem není následování Krista, ke smrti, když řekl, aby mrtví pochovávali mrtvé. Svě jho, které nabízel nést, nazval sladkým a břímě lehkým. Naopak člověka, který nechodil s Ježíšem, rozuměj, který nenásledoval jeho doporučení pro život, považoval za bloudícího v temnotách. Dokonce každý, kdo sice znal jeho doporučení, jimiž se měl řídit, ale neplnil je, znovu se vracel do těchto temnot vnějších, kde je pláč a skřípění zubů. Velmi názorně, např. v podobenství o hřivnách, vykládal, co je to následovat Ježíše, a co znamená zpronevěřit se tomuto následování.

Zůstaňme na chvíli u tohoto podobenství. V něm se vykládá, že následovat znamená hospodařit se svěřenými hřivnami jen pro hospodáře, nikoliv pro sebe. Nikdy nelze následovat ničím jiným než těmi prostředky, které považujeme za svěřené hřivny. Po této

stránce je míra následování dána mírou poznávání svěřených prostředků. Ale je tu ještě jiná míra, pomocí níž následujeme. Jsme tu my, kteří těchto prostředků používáme, jsme tu my se svým křížem.

Všimli jste si zajisté, že nyní vysvětluji slovo "svůj" ve větě "vezmi kříž svůj" a stavím toto "svůj" proti "jeho", tj. hospodářovým hřivnám. Zpočátku člověk přece není schopen chápat svůj život, kterým už Ježíše následuje, než jako jím svěřené úkoly (hřivny). Právě tak, jak je to naznačeno v podobenství o hřivnách. V něm se setkáváme jednak s hřivnami, které hospodář svěřil služebníkům, a jednak se služebníky. Poměr a postavení dobrého služebníka dovoluje člověku, aby správně hospodařil s hřivnami pro hospodáře. Tohle jsme už řešili v úloze postavení služebníka.

Zbývá nám vysvětlit služebníkův kříž, který je křížem člověka, i toho, který se už zapřel. Vždyť služebník, pracující na poli pro hospodáře, se už dostatečně zapírá, aby nepracoval pro sebe, nýbrž pro hospodáře. Tato míra sebezáporu ho ospravedlňuje v očích hospodáře, takže služebník při této míře sebezáporu může vstupovat do hospodářova domu, aniž by se musel obávat, že něco opomenul učinit, nebo že mu k tomu něco chybí. Ale je tu pořád ještě on se svým poměrem služebníka a nese stále **svůj** kříž, obdobně, jako ho nesl na poli a jak ho nese při službě hospodáři v jeho domě. Co se rozumí tímto jeho křížem. Tím se rozumí nečekat, až se zbavíme toho, čím jsme a co tvoří náš kříž, nýbrž jít takoví, jakými jsme za Kristem, tedy nejen svými dobrými vlastnostmi, nýbrž se vším, co nás tíží, i s nedokonalostmi. Kdyby byla Maří Magdalena začala v duchu oddělovat, čím se smí k Ježíši přiblížit a s čím před něj nesmí předstoupit, nebyla by vůbec se odhodlala klesnout k jeho nohám. Vždyť také farizeové takhle lidsky hodnotili její postavení. Měli Ježíši za zlé, že dovoluje ženě s takovou pověstí, aby se k němu vůbec přiblížila. Ježíš hodnotil jinak než farizeové, než lidé. Nemohli bychom splnit požadavek "vezmi kříž svůj", kdybychom se rozmýšleli, zda jsme hodni s ním jít za Ježíšem. V tomhle je právě onen osvobozující smysl Ježíšova učení. Každý den a on řekl "vezmi svůj kříž každý den", neseme jiný kříž, jsme jiní a s tím se musíme odhodlat jít za Ježíšem. On vlastně navrhuje, abychom se zapřeli v tom smyslu, že bychom dokázali jej následovat i se svým křížem takoví, jací jsme. Konkrétněji: od svých nastávajících učedníků přece chtěl, aby opustili své rodiny a šli za ním nikoliv jako vznešení, dokonalí lidé, nýbrž jako prostí rybáři, celníci, kteří v budoucnu nebudou lovit ryby ani vybírat clo, nýbrž chytat lidské duše. I lehká žena Maří Magdalena, i Samaritánka, žena pěti

mužů, měly za ním jít z té pozice, z toho postavení, ve kterém byly (u učedníků to bylo povolání rybářů, celníků). Ne, že by si byl Ježíš přál, aby jeho následovníci zůstali takovými, jakými byli dosud, nýbrž přál si, aby ho následovali do Otcova domu. Místo jedné hřivny - dosavadní způsob života, při kterém hospodařili pro sebe, a který jim ve chvíli obrácení vynáší tomuto životu odpovídající sílu duchovní.

Jde o pouhé obrácení mince, obrácení životní síly jiným směrem - dostanou jedno město - tak se promění síla života trvale obrácená směrem k věčnosti.

To je ono ustrojení, které na sebe vezmou v hospodářově domě, aby mu tam mohli sloužit. Náš kříž, tj. naše ustrojení v zevním světě (na poli) není sice ničím více než ustrojením, ale přece jen bez něho bychom nemohli následovat Ježíše. Musíme ho následovat jako lidi, nejsme-li ničím více než lidmi. Budeme sice potřebovat jiné ustrojení, až budeme v jeho domě, ale o to se nemusíme starat už na poli. Bude to ustrojení "sváteční", jiné než pouze lidské, o němž se mluví v podobenství o pozvaných na hostinu. Nyní se však na nás chce, abychom šli za Ježíšem takoví, jací jsme, tedy bez výhrad a bez prohlížení sebe, prostě způsobem dětským: "Tady mě máš". Ve spisu Blahoslavenství jsem se snažil vysvětlit onu část Ježíšova horského kázání, kde Ježíš ukazuje, že dokonce krajní případy, výjimečné stavy myslí, jsou ty nejpříhodnější ke vstupu do Otcova domu. Zopakujte si to. Neumíme-li následovat Ježíše za všech okolností, ať jsme radostní nebo zarmoucení, budeme-li ho jednou následovat, podruhé nikoliv - a to nestačí - nestaneme se jeho následovníky.

Mí přátelé mi často říkají, že není tak těžké následovat Ježíše z tzv. krajních pozic, ať pozitivních (radostných) nebo negativních (žalostných) stavů, nýbrž z neutrální činnosti, která nás ani nerozradostňuje, ani nezarmoucuje, nemá vůbec výrazně mravní obsah, nýbrž je součástí našich denních povinností a vztahů k okolnímu světu, počínaje jídlem a konče zaměstnáním. To je ovšem také kříž, se kterým máme jít za Kristem, i když jej za kříž nepovažujeme. Kdybychom nešli za ním právě i s tímto křížem, nepochopili bychom správně ono vezmi svůj kříž **každý den**, tj. ber ho ustavičně. Vždyť jde o to, celé své ustrojení lidské zaměnit za ustrojení slavnostní. Řekněme si to jinak: Ježíš od nás nemůže chtít nic jiného, než abychom ho následovali, ale zároveň nám slibuje, že také on bude ustavičně s námi, že i on půjde naší cestou, budeme-li ho **chtít** následovat ve všem, že půjde naší cestou i tehdy, kdy si budeme myslet, že spí. Viz ono skvělé podobenství vyjádřené událostí, kterou zažili učedníci při bouři na

Genezaretském jezeře, kdy jim Ježíš vyčtl, že jsou malověrní, jelikož se tvářili, jakoby s nimi nebyl, když vedle nich spal. Nebo vzpomeňte na onu otázku, jejímž zodpovězením měli učedníci Páně kvalifikovat celou dobu učení: "Zdalipak vám něco chybělo, dokud jste chodili se mnou?" Dobře však víme, že dokonalé ustrojení i pro život ve světě mohl jim Ježíš poskytnout až po seslání Ducha sv. a nikoliv v době, kdy byli jeho osobními následovateli, a právě proto, že byli jeho osobními následovníky, ničím více, že totiž od nich nemohl chtít nic více, než aby vzali na sebe **svůj** kříž a ne ještě **jeho** kříž.

Nezapomínejme, že právě rozebírané čtyři podmínky učednictví nejsou návodem pro celou cestu až do konce, nýbrž jen podrobným návodem k tomu, jak se stát Ježíšovým učedníkem. To ovšem nic neubírá na důležitosti těchto pouček. Naopak, Ježíš jasně stanoví meze našich **osobních** možností a především přesně vymezuje funkci naší vůle, v jaké míře a kam až má být použita.

Tím je připravena půda pro výklad toho, jak máme následovat Ježíše i svou tzv. neutrální činností, tzv. denními povinnostmi bez výrazně mravnostního charakteru.

Především vás musím požádat o svolení, abych vám směl říci, co si myslím o následování Krista dle svých zkušeností. Nemohu tuto záležitost vysvětlovat jinak než dle svých zkušeností, pomocí nichž jsem se dostal postupně k takovému pochopení Ježíšovy cesty, jak o ní píši ve svých spisech po roce 1939. Je jisté, že kdybych měl zkušenosti větší, kdybych byl svým životem a především větší důsledností v plnění svých závazků dovolil Kristu, aby směl v mém životě mít více práv než jaké mu dovoluji mít, mohl bych vám poradit daleko lépe a duchaplněji. Nepovažuji však na tomto místě a v tomto bodě za lepší radit jinak, než jaké mám zkušenosti, i když bych mohl poradit daleko vznešenějším způsobem, a to ne dle cesty, kterou jsem ušel, nýbrž dle vědění, ke kterému mám přístup. V tomto případě bych však takovou radu považoval za nereálnou, ba lidsky neupřímnou. Jakým právem mohu radit, co jsem nezkusil, o čem nevím, zda bych byl sám schopen plnit, když to málo nedokážu plnit dokonale. Jsem svědkem vaší výtečné snahy napravit se v tom či onom, ve snaze se přiblížit Ježíšovu ideálu. Kdybyste se však napravili ve všem, v čem se jen dokážete napravit, ještě byste ani nenastoupili přímé učednictví po boku Ježíšově. Připomeňte si událost z Ježíšova života, kdy se k němu přibližuje bohatý mládenec, chce znát cestu do věčného života a vyznává se mu, že od mládí plní všechna přikázání. Ježíš se zaradoval, ale dal mládenci najevo, že tohle

nestačí k tomu, aby jej mohl následovat, že je třeba rozdat všechno, co má chudým. Mládenec zesmutněl a odešel, přestože stál o to, aby se dověděl všechno o tom, jak nabýt život věčný. Cena se zdála být neúměrně velká, kterou měl zaplatit.

Jsem svědkem toho, jak vás zarmucuje, když vám nedovolují, abyste si dokazovali, do jaké míry jste ochotni mi poskytnout pomoc a všechno možné, a nepochybuji, že stejně bezvýhradně jste téhož schopni vůči ostatním lidem. Víím také, že vám nejde o to, abyste mi podali důkaz o své dobré vůli, nýbrž že vám jde opravdu o věc, o zásadu. A přece jen vás brzdím proto, že nechci, abyste z tohoto nezištného činění dobra učinili střed své cesty. Snad by vám nevadilo, že byste se snižovali v očích svých bližních, kteří nejdou vaší cestou (v tom by bylo něco hrdinného), snad by vám nevadilo, že vaše dobrá snaha nepůsobí kladně, a že vás dokonce vysiluje až k pokraji vašich osobních zásob síly (zde už taková snaha hraničí s nerozumnou činností), ale co vám jistě vadí, že ani při tak velkém sebezáporu fakticky nenásledujete Krista, což můžete zjistit z toho, že všichni, kdo ho následovali po dobu svého učednictví, měli všechno, nic jim nechybělo, a to v tom nejširším slova smyslu, na úrovni tělesné i duševní. Kdyby vám chybělo jen to, že někdy nevíte, co máte činit, předvádíte si důkaz, že v té chvíli nemáte přístup k Ježíši, že mu nejste nablízku, anebo, v nejlepším případě on spí a vaše loďka se zmítá i s ním v bouři, takže máte dojem, že utonete.

Nechť však nezůstane nikdy nezodpovězena otázka: "Proč se má loďka zmítá?" a necht' nikdy nenastane situace, že by vám něco chybělo, ať už klid, dostatek sil k provádění Ježíšovy vůle nebo cokoliv jiného. Jestliže vám něco chybí, vždy je to následek toho, že jste se přestali řídit mistrovou vůlí, anebo že jste za stupněm učedníka, o čemž raději pochybujte, budete blíže pravdě.

Naše následování Krista musí vypadat stejně jako následování Ježíše jeho učedníky. Ti si nepotřebovali vůbec **vymýšlet**, co mají dělat navíc. Co si vymyslili, třebas v nejlepší vůli, bylo špatně a byl v tom jejich špatný odhad a omyl. Sv. Petr si myslel, že má Ježíše chránit před zatčením, ale byl napomenut, aby schoval meč. Tentýž Petr projevil touhu následovat Ježíše do žaláře a na smrt. Ježíš ho hned upozornil, že místo toho ho třikrát zapře atd. Také Jidáš si vymýšlel vlastní akce nebo způsoby, jak zacházet s věcmi a s lidmi. Ježíš nic z toho neschválil. Ježíš si nepřál, aby jeho učedníci museli něco vymýšlet, naopak si přál, aby ve všem plnili jeho vůli. Při našem následování Krista tomu nemůže být jinak. Vy si myslíte, že když nemáte před sebou Ježíše, který by vám napověděl, co máte konkrétně dělat, že si

musíte vymýšlet své akce navíc. Jste na omylu. Ježíš poslal své učedníky záhy po jejich povolání, aby šli, křtili a konali zázraky a dal jim k tomu kromě své moci jen rámcové příkazy (aby si nebrali ani peníze, ani meč, hoden je služebník či dělník své mzdy, vyklepat prach z obuvi před domem, který je nepřijme). Jen to, k čemu jim poskytl moc, měli dělat navíc oproti tomu, co dělali ostatní lidé. A protože je odíval stále větší mocí, oni sami ze svých sil dělali stále méně. Zaručeně si nemuseli stěžovat na přepracovanost s nedostatkem času. My však k dřívějším skutkům se snažíme přidat další lepší, naplněné větší obětí a odosobněním. Tato snaha je pochopitelná a lidsky ospravedlnitelná. Protože však činíme tyto skutky ze své síly, jen z vlastní iniciativy, může se stát, že konáme jen svou vůlí a zahraujeme Kristu cestu k tomu, aby on v nás a skrze nás mohl působit svou mocí a svou vůlí. Krajní úsilí od chvíle začátku následování Krista máme vyvinout jen tehdy, když jednáme z jeho příkazu. Nebojte se, že nebudete znát jeho vůli, takže budete zahálet. Neznáte ji proto, že zatím konáte svou vůlí a nedovolujete mu, aby projevil on svou. (Je tu také ještě nezodpovězena otázka rozhodnutí. Viz pozdější text.)

Jak poznáme jeho vůli. Dvojím způsobem:

a) známe, co máme činit podle požadavků Písma. k tomu je třeba nejen být poslušen, ale seznamovat se s duchem Ježíšova učení. Nikdy nepřestat se studiem Nového zákona.

b) dostáváme moc k něčemu, k čemu jsme dříve moc neměli. To pak musíme provést přednostně. Jen o to je naše činnost bohatší než dřívější. A to nás vůbec nevyčerpává.

Zbývá nám říci, jak se dostáváme k této nové moci a jak ji rozeznáme od vlastních schopností. Tuto moc získáme jen do té míry, do jaké uznáme, že tzv. náš život je životem jím propůjčeným, a proto mu náš život patří a my mu jej odevzdáváme. Zmíněné poznání se nemůže dostavit dříve, než učiníme rozhodnutí stát se služebníkem Kristovým, ale ne jen v něčem a ne jen na čas, nýbrž až do konce pomíjejícího života a za všech, i nepříznivých, okolností. Všechno tedy opět začíná správným rozhodnutím. O něm jsme si obecně už vše řekli při rozboru symboliky Ježíšova života, a o setrvávání v něm, v rozboru postavení služebníka.

Nezapomeňte jen, že obdobně platí, že jako je chybné prodlužovat stále více hodiny vnitřní modlitby, tak je stejně nesprávné množovat skutky, pokud jsou - jak modlitba, tak skutky - konány z vlastní, a nikoliv vědomě z moci Kristovy. Kdybychom

je totiž konali z moci Kristovy, stále méně bychom konali sami a tedy stále méně bychom se namáhali, starali, rozčilovali, přemýšleli o způsobech, kterými se máme ubírat a stále více bychom spoléhali na vedení a sílu, které jsme v sobě objevili.

Jsem přesvědčen, že jen takové rozhodnutí dokážeme plnit, které organicky vyplývá ze stavu poznání. Nezáleží na tom, že poznání je nezaviněně velmi malé. Splnění a dodržování předsevzetí pak samo přinese další poznání, které by mělo vést k poučenějšímu rozhodnutí a tak pořád dále.

Protože jsem se sám od nejútlejšího mládí hodně nabloudil po cestách správných i nesprávných rozhodnutí, uvedu několik příkladů ze svých rozhodnutí, která se dala aspoň dočasně uskutečnit, a řeknu též, proč tomu tak bylo. První závažné rozhodnutí, které však vůbec nebylo motivováno nábožensky, jsem učinil mezi třetím a čtvrtým rokem svého věku. Lékaři mě proti mé vůli naučili neztotožňovat se s tělem, a to svými násilnými zásahy do mého vědomí. (Viz UŽ) Způsobili, že mladý člověk, který začal myslet, měl k dispozici sluhu - tělo - s jeho sklony, choutkami, přednostmi a nedostatky. Naučil se mu poroučet. Z toho vyplynuly dvě řady rozhodnutí, jednak aktivní (co jsem tělu dovoloval dělat), jednak pasivní (co jsem tělu nedovoloval dělat). Dnes si zvláště cením ona pasivní rozhodnutí, protože ta představovala pravý smysl sebezáporu: zmenšovat se. Tehdy jsem ovšem nevěděl, kdo se má přitom zvětšovat, a tak síla zadržovaných událostí se samočinně přeměňovala v sílu vnitřní. Jedna z prvních rozhodnutí pasivních, která jsem učinil, byla: nikdy nekouřit, nepít alkohol a nežít pohlavně. Tato rozhodnutí organicky vyplývala ze stavu navozeného lékaři. Budu zde věci vykládat z jiné stránky než v UŽ. Zatímco zákazy nekouření a příkaz abstinence se daly lehce splnit, puberta přinesla tak radikální změny v potřebách mladého člověka, že požadavek bezpohlavního života bylo možno splnit jen se stále narůstajícími obtížemi. V době, kdy jsem se vlivem toho dostal do trvalé krize a ocitl se u konce se svými silami, jelikož jsem přesto nerezignoval, nýbrž se domníval, že už nebudu mít sílu k další zdrženlivosti, ustrnul jsem hrůzou nad sebou (nedovedl jsem si vůbec představit život, v němž by mě tělo neposlušovalo) a to byl jeden z hlavních důvodů vnitřního vyprázdnění (začal jsem nenávidět život, který by se dal charakterizovat otroctví těla.) Vytvořil jsem podmínky pro vznik nebo proniknutí síly poznání o své nesmrtelné podstatě a o cestě k realizaci věčného života v rámci časného života. To se ovšem stalo nezáměrně, nevěděl jsem, že vytvářím podmínky pro vznik takového poznání. Události, které jsem zadržel (pohlavní

vybití a všechno, co s nimi v čase a prostoro souvisí), se převedly do síly, která by v nich byla obsažena. Každá událost představuje sílu. Nechá-li se plynout, vyústí v další událost a řetěz událostí se neúprosně navazuje dál, dokud člověk nenajde prostředek, jak událost proměnit v sílu. Tímto prostředkem je vždy nějaký druh sebezáporu. Ježíš sám kromě toho ukazoval, hlavně ve svých zázracích, jak ze síly opačně vydobýt událost až i zázračného charakteru. Potřebná míra této síly je nám všem k dispozici. Není divu, jakmile jsem nabyl představu o tom, jaký prostředek mě přivede k vědomému spojení s věčným životem, učinil jsem kromě jiného rozhodnutí, že nepolevím, dokud tímto klíčem neotevřu bránu věčnosti. Tvrdošíjně jsem trval na tomto rozhodnutí a brána se začla otevírat za doprovodu tak velkého strachu, který pocházel z překonávání času a prostoru (je to projev též síly, která se manifestuje v událostech, je to síla transformované bezčasovosti na časovost), že jsem mnohokrát utekl od té brány. Až jsem nabyl jistotu (obdobou dříve zmíněné a prožívané jistotě, že neodolám pokušení, přičemž jsem se stejnou měrou hrozil představy, že budu vlivem svého strachu muset žít ve stavu oddělenosti od věčného života), že vždy strachem uteču, daleko snáze než před tím (vlivem rezignace na vlastní sílu) jsem odstoupil od sama sebe a tento správně provedený sebezápor na vnitřní úrovni (správně provedený vnitřní krok), měl za následek otevření brány. Brána se však zase zavřela.

A opět se síly proměnily v události, ale už tak silné, že z nich nebylo vyhnutí. V koncentračním táboře jsem se nemohl vyhnout nebezpečí smrti a ničemu, co se kolem toho dělo. Tehdy však už síly, které se změnily v události, byly tak mocné, že na sebe vzaly povahu prvořadého zasvěcovacího prostředku. Konkrétně: když jsem si myslel, že mě gestapák zabije, dokázal jsem se, vzhledem k naléhavosti události, stejně silně vzdát svého života, takže jsem umožnil cíhajícímu poznání, aby se vlilo do mého vědomí, a to v rozsahu před tím nepoznaném a dokonce s trvalým následkem, který se dá symbolicky vyjádřit podobenstvím, že od té doby se brána nikdy úplně nezavřela. Je to sice jen začátek cesty poznání, ale dá se z celého postupu sestavit pravidlo, které jsem už mnohokrát v různých verzích opakoval. Tehdy jsem v mžiku pochopil celý symbolismus Ježíšova života a jeho použití pro svůj život i pro život jiných lidí. Také jsem jej mnohokrát vysvětloval. Tehdy jsem také poznal, že právě rozebírané čtyři části Ježíšova návodu k následování jsou trvalou pomůckou každého člověka, který chce-li ji správně použít, musí jen rozeznat, ve které části ze čtyř je a odtamtud musí vykročit. Chce-li přijít za Ježíšem, začne tímto chtěním tak, jako jsem začínal ve svých 17 letech (bez

vědomí, že jdu za Ježíšem), a tak znovu začínám, jakmile jsem odkázán na pouhé chtění, čili jakmile se za nějakých okolností ocitnu na začátku. Odtamtud přejdu k sebezáporu, ale nezůstanu u něho, vezmu kříž a následuji. Zkrátím výklad: opět jindy se nacházím ve stavu následování, a to obvykle, když nejednám za sebe a pro sebe. A tehdy mohu s jiným člověkem vyjít za Kristem. Vrcholem dokonalého využití této čtyřdílné poučky by bylo, kdy se všechny čtyři části její slily v jediný celek. Člověk by neustále toužil a zapíraje se, bral by svůj kříž a ustavičně s ním šel za Kristem. Pak by byl zcela blízek smrti na kříži a zmrtvýchvstání. Předtím získané jednoty by se ovšem musel vzdát obdobně tak, jak jsem to ukázal na nižších stupních. (Důležité upozornění. V této řadě i první stupeň má povahu smrti na kříži a vzkříšení, jenže se tím, že není postaven na zkušenostech, které předcházejí kříži, dostaví jen částečné umrtvení a částečné vzkříšení.) V této řadě, má-li se postupovat správně, musí se dbát na to, aby se provedla komplexní stylizace života, nikoliv jen změna v tom či onom. Usuzuji dle sebe takto: od začátku jsem považoval své tělo za služebníka, a z toho vznikl životní styl, který celý život spíše zjednodušoval, než komplikoval. Zjednodušením odpadnuvší události přecházely samočinně v síly, které se střídaly a vynesly na povrch posléze další příkon poznání. Víím, kolik jsem měl času oproti jiným svým kamarádům, kteří např. chodili za děvčaty, tancovat a na různé jiné zábavy. V takto získaném čase jsem se věnoval zdokonalování v jediném. Přesto to byl život velmi barvitý, zbylo v něm místo pro různé osobní zájmy, které neporušovaly řád hodnot. Také však to nebyl život vzorný, zvláště pokud se týče vnitřní motivace ctností.

Pořád jsem se nedovedl vymanit z toho, co stačilo pro první stupeň, z postoje "tělo je můj sluha" nebo "sluha musí vzorně sloužit", ačkoliv jsem dobře věděl, že je to postoj dávno nedostačující, ba už překážející právě tak, jako byl kdysi velkou pomůckou. Srovnávám tento nedostatek s učedníky Páně: chtěli pořád být s ním a do nekonečna se řídit jeho přáními. To nestačilo. Člověk musí umět postupně přejít z postoje služebníka nebo otroka do postoje přítele božího. To věděl v Evropě mistr Eckhart, člen sdružení "Gottesfreunde" (Boží přátelé). Člověk by měl na cestě následování opouštět prostředky, které už dosloužily (např. strach o život, pud sebezáchovy, starost atd.) a nahrazovat je novými, a to vždy znovu a znovu. Člověk se totiž může kdykoliv ocitnout zase na začátku. Pak musí tam pro sebe přijít prostředky, které ho už mnohokrát odtamtud vyvedly, jak už bylo vpředu naznačeno. To by se mělo dít jaksi samovolně, bez přemýšlení o tom, kterým prostředkem sebe vyvést na další cestu, a pak

trpělivě, bez výčitek, že se člověk ocitl zase na začátku, odtamtud jít jako kdyby to bylo poprvé. Kolikrát se člověk musí vracet na začátek kvůli jiným lidem. To je neúčinnější prostředek, jímž můžeme komukoliv pomoci, aby se zbavil sama sebe a odešel kus dál. Vzorem nám musí být Ježíš, který dokázal stát se jedním z nás, a jen tak nám mohl ukázat cestu od nás až do nebe.

Největší chybou mých počátečních kroků bylo, že jsem šel sám. Strach, který jsem zažíval, byl nejlepším důkazem toho, že sám člověk neprojde, protože pracuje pro smrtelné já. Jen nesmrtelné se může setkat s nesmrtelným. Ježíš by byl zaručeně nežádal, abychom ho následovali, kdyby bylo možno jít sám a jen pro sebe.

Dokázal jsem si, kam až lze dojít vlastními silami, kde už takové počínání je nesmyslné. Právě tak je nesprávné lpět na osobním vedení, když dobře vím, že vrchol vedení je vedení neosobní. Také časové rozložení tohoto vedení je symbolické, tj. jednou potřebujeme neosobní vedení Duchem svatým, jindy osobní vedení, a nemáme-li osobní (vedení) požadavek na jakékoliv vedení, dostane se nám vždy takového vedení, které právě potřebujeme. Někdy zažíváme předchuť přímým vedením Duchem sv. už na prvních stupních, a někdy se musíme uchýlit k osobnímu vedení na stupních dalších. Vyžaduje si to dynamika naší cesty.

Ovšem chtít být veden se rovná nedůvěřovat v Krista, podobné oné nedůvěře, kterou měli učedníci při bouře na jezeře Genezaretském. Vedení nemáme ovlivňovat svou vůlí. To jsou věci přidané každému, kdo hledá především království Boží.

8. 3. 1975

Podobenství o zasetém semenu

Dále řekl: "S královstvím božím je to tak, jako když člověk vhodí semeno do země, ať spí či bdí, v noci i ve dne, semeno vzchází a roste, on ani neví jak. Země sama od sebe plodí nejprve stéblo, potom klas a nakonec zralé obilí v klasu. A když úroda dozraje, hned hospodář pošle srp, protože nastala žeň."

Marek IV,26-29

Toto podobenství navazuje na předešlá Ježíšova slova: Řekl jim také: "Dávejte pozor na to, co slyšíte! Jakou mírou měříte, takovou vám bude naměřeno, a ještě přidáno. Neboť kdo má, tomu bude dáno, a kdo nemá, tomu bude odňato i to, co má."

Marek IV,24-25

Tato slova totiž lákají k takovému druhu výkladu, který by se mohl týkat jen úrovně pomíjejícího života, a proto Ježíš podobenstvím o zasetém semeni podepřel jejich těžko pochopitelný význam, jaký mají pro dobývání království božího.

Na jedné straně se Ježíš staví velmi stroze proti jakémukoliv vlastnictví a zde praví, že tomu, kdo má, bude přidáno, a patrně chudákovi, který nic nemá, bude všechno vzato. My jsme si sice tato slova už jinde vysvětlili, přesto však zbývá říci, že Ježíš zde mluví o zvláštním druhu vlastnictví, které, kdyby bylo třeba jen chápáno jako obvyklé vlastnictví, už by ztrácelo na významu, jaký mu Ježíš přisuzuje. Kdyby pak ještě k chybnému pochopení bylo přidáno **uchopení** toho, co máme vlastnit bez uchopení, zhroutila by se možnost přidáváním k tomu, co takovým zvláštním způsobem "máme", dospět do království božího.

Jestliže nám Ježíš v tomto podobenství říká, že ono zvláštní "mít" znamená "zasadit semeno" a nic více a nic méně, pak učinil vše k tomu, aby nám vysvětlil, jak máme chápat předešlé verše Mar IV,24-25, na úrovni přechodu z pomíjejícího, ale už velmi pozeňnaného stavu (definovaného jako "kdo má" (do stavů stále vznešenějších) definovaných jako "tomu bude ještě přidáno", které směřují až k vědomému zažívání věčného života.

(Poznámka pro ty, kteří nečetli dřívější vysvětlení slov "kdo má, tomu bude přidáno". Tato slova vysvětlují fakt, že za milost, kterou obdržíme, dostaneme další milost. Jakým způsobem "měli" tuto milost služebníci, kteří "dostali" od hospodáře různý počet hřiven, aby s nimi hospodařili ne pro sebe, nýbrž pro hospodáře.

"Má-li" někdo tímto zvláštním způsobem a hospodaří-li s tím správně, je mu ještě přidáno. Jenže v podobenství o hřivnách je vysvětlováno, jak se mají služebníci starat o rozmnožení hřiven, ale zde, v právě vykládaném podobenství, se praví, že stačí, aby člověk semeno zasadil. Vysvětlení těchto zdánlivých rozporů bude předmětem následujícího výkladu. Je však nutno předeslat, že v podobenství o hřivnách prostě není vysvětlen v celém rozsahu onen zvláštní druh vlastnictví, o němž se mluví v Markovi IV, 24-25, nýbrž jen následek zasetí semene. Nicméně, jak doufám, následující výklad pomůže k pochopení toho, o jaký druh spolupráce mezi služebníkem a hospodářem jde. Dá se předpokládat, že hospodář v podobenství o hřivnách rozdělil hřivny mezi tři služebníky nikoliv proti jejich vůli, nýbrž naopak, že toto předání bylo znakem jeho důvěry ve služebníky a jimi bylo považováno za velkou čest. Jen za takových okolností to, co je jim dáno, může mít za následek, že jim k tomu bude ještě přidáno.)

Zahoří-li někdo touhou učinit ze svého života most do věčnosti, "má" v ruce semeno, které může zasadit.

(Tato touha se nemusí projevit přímočaře, ale musí mít vždycky povahu velkorysosti. Např. i u nevěřícího se může projevit tak, že si nade vše přeje postavit svůj život do služeb spravedlnosti, nebo do služeb jiným lidem bez ohledu na sebe, nebo nežít pro své choutky, nýbrž životem, který odpovídá představám čistého, lidskými vášněmi nezotročeného života apod.)

"Mít" semeno samo o sobě neznamená, že je člověk zasadí do země, tj. uplatní v lidském životě, nebo v užším slova smyslu ve svém těle, což je "země" v tom nejobvyklejším, ale nikoliv v celém smyslu slova.

Od roku 1924, tj. od chvíle prvního vydání Weinfurterova Ohnivého keře, v němž tento autor nabízí různé druhy vnitřní modlitby, o kterých tvrdí, že vedou k vnitřnímu spojení s Bohem, byli jsme svědky téměř masového zasazování semen do země v tom užším slova smyslu. Mnozí lidé buď uvěřili tomu, co Weinfurter napsal, nebo byli ochotni velkoryse experimentovat, aby se dověděli, zda má Weinfurter pravdu, a chápali se některého z navržených způsobů vnitřní modlitby. Pro nás je tento příklad vhodný proto, že nám ukazuje, co je to "zasadit do země", i když to není jediný způsob zasazení. V žádném případě to není jednorázový akt, nýbrž setrvalý stav mysli, trvalá realizace nějakého rozhodnutí. Např. domnívá-li se někdo, že nějakou vnitřní modlitbou dosáhne spojení s Bohem, vytrvale denně, bez vynechání jediného dne, tuto modlitbu provádí, klepe na dveře a bude mu otevřeno. V té chvíli má teprve zasadit semeno, nebo může zasadit semeno. Tuto věc si ještě vysvětlíme. Totéž platí i o nepřímých prostředcích, užívá-li jich člověk soustavně.

Budu v dalším pojednání důsledky realizace takového rozhodování ukazovat jen na dvou prostředcích, na vnitřní modlitbě, která má mít dle víry člověka spojovací účinek, a na stylizaci života, na život čistý, protože chci zjednodušit výklad a protože se někdy stávalo, že někdo šťastně spojil vnitřní modlitbu s čistým životem, nebo zase nevěděl o vnitřní modlitbě a jen se snažil žít čistě. Čtenář si laskavě sám rozšíří analogicky mé závěry na ostatní stejně velkorysé případy rozhodnutí.

V případě nastoupení vnitřní modlitby spojovacího charakteru se např. okamžitě stávalo, že se dotyčnému člověku začly zdát symbolické sny, ze kterých, i když jim nerozuměl, čerpal sílu pro pokračování v modlitbě. Čím to bylo způsobeno?

Jednoduše by se tato otázka dala zodpovědět tak, že klepání už přešlo v zasazení semene a sny jsou projevem růstu semene. Odpověď je správná, ale povrchní.

Symbolické sny, pokud se jimi člověk cítí opravdu posílen, a to k tomu, aby dokázal snáze uskutečňovat své rozhodnutí, jsou jedním z důkazů, že semeno v zemi roste. Takový sen, na rozdíl od události za bdělého stavu, probíhá rovněž v nějakém ději, avšak v ději fiktivním, neskutečném po té stránce, že po probuzení hodnotíme sen jako sen a nerozumíme-li mu, nenavážeme na děj, který v něm probíhal, dalším dějem, nýbrž jen zažíváme jeho vliv. Každý děj (dokonce všechno časoprostorové dění, které se nám jako dění nejeví, třeba pochody v atomech, v buňkách apod.), má schopnost vázat na sebe sílu. Budeme jí nepřesně říkat vesmírová síla, protože existuje ve vesmíru, ale není ještě převedena na časoprostorové dění. Je však připravena vtělit se do všech podob dějů. Zasadí-li člověk semeno, dá jí příležitost, aby se vtělila do děje. Zasadil-li člověk semeno rozhodnutím provádět vnitřní modlitbu za účelem spojení svého života s věčným životem (zdali je to jen klepání nebo už zasazení semene, dá se rozhodnout případ od případu. Opatrnější by bylo považovat takové počínání jen za klepání a teprve po příznacích růstu vnitřního života, rozšiřování vědomí apod., začít je považovat za zasazení semene). Provádí ji zpočátku tak neuměle, že přes ní se mu dostává velmi málo posily pro provedení tohoto spojení. Avšak popud ke vtělení vesmírové síly už byl dán a není třeba se starat o to, jak bude působit. Působí, ať člověk bdí či spí.

Příklad snu nám poskytuje možnost aspoň částečně si vysvětlit, jak tato vesmírová síla působí pomocí snu. Ve snu jí člověk jednak nemůže tolik odporovat jako v bdělém stavu, jednak ji vůbec nemůže převést do faktického děje, do dalších událostí, leda částečně do událostí fiktivních, neskutečných, Vesmírová síla z dějů neskutečných - jelikož se nespotřebovala ve skutečných dějích - zůstává silou přetavenou až do lidsky stravitelného stavu, tedy personifikovanou, zosobněnou nebo zvěcnělou, ale ještě nezasazenou do faktických událostí. Je člověku k dispozici např. k tomu, aby se dokázal při své modlitbě dokonaleji soustředit.

Obecně se dá říci, že k tomu, aby mohla probíhat jakákoliv událost, je třeba, aby se do ní vtělila zmíněná vesmírová síla. Lidská vůle a událost sama jsou jejími produkty. Obvykle však, jakmile se jednou vesmírová síla přetaví na událost, dá podnět k řetězové reakci událostí. Jedna událost plodí další události. Obvykle nedokážeme událost stáhnout zpět do síly, přeměnit ji opět v sílu tak, aby událost přestala pokračovat. Ježíš ukázal, že

je to možné. Bude se nám na první pohled zdát, např. že strom není událostí a také že lidské tělo, živé lidské tělo (uvažujeme jen to z důvodů praktických) není událostí nebo že není souhrnem událostí a činností stále probíhajících. Takovýto povrchní pohled na věci a na lidská těla nám však nedovoluje správně hodnotit ani věci, ani člověka v jeho lidské podobě. Ježíš šel jednou okolo fíkovníku, který nenesl ovoce, protože ani nebyla doba dozrávání jeho plodů. Praví se, že mu proto zlořečil a fíkovník uschl před očima učedníků. Touto ukázkou zlořečení jak se jevila ona událost učedníkům, Ježíš dokázal, že lze událost - strom - převést zpět na sílu (při zevním pohledu - vzít stromu sílu k životu). Většinou Ježíš ukazoval jen opak, jak sílu převádět do událostí všeho druhu. Tato vysoce dokonalá schopnost převodu se nám dodnes jeví jako zázračná činnost (jak dlouho ještě budeme tak zaostalí?). Ve skutečnosti mezi Ježíšovou dokonalou formou převodu vesmírové síly na události je obdobný poměr jako mezi převodem např. schopnosti uhlí hořet na samotné hoření, a mezi využitím atomové síly na rozklad atomu, čímž se uvolňují mnohem větší síly, než jaké vznikají klasickými převody. (Zde by bylo vhodné si uvědomit, že i žena, která trpěla krvotokem, avšak neměla schopnosti Ježíšovy, mohla mu odebrat sílu, o které je tu řeč, abychom si nemysleli, že my tyto schopnosti v sobě nemáme!) Abychom lépe pochopili funkci této vesmírové síly, mohli bychom ji definovat jako tvůrčí sílu připravenou k přechodu do stvořeného (do vývojového procesu růstu), zatímco události a věci jsou už přetvořeny do stvořeného stavu (do vývoje probíhajícího jen a jen v času a prostoru, nikde jinde) vesmírovou silou tam vstoupivší. Nepřejde-li např. při symbolickém snu (po kterém pocítujeme posilu na své vnitřní cestě, sílu k uskutečnění svých předsevzetí) vesmírová síla do událostí, které ji spalují (lépe řečeno přetvářejí na sebe) jakýmsi klasickým, nepříliš ekonomickým způsobem, zůstává k dispozici člověku k tomu (jelikož už se jednou vynořila), aby sám sebe převedl pomocí ní do stavu nestvořeného, tedy do věčného života. Způsobuje tedy onen zvláštní druh růstu, o kterém Ježíš mluví v tomto podobenství.

Naše vnitřní bytost tak dospívá ke žnám, které dokonale symbolicky Ježíš osvětlil v podobenství o posledním soudu, který představuje dokonalé překonání času a prostoru, vědomý vstup do věčného života, pravé znovunarození. V bdělém stavu člověk svou vůlí znemožňuje, aby vesmírová síla působila převážně na vnitřní růst, protože člověk je zvyklý ji používat - také ji používá - k uskutečnění svých osobních záměrů v času. Proto Ježíš dává celou řadu rad, kterými se lidský život usměrňuje tak, aby člověk i v běžném stavu ponechával semeno v zemi a nerušil jeho růst.

Ježíš klade velký důraz na mravní stylizaci života, protože si je vědom, jakými silami tu člověk vládne a jak záleží na jejich užití. Takovou stylizací člověk nepřímo pozměňuje i běh stále více oné transformační vesmírové síly, aby se uvolňovala, místo aby se spoutávala, a tím byla k dispozici při přeměně časného do věčného. Člověk nemusí o tom přemýšlet, kterak se to může stát. Ani Panna Maria nepotřebovala vědět, jak se věčné může stát časným, nezabrzdila tím převod.

Pro nás je důležité, abychom věděli, že po zasazení semene se dostávají ke slovu síly, které jsou nutné k "růstu semene", že tyto síly mohou volně působit jen tehdy, když se do jejich funkce nezasahuje, že probíhají jak v bdělém stavu tak i ve spánku, že ve spánku nepřecházejí do faktických událostí, a proto mohou působit samovolněji, bezděčněji, mocněji, že tedy pravý vnitřní život je růstem bezděčným, do kterého se nemá zasahovat více než zjednat podmínky, aby se mohl uskutečnit a než dbát o to, aby tyto podmínky trvaly neustále. Je tomu asi tak, jako s prací našeho srdce. Tím, že zdravě žijeme, zjednávané pro ně podmínky, aby správně fungovalo. Jeho činnost pak je dokonale samovolná, bezděčná a proto dokonalá, a čím méně se staráme o to, jak tluče, tím lépe se mu pracuje.

Přiblížili jsme se zase o krok k pochopení toho, co mínil sv. Pavel tím, že nejsme ospravedlňováni ze spravedlivých skutků, nýbrž z milosti. Napověděl nám, že za skutky a za událostmi, které jsou jejich účinkem, je síla, která působí náš vzestup, tj. "ospravedlnění". Ideálem ovšem není, aby byl člověk podněcován silou vyplývající z fiktivních událostí ve snu, nýbrž aby se dal poučit Ježíšovým "ať neví levice, co dělá pravice", tj. aby se naučil jednat tak, jako by nejednal, aby konal spravedlivé a správné skutky s naprostou samozřejmostí, neočekáváje, ani neusiluje o zpětný účinek na sobě (odplatu, odměnu). Vším ostatním, např. mravní úpravou života, stylizací života, jen zjednávané podmínky pro působení vesmírové síly, která nás povznáší, nic více. Tyto podmínky musíme vytvořit, ale nesmíme se divit, že např. ctnostný život sám o sobě nevede k osvobození, nedovolíme-li vesmírové síle, aby působila tak volně jako ve snu. To je nejdůležitější poučka z tohoto podobenství.

Máme v naší zemi hojnost zkušeností s vedením snem, respektive s vedením v polospánku. Bylo by dobře zde některé uvést, aby se naši následovníci vyvarovali našich omylů. Mluvím-li zde o vedení, myslím tím předávání duchovní síly, najmě síly koncentrační nebo síly k udržení čistého života pomocí snu nebo polospánku. Míra, jakou může být člověk veden, tj. povzbuzován

silou těmito dvěma prostředky, snem a předáváním síly v polospánku, je velmi omezená vzhledem k možnostem, které máme v bdělém stavu. Je pravda, že milost, o které mluví Ježíš, působí ať spíme či bdíme, ale ve spánku působí jen velmi málo. Ježíš sám dovoluje svým podobnostím připomenout si tuto míru srovnáním s přírodními podmínkami. Za slunečního svitu (bdělý stav), semeno má k dispozici optimální růstové podmínky, má-li ovšem dosti vláhy a příhodnou půdu. Bez slunečního svitu by se ze semene nemohla vyvinout rostlina. To platí i pro duchovní život, o tom není třeba nikoho přesvědčovat. Také duchovní vývoj z mnoha důvodů nemůže být podněcován jen ze spánku nebo polospánku (symbolicky: rostlina je vyváděna ze tmy do světla a jen tak může prosperovat). Kdyby se náš duchovní život mohl rozvíjet jen pomocí spánku, nepotřebovali bychom vůbec bdělého stavu a život v něm by neměl cenu, kterou má. Ze zkušenosti víme, že symbolické sny po určité době přestávají nebo se vyskytují jen málokdy. Bylo by chybné, kdybychom si tento fakt zdůvodňovali nějakými chybami na cestě. Snový pramen se prostě dočerpá tím, že dosáhne určité úrovně, na niž se už snem nemůže nic přidat. Sv. Josef byl např. veden snem a ze sna čerpal sílu k pomoci malému Ježíšovi, avšak Ježíš už vůbec nebyl veden snem. Nutno však říci, že způsob vedení až do vstupu do Jordánu byl jiný než po něm. Ježíš nám ukazuje, že úroveň vedení se musí zvyšovat zároveň s úrovní dosaženého duchovního stupně. Jestliže např. i na vyšším stupni vedení se najednou objevuje sen, který vede, bývá to většinou způsobeno tím, že člověk nebyl poslušen pomoci ve stavu bdělém, nevyhověl vyšší úrovni vedení, čímž spadl též na nižší úroveň života a bylo mu pomoheno, aby se z ní dostal zase nahoru. Pomoc snem (právě jako vyšší formy pomoci) není člověku poskytována pro jeho potěšení (nemá ji vlastnit potěšením), nýbrž proto, aby mohl splnit nějaké rozhodnutí, aby mohl učinit nějaký krok, který by bez této pomoci nedokázal učinit. To je jediné správné pochopení symboliky snu. Jestliže se člověk ze snu jen raduje, "již vzal odplatu svou", promarnil sílu, kterou měl ze sna načerpat. Nevědomost ho sice omlouvá, ale zůstává skutečností, že takový člověk má klíč k otevření dalšího stupně, nechápe se jej a neotevívá jím. Je to síla, kterou má klepat, aby mu bylo otevřeno, a ne se z ní radovat.

Ocitl jsem se u zdánlivého rozporu mezi Ježíšovými výroky. Na jedné straně říká "nestarejte se" nebo v tomto podobenství, že stačí vhodit semeno do země, a ono pak vzchází a roste, ať člověk spí či bdí. Na druhé straně radí "klepejte". Ježíš však přesně rozlišuje, co se stane po klepání a co po zasetí semene, a v tom je rozdíl. Klepání je nutné, aby bylo otevřeno, ale ničeho

více se pomocí klepání nedosáhne, než právě toho otevření. Toto otevření znamená pak, jiným symbolem řečeno, obdržení semene a po něm musí následovat jeho zasazení. Obdrží-li někdo semeno, je na něm, zda-li chce se z něho pouze radovat nebo je zasadit. Klepání tedy značí jinou fázi vývoje než zasazení a ponechání semene samovolnému rozvoji a růstu. Mít semeno však nelze mít do nekonečna. Při způsobu postupu, který radí Ježíš, a také proto, že začneme semeno vlastnit, dveře se zavírají. Kdo okamžitě nevstoupí, najde dveře opět zavřeny. Je to způsob, který jsme si rámcově označili jako okamžité uskutečňování rozhodnutí. Jen tak se dá porozumět Ježíšovým poučením, která on dal tomu člověku, který chtěl napřed pochovat svého otce a pak teprve jít za Ježíšem, poučení, které vyplývá z podobenství o pannách čekajících na ženicha, dále z pobídky "následuj mne", tedy nikoliv za čas, nýbrž ihned.

Máme-li si přiřadit nové poučky k dřívějším, a to je pro zjednodušení myšlení nutné, pak "klepejte" odpovídá dříve vyloženému "Chce-li kdo za mnou přijít". Klepání je reálný způsob chtění, je jím naznačeno, že tím není jen nějaké hnutí mysli, nýbrž nějaké počínání.

Vraťme se však znovu k tématu. Víme-li z Písem, že bez milosti nelze postupovat, a je-li touto milostí především pomoc, kterou zprvu dostáváme převážně jen ve snu a později stále více při bdělém vědomí, pak je důležité dát si od Ježíše poradit, jak umožnit této milosti, aby mohla působit. O hlavních podmínkách, při jejichž splnění milost působí, jsme si podali vysvětlení ve výkladu "Chce-li kdo za mnou přijít..."

V podobenství teď vykládaném hovoří Ježíš o těchto podmínkách z jiného hlediska.

Především radí zasadit semeno do země. Ježíš jako obvykle naznačuje druh semene. Tentokrát mluví o obilním semeni, jindy o hořčičném. Vrcholem vegetativního období je klas s dalšími semeny. Ježíš tedy nemá na mysli semeno "neužitečné", nýbrž semeno, které za určitých podmínek přináší mnohonásobný užitek. Takovým semenem je každá, i ta sebemenší událost, všechno, o čem můžeme říci, že to chápeme upřímně bez přetvářky jako dar. Chápeme-li např. svůj život a cokoli v něm, za milost, stává se milostí a můžeme s ním zacházet jako s milostí (můžeme zasadit semeno, čímž je dokonale vyjádřeno, jak se má s milostí zacházet, jak si ji člověk nemá ponechat) a ona přinese další milost. Vše záleží na tom, zač co považujeme. Nepovažujeme-li nic za hřivnu propůjčenou hospodářem, ani s ní

nezačneme hospodařit pro hospodáře, a nemáme nejmenší naději, že se budeme moci opřít o nějakou další milost.

Obvykle ukazují na příkladu sv. Terezie z Avily, jak nepatrné seménko může vzrůst do velkého stromu, chopíme-li se ho a zasadíme je. Ještě jako dítě našla sv. Terezie u studny v Avile obrázek znázorňující, jak Ježíš nabízí vodu života Samaritance, ženě pěti mužů. Když zjistila dotazem, že i pro tak nehodnou ženu měl Ježíš bez výčitek připraven tak velký dar, nabyla jistoty, že poskytne tutéž milost i jí. Chopila se této příležitosti (zasadila semeno). Komu z nás by stačil tak nepatrný podnět? Kolikrát za život odmítáme vždy znovu nabízené milosti! Neměli bychom si stěžovat na nedostatek příležitosti.

My však dokážeme promarnit milost ještě jinými způsoby. O jednom se mluví v tomto podobenství. Semeno se má zasít, a to je také více, než chtít klepat. Něco za naším chtěním.

Je to svým způsobem opuštění toho, co jsme zaseli, při nejmenším opuštěním bezprostředního užitku. Milost, kterou lze vlastnit, přestává působit jako milost. Víme ze života sv. Terezie, jak se nemohla pohnout z určitého stupně vývoje, protože dávala Kristu něco, o čem si myslela, že je to její. Máme brát i tu nejmenší milost, třeba pouhé slovo, které nás přimělo k rozhodnutí, z rukou Božích, nikoliv z úst lidí nebo z knih, a nevkládat je nazpět do rukou božích samotné, nýbrž i s úroky, i s dalšími hřivnami, jimiž jsme především my sami. A to je totéž jako ponechat je vejít do onoho samovolného procesu růstu, při němž volně může působit vesmírová, symbolicky přírodní síla. Růst nejlépe ovlivňujeme tím, že jenom pomáháme vytvářet podmínky růstu, což je jen pomoc nepřímá.

Ježíšova podobenství jsou přednášena v jednorázovém provedení, protože jinak by jejich smysl nebylo možno pochopit, ztratil by se moment jedinečnosti každého i sebemenšího počínu, který má např. podobu zasazení semene. Ježíš chtěl ukázat, že i z malého semene může za okolností, které ukazuje, vzniknout mnohonásobný užitek. Avšak právě jako se nemá semeno rušit v samovolném růstu, tak také se nemá zasadit jen jedno semeno, protože do naší země se vejde mnoho semen. Sazení se má stát nakonec nepřetržitým procesem, jakmile dokážeme po každém zasetí zjednat podmínky pro samovolný růst. Abyste dobře porozuměli této nepřetržitosti sazení, vzpomeňte si na sv. Terezii. Když zasadila semeno naděje, že se Kristus smiluje také nad ní, sázela semeno tak dlouho vždy znovu a znovu, tj. šla neustále za vytčeným cílem, věčným životem, až se naděje proměnila v jistotu.

Tím však boj o věčný život nepřestal. Zpočátku může být takovým zasazeným semenem každá hluboká vnitřní modlitba, později každý čin.

Jak se vnitřní modlitba stane zasazeným semenem? Především ji nesmíme považovat za svůj prostředek, nýbrž za svěřený prostředek ke spojení s věčným životem (za takový bychom později měli považovat celý svůj život se všemi jeho složkami). Potom je to klíč, jímž se zprvu otevírá, čili jinými slovy nebo jiným symbolem "klepá se na dveře", čímž se nám poskytuje právo otevřít, pak zasít atd. Jakmile vstoupíme, musíme přestat klepat. Je to vlastně další část modlitby za změněných podmínek, přechod z aktivní do trpné modlitby. Pravá trpná modlitba má za následek rozšíření vědomí. Nemá-li tento následek, jsme zase před zavřenými dveřmi, musíme zase znovu klepat. Vnitřní modlitba tedy za různých podmínek může představovat jak klepání, tak vstup anebo zasazení trpné modlitby jen nějakou vteřinu. Trpná modlitba je zasazení semene. Nemělo by nás vyvádět z klidu, že jsme hned přemoženi naší časoprostorovou existencí s jejími složkami, povídavou myslí a obrazotvorností. Setba může v klidu pokračovat dál. Zrání a sklizeň pak probíhá také v různých fázích, opakovaně, mnohokrát. Ať je jakéhokoliv druhu, nikdy ani růst, ani sklizeň nesmíme považovat za své, nýbrž za další milost atd. Milost za milost bereme, nejsou to naše zásluhy.

Zbývá nám vysvětlit zasazení semene pro zevní život mimo modlitbu. Vrátime se znovu k příkladu sv. Terezie. Mohli bychom však stejně dobře mluvit o Ježíšových učednících, kteří rovněž zasadili Mistrovo volání do svého srdce a nosili je tam.

Našla-li sv. Terezie před studnou obrázek, který ji podnítil ke změně chápání smyslu života, můžeme mluvit o zasazení semene do země jejího života, tj. do celého jejího pozemského života. Událost, kterou bychom my přešli bez povšimnutí, která by pro nás nebyla zasazením semene, pro ni byla mezníkem, od kterého začlo v ní růst království boží. Co musela učinit, aby se tak stalo? Musela nahlédnout na velkou Kristovu lásku a tato velikost Kristovy lásky ji přesvědčila o tom, že je správné se jí zasvětit po všech stránkách. Učinila to svým dětským způsobem, přestala žít pro sebe, začla žít pro Krista, neboť jeho láska si to zaslouhovala. Nic ze svého života si **vědomě** nenechala pro sebe, a tím zajistila zasetému semenu onen klid v zemi, při kterém ono jedině může růst. Nikdy se nevzdávala svého rozhodnutí, vždycky se snažila je plnit. Řekli bychom, že na úrovni, na které se nacházela, bylo to úplné odevzdání života pozemského, úplné

jeho vložení do věčného života. Ani ji nenapadlo, že by to mohla být jen nějaká vnitřní modlitba, kterou by se mohla Bohu přiblížit nebo nějaký dobrý skutek vedle jiných skutků. Celý její život se vším všudy změnil svůj smysl - a to je nejen zasazení, ale i ponechání semene v zemi. Tento druh ponechání semene v zemi nevyklučuje žádnou činnost, žádnou modlitbu, nic, o čem si myslíme, že pomůže ke vzrůstu semene. Bylo by dobře, kdybychom si uvědomovali, že ať děláme co chceme, může to být maximálně jen zalévání, hnojení a kypření půdy. Semenem samotným nikdy naše činnost nebo naše modlitba není, a nikdy nemůže ani v nejmenším zastoupit pro nás tajemné síly, které jsou v semeni bez naší vůle, bez našeho přičinění, bez našeho umění. Nikdo na nás nechce, abychom vytvořili umělé semeno s vlastnostmi přírodního semene. Nikdo také nemůže vůlí nahradit samovolně působící síly uvnitř semene, ba ani slunce, které působí zvnějšku. Řekli byste, že si nemám dovolit takové podobenství mezi umělým a přírodním sluncem, neboť už dokážeme nahradit přírodní slunce umělým. Ale i pak síla umělého slunce je odvozena ze síly skutečného slunce, čili nic jsme sami ze sebe nevytvořili. My si jen podmaňujeme různé přírodní síly a říkáme tomu mylně a pyšně tvůrčí činnost.

Jakmile se sv. Terezie začala řídit novým smyslem života, milost za milost brala, i když přitom mnoho vytrpěla. Utrpení pocházelo hlavně z toho, že opravdu musela jednu milost odevzdat, aby za ni mohla dostat další větší, zrovna tak, jak je to naznačeno v podobenství o hřivnách. Služebníci museli dokázat odevzdat celou hřivnu i se vším, co pomocí ní vytěžili. Mezi odevzdáním jednoho a nabytím druhého existuje vyprázdnění, jakýsi druh smrti. Vždyť služebníci nehosподаřili s hřivnami v naději na větší užitek, nýbrž z oddanosti a poslušnosti.

Shrňme si výklad: napřed je třeba klepat, a to tak dlouho, dokud se nám neotevře. Po otevření musíme zasadit semeno jak do své modlitby, tak do svého života. Život a modlitba se zasazeným semenem se liší od jiného zaměření života tím, že je prostředkem ke spojení s věčností. Jen úroveň provedení změny života může být různá, neboť je závislá především na naší míře sebepoznání. Ježíšovi učedníci např. sice úplně změnili způsob svého života a mysleli si, že jejich rozhodnutí a způsob jeho realizace jsou dokonalé, ale nebylo tomu tak. Museli se smířit s tím, že změnu života, kterou nastoupili, museli při Ježíšově smrti znovu přehodnotit, prakticky museli rezignovat na osobní vedení Ježíšem a na své dobré vlastnosti, a začít znovu na vyšší úrovni. Takových úrovní zasetí semene bývá v našem životě více, a to už

bylo v podobenství naznačeno. Nikdy se nemůžeme řídit jen částí Ježíšova života a vydávat je za celé učení. Proto je žádoucí seznamovat se stále dokonaleji jak s Ježíšovým učením, tak i se symbolikou jeho života.

(Poznámka: není zavrženíhodná snaha kohokoliv, kdo se z dobré vůle rozhodl vstoupit do věčného života jen nějakým zvoleným prostředkem, jaksi vytrženým z ostatního kontextu života, pokud nevěděl, že na každém stupni má být jeho odevzdanost komplexní. Musí se však smířit s tím, že mu bude otevřeno a nepřidá-li ke svému prostředku stejnou úroveň ostatního života, bude vyvržen zase za dveře. O tom Ježíš mluvil ve smyslu sedění na dvou židlích.)

Také stojí za povšimnutí, jakým jedinečným způsobem Ježíš v tomto podobenství znázornil podstatu pravého zasetí. Člověk, který zasévá semeno, se přece musí umět spolehnout na to, že bude růst, ať spí či bdí. Semeno opravdu odevzdá zemi, provádí co možná nejdokonaleji stav odevzdání, ať už je to modlitbou nebo životem, lépe obojím. Spoléhá se na samovolné síly země a prostředí, které budou samy o sobě působit na růst lépe než on. My si tohle budeme muset vysvětlit ještě jednou na Ježíšově požadavku "milovat budeš".

Pro nás, kteří nejsme tak prostí jako sv. Terezie, a proto ani ne tak moudří, a nedovedeme se nadchnout možnostmi, které se před námi otevírají, je důležité vědět, že budeme-li klepat, bude nám otevřeno, že klepáním (opakovaně užívaným prostředkem, o němž předpokládáme, že by nás mohl dovést k vědomému spojení s věčným životem), se nám otevře a dostane semeno, které v našich očích bude mít velkou cenu, takže bude naděje, že je nenecháme ladem, nýbrž že se rozhodneme, je zasadit a splnit podmínky jeho růstu.

Závěrem bych chtěl říci, že Ježíš v tomto podobenství, obdobně jako v podobenství o postavení služebníka, které jsme si už vyložili, rozlišuje mezi člověkem, který pracuje na poli, v tomto případě zasévá semeno, a mezi hospodářem, který nepracuje na poli, který není vně sebe, svého domu.

Ten posílá srp, jakmile obilí dozrálo, neboť úroda je určena hospodáři a ne tomu, kdo zaséval. Kdo nepochopil tuto skutečnost, nemůže se ocitnout ani na úrovni služebníka, který sice s hřivnou nehospodařil pro sebe, ale zakopal ji. Kdo nejedná dle této skutečnosti, musí se smířit s tím, že mu bude odňato i to, co má.

Mezi otevřením dveří a zasetím semene je jednak řádový rozdíl, jednak rozdíl v účincích čili obojí, řečeno symbolicky je otevření dveří do věčného života, avšak při pouhém otevření se dveře opět zavírají. Zasazení semene nese trvalé následky i třeba proti vůli zasévače. Zpronevěří-li se např. člověk předsevzetí, které učinil, začne být tažen událostmi. Pouhé otevření má jediný následek, že nové otevření lze uskutečnit lehčeji. Bývá to otázka paměti. Záleží převážně na tom, jak dokonale si člověk vzpomene, jak kdysi otevřel, a pak napodobí, chce-li, tento způsob. Tažení událostmi, i když někdy je pociťováno jako trest, není trestem ze strany boží za zběhnutí z cesty, nýbrž je způsobeno tím, že člověk úmyslně sestoupil z určité úrovně událostí na jinou nepatřičnou, a tam už pro něho není místo. Naráží na stěny, závory, zátarasy, zákonitosti a zákazy, aby měl možnost změnit směr a vrátit se. Na každé vyšší úrovni - protože nedosahuje se zasazením určitého semene nejvyšší úrovně žní - se opakuje proces klepání, otevření a nového zasazení lepšího semene. Stále se odevzdává žeň. Proto učedníci napřed "odevzdali" Ježíše, jako osobního vůdce, potom strach apod.

3. 4. 1975

Varování před kvasem farizeů

Přišli farizeové a začali se s ním přít. Žádali na něm znamení z nebe a tak ho pokoušeli. Povzdechl v duchu a řekl: "Proč toto pokolení žádá znamení? Amen, pravím vám, tomuhle pokolení nebude dáno znamení." Odešel od nich, vstoupil na loď a odjel na druhý břeh.

Zapomněli si vzít chleby, měli s sebou na lodi jen jeden chléb. Domlouval jim: "Hled'te se varovat kvasu farizeů a kvasu Herodova!" I uvažovali mezi sebou, že nemají chleba. Když to Ježíš poznal, řekl jim: "Proč uvažujete o tom, že nemáte chleba? Ještě nerozumíte a nechápete? Je vaše mysl zatvrzelá. Oči máte a nevidíte, uši máte a neslyšíte! Nepamatujete si, když jsem lámal těch pět chlebů pěti tisícům, kolik plných košů nalámaných chlebů jste sebrali?" Řekli mu: "Sedm". Řekl jim: "Ještě nechápete?"

Marek VIII, 11-21

Jednou z nejlepších metod zasvěcovacích je metoda dotazu a odpovědi. Ježíš během své učitelské dráhy velmi často poukazoval na různých místech na tuto metodu, přijímal ji jako správnou. Odpovědí na dotaz často rozhodoval o celém dalším

průběhu života člověka, který se dotazoval (viz odpověď bohatému mládenci a nyní odpověď farizeům).

V rozebírané události nám Ježíš dokumentuje, že dotaz se má provádět z potřeby a nikoliv ze zvědavosti, pokud jde ovšem o dotazy týkající se smyslu života a způsobu, jakým život podřídít tomuto smyslu. O jiných dotazech neuvažoval, a jiné také nevedou k zasvěcení, tj. k předávání duchovní síly. (Navazujeme tímto tématem organicky na minulý rozbor. Ve snu neklademe dotaz a je nám odpověděno na dotaz, který máme v bdělém stavu na mysli - třebaže ho neumíme formulovat - za stejných okolností, za kterých by byl Ježíš velmi rád odpověděl i farizeům.)

Dotaz se má provádět z potřeby. Potřeba má být nositelkou nejlepší vůle být Krista poslušen. Jinými slovy: nestačí-li mi, že mohu být poslušen jen v tom, o čem vím, že je to vůle boží, mám právo chtít vědět více (mám právo k tomu, abych dostal znamení - jak se Ježíš vyjádřil - ze kterého bych získal sílu něco dalšího a většího uskutečnit, k čemu jsem před tím neměl sílu. (Pak ovšem nesu zodpovědnost v tom smyslu, že to budu plnit. Nechci-li splnit nebo neplním-li, co jsem si vyžádal vědět, prudce upadá můj kontakt s věděním (viz Ježíšovo jednání: "odešel od nich".)

Někdy se člověk ptá Boha zbytečně, ne proto, že by byl ochoten zařídít se dle odpovědi, ale proto, že buď odpověď dávno dostal (jako zde v případě scházejícího chleba), nebo že nevyčerpal všechny možnosti porozumět bez dotazu. Platí zde pravidlo, které si v různých obměnách opakujeme, že pokud člověk nevloží do díla vše, co lidsky může vložit - a to platí i o míře porozumění - nemá právo na řešení vyšší, nacházející se např. v odpovědi za vlastní možnosti pochopení. Odpověď mu nebude dána. Tak je tomu v tomto případě. Učedníci se obávají, že nebudou mít chléb, ale odpověď na takové obavy a řešení takových obav už dvakrát dostali. Ježíš jim jen připomíná odpověď, kterou dostali faktem rozmnožení chlebů.

Zástupy, které Ježíš nakrmil, zázračným rozmnožením chlebů, měly přece opravdu hlad, a to hlad dvojího druhu. Když šly za Ježíšem, měly jen jediný hlad, hlad po věděni. Ježíš, uspokojil napřed jejich hlad po věděni, tj. prozradil jim jedinečným způsobem, jak se mají přiblížit království božímu za všech životních okolností (viz příslušný výklad ve spisu Blahoslavenství a v Umění následovat Krista).

Pak už jim zbýval jen fyzický hlad. Uspokojení tohoto hladu jim přece muselo být přidáno (právě tak, jako se tento hlad teprve přidal k prvnímu, hlavnímu, jaksi přednostnímu druhu hladu), když

napřed hledali království boží. I učedníkům mělo být jasné, že kdo **především** hledá království boží, vše ostatní mu bude přidáno. Učedníci přece opustili **pro toto hledání především** i své rodiny, komplexně změnili celý svůj život, a proto byly zbytečné jejich starosti, že mají jen jeden chléb.

Jinak tomu bylo u farizeů. Ti předstírali zájem o království boží, neměli skutečný duchovní hlad, nehledali především království boží, nýbrž při nejlepším si přáli uspokojit svou zvědavost. Zvědavost však nebyla hlavním motivem jejich dotazů. Nebyli by bývali dostali znamení, ani kdyby byli bývali je chtěli jen ze zvědavosti. Oni však přitom byli ještě pokrytci, jak se vysvětluje v jiném evangeliu, když se vysvětluje tatáž událost. Např. v Matouši XVI,12: "Tehdy pochopili, že jim neřekl, aby se měli na pozoru před kvasem, nýbrž před učením farizeů a saduceů."

Přece však je třeba si vysvětlit, proč učedníkům rovnou neřekl, že má na mysli učení farizeů a proč jim skryl tento smysl pod symbolem kvasu. Řekli jsme si, že symbol má kromě jiné přednosti také tu cenu, že má širší platnost než kterékoliv jeho vysvětlení jediným slovem nebo jedinou myšlenkou. Ježíš jinde přirovnával království boží ke kvasu, který vzala žena a zadělala do velkého množství mouky. A přestože kvasu bylo málo, oproti mouce, zkvasilo všechno. Při kvasu farizeů dochází k něčemu obdobnému, ale na jiné úrovni a za jiným účelem, než aby veškeré těsto bylo přizpůsobeno dalšímu zpracování na užitečný chléb (rozuměj na chléb, po němž se nehladoví).

Farizeové štváli lid proti Ježíši a způsobovali nebo vytvářeli tím rovněž kvas mezi lidmi. Také farizeů nebylo mnoho, také oni byli kvasem, ale nepravým. Abyste si o tomto jejich pokrytectví učinili dokonalejší obrázek, vzpomeňte si na to, co Herodes chtěl vědět od mudrců (tří králů), kteří hledali Ježíše. Řekl jim: "Jděte a pátrejte důkladně po dítěti, a jakmile je naleznete, oznamte mi, abych i já přišel a poklonil se mu." (Mat II,8) Mudrci pak dostali pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi a jinudy odcestovali do své vlasti. (Mat II,12) Také Herodes nedostal znamení, po kterém pokrytecky toužil. Nešlo mu přece o to, aby se Ježíšovi poklonil, byl by jej směl spatřit, ale protože mu šlo jen a jen o vlastní moc, nesměl Ježíše spatřit. Také Herodes, podobně jako farizeové, uvedl své pomocníky do pohotovosti, způsobil něco, co by se dalo přirovnat působení kvasu v těstě. O jeho pokrytectví však nelze pochybovat, protože dal zabít novorozeňata v Betlémě, aby se zbavil svého protivníka v moci, jak on Ježíše chápal podle doslovného, ovšem chybného výkladu Písma. Obdobně dali farizeové zabít Ježíše, a již dávno před tím se ho chtěli zbavit.

Hledali jen způsob, jak to nejrychleji učinit. Také jim se zdálo, že Ježíš ohrožuje jejich moc nad lidmi. Lidé šli za ním a nikoliv za nimi. Byl tím ohrožen řád, ze kterého těžili. Nechtěli pochopit, že řád, stanovený Mojžíšem a proroky má dvě stránky, vnější a vnitřní, a že ta vnější stránka má jen potud právo na existenci, pokud se pomocí ní plní ona vnitřní. Oni měli být představiteli tohoto vnitřního řádu navenek. Aby mohli tuto roli vůbec zastávat, museli trvale udržovat spojení s vnitřním řádem a to nečinili. Ježíš je upozorňoval na chyby, kterých se dopouštějí: že mají klíč, sami nevstupují a jiným brání vstoupit.

A to je moment pro zamyšlení. Proč si tolik lidí stěžuje, že se jim nejeví známky pokroku na cestě do věčnosti, proč se jim nedostává znamení! Není snad jejich kvas kvasem farizeů nebo kvasem Herodovým? Na tuto otázku je dobře si dát jasnou odpověď. Ježíš varuje před kvasem farizeů a Herodovým při příležitosti, kdy se učedníci zamýšlejí nad nedostatkem chleba. Ježíš totiž nepochyboval o tom, že jeho učedníci nejsou pokrytci, napověděl však, že mohou zmařit své poctivé rozhodnutí následovat Ježíše tím, že se začnou starat o něco jiného než o to, co je přivedlo za Ježíšem. Buď měl Ježíš pravdu, že budou-li hledat především království boží, konkrétně, budou-li Ježíše následovat, bude jim všechno ostatní přidáno, nebo lhal. Opět velmi konkrétně to Ježíš připomněl vzpomínkou na dvě zázračná rozmnožení chlebů a nakrmení zástupů. Zástupové nešli za Ježíšem proto, aby se najedli zázračně rozmnoženého chleba. Naopak riskovali hlad, jen aby se mohli podílet na Ježíšově moudrosti. Takovým lidem mohlo být dáno znamení - rozmnožení chlebů - obecně, že jim bylo všechno ostatní přidáno. Farizeové naproti tomu nehledali království boží, a proto nedostali znamení. Farizeové však nebyli pouze pokrytci. Měli vážné obavy a jistěže oprávněné, pokud nebyli ochotni sami se napravit, že přijdou o své postavení, symbolicky řečeno: že nebudou mít chléb. Pro tuto starost se učedníci podobali farizeům. Také tato starost samotná stačí k tomu, aby člověk přestal dostávat znamení, i když je před tím dostával. Proto Ježíš tak důrazně vybízel "nestarejte se". Vysvětlili jsme si už, že "nestarejte se" neznamená "nic nedělejte", nýbrž "budete moci dělat daleko více, budete-li se řídit vůlí svého mistra", avšak "jakmile se začnete třeba jen v malém řídit svou vlastní vůlí, začnete zrazovat jako Jidáš."

Víte dobře, že Ježíš nenechal své učedníky zahálet, nýbrž že je posílal křtít a dělat zázraky, přeloženo do srozumitelnější řeči, měl je k tomu, aby využívali všech schopností, které se mnohokrát zvětšují poslušností vůči tomu, jehož vůli poznávají a konají. Kdo

nekoná vůli boží, nejen že neuchová na věky své postavení (viz případ farizeů), i když se všemožně stará, aby je aspoň na čas udržel, nýbrž namísto do věčnosti míří ke smrti. Zatím vám možná není jasné, jak někdo bez nejmenších starostí může udělat více, než když se stará, jak a co má učinit. Přestože jsme o tom mnoho mluvili, zbývá nám ještě mnoho vysvětlit, a v pozdějších úlohách nám k tomu poskytne nejlepší příležitost úloha o největším přikázání (Mar XII,28-34), kterou si laskavě připravte napříště. Můžeme si tedy už napřed říci aspoň souhrnně, že tam, kde dříve působila starost jako hlavní hnací prostředek, má působit u následovníků Krista láska. A ještě na jednom pilíři je všechno postaveno: tam, kde působila vlastní vůle, máme dát právo vůli boží, aby sama působila. Takový kvas se liší od kvasu Herodova a od kvasu farizeů, stojí na opačné straně než jejich kvas, a proto Ježíš musel tolik varovat před kvasem farizeů.

Neučiníme-li to, nepřejdeme tímto prostředkem do úrovně předání znamení, do úrovně, která se z našeho hlediska nepoučených lidí jeví jako zázračná. Kdybychom použili symbolů minule vykládaného podobenství, řekli bychom, že musíme mít v ruce celé semeno, a nikoliv něčím částečně okleštěné nebo narušené, že musíme mít semeno zralé, a to pak můžeme zasadit s jistotou, že ponese, už bez našeho přičinění, další užitek. Při dotazu tedy je třeba napřed řešit sám všemi prostředky a s veškerou péčí, co chceme mít rozřešeno. Tím se dostáváme k semeni. Otevření se provede při této metodě tak jako zasazení. Přestaneme přemýšlet a odevzdáme dotaz, tj. vzdáme se dokonale řešení i odpovědi na dotaz a použijeme tohoto vzdání k sebeodevzdání. Někdy během vteřiny, pokud jde o události, během první příležitosti, při níž se má událost nějakým způsobem vyhrotit, vyřešit, sklízíme výsledek toho, že jsme po zasazení odstoupili od semene, že jsme je zasadili a ponechali je působení vyšších sil. To se týká dotazů, které vyžadují naléhavé řešení. Naléhavost jiného druhu je celkové zaměření života směrem na věčný život. Takovému hledání řešení odpovídá klepání, během něhož se otevírají další stupně a úrovně poznání, tehdy když člověk dokáže vždy znovu zasadit, tj. vzdát se úrovně, kterou dosáhl - viz Ježíšův život. Zdalipak on nedokázal se vzdát svého věčného života, o němž prohlásil, že dříve než Abraham byl, on je, a zdalipak on neseštopil do smrtelného způsobu našeho života, aby nás mohl odtamtud, od bran smrti vyvést vlastním příkladem a především vlastní silou uskutečnění. Vstoupil do života Panny Marie, tj. zasadil semeno, které v ní potom klíčilo až do narození Ježíška v Betlémě.

Zdalipak potom nedokázal se vzdát třicetiletého způsobu života oddanosti svému prostředí a Bohu, zdalipak nezasadil semeno tohoto života do křtu v Jordánu, jako by ničím nebyl, jakoby nic neměl, jakoby byl menším než sv. Jan Křtitel. A když po tomto zasazení vyrostl jeho úkol učitelský, zdalipak se nedokázal vzdát i jeho, i se svými - tedy - jeho milovanými učedníky, přáteli i nepřáteli. Na kříži zasadil semeno, které rostlo v zemi po dobu tří dnů a vydalo semeno vzkříšení k věčnému životu. A obdobně následovalo nanebevzetí. Na Ježíšovo životě se můžeme naučit do všech podrobností zasazovat na kterékoliv úrovni semeno a na kterékoliv úrovni dostat znamení, které nás zavazuje, abychom je užili k růstu až do další setby a do další žně.)

13. 4. 1975

Největší přikázání

Přistoupil jeden ze zákoníků, který slyšel jejich rozhovor a viděl, že jim dobře odpověděl. Zeptal se ho: "Které přikázání je první ze všech? Ježíš odpověděl: "První jest toto: "Slyš, Izraeli, Hospodin Bůh náš je jediný Pán. Miluj Hospodina svého z celého svého srdce, z celé duše své, z celé své mysli a z celé své síly!" Druhé jest toto: "Miluj svého bližního jako sám sebe! " Většího přikázání nad toto není." I řekl mu ten zákoník: "Správně, Mistře, dle pravdy jsi řekl, že je jediný Bůh a že není jiného kromě něho, a milovat jej z celého srdce, z celého rozumu i z celé síly a milovat bližního jako sám sebe je víc než všechny oběti a dary." Když Ježíš viděl, že moudře odpověděl, řekl mu: "Nejsi daleko od království Božího." Potom se ho již nikdo neodvážil tázat.

(Marek XII,28-34)

Abychom si mohli vysvětlit lásku jako integrující, vše spojující, všemu nejhlubší smysl dávající prvek, bez něhož nic nemá spojující charakter, vrátíme se ještě ke kvasu farizeů a ke kvasu Herodovu, a pohlédneme na ně trochu z jiného úhlu. Pokud totiž neuznáme lásku za tak důležitý a naprosto nepostradatelný prvek cesty do věčného života, nepochopíme ani, proč Ježíš označil přikázání lásky za největší.

Farizeové kladli důraz na plnění jednotlivých, vzhledem k lásce menších příkazů Starého zákona. Plnění těchto příkazů

však vykládali jen jako povinnost vůči Hospodinovi. Je nám zřejmo, jaký propastný rozdíl je mezi plněním něčeho z povinnosti a plněním z lásky. Ježíš ovšem věděl, že plnění kterýchkoliv příkazů z povinnosti nebo dokonce ze strachu před trestem nemá nikdy ani povahu, ani následky plnění z lásky.

Věděl dobře, že staletá snaha izraelského národa plnit příkazy Starého zákona, a tak do všech podrobností stylizovat lidský život, měla za následek, že se mohl z tohoto národa narodit Syn boží. Byl si dobře vědom toho, že je to veliká zásluha Židů. Nikde jinde, kde nebyla tak dokonale propracována stylizace života, nebyl by se mohl narodit. A to platí i o životě jednotlivce. Nesestylizovaný život, ve kterém si jednotlivec ponechává výhradní právo volně, a tzv. svobodně zacházet se svým životem, dle svých choutek, zálib, pudů a instinktů, je obdobný zvířecímu životu, který nevede nikdy k vědomému spojení s věčným životem, nevrací člověka do Otcova domu, nenechává mu na něj ani vzpomenout. V takovém životě se vždy jenom jí s vepří, nebo jako jedí vepří. Nestylizovaný život vede k největší možné nesvobodě, z níž není vyhnutí, k zajetí smrti. Avšak jen stylizovaný život také nevede dále než k přípravě "Cesty Páně", jak se symbolicky mluví o křtu Janově (že křtí ku pokání, kdežto Ježíš křtí k věčnému životu, a to jest křest lásky.)

Ježíš po určité stránce neměl tedy nic proti stylizaci života, kterou hlásali a vyžadovali farizeové, ale měl vážné námitky proti formálnímu neláskyplnému plnění jejich příkazů. Proto léčil proti jejich vůli v sobotu, kdy oni přikazovali, dle litery, a ne dle ducha Starého zákona, aby se v sobotu nic nedělalo. Proto se jich ptal, zdali by nechali zahynout osla, který jim v sobotu padl do jámy. Nad to plnit celou řadu příkazů bez spojujícího článku lásky je velmi obtížné, ne-li vůbec nemožné. Poctivý člověk, který touží všechno řádně splnit, se záhy dostává do situace, která mu právem připadá být bezvýchodná. Přes určitou míru nedokonalosti se dále nemůže dostat. Nikdy nemůže být spokojen s kvalitou svého plnění, a v něm způsobuje neklid, který je nepravým kvasem potud, pokud člověk nenajde prostředek, jímž by tuto nedokonalost překonal. A tento prostředek - lásku - farizeové opomíjeli, a proto v lidu způsobovali nepravý kvas. Lidé se snažili o dokonalost podle Zákona, ale nedosahovali jí, ani pravých jejích následků. Farizeové věděli, že i stylizace života se má provádět z lásky k Bohu, sami však tohoto klíče nepoužívali a jiným bránili jej použít. Nejznatelnější byl jejich odpor v tomto smyslu proti Ježíši. Také proto byl kvas, který způsobovali v lidech, nepravý.

Obdobně tomu bylo s kvasem Herodovým. Objektivní pohled jsme na něj upřeli už v minulé úloze. Jestliže někdo z vás, který čte tyto úlohy, a porozumíte něčemu, co se dá následovat nebo co byste pochopili jako návod a ne jako pouhé rozuzlení některých nesrozumitelných částí Písma, a jestliže v řešeních, zde vypsanych je aspoň něco, co nevzniklo přemýšlením, kvasem Herodovým, nýbrž jako plod při nejmenším stylizace života, při nejlepším zastavením přemýšlivé mysli, pak platí, že nenásledujete-li, co jste uznali za následování hodné, zabili jste mládětko společně s Herodem. Podíleli jste se na kvasu Herodovu. Naštěstí Ježíška zabít nemůžeme. Herodův kvas nemá tytéž důsledky jako kvas farizeů, ale jsou to důsledky obdobné - na určité úrovni, na úrovni přemýšlivé mysli. Tato mysl se odsuzuje k zániku, ale ne v kladném smyslu, v přechodu do nepřemýšlivé mysli (která se nám jeví jako ne-mysl), nýbrž ke ztrátě vědomí a uvědomovací schopnosti opotřebováním a smrtí.

Kdybychom však měli plnou hlavu obav, že nikdy nebudeme plnit, co máme, a že nikdy nevyprázdíme svou mysl od zbytečného harampádí, dopouštěli bychom se obdobné chyby jako lidé vedení farizeji. Byly by to následky jejich kvasu. Abychom pochopili, jak si máme počínat, vzpomeňme si na sv. Petra v době, kdy byl učedníkem Páně. Myslel si, že Ježíše miluje více než sebe, a mýlil se. Přesvědčil se, že tomu tak není. Potom se jej Ježíš třikrát ptal, zda ho Petr miluje. Petr chtěl, přes svou slabost a neschopnost, milovat Ježíše, a proto třikrát prohlásil, že jej miluje. Za tuto vůli milovat, jej Ježíš ustanovil správcem své Církve na zemi.

Ježíš by nebyl mohl nazvat přikázání lásky prvním, kdyby každý nebyl schopen je plnit. Ježíš by nebyl mohl požadovat, aby se toto přikázání plnilo absolutně, (tj. **z celého** srdce, **z celé** duše, **z celé** mysli, a **z celé** síly), kdyby nebylo možné to učinit.

Platí však o tomto přikázání, právě tak jako o všem ostatním, co je doporučováno v Novém zákoně, že nic z toho samo od sebe, odděleno od ostatního nelze uskutečnit, ba jako při tomto prvním přikázání, je přímo nesmyslné chtít cokoli lidsky splnit absolutně a přitom odděleně od ostatního. Není pochyb o tom, že první přikázání právě proto, že se má stát vedoucím prvkem veškerého jednání a myšlení, má vztah ke všem složkám Ježíšova učení. Všechno ostatní do něho ústí, všechno z něho vyvěrá. Tak velký rozsah vzájemných vztahů však nelze v rámci úlohy ani načrtnout. Spokojme se tedy aspoň s pouhým předpokladem, že tyto vztahy existují. Jednoho vztahu, podle mého soudu, nejdůležitějšího, si však musíme všimnout zvláště a

nesmíme spoléhat, že si jej někdo tak jako tak všimne. Je to vztah vůle k těm několika tvářím lásky v absolutní míře. Připomeňme si napřed moc dlouhodobě působící, jedním směrem zaměřené vůle: Židé si po staletí přáli příchod Mesiáše. Jejich přání se konečně splnilo. Neuměli však vytěžit z tohoto příchodu Mesiáše, co mohli, protože, když se vyrojilo mnoho nepravých proroků a mesiášů, nenasadili další stupně použití vůle, jak o ní mluvil Ježíš v době před třicátým rokem svého věku - že musel být v tom, co je jeho Otce. Tuto fázi vzepětí vůle mohl sice za ně ještě provést Ježíš, ale ve chvíli, kdy se stal učitelem (od křtu v Jordánu a od překonání pokušení Satanem na poušti), nemohl na sebe vzít nic více, pokud mu někdo odporoval svou vůlí. Proto začal vyučovat příkladem o tom, jaké rezervy vůle každý z nás má k dispozici. Uvedme si několik typů tohoto učení:

Řekl-li zázračně uzdravenému člověku: "Víra tvá tě uzdravila," prozradil, že onen člověk si tolik přál být uzdraven, že jeho víra v Ježíšovu moc měla svou neméně významnou stránku, vůli po uzdravení. Víra člověka, na němž se mohl uskutečnit zázrak uzdravení, měla velmi konkrétní obsah touhu po uzdravení, tedy volní složku, o které se Ježíš neopomněl vyjádřit, že byla významnější, než samotná víra v Ježíšovu moc. Upozornil, že z desíti uzdravených z malomocenství jen jeden mu přišel poděkovat. U těch deseti vůle po uzdravení a uzdravení samo odsunuly víru v moc Ježíšovu jako takovou úplně do pozadí. Význam vůle nejlépe vystupuje do popředí v případě chromého, který ležel u rybníka Bethesdy. V tomto případě je zvlášť dobře patrné, jak vůle po uzdravení vystupuje při nejmenším jako složka stejně hodnotná s vírou. Je symbolicky velmi významné, že onen chromý nečekal na Ježíše, že ho přijde uzdravit, nýbrž na anděla, který čeřil vodu, ale dočkal se Ježíše. Zde Ježíš zřejmě vyznamenává jak jeho vytrvalost, tak jeho víru. Aby nás však nenechal na pochybách, že s vírou musí spolupracovat **zcela konkrétní** vůle, ptá se některých lidí, které chtěl uzdravit, co si přejí, aby učinil, ačkoliv dobře věděl, co chtějí. My jsme o tom mluvili v úloze o dvou slepcích. Postoupíme však o kousek dále.

Ježíš ukazuje při nejmenším dvojí rozdílnou funkci vůle:

1) při zázracích, které dělá z vůle lidí, kterou propojuje s vůlí Otcovou, učí samotným základům užití vůle k rozvinutí života a vlastností, které jsou prospěšné na cestě do věčnosti.

2) symbolikou svého života kromě jinému učí takovému užití vůle, které vede k opravdové lásce k Otci. A to je hlavní důvod jeho požadavku, který označil jako první, lásky k Bohu. Vybízí nás

vlastně, abychom napodobovali jeho život, a tím se naučili právě tak absolutní lásce, jakou měl on.

Řekneme-li ovšem "jakou měl on", vtírá se nám chybný názor, že se k ní nepotřeboval dopracovat, že už v něm byla od začátku obsažena. Kdyby tomu tak bylo, nemohli bychom ho následovat. A zde vznikají těžkosti z chybné představy, že on, jako vtělený Bůh, nemusel začínat z ničeho.

Není však nijak obtížné, abychom se dovtípili, z jeho příkladu tohoto: Ježíš nám svým životem říká, že v každém z nás je Bůh, ale má v nás postavení sice výjimečné, ve srovnání s jeho postavením v ostatním stvořeném, přece však jen takové, že si Boha nejsme ani vědomi. Pro tuto jistotu, že ve všech lidech je Bůh, mohl Ježíš říci, že cokoliv učiníme komukoliv z nejmenších bratří jeho, jemu učiníme, jemu, který ve chvíli, kdy toto prohlásil, se cítil jedno s Otcem a pociťoval tuto vnitřní jednotu také se všemi lidmi. Je to jednota založená na faktu jediného Otce, jediného zdroje života. Uvědoměme si také, že i symbol "Otec" nemůže plně vystihnout náš stav. Lidský otec jednou zplodí dítě, a pak už s ním nemusí mít nic společného, kdežto Nebeské Otcovství je takové povahy, že se člověk ustavičně stává dítětem nebeského Otce, a kdyby se jím jen chvíli nestával, přestal by existovat jako člověk, přestal by mít ono výjimečné postavení člověka, z něhož lze jít dál, od stávání se k bytí. Jen tak si můžeme vysvětlit, že se Ježíš zabýval jen lidmi, a nikoliv zvířaty. Zvířata ještě nedospěla do stadia stávání se, proto Ježíš, který hlásal nauku o následování, nemohl od zvířat chtít, aby ho následovala a obracel se jen k těm, u nichž už stačí, aby chtěli mít život věčný a měli by jej tak, jak to do všech podrobností naznačil.

Život Ježíšův je životem věčným, právě jako je jím náš život. V tom se od něho nelišíme. Lišíme se jen v tom, že o tom nevíme, že to nepoznáváme. To by samo o sobě stačilo, abychom Ježíše nemohli následovat. Jenže ono je tomu, vzhledem k postavení Ježíše k nám, jinak. Zatímco náš vnitřní život, o kterém ostatně nic zatím nevíme, je věčný, jako byl a je Ježíšův, náš zevní, tělesný život věčný není, začíná a končí, jako Ježíšův. Tímto tělesným životem se nám Ježíš dokonale připodobnil, právě proto, abychom ho mohli následovat. Jediný problém, pokud Ježíše chceme následovat, tkví v tom, že nevíme, odkud ho máme následovat.

Velice by nám v tomto ohledu mohla pomoci vědomost o Ježíšově životě, která má zásadní povahu. Každý, kdo zatouží po spasení nebo každý, kdo zatouží po spasiteli, u toho se už Ježíš narodil dříve než se narodil způsobem, jakým se narodil v

Betlémě. Ježíš by se nebyl mohl narodit v Betlémě, kdyby byl po něm židovský národ netoužil. Všechno začíná lidskou vůlí, ničím jiným. Konkrétněji: toužíme-li následovat Ježíše, připojujeme se k Izraeli, který toužil po spasiteli, stáváme se vyvolenými k tomu, aby se u nás Ježíš narodil v Betlémě. Teprve potom, až se narodí v Betlémě, platí z jeho života na zemi také pro nás všechno, pokud si ovšem budeme počínat tak, jak on nám ukázal, že si počínal po narození v Betlémě.

Především však si budeme vědomi toho, že člověk jako takový, už je po všech stránkách hotovým transformátorem **všech** věčných hodnot (existence, poznání, blaženosti), na hodnoty časné, a že jen potřebuje určitého uzpůsobení především v mysli, pak také tělesně, aby proces změn odděleného vědomí (např. pomocí stylizace života) mohl přerůst v postupující proces uvědomování si neoddělenosti od věčného vědomí (pomocí přerovování, jehož podstatou je především vyprázdnění se od minulého a přijetí kvalitativně vyššího). Bylo by nesprávné, kdybychom si mysleli, že člověku je uzavřena až do určitého vývojového stupně řada oněch přerovování, na která na všechna Ježíš ukázal svým životem, a která všechna provedl tak, abychom ho mohli následovat právě v nich a pomocí nich.

Nerad bych, abyste si z minulého výkladu učinili dojem, ostatně zcela nesprávný, že napřed je třeba projít zdlouhavou očištnou cestou, třeba stylizací života, ctnostným životem, pak je možno pomýšlet na to, že se u nás narodí Ježíš a že toto narození bude mít povahu narození Ježíše v Betlémě, pak bude třeba třiceti let, abychom se mohli octnout u dalšího přechodu a přechodu naznačeného v Jordánu atd. Tyto stupně a tuto posloupnost musel Ježíš ukázat proto, že je pro nás nejvyšší důležité vědět, odkud právě vycházíme, zda z Betléma, z Jordánu nebo z kříže. Avšak ukázal mnohokrát, že nikdo, kdo se ocitl na určité úrovni, nemá ani na chvíli zajištěno, že tam musí zůstat (v obojím směru že mu hrozí pád jako Jidášovi, nebo že mu kyne povznesení jako lotrovi na kříži, Maří Magdaleně nebo těm mnohým, na nichž Ježíš uskutečnil nějaký zázrak, především zázrak odpuštění hříchů). Ježíš šel ve svém výkladu podobenstvím svého života ještě mnohem dále, neboť nám chtěl ukázat, jak neustále přecházet z vlastní vůle do Otcovy vůle, tj. aby nakonec neexistovalo v našem životě postavení, ze kterého by nebylo možno jít přímo do věčnosti, nýbrž bylo by třeba nějakým způsobem počkat, až se z této nebo oné situace dostaneme. Jakékoliv čekání na změnu, jakékoliv přednostní počínání v oblasti, která není hledáním království božího, je zdržování na cestě nebo druh místního

klopýtnutí a pádu. Vzpomeňte na slib Samaritánce u studny. Ještě jinak: abychom byli vždy v tom smyslu připraveni, že by si směl pro nás Ježíš přijít tam, kde jsme. Víte dobře, že neváhal si zajít do hospody mezi pijany, žráče, ale nemohl učinit zázrak v Nazaretě, nemohl pomoci farizeům. Sami si jistě správně odpovíte na otázku, jaké tedy překážky nedovolují Ježíšovi, aby nás odvedl do věčného života.

Řekli jsme si, že je důležité, abychom věděli, odkud máme jít za Ježíšem. Dá se to říci jinak: toto "odkud" je ona nutná míra sebepoznání na každém stupni, protože odkud odcházíme, s tím se loučíme, to odevzdáváme. Nevíme-li, co to je, jednak to nemůžeme odevzdat, jednak se divíme, že to nemáme, neboť nevíme, že jsme od toho odešli. Proto Ježíš jasně říká svým učedníkům od čeho mají odejít, a čeho se mají stříci, a pak to říká bohatému mládenci. Víte, jak zesmutněl, když měl opustit své bohatství. Na každém stupni se vyžaduje bezvýhradný, komplexní přístup ke změně a stejně tak bezvýhradný, komplexní odstup od všeho, v čem toho času jsme. Dovedeme-li odstoupit od toho, co máme, dovolujeme Ježíši, aby vešel, umožňujeme si ho následovat.

Myslím, že se nám tímto výkladem opět přiblížil pravý význam Ježíšova naléhání: "Neslužte dvěma pánům!" Je-li tomu tak, pak jsme se ocitli na prahu vlastního výkladu. Jen si ještě všimněme v této souvislosti Ježíšova výroku: "Neplačte nade mnou, nýbrž nad sebou a nad svými dětmi." Slova, která řekl plačícím ženám, když šel na Kalvarii. Židovský národ si přál Mesiáše, v pravém slova smyslu si ho vydupal ze země, pak ho ale vedl na popravu, protože nepřestal sloužit kvasu farizeů a nezaměnil jej za kvas Ježíšův. Také bylo třeba od jednoho odejít, aby bylo možno úplně druhému náležet. Farizeové dobře věděli: buď my (naš přístup k Zákonu a náš formální způsob jeho plnění) nebo Ježíš (jeho láskyplný způsob plnění Zákona). Proto přivedli Ježíše na popravu s radostí, že se ho zbaví.

Kdežto lid, který toužil po Mesiáši, pochovával s Ježíšem své naděje. Lid však rovněž něco podstatného zanedbal. Nedal se Ježíšem poučit o tom, jak si má počínat dále. Odkazují na výklad horského kázání v UNK a v B, avšak ve zkratce se dá říci, že požadavek lásky, který lid plnil na úrovni čekání na Mesiáše, nedokázal nebo nechtěl plnit na úrovni narození Mesiáše. Od učedníků chtěl Ježíš navíc, aby plnili příkaz lásky na úrovni mnohem vyšší, po jeho smrti na kříži a po seslání Ducha sv. na úrovni nejvyšší, jaká je pro člověka možná. Pořád to mělo být plnění především onoho prvního přikázání o lásce.

Příkázání lásky se nedá vykládat jen z jeho obsahu. Je pochopitelné, že co je první, musí vyplývat ze všeho a souviset se vším, čemu Ježíš učil všemi prostředky: životem, příkladem, podobenstvím a přímými příkazy a poučeními. První je vrchol všeho a zároveň základ všeho.

Bylo-li kdysi základem snažení Židů dostat se do zaslíbené země, později po neúspěchu poměrně abstraktního vedení Bohem, pak lidmi vědomě spojenými s Bohem, osvícenými proroky a králi, stalo se základem všeho snažení národa dosáhnout osobní pomoci od Mesiáše, který se měl v jejich národě narodit. Tato pohnutá, na dramatické zápletky bohatá historie je podrobným vysvětlením toho, odkud a jak šel židovský národ za Kristem (který dříve než Abraham je), až do chvíle, kdy se Ježíš narodil v Betlémě.

Po této stránce má Starý zákon navždy pro všechny lidi na světě význam jako soustava symbolů, podle níž se dá rozluštit dosazením do konkrétního lidského života jakákoliv událost i nyní i v budoucnosti. Při této aplikaci vám asi bude nejvíce překážet způsob, jakým Hospodin trestal nepravosti Židů až do čtvrtého pokolení, tedy způsobem velmi nemilosrdným, který odporuje duchu lásky, jak jej hlásal Ježíš. Tu však je třeba říci, že o židovském národě před narozením Ježíše platí totéž, jako o každém člověku, který ještě nedovolil Ježíšovi, aby se u něho ve stáji - v Betlémě - v lidském těle - narodil. Jde o naše **dovolení**, nejen o dovršení určitého růstu. Toto dovolení je symbolicky v Novém zákoně vyjádřeno svolením Panny Marie, aby se v ní narodil Syn boží (příslušné vysvětlení viz UNK a jinde), a svolení sv. Josefa, že se ujme jak Panny Marie, tak i Ježíše. Pokud toto dovolení člověk nedá, platí o něm a o jeho životě zákony zvířecího života, neboť jí jako zvířata a umírá jako zvířata a přitěžující okolností je, že nemyslí jako zvířata, a přesto nijak nevybočuje z rámce jejich života, nenapadne mu zvednout hlavu od pozemské hroudě, z níž vzešel a do níž se vrátí. Co se potom jeví jako nemilosrdnost ze strany boží, je zaviněno tím, že se člověk dobrovolně zařazuje na úroveň, na níž žijí zvířata, a na níž platí: oko za oko, zub za zub, zákon silnějšího a jeho vlády nad slabším, ačkoliv by se člověk mohl, kdyby ctil první příkázání o lásce, snadno dostat na úroveň na níž tento dramatický zákon neplatí. Základ plnění zákona lásky (což ovšem ještě není celé jeho plnění) je vyjádřen požadavkem v Otčenáši: "Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům". Zvíře nemá lidský smysl pro odpuštění, Ježíš však chce od člověka, aby se naučil odpouštět.

Začne-li člověk odpouštět svým viníkům, začne mu odpouštět i Bůh, jinými slovy, začne na sobě pociťovat klima lásky, v němž jediném lze opravdově začít milovat.

Samotné plnění všech ostatních příkazů, které sami považujeme za dobré, nás učí a přibližuje lásce boží jen tehdy, jestliže tyto příkazy neplníme z povinnosti, nýbrž z oddanosti. Ježíš byl svědkem toho, že část Židů plnila Zákon ze strachu před trestem, část z povinnosti. Pro tyto typy plničů Zákona mělo být Ježíšovo učení vysvobozením ze jha, které bylo trpké a z břemene, které bylo těžké. Při plnění Zákona, které není určováno láskou, je opravdu nesmírně těžké plnit řadu příkazů stylizujících život, neboť člověk se musí ustavičně zaměstnávat sebekontrolou do všech podrobností, a tato okolnost mu nedovolí, aby se od sebe vzdálil, aby od sebe odešel do věčnosti. Otevřenou otázkou zůstává třetí typ plniče. Člověk může plnit Zákon také ze zalíbení ve (svatosti) ctnosti. Takovéto zalíbení ve ctnosti nese všechny znaky i následky pravé lásky, jak o ní mluvil Ježíš, ale jen tehdy, dokud má člověk opravdu jen zalíbení ve ctnosti a nepřidá k němu zalíbení v **sobě**, k ctnostnému, čistému a dobrému člověku. Ježíš nás nenechává bez odpovědi na otázku o hodnotě tohoto třetího typu plnění. Jeho odpověď je obsažena v setkání se s bohatým mládencem, který patrně od mládí plnil Zákon ze zájmu o ctnost nebo o věčný život. Ježíš se **zaradoval** nad jeho počínáním. Musel však mladíka podrobit zkoušce, zdali si nechce ke svému majetku přidat také ještě věčný život. Bohužel, přesvědčil se, a učinil to kvůli nám, že mladíkovi už přestalo jít o zájem o ctnost, nýbrž mu šlo o vlastnění a to ctnosti, království božího, majetku, všeho dohromady, zkrátka o hromadění majetku, majetkových hodnot. Přejít ze zájmu o věc zájmu o sebe je velmi jemný a těžko poznatelný, obvykle jde o smíšený zájem, jednak o věc, jednak o sebe. Pak je třeba tuto dvojakost rozetnout v tom duchu, jak to učinil Ježíš.

Ježíš už svým zrozením v Betlémě (tj. v židovském národě) a podmínkami, za nichž přijímá své učedníky a osobně je vede, schvaluje určitý kompromis při vstupu na cestu lásky. Židé si přáli Mesiáše pro sebe a ne z lásky k němu. Toto přání stačilo k tomu, aby se Ježíš u nich narodil, bohužel k ničemu více. (Nebylo maličkostí, že se bohatý mládenec setkal s Ježíšem, ale víme, proč k ničemu dalšímu nemohlo dojít.) Židé za toto narození předem zaplatili stáletou stylizací života. (Bohatý mladík za setkání s Ježíšem rovněž předem zaplatil svým ctnostným životem.) Učedníci "zaplatili" za své učednictví tím, že se vzdali svých rodin a majetku. Kdo by se byl nevzdal tohoto dvojího, nebyl

by býval přijat za učedníka. Učedníci, až na výjimku - sv. Jana - nešli za Ježíšem proto, že ho milovali (teprve se ho učili milovat), nýbrž že chtěli uniknout konci světa a zatracení, jak se jim obojí rýsovalo v symbolickém výkladu jak Ježíše, tak i různých proroků. Také oni šli za Ježíšem, aby posloužil jim. Ježíš je však hned postavil do služeb bližnímu, do služeb království božímu (rozlišuj zde: kdyby je byl měl k tomu, aby jen pomáhali bližnímu, byl by je postavil jen do služeb bližnímu, že však je měl k tomu, aby dělali zázraky a křtili, způsobil, že hlásali slávu boží, království boží). Jim bylo sice dáno, že mohli chodit tři roky s Ježíšem, a během té doby nic jim nechybělo. (Srovnávejte si pořád omezení tří let s omezením časovým, ve kterém se setkal bohatý mládenec s Ježíšem. Časové omezení je důležitou obdobou.) Jestliže však chtěli jít dál, museli ztratit Ježíše, kterého si přáli pro sebe.

Tato ztráta byla dočasná pro všechny potud, pokud se zároveň bez výhrad řídili Ježíšovou vůlí. (Bohatý mládenec se rozchází s Ježíšem hned, jakmile odmítne se zařídit podle Ježíšovy vůle.) To představuje vyšší využití lidské vůle než k jakému dospěl židovský národ jako celek. Známe také podmínky, za nichž je možno postoupit až na vrchol lásky, i když se s láskou nezačne. Ježíš právě na učednících vylíčil cestu od kohokoliv k lásce, kterou požadoval od každého.

Dosavadní poučení se dá shrnout v tyto body:

- 1) Cesta lásky je pro každého.
- 2) Kdo však není schopen po ní jít od počátku (ze dvanácti učedníků šel od začátku výhradně cestou lásky sv. Jan), a těch je většina, musí projít přípravnou cestou lásky.
- 3) Vyšší cesta lásky je dosažitelná nejen postupným vývojem, ale i určitou mírou a kvalitou odevzdanosti a odosobnění, čili v každé fázi cesty do věčnosti, od samého jejího začátku.
- 4) Jak přípravná, tak i vyšší cesta lásky mají povahu cesty komplexní a absolutní.
- 5) Co je dovoleno na přípravné cestě, není dovoleno na vyšší cestě lásky.
- 6) Co není dovoleno na přípravné cestě, je dovoleno na vyšší cestě.
- 7) Není-li možno už nenabývat, pak platí, že cokoliv na této cestě nabudeme, to ztratíme.

8) Na vyšší cestě lásky není krizí, protože už se nic nenabývá, a proto také není možno něco ztrácet. Největším břemenem zůstává totiž vlastnictví všeho druhu.

Všech osm bodů (a mohlo by jich být mnohem více) je odvozeno ze života Ježíše a z jeho pouček, nebudu je tedy soustavně rozvádět a zdůvodňovat.

Učinil jsem to už beztak na různých místech zde a v dřívějších spisech. Bylo zapotřebí je uvést, aby se stal následující výklad srozumitelnějším.

Je-li např. touha židovského národa po Spasiteli symbolem naší individuální přípravné cesty lásky, na níž dochází k základnímu, nezbytnému vyvolení, naskytá se nám příležitost vypořádat se s pojmem vyvolenosti a povolnosti. Sami si vzpomeňte, za jakých okolností nazval Hospodin židovský národ vyvoleným. Ježíš velmi prostě všechny tyto podmínky shrnul v několika podobenstvích. Nejvýrazněji v podobenství o dělnících na vinici (Mat XX,1-16) a bdících služebnících (Lk XII,36-40) a o hřivnách (Mt XXV,14-30).

S židovským národem to bylo jako s hospodářem, který vyšel najmout dělníky na svou vinici. Smluvil s dělníky denár za den a poslal je na vinici. Povolání na vinici je symbolem povolnosti. Kdo se chopí tohoto volání, je povolán. Židovský národ se jej chopil. Plnil pak práci na vinici a stával se vyvoleným k tomu, aby se u něho nebo v něm narodil Spasitel. To bylo něco obdobného slíbenému denáru. Za plnění určitých povinností na vinici dospěli k určité výslednici, k vyššímu vedení, které se jim nabídlo narozením Ježíše v Betlémě. Vyvolenost, která se tím začala uskutečňovat, však jí přestala být, když židovský národ nepřivoliil k další práci na vinici, nevyslyšel volání Spasitele (který se v jednom podobenství sám nazval vinařem): "Pojďte za mnou všichni." Spasitel se u nich nenarodil proto, aby ho vlastnili, nýbrž aby jim pomohl vejít do království božího. A proto se po veřejném vystoupení Ježíšově stává vyvoleným ne už národ židovský, nýbrž každý, kdo poslechne volání Ježíšovo. Vizte významné podobenství o pozvaných na svatbu. Každé vyvolení na cestě má konkrétní obsah. Povoláný plní podmínky vyvolenosti tak dlouho, až se vyvolení uskuteční. Pak je povolán stanovením nových podmínek k další konkrétní vyvolenosti, a tak to jde dál. Tak např. židovský národ procházel až do narození Krista přípravnou částí cesty lásky, kterou měl dovršit a jejíž podmínky měl sdělit Ježíš. Byly to podmínky nové, které nerušily bývalé, nýbrž svým způsobem je naplňovaly. Co už z bývalých podmínek bylo

splněno, mělo se splnit na jiné vyšší úrovni kvalitně jinak. Tak např. Ježíš v horském kázání ukazuje, že dříve stačilo nezczizoložit, ale nyní už ten, kdo v mysli zczizoloží, dopouští se téhož hříchu atd. Nebo stačilo formálně plnit ustanovení Zákona o sobotě, ale dle Ježíše takové plnění bylo zcela neuspokojující. Synové Zebedeovi chtějí mít na podkladě plnění zákona dobré místo v království božím, ale Ježíš jim prozrazuje, že jen ten, kdo bude nejlépe sloužit ostatním, bude mít nejlepší postavení v království. Jinými slovy, jen ten, kdo se naučí milovat.... Zde už naráží na podmínky vyšší cesty lásky, jejichž plnění mělo dovršit a svým způsobem zastoupit staré podmínky vyvolenosti.

Obdobně je tomu na naší individuální přípravné a vyšší cestě lásky. Přípravná se neliší tím, že by člověk neměl milovat z celého srdce atd., nýbrž osobními pohnutkami a způsobem vedení (viz a srovnej: bohatý mládenec nemohl být veden Ježíšem k vyššímu pojetí lásky, učedníci mohli být v této lásce poučování, pokud byli poslušni). Na celé přípravné cestě je dovoleno, aby si člověk přál toho, koho miluje, pro sebe tak, jak tomu bylo u Židů před narozením Krista v Betlémě. Ale po narození Ježíše v lidském těle (v Betlémě) by tento požadavek po vlastnění byl nepřekonatelnou překážkou. Představte si, že by byl sv. Josef bral ohled na sebe, když se staral o záchranu Ježíšova života, nebo že by byl chtěl, aby od začátku Ježíš tu byl pro něho a ne Josef pro Ježíše.

Ovšem sv. Josef ukázal jen část podmínek, které je nutno splnit, aby onen druh povolání, který vzniká narozením Ježíše v Betlémě, vyvrcholil ve vyvolení v Jordáně ("Tento je Syn můj milý"). Ostatní podmínky plnil Ježíš tím, že musel být v tom, co je jeho Otce a že byl svému okolí poddán. Kdyby byl však Ježíš po vyvolení v Jordánu nešel na poušť, nepřemohl pokušení Satana a nevykonával svůj učitelský úřad, počínaje poučováním učedníků a konče ukřižováním, bylo by jeho vyvolení končilo, přestalo by být pro něho požehnáním, avšak začalo by být prokletím, jak bylo ukázáno na příkladu Jidáše, a jak se dá tušit, že by prokletím bylo, kdyby byl např. Ježíš poslechl svodu Satana, nebo dal se korunovat na židovského krále, dal se zatknout dříve než se věci připravily apod. Ježíš věděl, že jeho učitelské období bude končit na kříži, protože znal podmínky oné úrovně povolání a způsob vyvolení, který po ní měl následovat. Víme, jaké podmínky musel plnit, aby mohl zemřít na kříži s následky vzkříšení atd. Byly to podmínky nové? Nedá se říci. Bylo to jen vyšší naplnění podmínek předešlých. Nevlastnění zde např. dostoupilo vrcholu. Poslední fází vyvolenosti bylo seslání Ducha svatého a nanebevstoupení.

Zase nebylo dovoleno odstoupit od započatého díla, bez povolení Ducha sv. I tehdy mohla mít vyvolenost krátké trvání, kdyby byl Ježíš, jak slíbil, nezačal táhnout všechny.

Nuže, ještě jednou, povolnost a vyvolenost jsou stavy charakterizující určitou duchovní úroveň právě tak jako stavy ráje nebo nebe. A protože láska, jak ji prožívá např. člověk je rovněž stavem, napadá vám jistě, že všechny tyto stavy mohou mít společný zdroj, avšak různé nositele, podle toho, kdo a jak je zažívá, že vedle prožívané lásky může existovat láska jako taková, láska ve zdroji, asi jako voda ve studni, která ještě nebyla použita, nedostala se do žádné nádoby, nebyla ze žádné nádoby vylita.

Podobenství o vodě ve studni (lásce ve zdroji) a vodě v nádobě (lásce v člověku) samozřejmě nemůže vystihnout celou souvislost obou vod (lásek). Bereme-li vodu ze studny, oddělíme ji od vody v nádobě, a pak už zacházíme jen s vodou v nádobě, přičemž tato činnost už nemá vliv na vodu ve studni. S láskou je tomu podstatně jinak, tam spojení mezi vodou ve studni a vodou v nádobě pořád trvá, jako bychom neměli vodu v nádobě, nýbrž čerpali ji motorem a pomocí hadice při každém jejím použití (tímto transformátorem vody ve studni na vodu v člověku je živé lidské tělo. Transformace probíhá soustavně, stále. (Avšak ani toto podobenství (a je třeba říci, že bez podobenství se neobejdeme, avšak pouze s ním také nevystačíme) neodpovídá plně skutečnosti. My si vůbec neuvědomujeme, že ke každému projevu života, i když zcela jsme nečinní, třeba tvrdě spíme, potřebujeme příliv lásky ze zdroje. Bez něho bychom umřeli. Protože však o tomto proudu lásky, který nikdy nepřestává téci do kteréhokoliv živého organismu (a on není omezen jen na živé organismy. My si však tím nebudeme výklad komplikovat), vůbec nevíme, nepocítujeme jej jako lásku. Stejnou měrou jsme závislí na zdrojové existenci, nebo jinak řečeno, cokoli existuje jen proto, že to dostává ustavičně náplň ze zdroje, asi jako svítí žárovka, protože do ní jde proud z elektráren. S poznáváním je to trochu složitější. Zdrojové poznání se přesívá přes organickou hmotu mozku, lineární způsob vnímání smysly a nakonec se přetváří, např. u člověka do postupného a velmi omezeného vyjádření řeči a konkrétním myšlenkovým obrazem atd. S láskou je to obdobné. Láska zdrojová je přesívána láskou člověkem přivlastněnou.

Láska přivlastněná má několik tváří, o nichž nás poprvé v historii lidstva poučuje Ježíš:

- 1) láska srdce

2) láska duše

3) láska mysli

4) láska síly nebo také síla lásky

O této přivlastněné lásce Ježíš říká, že je to láska naše, tedy především láska nám předaná z lásky zdrojové a pak námi vlastněná, láska, kterou můžeme volně disponovat po částkách nebo v celku. Protože jde o lásku naši, tj. přivlastněnou, proto jí můžeme disponovat jako s celkem, proto můžeme milovat z celého srdce **svého** z celé **své** duše atd.

Pak ovšem se přípravná cesta lásky liší od vyšší jen tím, že se při ní máme naučit disponovat s touto láskou ne jako s vlastní, nýbrž jako s hřivnou nám svěřenou, a pak s ní hospodařit tak, jak se nám napovídá v podobenství o hřivnách nebo o postavení služebníka.

Bylo by dobře si něco málo říci o tom, jak jsme tuto lásku si přivlastnili. Výsledkem tohoto přivlastnění je, že sebe považujeme za milujícího, zrovna jako sebe poznáváme jako existujícího nebo poznávajícího. Dříve než se tak může stát, musí dojít k přesunu světla lásky, existence a poznání do temnot vnějších, do onoho pocitu oddělenosti, tělesnosti a samobytnosti, tedy do stavu dokonalé subjektivizace jinak objektivního světla lásky, existence a poznání. Ježíš nám napovídá, že právě mocí této subjektivizace lásky (obdobně jako je to možné mocí subjektivizované existence a poznání) lze přesunout světlo z temnot do zdroje, připojit je ke zdroji a s tím tam převést i člověka. (Viz CV II. Nechť vás nemýlí, že spojení mezi zdrojovým světlem, mezi zdrojovou láskou a láskou lidskou, přivlastněnou, mezi člověkem a Bohem beztak trvá, a že tedy není co propojovat. Spojení, které dosud trvá, má povahu emanační, vyzařuje jednosměrně ze zdroje, nezáří zpět do zdroje. Nám jde o toto naznačené uzavření okruhu.) Ježíš označuje tento způsob za nejlepší, nejobecněji platný. Ono lze totiž velmi těžko pochopit, jak přejít zpět do věčnosti veškerou svou existencí. (Vysvětlení viz v UNK) nebo poznáváním.

K přivlastnění lásky, právě jako existence nebo poznání, nedochází nějakou hříšnou cestou, nýbrž přirozeným rozvojem organismu v lidských podmínkách. Přivlastnění nám zprostředkuje smyslová a rozumová činnost, a to postupně od chvíle narození, a pak ustavičně a nepřetržitě po celý život v bdělém stavu a zčásti i ve snovém stavu (nikoliv ve stavu tvrdého, bezesného spánku). Je to tedy proces dynamický, nikdy nepřestávající, stále se vyvíjející, a to velmi pružně, a proto lze na něj působit vůlí, jak si to přeje Ježíš.

Ježíš nemohl jasněji, než jak to učinil svým životem, odpovědět na otázku, jaký význam a obsah má láska splňující požadavek prvního přikázání (z **celého** srdce atd.) na kterémkoliv vývojovém stupni, nebo vyjádřeno symbolikou jeho života, po kterémkoliv znovuzrození (první v Betlémě, druhé v Jordáně, třetí v hrobě po smrti na kříži) a před těmito znovuzrozeními.

Srovnali jsme si už několikrát různá východiska k lásce na různých stupních, mějte však trpělivost a přečtěte si toto srovnání ještě jednou, abyste se nemohli vymlouvat, že nevíte, a že tedy ani nemůžete splnit Ježíšovy požadavky.

Jen vás prosím o jednu věc: není správné se považovat za dobrého. Ježíš nám totiž pomáhá každým svým výrokem a každým svým hnutím.

Řekl-li, že je dobrý jen Otec v nebesích, upozornil nás přesně na naše možnosti na správné východisko, ze kterého máme vycházet. Ani my si nesmíme přivlastňovat přednosti, které má před námi Otec. Kdybychom tak učinili, znemožňovali bychom si start už tím, že bychom se nepotřebovali ucházet o Otcovo dobro. Ježíš mnohokrát upozornil při obrácení hříšníků, že jen tomu mohl být prospěšný, kdo buď byl **vrcholně** nespokojen se svým tělesným stavem (na těch prováděl zázraky uzdravení. A sem patří nejen případ křičícího slepce: "Ježíši, smiluj se nade mnou!" nýbrž i případ plačící matky nad ztrátou syna, plačících sester Marie a Marty nad ztrátou bratra, případ trpělivě čekajícího ochrnutého u rybníka Bethesdy atd.), nebo způsobem života (a sem nepatří jen Maří Magdalena nebo lotr na kříži, nýbrž i všichni učedníci Páně ve chvíli, kdy šli na Ježíšem). Existoval však ještě třetí případ, kdy mohl pomoci, aby se ukázala sláva boží, (a to zase nebyl jen ochrnutý od narození, nýbrž i zástupy, které zázračně dvakrát nakrmil, utišení bouře, zázračný rybolov, proměnění na hoře Tabor apod.)

Doufám, že jste požadavek nepovažovat se za dobrého, milujícího atd., domyslili dále, než jak zde bylo napovězeno. Představte si, že by byl Ježíš začal v kterékoliv fázi cesty, kterou nám ukazoval, považovat dosažený pokrok za dobrý a dostačující, kdyby byl začal považovat své učedníky za milující, když se vzdali svých rodin a majetku apod. Jak se lišil od učedníků, kteří chtěli chodit s ním neustále nebo kteří chtěli zůstat na hoře Tabor. To je příklad pro nás. Kdyby byl myslel a hodnotil jako my, nebyl by se ocitl na kříži, ani by nebyl vstal z mrtvých, ani by nám byl nezanechal na věky vedení Duchem sv. Byl by zmařil cestu v té chvíli, kdy by byl začal hodnotit jako my. Naučme se jeho

hodnocení: Snažil se být co nejdokonalejším, ale nikdy se nepovažoval za dokonalého. Nepřipisujeme tuto jeho vlastnost pokoře. To by byl velmi levný výklad, který by nám dovoľoval chopit se příkladu Ježíšova.

Omlouvá nás, že nevíme, co věděl Ježíš, když slyšel v Jordáně láskyplná slova Otcova: "Tento je můj milý Syn, v němž se mi zalíbilo." Potom ovšem snadno rozeznával, kdo je milující. Láskou Otcovou, kterou nikdy nevladnil, činil všechny zázraky, přemohl Satana na poušti i na kříži, jeho láskou vstal z mrtvých atd. Nepřipisoval sobě nic, protože byl spojen s Otcem, kterého poznával jako většího než je on, a z tohoto spojení pocházela "jeho moc" a "jeho láska".

Z Ježíšova života snadno vystopujeme, že člověk má "svou" lásku, jen do úrovně křtu v Jordánu. Po něm už nemá svou lásku, také se nepovažuje za dobrého nebo za milujícího, neboť vědomě žije z dobra a lásky boží, kdežto před tím se musel snažit, aby byl v tom, co je jeho Otce. První přikázání platí i po křtu v Jordánu, plní se však za jiných podmínek svého srdce, své mysli atd. Je dobře vědět, že Ježíš, mluvě o prvním přikázání, se obracel k začátečníkům a k méně pokročilým, protože toto vědění nás zbavuje výhrady, že pro nás tak vznešené přikázání ještě neplatí. Každý učedník, který šel za ním, ve chvíli, kdy za ním přicházel, splňoval všechny podmínky prvního přikázání, i když se nezáľudně mýlil v sebepoznávání. Tento omyl jsme si už z části vysvětlili na případech Jidáše, Petra a Tomáše. Jidáš se domníval, že dokáže Ježíše poslouchat za všech okolností, a podobně Tomáš se domníval, že v něj a v jeho poslání nepřestane věřit. To jsou nejčastější omyly v sebepoznání. Zatímco však člověk není zodpovědný ani za svou lásku, ani za svou víru, je zodpovědný za svou poslušnost, a to v tom nejširším slova smyslu.

Ví-li, co má dělat, má se tím řídit. Proto se člověk stává Jidášem jen tehdy, když neposlechne, co od něho Ježíš chce, pokud se dal na cestu následování Krista jako na cestu, která svým významem je nejdůležitější ze všeho, co člověk podniká. Za jiných podmínek se nemůže stát Jidášem, ani Tomášem, ani Petrem, tím méně Janem.

Dopracovali jsme se tedy jednoduchého základního výkladu, který svou jednoduchostí musí být správný, protože Ježíš velebil otce za to, že své poučení odhalil před prostými a skryl je před moudrými tohoto světa. Kdokoliv své srdce, duši, mysl otevře cele Kristu, ten splňuje požadavek prvního přikázání.

Výklad je prostý, ale my nejsme tak prostí jako děti nebo jako učedníci, kteří dokumentovali svou lásku opuštěním rodin a šli za Ježíšem. Dokázali bychom totéž co oni nebo co dokázali nesčetní jejich následovníci, kteří odešli na poušť a do klášterů? Posílal vůbec Ježíš někoho na poušť nebo do kláštera? Všimneme-li si sv. Josefa, který hned bez rozmýšlení, jakmile byl povolán sloužit Ježíši, opravdu mu sloužil právě tím, co dělal před tím, máme před sebou správný příklad absolutní lásky podle prvního přikázání. Byl-li před tím schopen uživit sebe tesařinou, nyní toutéž tesařinou živil Ježíše a Pannu Marii, samosebou i sebe. Miloval je stejně jako sebe, o nic méně. To byl správný projev lásky podle prvního přikázání na úrovni "kdy Ježíš ještě nemluví". Na úrovni, kdy Ježíš už mluví, nám **připadá** následování Krista daleko snazší. Ihned po povolání učedníků posílá je kázat, křtít, dělat zázraky, aby se naučili mít rádi bližního jako sebe a plnit bez odmluv a bez výhrad vyšší a ne svou vůli. Víte však, že zde se učedníci setkávali s určitými potížemi, s největšími Jidáš, protože nedokázal poslechnout bez výhrad.

Pokud však jsme na úrovni židovského národa, čekajícího na Mesiáše, tam nám naše úloha asi bude připadat nejtěžší. Není před námi ani Ježíš nemluvně, ani Ježíš učitel, jemuž bychom mohli svou láskou sloužit nebo mu ji dokazovat. Zastavme se u slov: nebo mu ji dokazovat. Učedníci dokazovali Ježíši, že ho milují tím, že se vzdali všeho, o čem věděli, že mají, a šli za ním. Víme dobře, že ani zdaleka se nezřekli všeho, co měli, ale nevěděli o tom, proto jejich vzdání bylo absolutní. Může se dát jen to, o čem víme, že to máme. Časem se přesvědčíme, jako se o tom přesvědčili učedníci Páně, že např. ještě nejsou připraveni položit za něj svůj život. Rozutekli se, když jim šlo o život, nebo z téhož důvodu zapřeli Ježíše, aby si život zachovali. Obdobnou slabost projevoval židovský národ dávno před narozením Ježíše v Betlémě. Šli za Hospodinem, ale v některých velmi závažných chvílích ho zradili, zapřeli, byli mu nevěrní. Celý Starý zákon je poznamenán bojem o věrnost jedinému Bohu. A tak vypadá naše situace, pokud jsme začátečníky. Historie židovského národa nám však prozrazuje, že pokud se neustává bojovat za věrnost, nepřestává se ani milovat z celého srdce atd. na úrovni tomu odpovídající, a nad to se nezastavují stavidla milosti. Kdyby se bylo našlo v Sodomě a Gomoře aspoň patnáct spravedlivých, nebyla by bývala tato města vyhlazena. Této spojitosti mezi spravedlivými a nespravedlivými asi ještě nerozumíme, ale jisto je, že těch poslušných Boha je nutně zapotřebí i pro blaho těch neposlušných.

Pojetí "svůj" (odtamtud z celého srdce **svého** atd.), odpovídá ještě pocitu vlastnění. Ten se nedá oddisputovat, neboť vychází z úrovně poznávání.

Poznávám, že mám ženu, manžela, děti, tělo atd. Nepoznávám, že mám vše jen propůjčeno, že tím nějakým způsobem jen disponuji se svolením božím. Ježíš těmto začátečníkům nebral jejich vztahy k majetku, leda v takové míře, pokud byli ochotni se jich vzdát, aby mohli učinit první kroky na cestě lásky. Vzkřísil matce syna, kterého oplakávala atd. Nezapomeňte! Neřekl nikdy: "Proč pláčeš, beztak nebyl tvůj!" Ježíš si zkrátka dovedl jít pro člověka tam, kde byl. A ne vždy ho přivedl do stavu učednického. Často bylo např. zapotřebí pro toho kterého člověka, aby mu odstranil zármutek z cesty. My tomuto umění jít si pro sebe, tam kde jsme, se musíme naučit od Ježíše, a pokud s námi ještě není, provádět je za něho, namísto něho, jako by on je prováděl.

Je dobře si uvědomit, že velká část Židů i po narození Ježíše jej nepovažovala za Mesiáše, pro ně jako by Mesiáš neexistoval, právě tak, jako pro nás **jakoby** neexistoval, pokud se dobrovolně nestáváme jeho učedníky a následovníky. Židé nepřestávali myslet a žít na úrovni předkristovské, a platí to o nich dodnes, právě jako o nás. Ukončí-li někdo, jako oni, stav vyvolenosti tím, že se nechce dostat z bodu, na který se pro svou vyvolenost dostal, platí o něm lítostivá slova Ježíšova: "Plačte nad sebou a nad svými dětmi." Avšak i ostatní poučení výstražné povahy, určená židovskému národu, se týkají nás, pokud se dáváme jen poučit, ale podle poučení se nezařizujeme, neřídíme. Mám za to, že poučenost každého z nás je tak velká, že se všichni můžeme chopit učení Ježíšova v takovém rozsahu, kterým by se splňoval požadavek absolutní lásky. V Ježíšově učení už pro nás není záhad, není tajemných míst, kterým se nedá rozumět, a kdyby se ještě taková místa našla, nebylo by problémem tyto mezery odstranit.

Jen k plnění prvního přikázání je třeba přidat několik důležitých poznámek.

Jak jsme si už řekli, člověk není vždy ovládán toutéž složkou své duševní skladby, proto jeho východisko, při plnění prvního přikázání, bude vždy jiné, nikoliv vyumělkovaně jiné, ale z přirozených důvodů jiné. Ta stránka našeho duševního života, která tu kterou chvíli vystupuje do popředí, má přirozenou schopnost propojit bez našeho dalšího přičinění všechny naše duševní mohutnosti a strhnout je s sebou. Říkáme o nějakém člověku, např. že se dal strhnout hněvem. Co to znamená? Že

hněv propojil jeho schopnosti a vzal si je do svých služeb. Takový člověk jedná tak, jako by byl jen hněvivým člověkem. Hněv ovládá jeho myšlení a konání, začíná mít absolutní povahu, jako by mu někdo nařídil: „Hněvat se budeš z celého srdce, z celé mysli, ze všech svých sil. Nebudeš se řídit ničím jiným než svým hněvem.“ Jestliže je něco takového možné, pak je možné i absolutně milovat. Namítnete: "Nikdo se nehněvá bez příčiny. Musí mít k tomu příčinu, kterou třeba ostatní lidé neuznávají za správnou, kterou však on, hněvajíc se, má za tak důležitou, že mu jeho hodnocení umožní, aby se hněval celou svou bytostí. Jakou příčinu může mít člověk, aby byla obdobné povahy a vyprovokovala v něm absolutní lásku? Příčinou hněvu bylo, že se dal unést hněvem, třeba i v případě, kdy jiný člověk by se byl ani nevzrušil, tím méně se dal strhnout ke hněvu. Zevní příčinou bylo třeba jednání jiného člověka, které ho pohněvalo. Vnitřní příčinou jeho hněvu byla schopnost jeho srdce hněvat se třeba celým srdcem. Jakou zevní příčinu, stejně konkrétní, může mít absolutní láska? " Namítáte dále: "Obdobně tomu může být u lásky matčiny, která se točí jen okolo svého dítěte a je ochotna za něho položit i svůj život. Začla milovat třeba svým srdcem a přešla k celobytné lásce. Co však v lásce člověka je tak konkrétní příčinou jako dítě milující matky. Jak může být člověk stržen k lásce tak absolutní bez konkrétní příčiny?"

Námítka byla správná. Příčinou hněvu nebo lásky, o nichž byla řeč, je na jedné straně vnímavost srdce, ale na druhé straně je toto rozdílení způsobeno vnějším vlivem: někdo nás rozčílí, matka zase má pomilování hodné dítě atd. Tato objektivní příčina v případě lásky k Bohu chybí! Bůh, kterého nevidíme, ani jinými smysly neregistrujeme, nás těžko rozčílí nebo nadchne k lásce. A přece tomu tak nemusí být. Záležejí ještě na třetím činiteli, který je rozhodující, a má povahu jak subjektivní, tak objektivní. Člověk se může dostat do situace, ve které je vnímavější než jindy, ve které na něho zapůsobí jediná myšlenka silněji a unese ho snáze než moře řečí a řada přesvědčování. Taková situace má vždy jeden rozhodující a se všemi obdobnými situacemi společný znak: člověk ji hodnotí jako beznadějnou nebo velmi nadějnou. Buď mu připadá, že mu něco nenávratně uniká, něco zásadního se mu kazí, nebo zase už už se něco může uskutečnit, po čem začne toužit. Třetím důležitým momentem je tedy schopnost hodnocení, jak už konečně bylo patrné z minulých dvou bodů. Ježíš na tento důležitý moment upozorňuje např. v podobnosti o marnotratném synu. Kdy si marnotratný syn vzpomíná na otcovský dům? Teprve když v krajině, ve které se nacházel, propukla bída a on se ocitl v přechodné tísní. Obdobná tíseň umožnila Ježíši, aby učinil v Káni

Galilejské první zázrak. Ano, stav nouze dokáže překlenout onen nedostatek objektivních důkazů např. o existenci Boha. Rozlišujeme však z rozborových důvodů stav nouze od stavu bídy. (Doufám, že vám v mém výkladu nevadí, že vynechávám jeden krok: situaci převádím na stav a jeho hodnocení a mluvím už jen o stavu, který je rozhodující výslednicí situace.) Rozlišujeme však z rozborových důvodů stav nouze od stavu bídy, stav hněvu od stavu nenávisti, stav zalíbení od stavu lásky.

Nouze, na rozdíl od bídy, je stavem přechodného nedostatku, hněv je přechodným propuknutím nenávisti, zalíbení je přechodným vzplanutím lásky. Ježíš proto začíná své doporučení o lásce slovy: "Milovat budeš z celého **srdce**." Srdce je symbolem citu, který dnes nebo v tu chvíli tu je a další okamžik může být po něm veta. Ježíš si byl dobře vědom křehkosti lidského citu a jeho prchavosti. A to byl také jeden z důvodů, proč chtěl od člověka, který se rozhodl citem, aby okamžitě všeho nechal a šel za ním. Tím podal dokonalý návod k tomu, jak máme zacházet se svým citem. Ocitneme-li se v situaci, když náš cit k Bohu vzplane (v momentu nouze nebo velkého nadšení), nesmíme ani vteřinu otálet a musíme se vrhnout též celou myslí, duší a silou Ježíši k nohám a vykročit směrem, který nám naznačil nebo který je dán situací (např. nic jiného nám nezbyvá než se opřít o Krista, nebo naopak pociťujeme takovou vděčnost, že ji toužíme projevit činem). Jsme-li strženi citem, nesmíme se starat o to, zda-li jdeme také veškerou duší, myslí a silou. Cit propojil celou naši bytost, stal se v naléhavém případě branou, kterou může projít celá naše bytost. Nedáme-li se vést bezprostředně po vzplanutí citem jím samým, zavírá se nám obvykle přístup k velké lásce přes vstup celým srdcem. Ježíš naštěstí označuje ještě další tři brány, jimiž lze vstoupit do absolutní lásky. Probereme si i ostatní.

(Poznámka: samozřejmě vycházím z osobní zkušenosti. Na mne kdysi zapůsobila jediná věta tak, že změnila celý můj život. Za jiných okolností než v situaci krajní tísně, by byla na mne vůbec nezapůsobila.

Nejzajímavější je, že situace tísně pak stejně radikálně mne uváděly do kolejí, kterými jsem se mohl jediné dostat kupředu. To je dostatečný důkaz o tom, že jsem nevstoupil branou lásky, nýbrž obdobnou branou vyprázdnění a to vyprázdnění stále hlubšího. Proč si tedy mohu dovolit posuzovat vstup láskou? Protože v mém případě jako v kterémkoliv jiném u jiného člověka tíseň může být způsobena také jinými důvody než nemožností pokračovat dosavadní cestou. Může být současně způsobena potřebou

někomu patřit, i když si člověk v okamžiku tísně tuto potřebu jasně neuvědomuje, protože neví, komu by mohl patřit nebo o koho by se mohl opřít. Chci tím říci, že pouhé vyprázdnění nestačí na zasvěcení, proto je Ježíš nejmenoval jako jednu z bran, nýbrž jen ukazoval na jeho nutnost. Slepec toužil vidět. Nestáčilo, že se vzdával svého stavu slepoty. Toužil vidět, i když nemohl mít vůbec přiměřenou představu o tom, co to znamená, v čem vidění pozůstává, když byl od narození slepý. Ježíš, který k němu přistupoval, aby ho uzdravil, se ho ptal: "Co si přeješ?" ačkoliv dobře věděl, co od něho slepec chce. Tento stav chtění je ničím nezastupitelný, a odpovídá stavu lásky, jaké je schopen člověk na prvním stupni, kdy je ještě od narození slepý. Já jsem při tomto prvním vstupu neměl dokonce ani víru v Boha. Měl jsem však živelnou potřebu žít pro něco, čemu bych se mohl plně, veškerou svou silou a duší věnovat. Toto sjednocení lidské bytosti vůlí za současného vyprázdnění se od toho, v čem se nedalo chtěným způsobem pokračovat, mělo za následek, ostatně zcela nečekaný, že jsem překročil práh smrtelného života, řečeno symbolikou Ježíšova života, spatřil jsem Syna božího a podal jsem mu ruku, aby mne vedl. Upozorňuji vás však, že jsem nikoho a nic neviděl, žádný hlas neslyšel, nic jsem nehmatal, jen jsem byl naplněn jistotou, že stav, který jsem zažíval, je příslibem nesmrtelného života, k němuž budu mít možnost se dopracovat a pro nějž bude vhodné žít. Ještě: jakým právem se domnívám, že šlo o Syna Božího, když jsem nikoho neviděl. O tom jsem si udělal úsudek mnohem později, a to dle následků, protože od té chvíle jsem byl osobně veden a dobře a nepotřeboval jsem k tomu lidských prostředníků. Ti přicházeli spíše jako důkazy správnosti. Proto mám nebo si osobuji právo posoudit, co je to vstup absolutní láskou. Ježíš dokonce svými zázraky napovídá, že na samém začátku přímé cesty se může člověk opírat nikoliv o lásku z celého srdce, duše, mysli a síly k Bohu, nýbrž o obdobnou lásku k sobě, pokud si toho není vědom, že je to láska k sobě a ne láska k Bohu. Viz případ sv. Petra. Důležité je, že také touto láskou propojí celou svou bytost a dokáže-li za okolností probíhající tísně aspoň na okamžik odstoupit od sebe - jak jsme si vyložili při uzdravení dvou slepců - stane se na něm aspoň první zázrak, Ježíš jej zbavuje slepoty, a to může být opravdový začátek cesty lásky, ale také nemusí. Člověk se může vrátit ke své sebelásce a spokojit se, že byl uzdraven, tam končí i jeho vděčnost - viz také případ jediného malomocného z desíti, který přišel Ježíši poděkovat za uzdravení. Lze právem pochybovat o tom, že nastoupil cestu lásky ten, kdo si přeje něco pro sebe a pokud je věřící, dává tomu výraz prosebnou modlitbou. Přesvědčil jsem se

však sám na sobě, že jsem byl od onoho vstupu schopen si něco pro sebe nepřát, že jsem tedy nebyl schopen nastoupit cestu lásky, aspoň té vyšší, dle prvního přikázání, ale byl jsem dobře si toho vědom, považoval jsem to za největší chybu své cesty a nařídil jsem si, že nebudu o nic prosit než o lásku k Bohu, která by převyšovala ostatní lásku k sobě a k čemukoliv, co mne poutá.

Tehdy jsem si ovšem neuvědomil, že jsem po svém splňoval podmínku oné stylizace života, nutné pro narození Ježíše v Betlémě, podmínku, o níž se Ježíš ve svých dvanácti letech vyjádřil, že m u s í být v tom, co je jeho Otce.)

I při dalších, jiných vstupech než srdcem, platí, že vstupní část cesty lásky musí mít upřímně a bezelstně povahu úplnosti, i když posuzována tím, kdo ji má za sebou, ani zdaleka nebyla dokonale úplná. Milující neví, že miluje především sebe, že není schopen nikoho, ani Boha, milovat více než sebe, ani jako sebe. Významným příkladem, na který jsme si už několikrát ukázali, je sv. Petr, který si myslel, že miluje Ježíše celou svou duší, především duší, protože vnitřně byl ochoten všechny své duševní vlastnosti zasadit do služeb Ježíšových. Přestože se Petr mýlil v odhadu sama sebe, je jeho vstup vstupem veškerou duší. Sv. Petr se mýlil bezelstně, a tak se musela dostavit dvojí zkušenost:

1) že se mýlil

2) že je třeba se vyprázdnit od **své** lásky, uznat ji aspoň na chvíli za úplně nedostačující, přímo zahanbujícím způsobem nedostačující.

Obě tyto zkušenosti, ale zvláště druhá, milujícímu citelně chybějí. Zajímavé je, že milující upadá vždy znovu do těchže omylů, i když jsou už svou povahou subtilnější, ba těžko odhalitelné i pro nestranného pozorovatele. Také se zahalují do rozličných hávů, ve kterých bychom je definovali třeba jinak. Například v křesťanství nejběžnější variantou lásky z celé duše své je ctnostný život z lásky k Bohu a s tím související vystříhávání se hříchů, pokud a do jaké míry je to možné. Při této formě lásky se obvykle člověk mýlí v tom, že si přeje svou ctností a dodržováním božích příkazů dokazovat Bohu, že je ctnostný.

Obvykle začíná mít o sobě představu jako o člověku ctnostném a nakonec převážně bojuje se sebou o ctnostného člověka nebo aspoň o zdání ctnostného člověka. Tento boj ve svých vrcholných fázích se může stát velmi úporný, protože člověk přichází na to, že nemůže dosáhnout dokonalosti ve ctnosti za okolností, ve kterých stravuje všechny síly, které potřebuje mít k tomu, aby pozdvihl oči od sebe k Bohu. Někdy mu dokonce uniká, že se Bohu vzdaluje.

(Poznámka: na toto zcestí jsem se dostal právě já, a jak to dnes mohu posoudit, nakonec jsem si více přál být ctnostným, než milovat Boha, i když jsem toto přání nikdy nevyslovil. Devítiletý postupný vývoj tímto směrem vedl k velkému vystřízlivění, když jsem byl v koncentračním táboře postaven před fakt, že má ctnost, pokud ji nedovedu obětovat Bohu i se sebou, neznamená nic u Boha. Přesto musím přiznat, že pod zevní maskou nesmírné krutosti, se kterou jsem byl vyveden ze svého omylu, se skrývala pravá tvář nevýslovného milosrdenství a milosti.)

Promluvme si dále o lásce z celé své mysli. Naše lidská mysl (ne mysl jako taková), ta, kterou můžeme nazvat **svou**, a o tu jediné nám v tomto případě jde, je pro náš výklad zajímavá ze dvou stránek: 1) máme schopnost přemýšlet a přitom hodnotit a

2) máme schopnost svou myslí k něčemu se upnout nebo něco odmítat.

Obojí tato činnost může nabýt tak významného postavení u člověka, že se člověk může rozumově rozhodnout k následování Krista všemi prostředky, které má k dispozici. K takovému dobrovolnému obratu v lidském životě přemlouvám čtenáře těchto spisů už 26 let, protože jsem přesvědčen, že v příštích staletích právě tato brána lásky bude nejpřitažlivější, avšak už teď je nutno připravovat přístupové cesty. Největší překážkou na této cestě je a bude, že rozum bude chtít stále mluvit, přemýšlivá mysl stále přemýšlet, i když víme, že uvažováním a rozmyšlením nelze učinit více, než připravit vstup a načrtnout celý postup, v němž jedním z nejvýznamnějších článků vždy bude zastavit mysl a zachovat přitom člověku touhu, obojí učinit současně. Touha, láska však musí přežít poslední myšlenku. Jen při zachování této zásady probíhá cesta lásky bez krizí. Výslednice, kterou je třeba mnohokrát znovu a znovu dosahovat, se dá označit definicí: mysl touží, aniž k tomu potřebovala slov a přemýšlení. Pro úspěch na této cestě je zapotřebí, aby co nejdříve vlastní vůle, vlastní touha přešla k zažívání touhy boží, lásky boží, a to se stane, nebude-li se jí překážet povídavostí a vyjde-li se jí vstříc tichou odevzdaností.

Konečně láska z celé **své** síly je tou láskou nejlidštější a nejsrozumitelnější. Člověk má možnost se odhodlat k tomu, aby veškeré síly své věnoval Bohu. Chceme-li zvolit správné východisko, je podle mého názoru nejlépe, držíme-li se příkladu sv. Jana Evangelisty, Miláčka Páně. Nikdy se nevzdaloval od Ježíše. Nevzdálíme-li se od něho, nikdy nic neprožíváme sami. Jelikož fakticky při ničem nemůžeme být sami, už dříve než to

vědomě zažíváme, že nejsme sami, můžeme se odhodlat a své odhodlání plnit všemi svými silami, jednat, hodnotit a myslet jako když je vedle nás Kristus, podílet se s ním o veškerou radost, veškerý žal, veškerou nudu a o překotný nával práce. Při tomto postupu se ovšem nakonec ocitneme až pod křížem, na kterém bude Ježíš umírat. Ale ani tam nezůstaneme sami. V té chvíli říká Ježíš Janovi: "Hle matka tvá." A Panně Marii: "Hle, syn tvůj." A dříve než se ostatní učedníci dostali pod vedení Ducha sv., sv. Jan byl veden svou nesmrtelnou duší, svou matkou.

Ve všech předešlých případech jsme mluvili jen o jednom, jak se připojit k Ježíšovu kvasu. Vybízí-li nás Ježíš, abychom milovali z celého **svého** srdce, duše, mysli a síly, chce na nás, abychom projevili ochotu a dobrou vůli to málo, čím právě disponujeme, čeho právě aktivně užíváme (a brzy je to srdce nebo zase převážně mysl atd.), a o čem si myslíme, že je to naše, odevzdat Bohu. Stačí odevzdat toto málo z toho, co mnohého od něho máme a o čem víme, s tím, o čem nevíme a čeho je mnohokrát více, asi tak, jako když se vloží něco málo kvasu do mnoha mouky.

Z vlastní vůle se musí člověk odhodlat následovat Krista, z vlastní vůle se má naučit milovat vším tím a zcela, co považuje za své. Pak však v něm zkvasí i to, co svou vůlí nezasel. Vzklíčí semeno dobré i semeno zlé. Semena, o kterých vůbec nevěděl a která by se byla nikdy neprobudila k životu, kdyby byl nerozdmychal teplo lásky a nezaléval je vodou vytrvalosti. Boj, který pak člověk vybojuje, však už nevybojuje sám, nýbrž za pomoci Krista. Znovu a znovu bude vstupovat toutéž branou, za níž vždy bude učit Kristus. Bůh nás teprve pak, až projdeme pomocí veškerého **svého**, začne učit a milovat. Pak už nebudeme milovat svým srdcem, svou duší, svou myslí a svou silou, nýbrž jeho mohutnostmi, které daleko převyšují naše i ve směru zásadní povahy (např. je to láska, kterou bychom před tím vůbec nebyli považovali za lásku a proto jsme vůbec nevěděli, že nás a jak nás Bůh miluje). V Ježíšově škole strávíme tak dlouho, jak dlouho bude možné osobním vedením jít kupředu. Pak Ježíš, který nás vedl, vstoupí na kříž a my s ním (v tom je obsažen také ten již zmíněný převod naší lásky na lásku boží).

Ale už to nebude naše oběť, nýbrž jeho, neboť jsme se už před tím připojili k jeho oběti, která ustavičně probíhá. Staneme se jejími účastníky proto, abychom se mohli ocitnout na prahu nové školy, kde nebudeme vedeni osobně, abychom mohli pochopit všechno, co jsme dosud pochopit nemohli. Bude to škola Ducha sv. A to je vrchol vývoje, který může člověk zde na zemi prodělat.

Přestaneme jmenovat láskou jen to, co odněkud někam teče a přelévá se, a začneme poznávat lásku, která **je**, společně s Pravdou, která právě také **je**, a s životem, který rovněž věčně existuje. Na této cestě se však musíme naučit také soustavnému vyprazdňování, zbavování se sama sebe na různých úrovních. Napřed jdeme svou láskou, pak láskou Kristovou, obojí se zřekneme a jdeme láskou Ducha sv., které se nelze zřící, protože ona je nevtělená, od začátku svého působení nepatří nikomu a ničemu. Ježíš o této jedinečné svobodě Ducha praví, že vane, nevíme odkud a kam.

Tomuto tolik potřebnému vyprazdňování, které je předchutí oné vrcholné svobody Ducha, nás nemůže naučit nic lépe než láska k bližnímu, tak velká, jakou máme k sobě.

Nevíte-li, kterou branou lásky máte vstoupit, láska k bližnímu je pro vás vždy otevřena. O lásce k bližnímu zde nebudu mluvit, protože jsem o ní dost napsal jinde.

Závěrem však bude dobře se zastavit u pojmu "brána". Řekli jsme si, že svou láskou se nelze dostat než do brány lásky, protože s ničím **svým** se nedá za ní pobývat. Máme-li být branou dovedeni dál, musíme se umět od vlastní lásky vyprázdnit. Toto umění není v lidských silách, avšak každému, kdo se ocitne až v bráně, je z druhé strany pomozeno dál tak, že často přijde nejen o svou lásku, ale i o sebe. Tato skutečnost je symbolicky v Ježíšově životě několikrát na různých úrovních vyjádřena různými vzory, o kterých už byla často řeč: Panna Maria se vzdává svého postavení v židovské společnosti, sv. Josef ve svém místě, učedníci svých rodin, Ježíš v Jordánu své rodiny, na poušti lidské moci, na kříži vůbec všeho i svého spojení s Otcem. Víme, co za to dostali, i když jim vůbec nešlo o výměnu, nýbrž jen o skutečnou odevzdanost. Vedle odevzdanosti je důležitá okamžitá rozhodnost. A tohle je nejlepší odpověď na otázku: "Kterou branou". Každou chvíli námi vládne jiná stránka naší bytosti, a to je právě ta brána, kterou je možno vejít. Branou je tedy ta mohutnost duše, vědomí, kterou právě něco řešíme. Jenom ta má schopnost propojit celou naši osobnost, je-li ovšem dost výrazná. Proto člověk vlažný, všechno konající polovičatě, po ničem nedychtící, má cestu nejtěžší a průchod kteroukoliv branou nejtěžší. Lépe už je na tom ten, kdo se dovede jen na chvíli pro něco nadchnout a pak zase vlna jeho tužby rychle opadne. Pro toho je připravena brána srdcem. Musí vejít, když se jeho srdce dokořán otevřelo a otevřené zůstává. Sám se podiví, že se stane nejvytrvalejším člověkem. Bude pro něho velmi snadné už v bráně odstoupit od svého nadšení, tj. také od sebe, a bude v pravém slova smyslu v

té chvíli uchopen a veden dál. Nazpět si odnese jiskru, která neuhasíná. Vstupování branou duše už vyžaduje i na této naší straně temnot vnější velkou vytrvalost, za to však až se jednou takový člověk vrátí po jediném projití branou (Moravané by řekli z poza brány), najde své lidské schopnosti pozměněny, začne jinak hodnotit a to mu urychlí a zdokonalí další vstupy. Čili, jakkoliv pomalé jsou začátky u tohoto typu člověka, tak rychlejší je později pokrok a dokonalejší schopnost rozeznávací. Vstup myslí si vyžaduje zcela jiný druh trpělivosti než vstup duší. Nejvhodnější je meditativní praxe se současným klidným odstupováním, kdykoliv se k tomu člověk cítí disponován od pohybu myšlenek.

Jakmile určitou branou jsme vešli, stali jsme se svědky toho, že místo **naší** lásky se v nás objevila poutanost, kterou nemůžeme nazvat vlastní. Jakmile tato poutanost skončí, můžeme mít zato, že jsem prošli branou zase zpět. Přechodem či průchodem však zůstaneme poznamenaní. Je však třeba umět vstupovat vždy znovu a znovu, i když nám to možná vždy nepůjde toutéž branou. Jestliže už jednou si na vstupy zvykneme, dostaneme se do vývojové fáze, při níž se už nevstupuje. Na pozadí vědomí zůstává uzounký vlásek, jaký umí vytvořit olej, přetékající z jedné nádoby do druhé. Takovým způsobem člověk ustavičně přechází od věčnosti a věčnost přechází do něho. Přirovnání o vlásku oleje vystihuje skutečnost jen částečně. Nejde o jednostranný proud, nýbrž o ustavičnou komunikaci, obapolné spojení, které neruší ani zevní činnost ani neporušuje vnitřní propojení na věčný život. Přesto však i v této fázi je možno zažívat příliv a odliv. Světlo někdy svítí jasněji, a tehdy člověk nepatří sobě a trpně a ochotně dbá na pokyny z Centra. Je celý v Otcově domě a odtamtud vidí syna pracovat na poli (tím synem je jeho zevní já). Někdy - a člověk ví proč - světlo klouzající po onom vlásku oleje lásky, se stane téměř neznatelné. Člověk tehdy už ví, že toto světlo může zregulovat některým z blahoslavenství, jak o nich mluvil Ježíš ve svém horském kázání. Stala se totiž chyba na některé z těch oblastí duše, o kterých v onom kázání Ježíš mluví.

Mám obavu, že podrobnějším líčením těchto okolností a dalších stupňů bych ve vás vzbudil dojem, že jsou to nesmírně těžko dosažitelné výšiny, a to bych se provinil proti přednostem dítěte, na něž ukazoval Ježíš. Dítě dovede podat ruku matce za okolností, za kterých by se dospělý člověk neodvažoval komukoliv sebe svěřit. Ježíš od nás nechce nic více bran, učinil to jen proto, že každý jdeme z jiné strany na tutéž věc. Platí však jeho slova o unavených, zarmoucených a nemocných, která se dají shrnout voláním: "Pojďte za mnou všichni, ať jste jacíkoliv, ať jste kdekoliv,

ať jste v jakémkoliv stavu. Zítra, nebo dokonce za chvíli může být pozdě.

5. 6. 1975

Podobenství o marnotratném synu

Řekl také: "Jeden člověk měl dva syny. Ten mladší řekl otci: Otče, dej mi díl majetku, který na mne připadá. On jim rozdělil své jmění. Po nemnoha dnech mladší syn všechno zpeněžil, odešel do daleké země a tam rozmařilým životem rozházal svůj majetek. A když už všechno utratil, nastal v té zemi velký hlad a on začal mít nouzi. Šel a uchytit se u jednoho občana té země. Ten ho poslal na pole pást vepře. A byl by si chtěl naplnit žaludek slupkami, které žrali vepři, ale ani ty nedostával. Tu šel do sebe a řekl: Jak mnoho nádeníků u mého otce má chleba nazbyt, a já tu hynu hladem! Vstanu, půjdu ke svému otci a řeknu mu: "Otče, zhřešil jsem, proti nebi vůči tobě. nejsem už hoden nazývat se tvým synem. Přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků! I vstal a šel ke svému Otci. Když ještě byl daleko, otec hospodařil a hnut lítostí běžel k němu, objal ho a políbil. Syn mu řekl: Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem už hoden nazývat se tvým synem. Ale Otec rozkázal svým služebníkům: přineste ihned nejlepší oděv a oblečte ho. Dejte mu na ruku prsten a obuv na nohy. Přiveďte vykrmené tele, zabijte je, hodujme a budme veselí, protože tento můj syn byl mrtev a zase žije, ztratil se a je nalezen. A začali se veselit. Starší syn byl právě na poli. Když se vracel a byl už blízko domu, uslyšel hudbu a tanec. Zavolal si jednoho ze služebníků a ptal se ho, co to má znamenat. On mu odpověděl: vrátil se tvůj bratr, a tvůj otec dal zabít vykrmené tele, že ho zase má doma živého a zdravého. I rozhněval se a nechtěl jít dovnitř. Otec vyšel a domlouval mu. Ale on mu odpověděl: Tolik let už ti sloužím a nikdy jsem neporušil žádný tvůj příkaz. A mně jsi nedal nikdy ani kůzle, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tenhle tvůj syn, který s děvkami prohýřil tvé jmění, dal jsi pro něho zabít vykrmené tele! On mu řekl: Synu, ty jsi stále se mnou a všechno co mám, je tvé. Ale máme proč se veselit a radovat, poněvadž tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, ztratil se a je nalezen.

(Luk XV,11-32)

Toto podobenství zřejmě navazuje na dvě, která mu předcházejí v témže evangeliu sv. Lukáše, a to na podobenství o ztracené ovci (Luk XV,1-7) a na podobenství o ztraceném penízi (Luk XV,8-10), vzdáleně pak na rozhodnutí pro Krista (Luk XIV,

25-33) a na výrok o soli (Luk XIV,34-35). Doporučuji vám, abyste si přečetli před výkladem o marnotratném synu aspoň dvě předešlá podobenství, z nichž poslední obsahuje větu, u níž začneme výklad: "Pravím vám, právě tak je radost před anděly božími nad jedním hříšníkem, který činí pokání." (Luk XV,10). Toto místo v některých překladech zní: "Tak, pravím vám, je radost u božích andělů nad jedním hříšníkem, který činí pokání." Tento překlad není správný, nejen pro svou volnost, protože v řeckém textu, ze kterého mělo být překládáno, je jen "před anděly božími" a nikoliv "u andělů božích", ale i proto, že neodpovídá tomu, co nám potom vysvětluje podobenství o marnotratném synu. Syn, který neodešel z otcova domu, je podoben andělům, kteří nikdy neodešli od Boha, a přesto je z nich menší radost v nebi než z člověka, který od Boha odešel a k Bohu se vrací.

Největší význam podobenství o marnotratném synu není jen v tom, že dovršuje, že graduje předešlá podobenství, nýbrž v tom, že jde za hranice lidského života a před ně, tam, s čím si křesťanská theologie odjakživa neví rady, protože, začínaje Genezí, všechno, co je psáno o Adamu a Evě, o pádu andělů, o dědičném hříchu atd. vykládá špatně.

Je to ale seriál chyb, a když se udělala první chyba a stala se dogmatem, všechny ostatní výklady se prostě přizpůsobily jí, aby jeden výklad nestál proti druhému. Vykladače zmýlila, a není divu, především ta dramatizace obsažená v pádu andělů, ve vyhánění z ráje, ve zločinu Kainově atd. Je to tatáž dramatizace, se kterou se v podobenství o marnotratném synu vykládá o pohoršení hodného syna, pro něhož se nikdy nezabilo vykrmené tele. Naznačená serie chyb se však nezastavila ani v přítomnosti, zasáhla až do konce světa, jsouc podporována chybně pojatým výkladem hrůzných úkazů před koncem světa, zakopla o doslovný výklad vrcholné dramatizace posledního soudu. Takové výklady právem dnešnímu člověku už nedovolují vůbec věřit, a jestliže věří, pak musí věřit s výhradami, které jsou tím nejhorším, co víru nejvíce oslabuje. Může-li si člověk říci: "Tomuto věřím, tam tomu věřit nemohu!", ani při nejlepší vůli nemůže stanovit hranici, od které doopravdy začíná věřit. Tato hranice se libovolně posouvá u každého člověka jinam a v každé situaci opět u téhož jednoho člověka jinam, takže člověku není dopřáno, aby ve své víře spočinul. Víra neposkytuje stínu, odpočinku, úlevy, nýbrž boj s rozumem a samotným obsahem víry. Toho není ani zapotřebí, ani to není žádoucí. Kdyby se zůstalo u chybných výkladů, jednou by ani ta plastická víra lidí nemohla existovat. Jak může např. dnešní člověk přijmout za věrohodné, že pro jedno jablko ze stromu

poznání Adam a Eva museli z ráje pryč do slzavého údolí tohoto světa, nebo že z kosti Adamovy, za jeho tvrdého spánku stvořil Bůh ženu-Evu atd. A přesto, budeme-li si od začátku počínat jinak, než jsme si počínali dosud, nebudeme muset ani ze Starého zákona, nanejvýš z Geneze, škrtnout ani slovo, nebudeme muset po špičkách obcházet to, čemu nerozumíme a budeme dokonce potřebovat i to málo, co nám Starý zákon říká o minulosti člověka. Stačí, pro začátek, přijmout zásadu, že líčení Genese je symbolické. Dobře nám to řekl Dr. Bedřich Hrozný, náš nejvýznamnější archeolog, který rozluštil chetitské písmo (žil 1879 - 1952) za vydatné pomoci Starého zákona (viz Gen X,14,15 atd.). Přestal považovat Genesi za báj, za jakou už dnes, při úpadkové úrovni výkladů musí být považována. (Před dr. Hrozným si obdobně počínal Heinrich Schliemann (1822 - 1890), který nepovažoval Homérovu Ilias a Odysseu jen za báje, nýbrž za tehdy obvyklý způsob líčení skutečností, a objevil Troju aj.) a nakonec rozluštil chetitské písmo. Adam a Eva jsou symboly tehdejšího stavu lidstva ještě před tím, než pro ně Hospodin zdělal kožený oděv a přioděl je jím (viz Gen III,21).

Naše vykladače dosud nenapadlo, že teprve pak se začíná mluvit v Genesi o člověku v lidském těle, které je obaleno kůží. Před tím člověk naše tělo neměl, autor Genese si jen dovolil tehdejší tělo připodobnit našemu, a když vezmeme výklad za tento konec, zjistíme, že také zformování Adama z hlíny, Evy ze žebra Adamova jsou duchaplné metafory, které jen a jen mluví o postupném zhmotňování (lépe individualizaci apod.) člověka, lépe řečeno celého tehdejšího lidstva. Protože pak šlo o celé lidstvo, o čemž nemůže být pochyb, jak řekl dr. Hrozný, protože už Kain, nehledě na následující, si vzal ženu (Gen IV,17), která se nenarodila z Evy, začíná pak mít zcela jiný než doslovný význam pojednání jablka a vyhnání z ráje atd. Něco málo z toho jsem už vysvětlil v M I., ale rád bych všechno vysvětlil znovu a podrobněji, bude-li k tomu někdy čas. Zde učiním jen tolik, aby výklad o marnotratném synu byl udržitelný.

Mluvím-li např. o postupném zhmotňování člověka, vyjadřuji se tak nepřesně, nebo tak popularizuji celý výklad, nebo svádím opět hnedle k tak vulgárnímu pojetí historie lidstva, jako předešlí vykladači, takže můj výklad bude zase přiřazen k jiným chybným přetlumočením legend Blízkého východu, proti němuž se stavím. Dovolte mi tedy aspoň nahlédnout na celý problém ze stanoviska postupného zhmotňování člověka, jak jsem vulgárně celý ten proces nazval. Pojem zhmotňování, právě tak, jako by se mělo stát s ostatními, jinými dosavadními výklady, měl by být převeden

na srozumitelnější přepis. Nikde v přírodě nejsme svědky postupného zhmotňování čehokoliv. Je nepravděpodobné, že zhmotňování proběhlo ve hmotě nebo v přírodě nebo vůbec v řádu vesmírových hodnot, s jakými jsme dostatečně seznámeni. Odmítám rovněž levné vysvětlení, že šlo o přechod z jednoho skupenství do druhého, obdobně jako při zhušťování mlhovin, jak je pozorujeme ve vesmíru. Při zhmotňování, o kterém mluvím, šlo o přípravu duševních stavů, jaké zažíváme dnes a které se nakonec dotvořily do lidského vědomí. Těžkost výkladu je jenom v tom, že vývoj těchto stavů se ve Starém zákoně právě jako u Sumerů a Babyloňanů a na mnoha místech na Blízkém východě už **tradičně** líčí převodem do přírodní nebo hmotné symboliky. Proti této zcela běžné tradici se nepostavili ani pisatelé Starého zákona (ostatně dnes si počínáme stejným způsobem např. v chemii, když znázorňujeme molekulární vazbu v prvcích, různě pospojovanými kuličkami, které nikdy hmotně nevidíme a které neexistují, přestože tyto vazby ukazují správně poměry mezi molekulami. Podobně se znázorňuje atom se svými složkami, ačkoliv to nikdo neviděl.) Na první pohled to vypadá, jako by lidé opisovali od Sumerů a Babyloňanů. Ve skutečnosti popisují jen tatáž fakta zavedenou tradiční symbolikou. Ale nutno k jejich dobru přiznat, že mnohé "zkazky" (jak se nám tento převod jeví), doplnili o nová, na stejné symbolické úrovni podaná fakta, která se u Sumerů a Babyloňanů nevyskytují. Tak např. "místo" ráje označili přesně čtyřmi řekami, takže si můžeme učinit lidskou představu o tom, kde toto místo bylo. Přestože toto místo nikde na světě nebylo, protože vůbec o místo nejde, nýbrž o stav, přestože se potom mluví o tom, kteří potomci Kainovi sídlili poblíž ráje a archeologické výzkumy těmito tvrzením daly za pravdu. Jak sám dr. Bedřich Hrozný a mnozí jiní potvrdili svými archeologickými výzkumy, můžeme mít zato, že tehdy symbioza rajského a hmotného světa byla v lidských myslích daleko užší, než je dnes. Lidé si ještě pamatovali na svou nehmotnou minulost a směšovali ji bezelstně mezi sebou. Podobný úkaz se nám nabízí ve starém Řecku. Bohové sídlili na Olympu, jehož vrcholek byl zdola dobře viditelný, tak jako dnes, a nebylo tak těžké na Olymp si vylézt. Můžeme mít tedy zato, že Řekové vůbec nepotřebovali věřit, že bohové sídlí na hmotném Olympu, ale největší hora, kterou dobře znali, jim byla symbolem též něčeho vyššího, než čím byl jejich lidský život, a tohoto symbolu bez obtíží mohli používat jako domluvený symbol. (Prosím, aby si čtenáři poopravili můj daleko vulgárnější výklad, který jsem o této věci podal ve spisu M I. Ani tentokrát není ani na tomto místě, ani v mém životě dosti času, abych provedl celý výklad tak, jak bych si přál. Činím nynějším

výkladem jen okrajovou nejnütnější poznámku k podobenství o marnotratném synu). Čtyři řeky, tekoucí z ráje, nám, velmi dobře definují stav a duševní úroveň, na kterých se nacházeli tehdejší lidé, a nebýt těch čtyř řek, vůbec bychom se nevyznali v tom, oč vlastně šlo při této fázi stvoření, lépe řečeno růstu.

Vědeckými metodami, které máme po ruce, můžeme sledovat jen vývoj té zvířecí kůže před tím, než jí Hospodin oblékl člověka, nic více. Nemůžeme se přesvědčit o ničem z toho, co se dělo s člověkem, dokud neměl zvířecí kůži. Jsme odkázáni na různé starověké "báje", lépe řečeno na symbolické transpozice událostí na jiné úrovni, které se v Bibli říká ráj. Ježíš se podobně symbolicky vyjádřil, že u Otce jsou mnohé příbytky, ne jeden jediný. Máme-li svědectví Starého zákona a výrok Ježíšův dohromady a pomůžeme-li si jedinečným rámcem, podaným v podobenství o marnotratném synu, vytěžíme dosti jasný obraz o nehmotné prehistorii lidstva. Nemohli bychom však provést tuto syntézu bez stále se u různých lidí opakující zkušenosti, při které si vzpomínají na otcovský dům nebo aspoň na ráj.

Vzpomínka na ráj se dostaví tehdy, když se v člověku obnoví proud čtyř řek, kterým hindové říkají: muladhara, svadhastana, manipura a anahata. Dostane-li se člověk k otevření těchto čtyř stavidel (čakras), zjišťuje, že stav ráje, který zažívá (otevřením anahaty) mu lépe odpovídá než pobyt ve stavu vědomí, omezeného na vnímání vesmíru. (Všichni lidé mají otevřenou jen muladharu při bdělém stavu, a svadhastanu při spánku se snem. Průchodem síly muladharou dá se vnímat jen vesmír, časoprostorové záležitosti.) Jsou lidé, kteří vstoupivše jednou do stavu ráje, touží v něm stále pobývat. Nedovoluje jim to jejich minulost. My, kteří jsme jednou z ráje spadli, můžeme tam jen nahlédnout a zase padáme. Nebýt oné touhy, že se chce člověk zastavit na tomto stupni, byla by to zkušenost velmi informativní, už proto, že se člověk dovídá, že je oním marnotratným synem, který vzal svůj podíl a odešel do světa. Nezůstává mu také skryto, že onen pobyt v Otcově domě nebyl tím nejvyšším možným vzepětím člověka, jakého je schopen, když z ráje odešel. Ježíš tato fakta popisuje tím, že syn, který zůstal v Otcově domě, závidí, jakého se dostalo přivítání marnotratnému synu po jeho návratu.

Zjišťujeme, nebo můžeme zjistit při hlubším rozboru podobenství, jak dále bude dokázáno, že sled událostí, jak se líčí v podobenství, je jen pomůckou pro lineární, od případu k případu postupující lidskou mysl. Jakmile této pomůcky není zapotřebí, může ji člověk odhodit, a pak se dovídá mnohem více. Stav ráje

není stavem, který byl, nýbrž stavem, který je, ale je nepřístupný, pokud člověk vnímá jen vesmír v malém (člověka) a ve velkém (nejen časoprostorové věci, nýbrž i s tím související postupné myšlení a přemýšlení). Na úrovni vnímání hmoty a všeho, co s ní souvisí, je ráj a přes něj i nebe znovu přístupno, pokud člověk splní podmínky návratu do něho. Ježíš v podobenství o marnotratném synu mluví o třech hlavních podmínkách návratu:

1) Marnotratný syn prohýřil všechno jmění, které měl od Otce a musel se proto živit prací. (Této situaci odpovídá stav po vyhnání z ráje až dodnes.)

2) V krajině, kde marnotratný syn pobýval, nastal velký hlad, při kterém si vzpomněl na Otcovský dům a poměry v něm.

3) Nastoupil cestu do Otcova domu.

Nemohu se vyvarovat dojmu, že podobenstvím o marnotratném synu chtěl Ježíš **především** stanovit a vymezit rámec celého lidstva a s ním i celého vesmíru, a teprve v druhé řadě chtěl ukázat na osobní možnosti jednotlivce. Na prioritě jednoho či druhého však tolik nezáleží, leč přece jen tolik, aby jednotlivec nečinil příliš jednoznačné závěry pro svůj stav, jde-li především o celkový vývojový rámec.

Napřed tedy něco k celkovému rámci. Hospodin stvořil člověka až šestý den, tedy nakonec. Sedmý den už jen odpočíval. V Genezi I,27 se o tom praví: "I stvořil člověka, k obrazu Božímu stvořil jej, muže a ženu stvořil je."

Teprve dále v Genezi II,18, když už Hospodin postavil člověka do ráje a zakázal mu jíst ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého, řekl, že "není dobře člověku býti samotnému a stvořil ženu.

(Gen II,22)

Adam řekl: "Tedy tato jest kost a z kostí mých a tělo z těla mého. Tato slouží bude mužatka, nebo z muže vzata jest." (Gen II, 23)

A následuje Ježíšův citát z Genese II,24 uvedený v Mat XIX, 4-5: "Nečtli jste, že ten, který na počátku stvořil člověka, učinil je jako muže a ženu a pravil: "Proto muž opustí otce a matku a přilne ke své manželce, a ti dva budou jedno tělo? " A dodává velmi významná slova: "Proto již nejsou **dva**, nýbrž jedno tělo." (Mat XIX,6)

Považuje stav manželský za příslib počátku, ke kterému se máme vrátit, a tím jej posvěcuje, a mluví dále o těch, "kteří jsou

neschopni k manželství, kteří se takovými učinili pro nebeské království. Kdo může chápat, chápej!" (Mat XIX,12)

Ze všech těch citátů jasně vyplývá, že člověk byl napřed sám, neměl vedle sebe ženu, nýbrž ji měl v sobě (symbolicky žebro, které mu potom Hospodin vyňal a stvořil z něho ženu). Není nutné z toho vyvozovat nabízející se výklad, že byl obojpolavní (hermafrodit). I tato domnělá obojpolavnost je totiž jen symbolem stavu, ve kterém se nacházel dříve, než byl muž oddělen od ženy.

Avšak i děj, který tu probíhá až k pádu z ráje a po něm, je jen symbolem vnitřních proměn, které nastávají, do nichž lidstvo dorůstá. Takto pojatý výklad lze dokonale zbavit oné dramatickosti, se kterou pisatel Genese opisuje skutečnost. Je to tatáž dramatizace, za jaké probíhá každý děj podobenství, nelíčí však fakticky dějový průběh, nýbrž průběh stavů a jejich hierarchii, jež by se jinak těžko znázornily.

Jen když vystihneme smysl dějových a přírodních roušek, ocitneme se u jádra věci. Lidstvo "postupně" dospívalo do nynějšího vědomí.

Dovedeme-li takto odhalit jádro věci, objeví se nám rámeček, do něhož je zasazeno podobenství o marnotratném synu:

1) Mluví o pádu z ráje, který se zde líčí méně dramaticky než v Genesi odchodem syna z Otcova domu.

2) Vypráví se nám tu o obléknutí zvířecí kůže - syn žije v krajině mezi lidmi až do chvíle, kdy by byl vděčen i za najedění s vepří.

3) Líčí se nám tu podrobně návrat synův do Otcova domu. To je úplné novum, které doplňuje Starý zákon, které však organicky vyplývá z podání Ježíšova.

Z bodu 2 a 3 se dá vyčíst, jakým způsobem si pro člověka přichází Kristus, aby si ho odvedl do Otcova domu.

Udělal bychom velmi mnoho pro lidstvo, kdybychom je naučili vidět v událostech, které prožívají, proměny svých vnitřních stavů. Dověděli by se, že lze regulovat dějiny lidstva vnitřním stavem lidstva a že je nelze ovlivnit bez radikálních kvalitativních změn v duševním stavu lidí. Události se stávají poslušnými služkami takových stavů, které jsou poslušným následováním Krista, tj. ducha a jeho učení.

Ježíš v tomto podobenství říká: lidstvo nemá možnost dále odejít od Otce, než jak je naznačeno v podobenství o

marnotratném synu. Jsou okolnosti, za kterých si zákonitě vzpomínáme na Otcův dům bez ohledu na to, zda jsme o něm před tím něco věděli (symbolicky, zda jsme si vzpomínali) a zda jsme v jeho existenci věřili. Také já jsem např. nevěřil v Otcův dům, nevěřil jsem v Boha vůbec, a najednou jsem si vzpomněl na Otcův dům jen proto, že jsem se ocitl v té krajní pozici, o níž je řeč v podobenství o marnotratném synu a nevědomky jsem splnil podmínky, za kterých si každý člověk vzpomene. Ježíš slibuje, že cesta do věčnosti je připravena pro každého, a že návrat do věčného života je možný i z jiného bodu než z krajního. Krajní bod v tomto podobenství je jen nejzazší mez, za kterou se už nemůže jít. Ježíš nám však na nespočetných případech ukazuje, že chceme-li, můžeme jít do věčnosti právě odtamtud, kde jsme. To jsme si už mnohokrát doložili příklady. Mluvím-li o nespočetných případech, není to nadsázka, protože od dob Ježíšových mnoho lidí šlo za Kristem a všichni měli tutéž zkušenost, že je Ježíš vyvádí odtamtud, kde jsou.

Ježíšovo učení je optimistické. Líčí nám radost, jakou má Otec z návratu marnotratného syna, a praví, že si ho Otec více váží než syna, který u něho zůstal. Tím se dostáváme opět k problémům, jejichž začátek je obrazně řešen v Genesi daleko podrobněji než v podobenství o marnotratném synu. "Radost" odpovídá počátečnímu "hněvu" Hospodina, je jeho protiváhou. Pochopitelně, že i líčení stavů Hospodinových lidskými stavy odpovídá jen potřebě zdůvodnit těm, kteří proniknou až k tomuto bodu vývoje, jejich stavy, a zablokovat cestu všem, kteří jsou schopni se dívat na Hospodina jen lidskýma očima a tedy jako na člověka se všemi jeho přednostmi a nedostatky.

Přesto však v této nemohoucnosti člověka je obsaženo hluboké poučení. Hněvem Hospodinovým lze velmi prostě označit všechno lidské počínání, které člověka vzdaluje od Boha, a radostí Hospodinovou lze označit všechno, co člověka k Bohu přivádí. Je to velmi duchaplně vymyšleno a přirovnáno. Nepsali to obyčejní lidé. Víme-li o Ježíši, že úmyslně skrýval v podobenství perle před sviněmi, pak můžeme totéž předpokládat o pisateli Genese.

Tak např. zákaz požívání ze stromu poznání dobrého i zlého je jednou z ukázek víry dualistického chápání před pojednáním ovoce a po něm. Každá úroveň vědomí má své "zákazy". Správné pochopení je jen toto: na hmotné úrovni, na které žijeme, máme "zakázáno" stýkat se s jinými úrovněmi tím, že za dané situace v daném stupni vývoje se **nemůžeme** s nimi stýkat. Správné pochopení zákazu je, že jde o nemožnost a ne o zákaz. Máme-li být zachováni pro hmotnou úroveň, musíme tento druh zákazu

ctít, nesmíme podniknout nic, co by nás vymanilo z této klece. Jakmile něco podnikneme, abychom se vymanili z dosavadní úrovně, pojídáme zakázané ovoce, a má to dokonce následky děsu a utrpení, právě tak, jak se to líčí při pádu lidí z ráje.

Namítnete mi, že lidé v ráji přece měli možnost pojmít ovoce ze zakázaného stromu, a že šlo přece jen o zákaz a ne o nemožnost. Námitka je jen potud správná, že si osobujete právo chápat symboly přímo a ne nepřímě. Událost jako událost (tj. událost jako něco, co symbolizuje jinou událost) a ne událost jako stav (tj. událost symbolizující stav). Zákaz je událost, neschopnost je stav. Zůstaneme-li se svým výkladem v oblasti událostí, zabráníme si pochopení stavů, o kterých je řeč pomocí událostních a přírodních symbolů.

Nezapomeňme, že Hospodin vdechl do člověka svou duši. Tím jej předurčil k tomu, aby byl účasten na jeho nebeském stavu, nejen rajském nebo pozemském stavu vědomí. Tím rovněž předurčil, že bude vyhnán ze všech stavů nižších, nejen z ráje, ale i ze země. Náš stav ve hmotě nemá cíl. Křesťané se dosud mylně domnívali, že je tomu opačně, a očekávali vzkříšení z mrtvých v těle, protože soudili podle událostí ze života Ježíšova a nikoliv podle stavů, které byly za těmito událostmi. Že jde o vzkříšení jiné než ve hmotě, nám napovídá i toto podobenství, kde se praví ústy Otcovými při návratu ztraceného syna: "Byl mrtev a zase žije." Když už dnes primitivnímu pojetí zmrtvýchvstání téměř nikdo nevěří - a to je situace, která se navodila už před francouzskou revolucí - muselo toto nepochopení společně s řadou dalších obdobných způsobit, že lpění na podobných dogmatech vyneslo na povrch materialismus, který veřejně dogmata tohoto druhu zavrhl, a plným právem. Kdo má v tomto oboru pravdu, je do té doby neporazitelný - má potud právo na existenci, dokud si ze svých pravd neudělá dogmatické články. A toto neštěstí už potkalo i materialisty. Správně to vystihl známý sovětský chemik, který píše ve svém spise:

Nic není pro samotnou ideu vědy zhoubnější než kanonizace pouček a zbožnění učitelů. Ani v jiných oblastech lidské činnosti nebývá takový přístup nějak užitečný. Přesto však se podobné snahy vždy znovu objevovaly, objevují a zřejmě jim nebude konce. To je též důvod, proč o takových pokusech musíme hovořit. Podobné snahy nejsou totiž o nic méně škodlivé než nihilistické popírání všeho, co bylo v minulosti nashromážděno. Stavět na ničem není možné, ale stejně tak je zbytečné stavět vůbec něco, jsme-li přesvědčeni, že to nejlepší je už dávno hotovo. Základní úloha a smysl lidské činnosti je

postupovat kupředu. Z tohoto důvodu je třeba neustále podrobovat přísné a obezřetné kritice, vše, co bylo vytvořeno dříve.

Teorie relativity je už dlouho skvěle a úplně potvrzena. Je základem veškeré současné přírodovědy. Souběžně s tím však v mnoha světových laboratořích probíhají pokusy o vyvrácení teorie relativity. Tu a tam se dokonce vyskytnou práce o kladných výsledcích dosažených při zkoumání této otázky. ovšem v dalším čísle časopisu pak určitě někdo nalezne v práci kardinální chybu. Mají takové zjevně neplodné práce vůbec nějaký užitek? Jakkoliv je to podivné, přece jen jsou užitečné. Vědeckou teorii nelze změnit v náboženské dogma.

Pouze dogmata se musejí obávat prověřování a pochybností, kdežto skutečné vědě to nevadí. Kdybychom zakázali (jakoby ve vědě vůbec bylo možné něco zakázat nebo nařídit) neplodné pokusy o správnosti teorie relativity, mohlo by vzniknout pokušení rozšířit takový zákaz i na jiné třeba vůbec ne zbytečné pokusy prověřit tu či jinou hypotézu. To by nakonec vedlo ke stagnaci anebo k takovým škodlivým poměrům, jaké se v Sovětském svazu svého času vytvořily v biologii.

Nechť tedy podivní i nadále vyvracejí teorii relativity: když pro nic jiného, tak aspoň pro uchování zdravého kritického ovzduší ve vědě. (E. I. Parnov: Na křižovatce nekonečna. Nakl. Pyramida, Orbis 1974, strana 60-61 českého překl.)

K tomu je třeba poznamenat, že Ježíš vědomě mluvil jen o tom, co, jak on říká, viděl, tedy na co nazíral jinak než rozumem. Na takových zkušenostech se nedá nic opravovat rozumem, ale tyto zkušenosti se mohou stále nově přibližovat době a schopnostem lidí. Aby nám toto Ježíš usnadnil, převedl své zkušenosti do obrazů, které můžeme chápat podle výše svého vývoje. Žádný výklad těchto zažitých pravd nemůžeme prohlásit za definitivní, zdogmatizovat ho, kanonizovat ho. I ten, kdo zažije to, co zažil Ježíš, musí svůj zážitek překládat do rozumu přístupné formy, do řeči, obrazů, hudby apod. A každý příklad bude nedokonalý už proto, že lidské výrazové prostředky nedostačují k tomu, aby plně vystihly pravdu, která souvisí se vším. V každém vyjádření takové pravdy schází mnoho spojů, které má, a tím je ochuzena, ne-li znetvořena nebo dokonce zvrácena.

Ježíš věděl, že podání Genese je třeba doplnit dalšími poznatky. Už v jeho době si lidé mysleli, že jen oni jsou nástroje v rukou božích. Mýlili se, a bylo třeba jim říci, že jen ten zůstává nástrojem toho druhu, jakým má být člověk, když - je-li k tomu

vybídnut - si nejen vzpomene na Otcův dům, ale když vyvodí z této vzpomínky důsledky - nastoupí cestu k domovu.

Ježíš sám sebe prohlásil za prostředníka mezi lidmi a Otcem. Za největší a nejpřednější svůj úkol nepovažoval svou schopnost něco lidem vysvětlit, co by se dalo vyjádřit slovy, nýbrž působit na jejich vnitřní proměnu příkladem, zázraky a pak přímým účastenstvím na jejich vývoji v jejich duši. Pokusím se v dialogu, který bude následovat, naznačit, jak se to mohlo stát a jakým způsobem i v tomto ohledu máme Ježíše následovat. Tomu, co o sobě řekl, můžeme a nemusíme věřit, ale z toho, jak jsme porozuměli jeho slovům, nesmíme nikdy udělat vrchol porozumění, jak správně varuje Parnov. Zrovna jako věda by neměla kanonizovat a dogmatizovat rozumové chápání jako takové za jedině možné a správné. To je varování zase na adresu vědců, nejen materialistických, nýbrž všech. A co se týče náboženských dogmat, téměř všechna vyjadřují určitou správnou zkušenost, které zatím není rozuměno, a proto jsou tyto zkušenosti, které se nedají popřít, podávány dogmaticky. Tak např. bez dogmatu neposkvrněného početí Panny Marie se sice obejdeme, pokud nechceme pochopit mnoho jiného, co je postaveno na faktu označeném tímto dogmatem, ale popřeme-li, že Bůh v nás se rodí z neposkvrněné duše (Panny Marie) upíráme si možnost pochopit symboliku Ježíšova života. Dogmata by neměla být zrušena, ale znovu, nebo vůbec poprvé vyložena. Zmiňuji se o tom proto, že právě v Úlohách a v dřívějších spisech reviduji smysl dogmat, ukazují na jejich ducha, a to by se mělo dít i v budoucnosti. Dogmata, by se měla začít vykládat a stále dokonaleji. Nestane-li se to, neuhájíme před nevěřícími Ježíšovo učení. Slovní vysvětlení dogmat, právě jako jiných nedogmatizovaných náboženských zkušeností, nebude sice nikdy dokonale vystihovat celou podstatu těchto zkušeností, ale stačí, že se jí bude neustále více přibližovat. Jedině to je v moci rozumu a jeho vysvětlovacích prostředků. Rozum nemáme odbývat a odkazovat k mlčení. Může nás dovést hodný kus cesty, i když ne až na konec. Nevydáme-li ze sebe, jak nám říká zkušenost, tj. i z rozumu, všechno, co můžeme, nemůžeme očekávat, že se ocitneme za rozumem a nad ním bezpečně a samovolně. Jablko ze stromu vždy padá a padalo k zemi, tak znělo dogma o volném pádu a gravitaci před Newtonem. Co bylo na něm špatného? Takové povahy jsou náboženské zkušenosti vyjádřené dogmaty, pokud si je nedovedeme vysvětlit. Jsou proto ony zkušenosti chybné? Mnoho lidí se přesvědčilo, že nikoliv. Je jen třeba mít Newtony na tomto poli, aby našli příčiny těchto zkušeností a nebylo třeba se uchýlovat v budoucnu k jejich dogmatickému podání.

Ježíš vykládá analyticky celý systém odchodu z Otcova domu a návratu do něho. Věda dospívá k této analýze systému. V psychoanalýze to byl na rozhraní tohoto století psychoanalytik Freud (jeho libido je překonáno jako základ psychoanalýzy, ale sama analýza systému zůstane jeho velkým objevem), který učinil první kroky, ale dnes, aniž se to ví nebo přiznává, je následován na všech úrovních a polích vědy a techniky. Také my uděláme dobře, budeme-li považovat člověka za systém, který má své vstupy, paměť, řazení, výsledek a výstupy k vyšším systémům. Sám je podsystémem systémů viditelných i neviditelných, známých i neznámých. Člověk, jako Ježíš, od Boha jde a k Bohu se vrací, přestože se hned nemůže vrátit s Ježíšem, pokud jde jen sám bez něho, nebo chce jít bez něho (jako Jidáš), nebo pokud jde sice s ním (jako ostatní učedníci Ježíšovi), ale bez Ducha sv. To je poselství Ježíšova života, smysl jeho poučování učedníků, jak jsme si už dříve vysvětlili.

Napadá vám jistě, že podíl, který si vzal syn od Otce při odchodu z jeho domu, se nedá jen tak promrhat beze zbytku. Na dně tohoto bohatství je vzpomínka na Otcův dům, která, jinými slovy řečeno, je kořenem lidského života (lidský život ve svém základě není oddělen od věčného života). Nesmíte však zmalomyslnět a domnívat se, že se dostanete k této vzpomínce opravdu až budete na dně. Co je to, vzít si od Otce svůj podíl? To je přivlastnit si, co je Otcovo. Řešení dřívější a lepší, než až na dně, je v oblasti vlastnění. Kdo přestane vlastnit, ocitne se jiným způsobem na dně (protože mu zůstal k dispozici život, který pramení z Otcova), u vzpomínky na Otcův dům, než jak je líčeno v podobenství o marnotratném synu. Ježíš toto řešení nabízí na každém kroku, o tom nemusím podávat další doklady (jen si uvědomte, proč Ježíš říká, že nikdo nemůže dát více než svůj život). V tom je největší milosrdenství a lehkost jeho cesty.

Přivlastnění na kterékoliv úrovni má dvojí důsledek: nabytí něčeho, ale zároveň vyhnání z úrovně, na níž jsme byli (samozřejmě, že tento proces nabývání něčeho v rámci celé lidské společnosti často velmi pomalu probíhá a v rámci individuálního života podle okolností rychleji). Velmi názorně je ukázáno na pádu lidí z ráje po pojetí jablka, nebo na odchodu syna z Otcova domu po přivlastnění si Otcova jmění. V Genezi se však tento "pád" rozepisuje do činitelů a to je velmi názorné. Praví se tam, že pro každou úroveň (stav) platí (je únosná) jiná míra a kvalita vlastnění. Touto mírou a kvalitou vlastnění se dá regulovat pád nebo vzestup.

Syn, odcházející od Otce, si nebere podíl pro peníze, nýbrž proto, aby se měl dobře, aby si mohl dopřát, co si v Otcově domě nemohl dopřát. Je to obdoba po jídání nebo příčiny po jídání zakázaného jablka.

Nejsveřejnější vlastnění není způsobeno láskou k vlastnictví, nýbrž láskou k sobě.

Vlastnění má však stránky, které jsou těžko postižitelné. O jedné z nich se mluví v Genezi takto: Adam s Evou se schovávají před tváří Hospodinovou po požití zakázaného jablka. Tu se Hospodin táže člověka, který se vmlouvá, že se schovává proto, že je nahý, takto: "Jak víš, že jsi nahý?" Před tím byl rovněž nahý, ale nevěděl o tom. Nevšímal si sebe. Hospodin mu vyčítá jeho začátek sebepozorování. Tady je zároveň napovězeno, proč syn odchází z Otcova domu. Začíná na sobě (pro sebe) pozorovat nedostatky, které mu dříve nevadily. Protože je to chyba potud, že člověku nedovoluje, aby zůstal tam, kde je, a je to přednost potud, že člověk začíná rozeznávat dobré a zlé, i když po svém a velmi nedokonale. Hospodin však vyčítá člověku toto sebepozorování jako chybu, neboť ani nedokonalým sebepozorováním nedospějeme k dokonalému poznání, nýbrž jen k chybnému návratu k sobě, přestože jsme si přáli opak, abychom od sebe odešli. K dokonalému sebepoznání dojdeme jen odstoupením od sama sebe.

Jak se dostat z tohoto začarovaného kruhu? Úmyslně před vámi hraji stále roli toho, kdo se vžívá do situace tázajícího se, do situace člověka, který pociťuje potřebu poznávat. Tím přestávám být svůj. Je to jeden z druhů lásky k bližnímu, který nás sebe zbavuje. Na tomto způsobu jednání může člověk nejsnáze pochopit, proč láska k bližnímu způsobuje, že ten, kdo slouží, je první v království Božím. Člověk, který provádí analýzu jiného člověka, a ne sama sebe, a to proto, aby mu pomohl z jeho chyb, odstupuje od sebe, a tím se dostává z nejohavnějšího a nejvíce zotročujícího vlastnictví.

(Poznámka: vyprávěl jsem vám, že jsem byl okolnostmi donucen v koncentračním táboře vzdát se v jednom okamžiku svého života. Za největší užitek tohoto okamžiku považuji schopnost, kterou od té doby napodobuji, a tím ji znovu navozuji: byla to schopnost vidět utrpení svého bližního jako utrpení své. A protože kolem mne bylo mnoho trpících, zapomněl jsem na sebe, a od té chvíle jsem jim mohl sloužit daleko lépe, než kdybych byl zůstal svůj. Podobným způsobem je možno vidět jen touhu bližního po poznání a zapomenout na svou obdobnou touhu. Tak

Ize lépe posloužit bližnímu k poznání, i sobě. Tak lze v sobě nejsnáze otevřít pramen poznání, který je vyšší než poznání rozumové.)

Dokonalost tohoto odstupů však spočívá v tom, že máme dojem, že sami nic nemáme. Nemusí to být dojem správný, ale je to ocitnutí se na dně, kde na nás čeká vzpomínka na Otcovský dům. Vidíte, jak krátká je cesta ke vzpomínce u toho, kdo slouží. Mít jistotu, že nic nemohu pro bližního učinit, je možná také klamná jistota, ale je to také ocitnutí se na dně, kde je zmíněná vzpomínka a tedy i pomoc pro toho, kdo potřebuje naši pomoc. Vždyť ten, kdo vzpomíná, může daleko lépe pomoci, než ten, kdo je ve stadiu zapomenutí na Otcovský dům.

(Poznámka: kdybyste se někde na samotě sešli dva nebo tři nebo velmi malý počet lidí, toužících po poznání, zvolte jednoho za sebe, kdo by vám byl rádcem, každý den jiného, aby k tomu dobrodiní přišli postupně všichni. Dbejme na to, aby nikdo jiný ten den rádcem nebyl, aby se ostatní mohli zříkat ten den rádcovství. Podvolte se vedení rádce, i když se budete muset zapřít. Tak se ocitnete všichni ve stejné pozici poučovaného. Kvalita tohoto odstoupení od sebe měla by mít povahu ocitnutí se na dně. A to platí i pro jednotlivce, který není doplňován nikým. I sebepozorování může dospět k podobnému vyprázdnění, shledá-li, že je neschopný. Zůstaňme však se svým příkladem u malé skupiny lidí. Ten, kdo je rádcem, provádí-li svou úlohu dokonale, zapomíná na sebe, má nejsnazší možnost vzpomenout si na Otcovský dům. Vzpomene-li si, budou mít jeho rady mnohonásobnou cenu, jak pro poučované, tak i pro něho. Toho jsem stále svědkem.)

Podobenství o marnotratném synu nás nenechává na pochybách o tom, že ukazuje jen jakousi střední fázi vývoje stvořeného člověka, od odchodu z Otcova domu až po návrat do něho. Napovídá však také něco o tom, co bylo před tím a co bude potom. Jinde o tom řekl Ježíš více, proto nic z toho zde nerozvádí. Také my to nemusíme činit, abychom se přidrželi rámce podobenství. Přece však pár slov o tomto širším rámci, o širších souvislostech, které by mohly uniknout.

V podobenství se vyskytuje starší syn, který zůstává v Otcově domě a mladší syn, který se rozhoduje odejít. Označení "starší" a "mladší" není náhodně voleno, přesně odpovídá poměrům, líčeným v Genesi. Andělé jsou "starší" než člověk, kdežto člověk je vlastně proti ním hotovým mládětem. A protože jedno druhému, jde-li o tutéž pravdu, nemůže odporovat, jsou-li oba texty symbolicky pravdivé, nabízí se nám jednoduchý výklad,

že také v podobenství o marnotratném synu jen mladší syn představuje lidstvo, respektive jeho vývoj až do návratu do Otcova domu, kdežto starší syn představuje postavení andělů. Žasnu, jak velmi jednoduchým, ale přesto dobře skrytým způsobem Ježíš navázal ve svých výrocích na symboliku Starého zákona, takže právem mohl říci, že přišel zákon naplnit a ne zrušit.

(Poznámka: je také nutné, abych znemožnil dohady, že jsem na tyto souvislosti přišel spekulativním způsobem. "Přišel jsem na ně" jako na daleko více jiných věcí v bezčasovém okamžiku vzdání se vlastního života v koncentračním táboře. Mluvím o tom, ve spisu UŽ. Nyní už si jen vzpomínám a pracně překládám z této bezeslovné zkušenosti. Jde ovšem o vzpomínku jiného druhu než pamětnou, jak ji běžně známe. Je téhož druhu jako vzpomínka marnotratného syna na Otcovský dům, když onen syn neměl ani slupky, které pojídali vepři. Snažím se také o to, aby ze všech výkladů tohoto a jiných "mých" spisů bylo patrné úsilí, které mne vede až ke dnu lidských možností, a pak aby následoval lehkonožný výklad ze zmíněné vzpomínky. Dávám si záležet na tom, aby tyto výkladové vlny byly patrné i čtenáři, který je o nich poučen jen teoreticky. Mám tedy současně na mysli, že je zapotřebí na každém kroku podávat návod k návratu do Otcova domu. Tento návod je nejméně stokrát zamontován do textu těchto úloh.)

Mluví-li Ježíš o starším a mladším synovi, nemluví jen o dřívějším a pozdějším, o nějaké následnosti. Ta je zde jen symbolem (čas je symbolem. Viz též historie o Esauovi a Jakubovi) stupňů stavů, které nejsou nijak vázány na čas. Ježíš by byl mohl stejně dobře říci, kdyby se byl neuchýlil k obrazu (podobenství, symbolu), že v člověku jsou vrata ke všem stavům, od pozemského vědomí přes rajske až po nebeské, avšak toho času jsou otevřeny jen dveře do časoprostorového vesmíru. Ježíš však chtěl dát člověku klíče ke všem dosud zavřeným branám, stavům, a to mohl učinit jen obrazem, zvláště když jím chtěl dokumentovat ještě mnoho jiného, jako např. jednotu mezi jeho výroky a Starým zákonem. Jen obrazné vyprávění může zastat všechny tyto úlohy naráz a zároveň poskytnout jakous takous představu člověku, který neprožil věci nebeské, o věcech, které neprožil.

Zvolíme-li na chvíli širší rámec výkladu, pak bychom mohli říci, že kromě živého lidstva existují "starší" andělé, že z nich někteří v tomto podobenství označení jako "mladší syn" opouštějí rajske, andělské stavy, a titíž mladší se vrací do Otcova domu a mají tam potom postavení, které jim starší syn "záviděl". V

uvozovkách označují především dosud nevysvětlené symboly. Závist např. znamená tendenci obsaženou ve stavu, tendenci, která by se jiným, snad bližším symbolem dala označit jako: "starší" syn také tíhne k tomu, aby se dostal do pozice mladšího syna. Také jednoho dne opustí Otcův dům. Je to vývoj, který "čeká" všechny anděly. Ve zkratce řečeno, ustavičně trvá šest dní stvoření, sedmý den odpočinku Hospodina, vstup do ráje, pád z ráje, odchod z Otcova domu i návrat do něj. Je-li tomu tak, pak bez nároku na čas jsou pro nás otevřeny všechny brány nebes. Je třeba jen se právě z času vymanit a splnit podmínky vstupu. To je ono nejnadějnější vybidnutí krátce slovy "Kdybys chtěl, měl bys život věčný". Už jsme si vysvětlili, jak slovo chtít (např. v úloze: Chceš-li za mnou přijít), tak i věčný život (ve všech úlohách z různých stran). Zbývalo by ještě mnoho říci, ale nyní aspoň toto.

Zůstává především nevysvětleno, proč se situace vrátivšího syna stala lepší než syna věrného, který nikdy nepromarnil nic z Otcova podílu.

Napadá nám, že představuje-li starší syn stav ráje a mladší pád z ráje a návrat do Otcova domu, ale nikoliv už do stavu ráje, nýbrž do stavu nebe, pak i promarnění Otcova podílu, pád z ráje a pobyt zde, v pozemském bdělém stavu, nemají povahu trestných stavů, že "tresty" jsou jen symboly nutnosti přechodu přes hmotu do nebe. Jinudy a jinak to nejde. Starší syn, který neprodělal tento vývoj, přestože je prvorozený, zůstává jen v přechodném stavu ráje, odkud se ještě padá, a právem žehrá na výjimečné postavení mladšího syna, vrátivšího se, žehrá na jeho stav nebe, ze kterého se už nepadá.

Genese nám velmi málo říká o stavu ráje, ze kterého se padá, ale téměř nic nám neříká o stavu nebe, ze kterého se nepadá. Jestliže ze stavu nebe se nepadá, pak k myšlence, že Hospodin vdechl člověku duši, rozuměj nesmrtelnou duši, která je ve stavu nebe, ze kterého se nepadá, lze dodat jen Ježíšova slova "bohové jste". Jinak řečeno: můžeme se jen zkušeností přesvědčit, že když nyní se svým od nebe odděleným vědomím vejdemo zpět do stavu nebe, zjišťujeme, že jsme z něho svou nejvnitřnější částí duše nikdy neodešli, nýbrž, že jen naše zevní, nejzevnější, povrchové vědomí se cítilo mylně od něho odděleno, zkrátka scházela mu zkušenost "bohové jste", kterou má Ježíš o sobě i o nás.

(Poznámka: není těžké si zodpovědět otázku, zda není rozporu mezi tím, že Ježíš se nepovažoval na jedné straně ani za dobrého a dobrými nejsme ani my, a na druhé straně za syna božího a nás

za bohy. Mezi dvěma výroky není rozporu, rozeberte si je!
Naopak při vstupu se svým vědomím do stavu nebe zjišťujeme, že z ráje jsme spadli a že se do něho už nikdy nevrátíme nebo nemáme vracet, nechceme-li z něho znovu spadnout.

Důležitost podobenství o marnotratném synu je mi podnětem k tomu, abych výklad tohoto podobenství ještě jednou zopakoval na smyšleném rozhovoru mezi dvěma lidmi. Smyšleném potud, že tento rozhovor proběhl v daleko širším měřítku (trval půl hodiny) mezi dvěma lidmi, kteří věděli, že se vícekrát osobně nesetkají. Vynechávám z tohoto rozhovoru, který proběhl v noci z 10. na 11. srpna 1973, všechny jeho části, které měly osobní charakter a nejsou obecně prospěšné, také jeho začátek a konec.

A: Mohl byste mně v tomto krátkém čase, který nám zbývá k rozloučení, názorně seznámit s problémem, jak se vrátit do Otcova domu?

B: Mohl, ale musíte znát přesně své východisko, postavení, odkud vycházíte. Jinak by se mohlo stát, že byste ze svého místa mohl odejít zcela opačným směrem, než je žádoucí.

A: Jak mohu poznávat, kde jsem? Je to má úroveň mravního života, můj způsob myšlení, motivy mého počínání či ještě něco jiného?

B: Jen velmi neurčitě se dá vaše východisko označit něčím z toho, co jste jmenoval, a to platí o všech lidech, protože jste každou chvíli jiný, třebaže jen nepatrně jiný. Ono však je třeba vyjít jen z toho, čím právě jste, když se rozhodujete se vrátit do Otcova domu. Musíte se naučit plně prožívat celou svou bytostí přítomný okamžik, abyste oním zvláštním způsobem, jaký mám na mysli, poznával své pravé východisko.

A: Jak se má prožívat přítomnost, nebo jiný okamžik, aby jasně označoval správné východisko?

B: Tak jako prožíval svou nouzi marnotratný syn. Byl na dně svých možností. Neměl ani slupky, kterými se živili vepři. Správný okamžik a zároveň správné východisko je tedy takové, kdy a kde jsme celí něčím propojeni, takže např. o sobě víme, že jsme na dně, že tímto směrem, kudy jsme šli dosud, dále nemůžeme jít.

A: Já však nejsem na dně a v tom je asi veškerá potíž. Mám co jíst, mám rodinu, zdraví, nic mi nechybí kromě spokojenosti se sebou, se svým stavem poznání.

B: Od toho, co máte, se dá aspoň na chvíli poodejít, takže může nastat takový přítomný okamžik, ve kterém jako byste nic neměl ani rodinu, ani zdraví, nic. Jde opravdu jen o intenzivní

prožívání přítomného okamžiku, takové prožívání je správným východiskem.

A: Proč je této intenzity, ničím jiným nerušené, tolik zapotřebí?

B: Protože toto intenzivní soustředění na přítomný okamžik propojí aspoň na chvíli celou naši bytost, a my pak stojíme, nebo vy pak stojíte, aniž to víte, celý před tváří Boží, nic z nás nezůstává stranou. A ono platí, že jen celý člověk se může vrátit.

A: Mohla by tedy být např. intenzivně prožívaná ctnost, třeba láska, správným východiskem, když by se o mém stavu dalo říci, že jsem samá láska, že pro tu chvíli žiji jen svou láskou?

B: Ano, mohlo by jím být každé intenzivní zaujetí čímkoliv, jen kdyby přitom byla splněna podmínka opuštění sama sebe. V podobenství o marnotratném synu je to znázorněno tím, že on opouští bez ohlednutí své postavení pasáka vepřů, jímž do té chvíle byl.

A: On snadno opustil postavení pasáka, když mu nezajišťovalo ani holý život, a potom měl možnost vzpomenout si na Otcovský domov a srovnat poměry v něm se svým postavením. Já jsem na tom daleko lépe než on a nevzpomínám si na Otcovský dům, ani se neodvažuji vrátit se do něho.

B: Proto nám Ježíš svými podobenstvími, jako ženě u studny, dodává odvalu, abychom se odvážili. A pokud se týče té vzpomínky: i my jsme jednou byli v Otcově domě, a proto za okolností, které označuje Ježíš v podobenství o marnotratném synu a jinde, si i my tak intenzivně vzpomínáme, že tato vzpomínka nám dovolí zapomenout na všechno ostatní, co ještě máme. Vždyť marnotratný syn ve chvíli, kdy si vzpomněl na otcovský dům, měl také ještě svůj lidský život. Rozhodující však bylo, že si ho nebyl vědom, nýbrž byl si vědom jen možnosti návratu.

A: Nyní jsem pochopil. Ale proč si myslíte, že právě nyní mám možnost si vzpomenout na Otcovský dům a vrátit se do něho?

B: Protože jste se dosud nikdy nesešel s člověkem, který zažil vzpomínku a návrat do Otcova domu a víte, že tento moment se už ve vašem životě nebude nikdy opakovat. Tímto zvláštním způsobem jste se ocitl na dně, tímto způsobem jste si pro tuto chvíli uzavřel cestu k pasení vepřů a otevřel si cestu k Otcovu domu.

Porovnejte si kočku, která se prochází, s kočkou, která číhá na myš před její dírou. Kočka, která se prochází, je ostražitá, vnímá všechno, co se děje kolem ní, aby unikla všem možným nástrahám a nebezpečím. Kočka, číhající na myš, ztrácí všechny vlastnosti procházející se kočky. Není ostražitá, myslí jen na myš. Zná jedinečnost chvíle, přestává být jednou kočkou, a to kočkou procházející se nebo odpočívající, a začíná být jinou kočkou, soustředěnou na budoucí kořist, kterou ještě nevidí, jen o ní ví.

B: Také já se nyní cítím být jiným člověkem, než jaký jsem byl, než jsem se s vámi setkal, ale mám dvojí obavu, že až mě opustíte, vrátím se ke starému člověku a pak, že si nikdy nevzpomenu na Otcovský dům, asi jako kočka, na nic si nevzpomíná, jen zapomíná na sebe.

A: Nebojte se. Žádné podobenství nám nemůže objasnit celou vaši konkrétní situaci, a pak nejste kočkou, nýbrž člověkem. Kočka nespadá z ráje, nemůže si tedy ani vzpomenout na ráj nebo Otcovský dům, protože dosud jako kterékoliv zvíře nebo rostlina dovede být v ráji, ale nedokáže být a nikdy nebude v nebi.

(Poznámka: v tomto záznamu o rozhovoru z r.1973 není uvedena pasáž, na kterou se budu v dalším odvolávat, líčení o vzpomínce na Otcovský dům, protože tato vzpomínka je obsažena na jiných místech spisů této řady.)

A: Považuji vzpomínku na Otcovský dům za tak důležitou, že si myslím že se nikdo bez ní nemůže vrátit.

B: Jenže vy už jste si vzpomněl na Otcovský dům, jenom že jste ještě v zajetí symbolu "dům", "Otcovský dům" atd., které vám nedovolují, abyste si tuto vzpomínku mohl označit jako vzpomínku na Otcovský dům.

A: Jak jste tedy poznal, nebo z čeho usuzujete, že jsem si vzpomněl?

B: Podle snadnosti, s jakou jste uvěřil mému zážitku a vzpomínce na Otcovský dům a všem následkům, které tato vzpomínka měla. Uvěří-li někdo s takovou samozřejmostí jako vy, je možno říci, že vykladačova vzpomínka byla pro vás už dávno připravena, že vaše potřeba v ni uvěřit už byla v ní obsažena, když ji vyprávějící zažíval.

A: Jak to můžete tvrdit?

B: Protože vzpomínka tohoto druhu neprobíhá v čase, je to vzpomínka na bezčasové a jako taková není vázána na minulost ani na budoucnost, jednou nabyta, už je tu stále. Ježíš mohl říci: "Víra tvá tě uzdravila", protože znal sílu víry, která činí zázraky.

První už se tu stalo, neboť jste nabyl jistoty, která nebývá u vás obvyklá. Jste vy tak nedůvěřivý, jak se mně jevíte, nebo s jakou samozřejmostí jste mi uvěřil?

A: Vidím, že máte pravdu. Nejsem důvěřivý člověk, kdežto vy jste mne vůbec nemusel přesvědčovat, a já jsem vám okamžitě uvěřil, ba vím, že mluvíte pravdu, cítím to do morku kostí.

B: Podílníte se na jistotě, kterou jsem nabyl i já.

A: Co mám teď dělat, abych došel do Otcova domu? Jsem ochoten zde padnout před vámi na kolena a odpřisáhnout jakýkoliv způsob života a zařídit se dle své přísahy, jen abych došel. Teď mi nezáleží na ničem než na tom. Kdybyste mi poručil cokoli, učiním to.

B: Víte, co řekl Ježíš Petrovi při jeho podobném vyznání? Víte. A Petr ho opravdu třikrát zapřel než jednou kohout zakokrhal. nechci tím snižovat vaši odhodlanost, jsem jist, že je upřímná, právě tak jako jsem si jist, že sebe neznáte. Já od vás nic nechci, jen abyste si dal vždy poradit, především od Ježíše Krista, abyste se ho nikdy, pokud možno, ani na chvíli nespouštěl.

A: Ježíš dává mnoho rad, kterých se mám držet napřed, odkud mám začít?

B: Vstoupili jsme branou podobenství o marnotratném synu, neutíkejte z ní. Marnotratný syn se dvakrát vyznává ze svých špatností takto: "Otče, zhřešil jsem proti nebi i vůči tobě. Nejsem hoden už se nazývat synem, přijmi mne jako jednoho ze svých nádeníků."

Poprvé se vyznává ze svých špatností, když si vzpomíná na Otcovský dům, podruhé před vstupem do Otcova domu. Vy jste nyní ve stavu vzpomínky na Otcovský dům. Vy jste katolík, a proto si můžete k dokonalosti téhož vyznání pomoci formou zpovědi a přijímání. Záleží však na tom, abyste to učinil hned, než vyprchá obsah. Záleží především na obsahu, a tím musí být vůle po novém životě. Všimněte si dobře, jak je tato vůle obrazně vyjádřena v podobenství: "I vstal a šel ke svému Otci." Tento smysl ode dneška musí mít nejen nějaká vaše modlitba nebo zpověď nebo rozhodnutí, ale celý váš život, každé vaše hnutí mysli i těla.

A: Kterak mohu být schopen takové dokonalosti?

B: Horší by bylo, kdybyste se cítil schopným a dobrým. V podobenství nám starší syn prozrazuje, že mladší měl jen jednu schopnost: prohýřit celý podíl s děvkami.

Nenechte se deprimovat ani hříšností, ani neschopností. Dosud jste špatně chápal svou hříšnost. Ona vám překáží jen proto, že vám nedovoluje chtít se vrátit do Otcova domu. Otec dal marnotratnému synovi jasně najevo, že mu nevadí žádný synův hřích, jestliže je syn ochoten vrátit se k němu.

Řekli jsme si, že marnotratnému synu už nezbývá nic než holý život. A ten zbývá i nám. Ono vám však ještě zbylo hodně z podílu Otcova, protože vy jste se neocitl v oné krajní pozici, ze které už život dál nepokračuje, nýbrž jste se dostal do krajní pozice jiného druhu, že naše setkání se nebude vícekrát opakovat, a že jste se proto rozhodl je využít poučeností a realizací. Jako marnotratný syn napřed věnoval všechny své síly tomu, aby promrhal Otcův podíl, tak potom vydal všechny své síly, aby on vyhladovělý a unavený životem došel do Otcova domu. To dokázal proto, že svůj život už nepovažoval za svůj nebo za žitý pro sebe, nýbrž za život, který má být žit pro Otce, třeba v poměru nádeníka, ale přece jen ve službě jemu.

A: Tato fáze cesty mi připomíná jiné podobnosti - o hřivnách, se kterými služebníci hospodařili jako s hospodářovými a ne se svými a všechnen užitek z tohoto hospodaření i s hřivnami samými byli bez rozmyslu a bez výhrad ochotni odevzdat hospodáři, kdykoliv je o to požádá.

B: To je ta pravá schopnost, která pramení ze současného odstoupení od svého a z touhy po splnění vůle boží.

A: Budu-li jednat tak, pak se mi zdá, že budu snadno poznávat vůli boží. Neboť pokud budu živ, bude můj život hřivnou, s níž mám hospodařit pro Boha.

B: Při vaší prostotě jiného důkazu o vůli boží, než že jste živ, nepotřebujete. Nejste daleko od království božího, řekl by vám Kristus.

21. 6. 1975

Spojovací metody

Považuji za vhodné do rámce úloh připojit přehled různých metod, které jsem postupně v tomto a v dřívějších spisech doporučoval.

Hned úvodem však upozorňuji, že kdyby existovala nějaká metoda, která by mohla zastoupit spojovací úlohu lidského života s věčným životem a kdyby touto metodou bylo něco jiného než lidský život sám, byl bych psal jen o takové metodě, a ne o tom,

jak zformovat lidský život s jeho bohatstvím myšlenek, citů a různých způsobů vyžití, činností, požitkem, utrpením apod. Totéž by byli přede mnou učinili mnozí jiní.

Můžete se ovšem domnívat, že se mýlím, a že přece jen existují metody, které vedou k vědomému spojení člověka s věčným životem. Což např. není v katolické mystické teologii propracována celá soustava modliteb od získaných stupňů až po vlité nazírání? (Viz M IV) Což nejsou známy různé jogické praktiky, z nichž mnohé jsou vlastně svým způsobem modlitbami? K oběma otázkám se dá říci, že ani jakákoliv modlitba, ani jiné praktiky nevedou k vědomému spojení s věčným životem, jestliže jim neodpovídá celý ostatní život, a nejsou-li s ním organicky propojeny. Odstrašujícím příkladem zneužívání např. jogických praktik jsou spisy, které v současné době ve velkém vycházejí hlavně v USA. Jogini, kteří v nich popisují různé systémy pozic, dechu a soustředění a slibují zasvěcení čtenářům, nahražují - a to čtenáři, který ví, co je joga, neujde - pravé samadhi a jiné spojovací stavy autosugescí. Dokonce někteří vykládají, že samadhi je druh autosugescí získaného transu. Na všech těchto spisech se dá pěkně ukázat, na jaké scestí vedou různé metody oddělené od života, ve kterém mají svou platnost a velmi vznešenou úlohu. Tyto spisy sice věrně popisují, co dělá žák (sadhak) v různých indických ašramech, lépe řečeno, věrně popisují, co je vidět, že dělá, ale nemohou popsat oddanost žáka jeho vůdci a jakou roli tato oddanost a poslušnost hraje v celém žakově životě. Ona je nepostradatelným sjednocujícím prvkem všeho toho, co se dá popsat. Oni jogini, o nichž byla řeč, provádí něco, co jsme si vysvětlili jako kvas farizeů, ve kterém chyběla vůdčí, všespojující láska. Řeknu ještě to jinak: před mnoha lety napsal Dr. Paul Brunton knihu "Hledání Nadjá", kde je mistrným způsobem popsána praxe myšlení v džánana joze. Mnozí její přívrženci nemohou pochopit, proč Brunton zakázal další vydávání této knihy v tom znění, v jakém ji napsal. Tento zákaz vydal společně se zákazem vydávání knihy "Vnitřní skutečnost", ale tam byly důvody zákazu jiné. Brunton správně přišel na to, že při čtení knihy a praktikování jejích návodů může dojít místo ke skutečnému poznání jen k autosugesci a ke vmýšlení se do pozic, které neodpovídají faktickému stupni vývoje. Pozicemi zde nemíním ásany, nýbrž duševní postoje vedoucí k sebeklamu. Dělá-li někdo totéž, ale za vedení učitele, jemuž je oddán, musí se podrobit jeho kontrole a hodnocení. Mistr např. snadno rozezná stavy navozené autosugescí od pravých stavů dosažených duchovním vzestupem, a nedovolí, aby žák upadal do sebeklamu. Stejně si počínal Ježíš s Petrem, jak jsme si už řekli, a s ostatními

učedníky. Jak důležitý byl vztah poslušnosti a lásky učedníků k mistru, vidíme nejlépe z případu Jidáše. Nepatrná vědomá neposlušnost vedla postupně až ke zrádovství, a Ježíš to předvídal, aniž potřeboval být věštcem.

Nuže o spojovacích jogických metodách nebudu mluvit ne proto, že bych je neuznával, nýbrž proto, že jsou-li používány bez vedení mistra, nevedou k těmto cílům, nýbrž mnohem níže, a mnohé z nich jsou pak velmi nebezpečné, zvláště praktiky kundaliny jogy, nebo jsou velmi málo účinné, jako třeba pozice hatha jogy. Vedou-li např. určité pozice (hatha jogy) k uzdravení těla, co je to proti tomu, k čemu vedou v Indii u nohou mistrových. Např. obyčejná pozice padmasany, prováděná pod vedením mistra, vede k úplné ztrátě pocitu tělesnosti (nemluvě o dalších účincích), což představuje nezbytnou základnu pro vědomé spojení s věčnou, od hmotné neodvozenou existencí. Zním lidi, kteří zvládli padmasanu, ale zmíněné účinky tohoto zvládnutí se nedostavily. Takové jsou následky záměny části za celek nebo prostředku za cíl. Vzpomeňte jen, jak učedníci na hoře Tabor při proměnění Páně byli ochotni změnit prostředek (svou blaženost) za cíl, jak později byli ochotni zaměnit osobní vedení Ježíšem za vedení Duchem sv., které pro ně Ježíš připravil svým odchodem od nich. Víím, kolik námahy stojí, a kolik času vyžaduje, aby jogický žák zastavil dech na půl hodiny, což je jeden z předpokladů pro technické zvládnutí samadhi. V Evropě mystický žák pouhým zaujetím, bez znalosti techniky o zastavování dechu, zvládne zmíněnou podmínku třeba naráz nebo ve velmi krátké době, přestože se o to nesnaží, ani neví, že má něčeho takového dosáhnout. Znaje tento ničím nenahraditelný vliv zaujetí, snažil jsem se ve všech čtenářích jej vystupňovat. Chtěl jsem přispět k tomu, abyste byli buď horcí nebo studení, jen ne vlažní. Vedle této skupiny prostředků, které stupňují zaujatost, je důležitá další skupina, která stupňuje odhodlání k sebeobětování a konečně skupina prostředků dobré vůle. Samozřejmě, nelze jednu skupinu prostředků oddělit od druhých, a nejdokonalejší jsou takové prostředky, které umožňují propojit a jedním směrem namířit celého člověka.

Nejběžnějším prostředkem, jenž stupňuje zaujatost, za určitých okolností, o nichž bude dále řeč, je něco, co bychom mohli nazvat dotazovací metodou. Je to stálá kontrola sebe dotazováním, prováděná za tím účelem, aby člověk dokázal plnit vůli boží i tam, kde ji neplnil, a tedy aby se příliš nevzdaloval od Otcova domu. Touto metodou se má především zabránit nástupu z krajních pozic, tedy krizím, a má se dospět k harmonickému

životu založenému na vnitřní poslušnosti. Zásadou je: milující nechce se příliš vzdálit od milovaného nebo milované, naopak chce mu (jí) být co nejvíce na blízku. Toto zdůvodnění, pokud vyjadřuje opravdovou potřebu člověka dlít blízko věčné lásky, je ze všech nejlepší, ale ne vždy člověk pociťuje tuto potřebu. Proto ve všech ostatních případech může nastoupit motiv věrnosti nebo poslušnosti, který se časem změní v potřebu být věrný, v potřebu být poslušný i tam, a v tom, kde před tím nešlo vůbec o nic (např. při tzv. neutrální činnosti).

Základními otázkami této metody jsou dotazy jako: Co by na mém místě učinil Ježíš? Co si ode mne přeje Bůh? Co je jeho vůlí? Není třeba, aby si člověk dovedl vždy na tyto otázky odpovědět, nýbrž je zapotřebí, aby se ptal proto, že chce plnit vůli boží a že mu na tomto plnění záleží nejvíce. Smyslem těchto otázek není, abychom slyšeli hlas, který by nám napovídal, co máme dělat a co nikoliv. Kdybychom takový hlas slyšeli, jsme na scestí, nemá s Bohem nic společného, je to druh mediumity, ať je obsah té řeči sebevznešenější. Smyslem těchto otázek je projev naší dobré vůle neřešit své záležitosti odděleně od Boha a jeho vůle. Odpověď na tyto otázky, pokud si je nedovedeme zodpovědět rozumně světlem svého rozumu, může přijít z nejrůznějších stran a nejrůznější formou, nejčastěji změnou situace nebo změněným jednáním okolních lidí. Další serie otázek má povahu následné kontroly, např.: Učinil jsem vše, co ode mne očekává Ježíš? Jednal jsem jako milující člověk? Kvůli komu jsem jednal? Pro koho jsem pracoval? Koho jsem svým myšlením nebo jednáním oslavil? apod.

Dotaz jakéhokoliv druhu nesmí mít nikdy povahu formální, že se ptám, aby se neřeklo, ale pak si děláme tak jako tak, co chceme. Celá metoda se musí dále opírat o co možná nejdokonalejší znalost učení a jednání mistra, podle něhož se řídíme, v našem případě Ježíše Krista. Tato metoda by tedy měla být doplňována pravidelnou četbou evangelií, pak epíštol jako určitého bezprostředního výkladu evangelií, pak jiných dostupných výkladů těchže, četbou životopisů svatých, především jejich myšlenek.

Největším nebezpečím metody dotazu je, že se zvrhne v sebezpozorování (a to se jí stane cílem) a s tím spojeným sebeuspokojením nebo znepokojováním. Žádná z metod zde uvedených nesmí překrýt cíl, dokonalost v jejich provedení se nesmí stát cílem, metoda musí zůstat prostředkem. Stalo-li by se to, přestala by být pomocníkem a stala by se překážkou pokroku. Každá metoda je jen odrazovým můstkem. Co to znamená např.

při metodě dotazovací? Člověk se čím dál tím méně potřebuje ptát (a on se ptal jen z potřeby být poslušen nebo dokonaleji milovat), nebo dokonaleji vyjádřeno, ptát se jinak než slovním výrazem, dotazem přeje si odevzdat se Bohu, jeho vůli, jeho lásce apod., bez mluvení a bez vlastního rozhodování. V této fázi zase hrozí přílišná trpnost nebo předčasná trpnost a ztráta osobní iniciativy. Člověk se nesmí naučit čekat na vnuknutí boží, nebo že ho někdo povede za ručičku, a teprve pak jednat, neboť správně zavedená metoda dotazovací by ho měla přivést k tomu, že si váží všech složek života, i svého rozumu jako daru od Boha. Získá postupně takovou schopnost rozeznávací, že pozná, kdy rozumové rozhodnutí je dostačující a kdy nepostačuje. Protože doroste do větší lásky k Bohu i k bližnímu, bude čím dále tím méně něco žádat od Boha a od bližního.

Má zkušenost s metodou dotazovací:

Jako většina malých dětí už v předškolním věku jsem se hleděl poučit od rodičů, měl jsem k dispozici maminku a babičku, o tom, co je správné a co nikoliv a hleděl jsem se zařídit podle toho, co mi poradily. Zprvu nekriticky jsem považoval všechno, co neschvalovaly za špatné, takže jsem se hleděl napravit. Bylo to v době první světové války, kdy nebylo mnoho jídla a samozřejmě nebylo ani hraček pro děti. Maminka, která vedle mých her ustavičně šila nějaké prádlo pro lidi nebo přešívala nějaké šaty, řídila mou hru tak, že mě učila šetřit nízkou stoličku a napomínala mě, abych s ní netloukl, že jí to bolí. Nerozeznával jsem živé od neživého. Domníval jsem se, že jí to bolí, a že stejnou bolest pociťují předměty, se kterými neopatrně zacházím. Moje dotazy z té doby např. vypadaly takto: "Bolí tohleto? " A snažil jsem se vyvarovat všeho, co někoho nebo něco bolelo. Tím jsem začal pěstovat metodu nenásilí. Byl jsem přesvědčen, že nejhorší je to, co bolí. Byl jsem totiž po mnohanásobné operaci ruky za vědomí a bolesti jsem zažil tolik, že jsem jí rozsuzoval téměř všechno. Toto mravní rozsuzování se pochopitelně brzo rozšířilo do všech oblastí mravního života. Považoval jsem za rozumné to, co za takové považovali velcí lidé. Proto jsem mohl už mezi třetím a čtvrtým rokem svého věku učinit předsevzetí, která v těch letech děti nečiní: že nebudu nikdy pít alkohol a kouřit, protože mně řekli, že to znehodnocuje člověka a zotročuje ho to. Z toho zotročení jsem měl velký strach. Tehdy jsem se jen tak tak vyvaroval přílišnému nezdravému sebepozorování, protože jsem měl dva regulátory: zpěv a styk se zvířaty. Nevydržel jsem dlouho přemýšlet, v každé přestávce mezi myšlenkami jsem si v duchu nebo nahlas

prozpěvoval buď naposlouchané písničky od babičky, která si při práci prozpěvovala, nebo jsem intonoval dle vnitřní potřeby.

Brzy jsem začal zpěvem vědomě regulovat náladu, takže v předškolním věku jsem téměř celý den prozpíval a nedostal jsem se z dobré nálady. To byla moje záchrana. Dodneška účinně zaplašuji zbytečné myšlenky zpěvem, většinou v duchu, a to melodicky, nikoliv zpěvem bez taktu a bez melodie v nějaké tónině. Obdobně v menší míře si pomáhám určitými pohyby nebo kresbou, která má charakter pohybový. Velice mně prospělo, že jsem dotazovací metodu mohl provádět úplněji než většina dětí a že jsem nebyl rušen chybnými odpověďmi kamarádů, neboť jsem se s dětmi svého věku stýkal velmi málo. Měl jsem od lékařů zakázáno si s nimi hrát, neboť má levá ruka byla v sádře a byl bych mohl na ni upadnout. Tím se v rozhodujícím věku vyloučily odpovědi, které by byly narušily jednotný systém navozený maminkou a babičkou. Jak k tomu došlo, viz UŽ. Měl jsem však také mnohem staršího kamaráda, kterého mi už nezakázali, protože se jim už zdál být rozumný. Ten mně prozradil, že daleko více než kouření a pití zotročuje lidi pohlavní život, a tak jsem chutě učinil další předsevzetí žít bezpohlavně. Toto rozhodnutí potom způsobilo, že má krize v době puberty, o níž bude dále řeč, velmi rychle dozněla. Dotazoval jsem se také zvířat, neboť s těmi mi nezakázali si hrát. Zapomněli na to, že hra s nimi může být pro mou ruku ještě nebezpečnější. A tak dalšími nejdůležitějšími mými učitelkami byly především husy. Ty mi daly mnoho odpovědí, ze kterých dodnes čerpám mnoho moudrého, především na tom je postaven můj poměr k rostlinám. Ve zkratce by se dalo říci, že dotazování z mé strany nemělo jen ten význam, že jsem se o něčem dovídal, nýbrž mělo i reálný dopad na celý můj život do všech podrobností. Stal jsem se sám sobě soudcem, který vedle každé myšlenky a vedle každého činu stavěl soud (hodnocení), podle kterého jsem se snažil nejen se zařídit, ale i sám sebe odsoudit k příslušnému trestu. Stanovil jsem si po dotazu přiměřený trest. Nebyl jsem při tom tak soudný, abych si trest stanovil sám. Zeptal jsem se, co bych zasloužil za to nebo ono, co jsem vyvedl, když jsem byl upozorněn na to, že je to nesprávné a zařídil jsem se dobrovolně a **skrytě** podle výměru trestu, nečekal jsem, až mě někdo potrestá. Musím přiznat, že většinou jsem trestal své tělo, protože jsem je považoval, většinou mylně, za zdroj všech špatností. S tímto systémem, který jsem stále propracovával, jsem vydržel bez náboženských motivů až téměř do sedmnácti let. v té době jsem si ovšem kladl otázky už trochu duchaplnější. Celý rok jsem se zabýval téměř výhradně dvěma dotazy, z nichž jeden zněl: Má smysl život, v němž budu dělat, co

mě nebaví? (když vlivem okolností jsem se nemohl věnovat tomu, co mě bavilo). Druhá zněla: Má smysl život, ve kterém nebudu moci zvládnout své tělesné chtíče, nebo ve kterém uzavřu sňatek, aby se se mnou nějaká žena podílela na mé a její neschopnosti tyto chtíče zvládnout? Upozorňuji, že obě tyto otázky stále ještě ani v nejmenším nebyly motivovány nábožensky. V té době jsem na Boha nevěřil, ačkoliv mě obě mé vychovatelky k víře vedly. V té době jsem už se svou dotazovací metodou stál na vlastních nohou. Tak malé krůčky kupředu jsem dělal! Obě otázky vyvěraly z opravdové potřeby je vyřešit. Nebyly dětsky zbytečné za jaké my dospělí považujeme mnohé všetečné dětské dotazy. Stál za nimi nastupující život dospělého člověka. Propojovaly celou mou bytost, i když jsem na ně nenalézal jinou odpověď než "ne, takový život nemá smysl". Pro nás není poučné, zda ten soud byl správný či nikoliv, nýbrž důležitý je jeho naléhavý obsah. Radil bych vám, abyste tímto způsobem začli, pokud chcete použít této metody a nekladli dotazy jiné, než které mají obdobnou naléhavost a na které nenacházíte odpovědi. Také já jsem si sice říkal **NE**, ale protože jsem nechtěl spáchat sebevraždu, abych nezarmoutil rodinu (v tom mně pomáhalo moje hodnocení z útlého mládí: nedělat nic, co někoho bolí), fakticky jsem nenalezl odpověď, protože okolnosti mne vedly k životu, ve kterém bych byl úředníkem, zatímco jsem chtěl být přírodovědcem. A nad to, moje rodina byla přesvědčena, že se ožením, pokud nevstoupím do kláštera. Pro ně dostačujícím argumentem pro klášter bylo, že jsem nechodil za dívkami. Do kláštera však bylo těžko vstoupit, když jsem nevěřil. I v tomto směru jsem byl tehdy v koncích. Dostávám se k momentu stejně důležitému co do instruktivnosti pro vás jako tehdy pro mne. Přesvědčil jsem se o síle dotazu, do něhož je soustředěno řešení lidského života. Takový dotaz proráží nebe i pro člověka, který nevěří a který se se svým dotazem k nebi neobrací, což byl můj případ. Dostala se mi do ruky psaná věta, že lidský život má smysl mostu do věčného života (původní znění viz UŽ) a smysl této věty obrátil můj život na ruby. Nabyl jsem jistotu, ne víru, o tom, že se nacházím na začátku tohoto mostu právě jako ostatní lidé, s tím rozdílem, že vím, že na jeho konci je břeh věčného života. Zatímco ostatní lidé na tom mostě civí nebo se všelijak otáčejí, rozhlížejí se a všeličemu se diví, promrhávají příležitost přejít po mostě do věčnosti. Já věděl, že budu znát prostředek, jímž se přejde, a chopím-li se ho, přejdu. Upozorňuji vás, že jsem při tomto osvícení žádný most neviděl a dokonce, že slovo most je pouhým překladem zkušenosti, která má hlubší význam než význam mostu. Slovo "most" je prostě překlad zkušenosti, který se mi zdá být teď nejpříhodnější.

Ze všech těchto jistot zbyl jen jeden dotaz: jakým prostředkem přejít?

To však už nebyl dotaz spojený s bází, že na něj nebude odpovězeno, nýbrž spojený s jistotou, že na něj najdu odpověď, a to brzo. Přes tyto jistoty jsem nebyl nikdy schopen vyvarovat se v pravém slova smyslu školáckých chyb. Našel jsem ten kýžený prostředek, byla to metoda soustředění, kterou jsem, jak jsem se domníval, vyčtl z Weinfurterovy knihy "Ohnivý keř". Ona však byla v tomto spisu obsažena velmi vzdáleně, hlavně duchem, vnitřním smyslem, neboť ten se dostavil z věčnosti. Nedopustil jsem se chyby v tom, že jsem zvolil nebo že jsem si "vzpomněl" (s určitým podnětem z Weinfurterova spisu), na metodu, která mi rázem pomohla, abych se zbavil zmíněných dvou otázek - dotazovací metoda zde slavila velký triumf. Ale dopustil jsem se velké chyby v tom, že jsem smysl svého života začal vidět ve zdokonalování této metody, až k vědomému spojení. Nevěděl jsem, že musím i ostatní život zapojit do spojitivého procesu, jinak nastanou velké, dnes vidím, že nepřekonatelné překážky, které způsobí, že na určitém stupni se celý život zastaví, dokud neopravím svůj jednostranný názor a nevyvodím z toho důsledky. Je pravda, že většina evropských mystiků úroveň, na které se vývoj zastaví, považovala za dosti vznešenou a domnívala se, že po smrti nastane další vývoj. Mýlili se. Všechno se musí dobýt zde na světě v lidském těle. I kdyby měli pravdu ti, kteří věří v převtělování, že v příštích tělech se bude pokračovat, nemohu doporučit, aby se kdokoliv utěšoval touto myšlenkou, protože se může stát (jak nám o tom svědčí lidé, kteří o sobě tvrdí, že znají svá převtělení), že si třeba člověk nevzpomene, co dělal minulý život, protože v jeho dalším životě nenastaly tak naléhavé okolnosti, pomocí nichž by se mohl vrátit k vědomí, které přesahuje hranice jediného lidského života.

Dáte mi snad za pravdu, že tomu tak může být, protože si možná nedovedete vzpomenout ani na to, co jste včera měli k obědu, a to proto, že oběd byl všední a dnes nemáte hlad.

Vraťme se k argumentu: nejběžnější začátečnickou chybou je, že vedle světského života postaví život modlitby (nemluvím zde o druzích modlitby, jako o soustředění, meditaci, slovní rozbor atd., protože jsem o nich pojednal jinde). Pak se stane dvojí. Buď má modlitba tak velkou váhu, že člověka odtáhne od ostatního života, který se nachází vedle modlitby, a ten se začne člověku jevit jako zbytečný nebo zdržující, zkrátka jako překážka. Nebo světský život má větší váhu než modlitba, člověk zemdlí v modlitbě, nakonec v ní ustane, a pak už neví o žádném jiném

spojovacím prostředku. Chyba byla v tom, že nedovedl svůj život sladit s modlitbou a přibrat ho k modlitbě jako neúčinnější prostředek. Rozvedu tento nedostatek na vlastním odstrašujícím příkladě. Nežil jsem dvojitým životem, nýbrž hned trojitým: životem modlitby - a tu jsem považoval za ono hledání království božího především - pak životem ctnosti - a tu jsem považoval za samozřejmý doplněk a podklad modlitby - a konečně životem tzv. neutrální činnosti - ta mne obtěžovala, nevěděl jsem si s ní rady. Ctnostný život sice zachránil určitou úroveň modlitby, ale jsa postaven proti neutrální činnosti, stal se postupně brzdou, takže i modlitba se zastavila ve vývoji. Nestal jsem se sice člověkem lenivým, jak by se mohlo stát, protože jsem si zachoval touhu dovědět se i z knih, co možná nejvíce o duchovních naukách, kromě toho mně zbyly zájmy jazykového studia, ale s ostatním studiem a s ostatní prací jsem byl na štíru, považoval jsem veškerou světskou činnost za překážku na cestě (studium jazyků bych byl také zanechal, nebýt toho, že jsem nenacházel vše, co jsem potřeboval nastudovat o duchovních věcech v češtině. Např. sv. Terezie z Avily byla přeložena jen v "Hradu nitra" a ve "Svéživotopisu", ale její dřívější dílo "Viaje de perfeccion" byla jen ve španělštině. "Libro de su vida" jsem si přečetl ve francouzštině, protože jsem o českém překladu nevěděl atd. Potřeboval jsem se zmocnit celého způsobu jejího myšlení, a podobně tomu bylo i s několika jinými křesťanskými i orientálními svěťci), nebo při nejmenším za balast neutrální, tj. s mravním životem nesouvisející částí života. Vedle toho jsem se však stával člověkem ctnostným - jak jsem sám sebe hodnotil ve srovnání s jinými vysokoškoláky, s nimiž jsem léta žil na studentské kolonii v Praze na Letné. Srovnání s nimi nevyhnutelně muselo vést k chybnému hodnocení sebe. Přesvědčil jsem se sice, že neutrální činnost, která se koná jako sebezápor z lásky k Bohu, je stejně účinná jako modlitba, a že ji povyšuje na vyšší úroveň, ale nebylo mně příjemné dát se touto cestou, a tak zůstalo jen u příkladu. Prvních devět let své přímé cesty jsem tedy vědomě zůstával sedět na dvou židlích, respektive na třech židlích, a neměl jsem tolik zkušenosti, a snad ani tolik dobré vůle, abych tuto situaci napravil. (Řekli byste, že ctnost přece jen nebyla tou třetí židlí, protože jsem ji považoval za nutný doplněk modlitby. Protože však jsem ji nepovažoval za spojovací prostředek, stála přece jen v jiné linii.) Důsledně vzato, člověk teprve tehdy sedí na jedné židli, pokud nevyklučuje nic ze svého života ze spojovacích prostředků a všeho se chápe, aby se spojil s věčností. (Náramně jsem se potom divil, že jsem se dostal do koncentračního tábora a že jsem tam neměl vůbec žádnou protekci. Dostával jsem rány jako ostatní, strádal jsem tělesně i

duševně jako ostatní, a navíc jsem si marně lámal hlavu, kde jsem udělal chybu, že se tohle mohlo stát. Nechtělo se mi věřit, že vše, co jsem do té doby zažil, byl pouhý klam, ale své situaci jsem nerozuměl. Když jsem při jedné příležitosti měl dojem, že budu v bezprostředním okamžiku gestapákem zabit, zřekl jsem se bez výhrad svého života. Následek tohoto lidsky dokonalého zřeknutí, ovšem vynuceného, okolnostmi, byl nečekaný. (Upozorňuji, že poznání přichází vždycky nečekaně!) Opakovala se na daleko vyšší úrovni situace od začátku mé přímé cesty v těch 17 letech (tehdy na jaře 1930, nyní koncem listopadu 1939). Kromě obnovy základních jistot nabytých r.1930 se dostavilo daleko širší poznání, které překlenulo propast mezi činným životem a modlitbou. Protože jsem se předtím od vstupu do koncentračního tábora neustále ptal, k čemu byl můj dosavadní život a proč došlo k tak hluboké krizi, dostavila se odpověď především na tyto otázky. Nebyl jsem uvězněn, abych byl utýrán, nýbrž abych se zbavil sama sebe za pomoci krajní situace. Situace, ve které jsem se ocitl, se ukázala být pro mne tak užitečná, že nemohu jmenovat žádný jiný okamžik ve svém životě, který by byl pro mě cennější. Kdybych se byl naučil jen tomu, že jsem začal být vděčný za jakoukoliv situaci, ve které jsem se ocitl, bylo by to mělo převratné následky pro celý život. Daleko významnější však bylo, že jsem vyšel ze sebe a mohl jsem vstoupit do duší jiných lidí, a tím jim pomoci v jejich utrpení, ne však jen tím, že bych byl rány snáze snášel, ale i tím, že jsem žádnou ránu už nedostal. Všichni to kolem mě pozorovali. Utrpení jiných, které jsem zažíval s nimi, nebylo utrpení mé takovým způsobem, jakým jsem trpěl, dokud jsem byl jen sám se sebou. Tam někde začíná ono milovat budeš bližního jako sebe, a je to nejpožehnanější stav, jaký člověk může zažívat. Nedá se zažívat, dokud člověk patří sobě a ze sebe nevyšel. A tento stav nemůže nastat, nepřejde-li člověk přes ztrátu sebe, přes propast vnitřní smrti. Protože je tento stav užitečný i pro ty, kdo neprošli smrtí, nýbrž mají možnost jen se potěšit s tím, kdo jí prošel, a mají možnost se povznést nahlédnutím na velkolepost lásky, dá se potom pochopit, proč Ježíš nazval své učedníky solí země (Ježíš prošel smrtí v Betlémě, Jordáně a na kříži).

Člověk se učí, i když ještě neprošel tou zkušeností vnitřně, bez nároků na odměnu, milovat.

Vidím proto, že spojovací stav, který se nečekaně vyskytne při nějaké příležitosti úplně nečekaně, je největším požehnáním pro všechny lidi. Osvobozuje od největšího otroctví, jímž je patření sobě. Sv. Terezie z Avily zažila první vědomé spojení s Bohem,

spojení extatického typu (ne všechna jsou takového typu), když horlila pro království boží na zemi, v lidské duši. Sv. Kateřina Sienská při spatření louky kopretin. Ani jedna, ani druhá netušily, co je tak unese, co je tak lehce zbaví jich samých, že přestanou sobě aspoň na chvíli patřit a začnou patřit věčnosti.

Není chybou, když si člověk myslí nebo je dokonce přesvědčen, že nějaký prostředek nebo nějaká metoda ho přivede ke spojení. Za určitých okolností každá metoda, která nám dovoluje úplně se odevzdat a zachovat si přitom touhu, vede k vědomému spojení s Bohem, dokonce tam může vést stav tzv. neutrální činnosti, a nakonec tam povede, i když se obvykle od ní nemůže začít pro velkou náročnost této metody.

Vrátím se ke své zkušenosti. Měl jsem jistotu, že modlitba mě dovede k spojení. Proto jsem k ní nepřistupoval nikdy jako k jiné činnosti, od které jsem si tento účinek nesliboval. Zobecním svou zkušenost: modlitba má tehdy spojující účinek, když do ní člověk vchází bez nároku na návrat celý svým životem (viz úloha předešlá a o lásce). Sama technika nebo soustředění nestačí.

Člověk však nemá, ani nemůže mít správnou představu o tom, co je to patřit Bohu a za jakých okolností mu může patřit. Proto i když mu chce upřímně patřit a dává tomuto svému chtění výraz modlitbou, může se stát, že až si jej Bůh bude brát, uteče, jako se stalo mnohokrát mně. Měl jsem se příliš rád a nevěděl jsem o tom.

Také by nebylo správné, kdyby si někdo myslel, že s prvním vědomým spojením s věčným životem se člověk stává dokonalým. Sv. Terezie od svého prvního přechodu prošla léty bojů, a tak je tomu s každým, kdo jednou prošel. Jeho boj však už má jiný charakter než dříve. Člověk už má představu o svobodě, kterou ochutnal, o lásce, která ho jednou objala, hodnotí jinak než ostatní lidé, ale přece jen je vystaven velkému nebezpečí, že se mu bude chtít utéci za každou cenu z klece, do níž se nedobrovolně vrátil, že bude podceňovat světský život. Bude třeba mnoha dalších kroků na cestě, aby se zbavil tohoto předsudku.

Člověk dostává napřed z věčného pramene pro co si tam šel - třeba vědomí o věčném životě. Dá se však těžko zabránit tomu, aby na člověka, který se vrátil do všední běžné skutečnosti, nedolehla tíseň a smutek. To se sice děje jen při prvních, nepřilíš hlubokých vstupech, po nichž světlo nepronikne do všech koutů naší bytosti, dalo by se však této reakci zabránit, kdyby si člověk zakázal vlastnit jedinou nabytou zkušenost (beztak, pokud ji začne vlastnit, ona se nemůže opakovat) a kdyby zároveň s

prostředkem, jímž vstoupil (řekněme, že to byla modlitba), spojil jiný prostředek, který by ho rovněž spojil, ale z jiné strany (řekněme vnější činnost). Mám na mysli Ježíšova slova, že kdo chce být větší v království božím, má sloužit všem. Konkrétněji řečeno: místo aby se soukromě těšil z daru, který získal, má se o něj podělit s bližními láskyplnou činností vůči nim. Kdyby to udělal bezprostředně po nabytí světla (viz Buddha) vůbec by je neztratil, nýbrž by je rozšířil do jiných oblastí svého života. S milostí se musí hned hospodařit, ne si ji uložit pro sebe. Nedodržení této zásady má za následek, že i velmi hluboké ponoření do věčného života se buď vůbec neopakuje, nebo jen tehdy, když je člověk násilím přinucen sebe se vzdát. Mostem, o němž zde byla řeč není nic jiného než náš lidský život s jeho bdělým stavem a chápeme-li se kterékoliv metody a svůj život do ní nevložíme, nepřejdeme.

27. 6. 1975

Závěr

Právě ukončená řada spisů o křesťanském náboženství má zčásti nahradit velkou propast, která zeje mezi náboženstvím a jeho současným podáním.

Tuto propast nemohou překlenout ani ekumenické snahy církví, protože situace se dost podobá poměrům v Palestině v době Ježíšova života. Kdo mají klíč k božímu království, sami do něho nevcházejí a jiným brání vejít tím, že je hluboce podceňují. Spojí-li se tito bázlivci dohromady, v čem se zlepšší situace. Budou jen společně čekat, až je někdo porazí. A dočkají se. V mnohých zemích už církve beztak nemohou provádět náboženskou osvětu, i kdyby chtěly, tam kde taková situace ještě nastala, tam si myslí, že nenastane, i když budou tak nedokrevní jako jsou a nevrátí-li se k náboženství, které má člověka vědomě svazovat s Bohem (odtud latinské "religio" - náboženství, ale doslova přeloženo: znovu spojení) už zde na zemi, a to nikoliv nařízením o tom, co se má a co se nemá dělat, nýbrž dobrovolně nastoupenou zkušeností, ke které stačí podat klíče.

Neviňme z protináboženského tažení nikoho, ani materialisty, ani ateisty, ani ty, kteří si myslí, že věří, ale ve skutečnosti nic ze své víry neuskutečňují. Smiřme se s tím, že žijeme v přírodních poměrech, podobných džungli nebo životu v trávě. Zůstaňme u té trávy, ta je nám bližší. Zdravý jedinec, třeba brouk, tam není napadán, ale na nemocného se vrhají i ti slabší, a je zákonité, že ho udolají a pozřou. Tak je tomu i s nemocným a

bezmocným náboženstvím, které stůně na to, že už není náboženstvím, nýbrž jakýmsi kvasem farizeů. Co je to platno, že se lidé dosud modlí v chrámech i doma. Konají jen své náboženské povinnosti, a takové počínání z nich dělá neužitečné služebníky. Kam se podělo ono napřed hospodáři a pak sobě, a to po celý den, jak o tom symbolicky mluví Ježíš. Např. v úloze o postavení (člověka) služebníka byla řeč o tom, co člověku poskytuje reálnou naději k náboženskému spojení s Bohem. Úlohy neměly být kázáními. Měly být úlohami, ke kterým je podán ten nejnutnější návod k tomu, aby se úloha dala provést. Ani jedna není provedena, ale dá se, podle mého soudu, podle psaného návodu provést. Úlohy mají povahu optimalizačních úkolů v lineárním programování. Optimalizace může být dvoustranná: minimalizace námahy, utrpení, rozporu, stagnací, extrémních situací, maximalizace poznání, zaujetí, lásky, harmonického propojení všech složek života, obojí za účelem vědomého spojení s věčným životem. Toto spojení má vývojovou povahu. Nikdy se nesmí přestat rozvíjet, jinak by se stalo nejtěžším břemenem. Obdobně víme, jakým břemenem pro lidstvo se stalo technické poznání ve dvacátém století (dvě světové války atd.), nepřeshlo-li se s ním k dalšímu vývoji mravního života, takže se uznává za dovolené technikou vraždit, masově zabíjet. Vývoj techniky má jít ruku v ruce se zákazem zneužívání techniky a nejen k zákazu zneužívání techniky k vraždě. Zákaz však je málo platný, není-li řádně zdůvodněn. Účinnost zákazu toho druhu, o němž je řeč, může být zajištěna jen růstem v lásce a růstem živého pocitu sounáležitosti všech živých tvorů, a to by mělo být úkolem náboženství pojatého jako nástavba v poznání. Nečekejme, až se někdo chopí tohoto úkolu. Ježíš nám přece nabízí, abychom se stali solí země, a té nemusí být mnoho, a přece stačí dodat chuti.

Za minimální plnění úloh považuji rozjímání o nich, což je více než přemýšlení. Rozjímání má vrcholit předsevzetím, a dostane-li se dále, pak přechodem do toho, co jsme si nazvali nemyslí, do přímého vnímání skutečnosti bez přemýšlení. Maximálním plněním úloh rozumím následování Krista.

28. 6. 1975